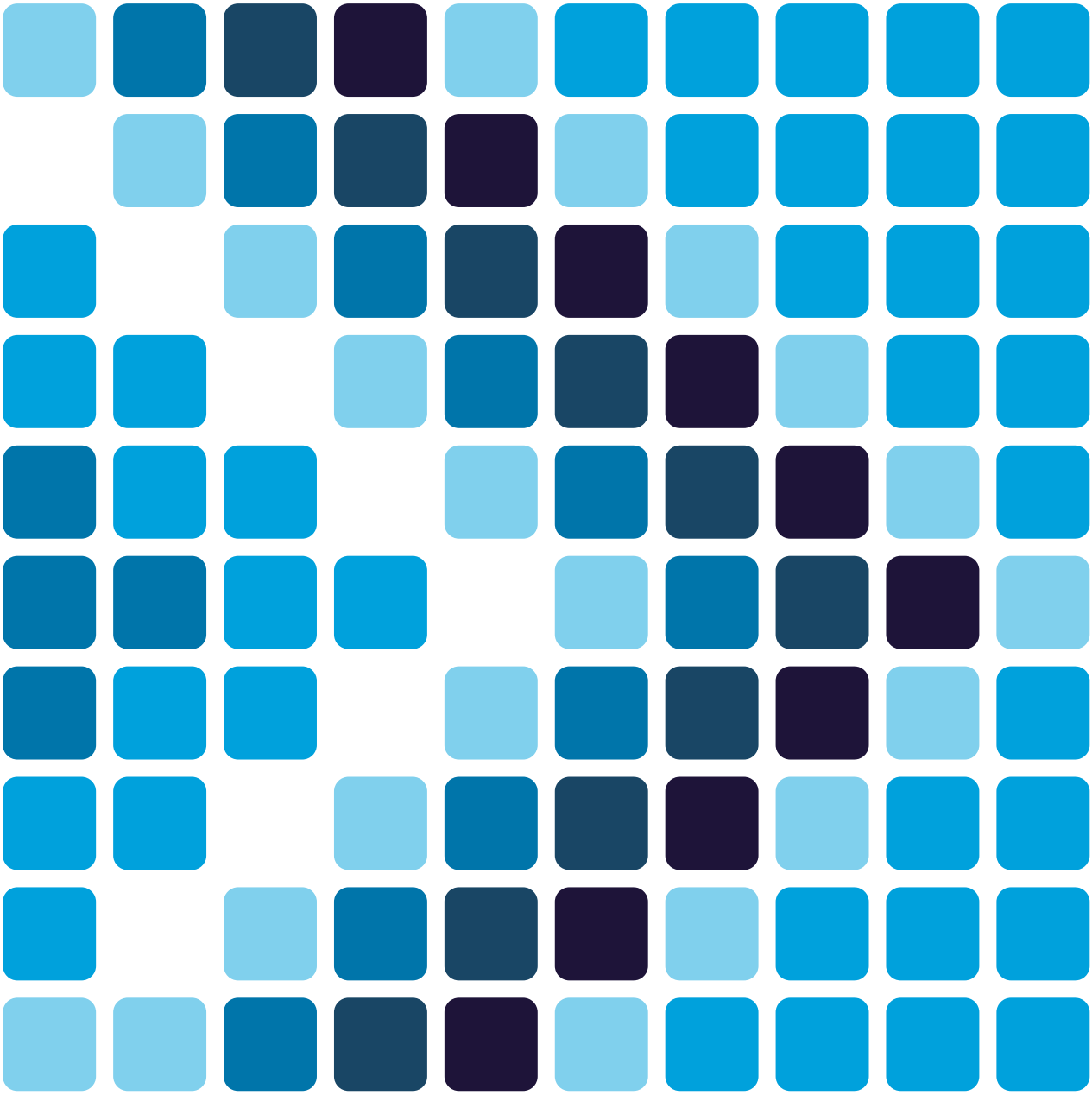

Diagnoza strategiczna

miasta Poznania

Urząd Miasta Poznania, 2025

POZnań

Spis treści

Wstęp **4**
Cel i zakres diagnozy strategicznej 5
Podstawy prawne 5
Nowe trendy w rozwoju miast 8
Otoczenie zewnętrzne i trendy makroekonomiczne 10

Demografia i społeczeństwo **13**
Demografia 14
Społeczeństwo 23
Bezpieczeństwo zdrowotne 34
Bezpieczeństwo socjalne 40
Bezpieczeństwo publiczne, bezpieczeństwo informacji i cyberbezpieczeństwo 49
Jakość życia mieszkańców 54
Dostępność kultury i dziedzictwa 58
Czas wolny 64
Kapitał i partycypacja społeczna 70
Nowe trendy społeczne, edukacyjne, opieki zdrowotnej, czasu wolnego, kultury 75

Gospodarka i rynek pracy **79**
Gospodarka i rynek pracy 80
Nowe trendy gospodarki i na rynku pracy 90

Środowisko **92**
Zmiany klimatu 93
Jakość powietrza atmosferycznego 98
Klimat akustyczny 101
Gleba 103
Bioróżnorodność 105

Planowanie przestrzenne i infrastruktura **109**
Zagospodarowanie przestrzenne 110
Przestrzeń publiczna, tereny zieleni i infrastruktura 112

Załączniki **134**

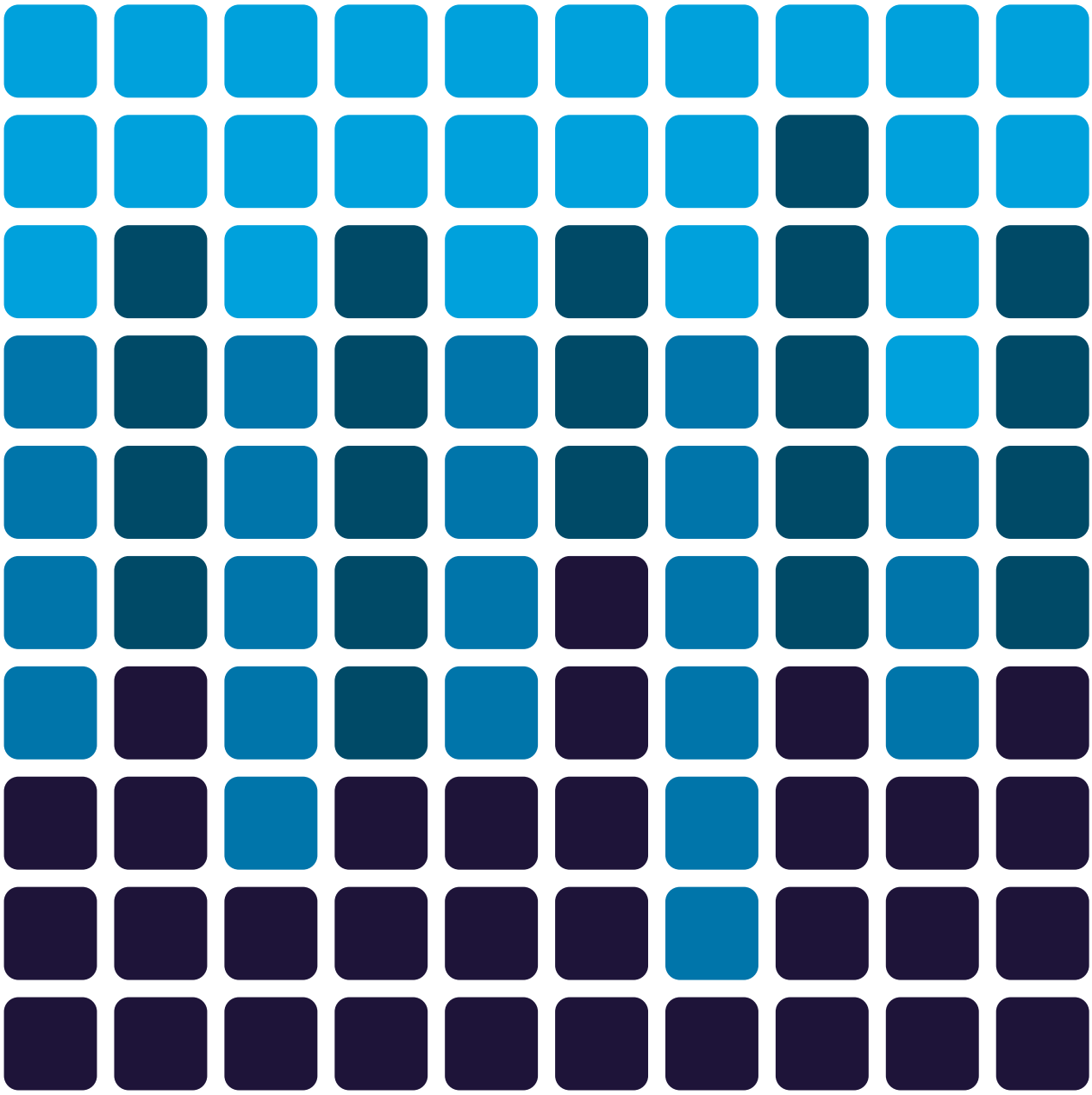

Wstęp

Cel i zakres diagnozy strategicznej

Diagnoza strategiczna jest ważnym elementem w procesie planowania rozwoju gminy, jest podstawą do opracowania strategii rozwoju. Zapewnia bardziej kompleksowe podejścia do tworzenia strategii w oparciu o rzeczywiste dane, analizy, realne potrzeby lokalnej społeczności. Zawiera ocenę sytuacji gospodarczej, społecznej, przestrzennej i środowiskowej gminy, analizę potrzeb i oczekiwań mieszkańców, identyfikuje zasoby i potencjały rozwojowe oraz kluczowe wyzwania. Dzięki diagnozie strategicznej gminy mogą opracować bardziej efektywne, adekwatne i długofalowe plany, które będą wspierały zrównoważony rozwój lokalny.

Celem diagnozy strategicznej miasta Poznania jest obiektywna analiza aktualnego potencjału i stanu rozwoju miasta w kontekście wyzwań w przyszłości. W diagnozie zostały uwzględnione 4 bloki tematyczne: Demografia i społeczeństwo, Gospodarka i rynek pracy, Środowisko, Planowanie przestrzenne i infrastruktura, z uwzględnieniem czynników zewnętrznych wpływających na rozwój miasta. Wnioski z diagnozy znajdą się w strategii rozwoju i zostaną wykorzystane do wyznaczenia kluczowych strategicznych priorytetów i wizji rozwoju miasta.

Diagnoza została opracowana przez Wydział Rozwoju Miasta i Współpracy Międzynarodowej (rozdziały I-IV, fragmenty z danymi statystycznymi rozdziału V, wszystkie podsumowania, wnioski i streszczenia analizy PESTEL, benchmarking) oraz Miejską Pracownią Urbanistyczną (rozdział V z materiałami graficznymi).

Podstawy prawne

Podstawy prawne polityki rozwoju

Ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju

W Polsce kluczowym aktem prawnym określającym zasady i instrumenty prowadzenia polityki rozwoju jest znowelizowana w 2023 r. Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. 2023 poz. 1259), która wprowadza koncepcję strategii rozwoju jako narzędzia planowania długookresowego, wskazującego cele rozwoju i sposób ich realizacji. Ustawa reguluje zasady planowania strategicznego, w tym tworzenie strategii rozwoju na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym; zasady koordynacji działań publicznych i prywatnych, ukierunkowanych na wspieranie rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzennego oraz mechanizmy monitorowania i oceny realizacji celów rozwojowych.

Podstawy prawne diagnozy strategicznej

Ustawa o samorządzie gminnym

Kluczowym elementem w tworzeniu strategii rozwoju, a także w podejmowaniu decyzji dotyczących inwestycji oraz działań społecznych jest diagnoza sytuacji lokalnej. W ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40,

572, 1463 i 1688) znajduje się wymóg zawarcia w dokumencie strategii rozwoju, opracowanym przez gminę, wniosków z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej (art.10e ust.2).

Ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju

W ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju jest wskazanie, aby strategia była oparta na rzetelnej diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej oraz konsultacjach społecznych (art. 6 ust.2), a podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju jest zobowiązany do przygotowania diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych (art. 10a ust.1). Rzetelna diagnoza sytuacji lokalnej jest kluczowym elementem nie tylko w tworzeniu strategii rozwoju, a także w podejmowaniu decyzji dotyczących inwestycji oraz działań społecznych.

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023, poz. 1688) nakłada na gminy obowiązek udostępnienia w Rejestrze Urbanistycznym (prowadzonym przez ministra właściwego do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa) informacji i danych pochodzących z diagnozy strategicznej, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, przygotowywanych w ramach opracowania projektu strategii rozwoju gminy
(art. 67g ust.1 pkt 5).

Otoczenie prawne wpływające na rozwój miast

Otoczenie prawne dla polskich miast jest kształtowane zarówno przez krajowe przepisy, jak i przepisy Unii Europejskiej (UE)[1].

UE wprowadza polityki i regulacje, które mają na celu harmonizację polityk państw członkowskich, szczególnie w zakresie szeroko rozumianego zrównoważonego rozwoju. Polskie miasta są zobowiązane do planowania działań na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców zgodnie z wytycznymi europejskimi. Przepisy unijne często narzucają wyższe standardy niż dotąd obowiązujące w Polsce, co wymaga dużych inwestycji oraz zmiany podejścia do zarządzania miastami. Polskie miasta muszą dostosować się do wdrażania długoterminowych strategii zrównoważonego rozwoju, inwestycji w infrastrukturę ekologiczną i nowoczesne systemy zarządzania odpadami, transportem, energią. Przepisy te są kluczowe dla przyspieszenia modernizacji polskich miast i dostosowania ich do współczesnych wyzwań klimatycznych oraz technologicznych.

Polityki i dyrektywy unijne

Polskie miasta są zobowiązane do wdrażania rozwiązań zapewniających osiąganie celów unijnych wyznaczonych w politykach i dyrektywach UE, jak m.in. w Europejskim Zielonym Ładzie, wyznaczającym kierunki transformacji transportu do niskoemisyjnych

rozwiązań, co obliguje duże miasta do rozwijania infrastruktury dla transportu publicznego, rowerowego, elektrycznego i alternatywnych źródeł napędu (np. autobusy elektryczne czy pojazdy napędzane wodorem). W zakresie pakietu klimatyczno-energetycznego UE Polska musi realizować zobowiązania dotyczące redukcji emisji CO_2, zwiększania udziału odnawialnych źródeł energii i poprawy efektywności energetycznej, co przekłada się na obowiązki dla dużych miast (np. energooszczędne budownictwo, odnawialne źródła energii, modernizacja sieci ciepłowniczych). Pakiet dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym nakłada na miasta obowiązek wdrażania systemów promujących gospodarkę cyrkularną (np. minimalizowanie odpadów, lokalne ekosystemy gospodarcze wspierające recykling i ponowne wykorzystanie materiałów).

Dyrektywa w sprawie jakości powietrza 2008/50/WE, określająca limity zanieczyszczeń powietrza (np. pyły PM10, PM2.5, NO_2), nakłada na duże miasta w Polsce obowiązek podejmowania działań w celu redukcji emisji z transportu, przemysłu i ogrzewania indywidualnego.

Dyrektywa w sprawie ochrony wód 2000/60/WE, która wyznacza standardy jakości infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej, zobowiązuje miasta do podejmowania działań w celu ochrony zasobów wodnych, zapobiegania zanieczyszczeniom wód i zarządzania ryzykiem powodziowym. Cele środowiskowe dotyczące jakości wód muszą być osiągnięte do 2027 r.

Dyrektywa odpadowa 2018/851/UE, regulująca zasady gospodarowania odpadami, promująca recykling i ograniczanie odpadów na składowiskach, obliguje polskie miasta do rozwijania systemów selektywnej zbiórki odpadów, a także inwestowania w zakłady recyklingu i odzysku energii z odpadów. Dyrektywa nakłada cele dotyczące recyklingu, m.in. osiągnięcie 55% poziomu recyklingu odpadów komunalnych do 2025 r., kolejne w latach 2030 i 2035.

Dyrektywa w sprawie efektywności energetycznej 2012/27/UE, znowelizowana w 2018/2002/UE, wprowadza obowiązek poprawy efektywności energetycznej budynków publicznych oraz wspieranie mieszkańców w oszczędzaniu energii. Nowe cele na 2030 r. obejmują poprawę efektywności o co najmniej 32,5%, co oznacza, że polskie miasta muszą dostosować swoje budynki i infrastrukturę do wyższych standardów oszczędności energii.

Dyrektywa o rozwoju infrastruktury dla paliw alternatywnych AFID 2014/94/UE wymaga rozbudowy sieci ładowania pojazdów elektrycznych, co wpływa na plany rozwoju infrastruktury w miastach.

Dyrektywa o bezpieczeństwie ruchu drogowego 2019/1936 wprowadza standardy bezpieczeństwa ruchu drogowego, co nakłada na miasta obowiązek podejmowania działań poprawiających infrastrukturę i zwiększających bezpieczeństwo pieszych i rowerzystów.

Dyrektywa powodziowa 2007/60/WE, wprowadza obowiązek oceny przez miasta ryzyka powodziowego i opracowania planów zarządzania w sytuacjach kryzysowych. Duże miasta są zobowiązane do inwestowania w systemy przeciwdziałania powodziom, takie jak zbiorniki retencyjne, wały czy systemy kanalizacyjne o większej przepustowości. Aktualne cele muszą być osiągnięte do 2027 r.

Dyrektywa INSPIRE 2007/2/WE wprowadza obowiązek zapewnienia przez miasta dostępu do danych przestrzennych w sposób zgodny z zasadami interoperacyjności UE, co ułatwia zarządzanie przestrzenią miejską.

Wdrażanie wymogów unijnych wspiera Polityka spójności, mająca na celu zmniejszenie dysproporcji w rozwoju między regionami UE i promowanie harmonijnego rozwoju wszystkich jej obszarów. W jej ramach uruchomione zostały m.in. trzy główne fundusze: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności, które wspierają rozwój infrastruktury miejskiej i mobilności, innowacje, edukację, ochronę środowiska czy rewitalizacji obszarów miejskich. Programy te finansują m.in. kluczowe inwestycje w miastach.

Nowe trendy w rozwoju miast

Trendy rozwojowe wdrażane w miastach

Nowe trendy w rozwoju miast już dzisiaj koncentrują się na tworzeniu zrównoważonych, inteligentnych i zintegrowanych społeczności miejskich, wykorzystujących innowacje i nowoczesne technologie oraz kapitał społeczny do tworzenia optymalnych warunków życia i prowadzenia biznesu w przestrzeni miejskiej. Przykładowe trendy rozwojowe już wdrażane przez miasta:

Miasto kompaktowe („15-minutowe miasto”), zakładające, że mieszkańcy powinni mieć dostęp do większości usług, pracy, szkół i terenów rekreacyjnych w promieniu 15 minut spaceru lub jazdy rowerem. Promuje to lokalną aktywność, zmniejsza zależność od samochodów i sprzyja bardziej zrównoważonemu rozwojowi przestrzeni miejskiej.

Miasto odporne (Resilent city*)*, budowanie miast odpornych na przyszłe zagrożenia, które będą zdolne, bez względu na rodzaj długotrwałego kryzysu lub wstrząsu, do przetrwania, adaptacji, rozwoju oraz długotrwałej odbudowy infrastruktury, regeneracji społecznej i gospodarczej. To miasta innowacyjne, zrównoważone i włączające społecznie, z wielofunkcyjną, łatwo dostępną przestrzenią publiczną oraz nowoczesną infrastrukturą adaptacyjną, wspieraną inteligentnymi systemami zarządzania (smart grid). Są odporne gospodarczo i odporne na zmiany klimatyczne, z rozwiniętą infrastrukturą zdrowotną i społeczną. Inwestycje w te obszary umożliwiają budowę środowiska miast zdolnego do przetrwania i odbudowy, i wykorzystywania nowych możliwości. Planowanie odpornej przyszłości miasta wymaga zintegrowanych, inkluzywnych i perspektywicznych rozwiązań.

Smart cities, wykorzystujące nowoczesne technologie w inteligentnych systemach zarządzania miastem, w tym infrastrukturą i usługami (np. IoT, sztuczna inteligencja, blockchain, uczenie maszynowe w optymalizacji zarządzania miastem w czasie rzeczywistym i planowania rozwoju, aplikacje mobilne i e-usługi).

Miasto-gąbka, wprowadzające zielono-błękitną infrastrukturę, ogrody deszczowe, zbiorniki wodne pochłaniające wodę deszczową i chroniące przed powodziami.

Miasto neutralne węglowo i odporne na zmiany klimatu, zakładające redukcję emisji dwutlenku węgla poprzez wykorzystanie energii odnawialnej i lokalnych źródeł energii, promowanie transportu publicznego, ograniczenie ruchu samochodowego, wdrażanie budownictwa ekologicznego i energooszczędnego (np. budynki o zerowym zużyciu energii

(zero-energy buildings), wykorzystywanie zrównoważonych materiałów budowlanych (np. drewno, recyklaty), panele słoneczne; wprowadzające adaptację do zmian klimatu poprzez zwiększanie powierzchni terenów zieleni oraz pojemności retencyjnej z uwzględnieniem wzmacniania odporności na powodzie błyskawiczne (np. zielone dachy i ściany, systemy gromadzące i wykorzystujące ponownie wodę deszczową).

Zrównoważona mobilność miejska, wprowadzająca jako alternatywę dla pojazdów samochodowych ekologiczne pojazdy współdzielone i mikromobilne pojazdy autonomiczne, nowoczesny tabor transportu publicznego z pojazdami autonomicznymi, infrastrukturę dla pojazdów elektrycznych.

Rewitalizacja i adaptacja istniejących przestrzeni, zakładająca renowację i adaptację opuszczonych lub zniszczonych terenów i budynków (np. stare obiekty i osiedla poprzemysłowe) do nowych funkcji dla mieszkańców i biznesu.

Włączanie mieszkańców we współdecydowanie i planowanie rozwoju, wprowadzające konsultacje społeczne, budżet partycypacyjny, cyfrowe narzędzia do zgłaszania problemów i pomysłów na rozwój miasta.

W trendy te wpisują się założenia nowego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Poznania[2], obejmujące:

Miasto zielono-błękitnej sieci, odporne na ewoluujące uwarunkowania środowiskowe oraz ograniczające wpływ struktur urbanistycznych na negatywne konsekwencje nadchodzących zmian klimatu.

Miasto mozaika, wielu funkcji, które łączą się i mieszają ze sobą, minimalizując wzajemne kolizje; wzbogacając przestrzenie zabudowy mieszkaniowej o tereny zieleni czy kreując lokalne centra usługowe.

Miasto dogodnego transportu z modelem układu transportowego realizującym ideę opartą na zasadzie ograniczania dostępności śródmieścia dla ruchu samochodowego na rzecz transportu zbiorowego oraz kreowania zasad preferowanej formy dostępności komunikacyjnej poszczególnych fragmentów miasta, w zależności od ich charakteru.

Miasto krótkich odległości, z efektywnym systemem transportowym, zaspokajającym codzienne potrzeby mieszkańców, w tym dostęp do terenów zieleni czy usług publicznych w ich bliskim otoczeniu, bez konieczności przemieszczania się komunikacją indywidualną.

Miasto synergii, ze strukturą urbanistyczną i społeczną odporną na zmiany zachodzące w przestrzeni zewnętrznej, korzystające w budowaniu konkurencyjności z działań poszczególnych uczestników procesów rozwojowych.

Powrót do miasta, czyli reurbanizacja i koncentrowanie procesów odnowy i rewitalizacji, przyjmując jako priorytet wykorzystanie terenów zurbanizowanych i zagospodarowanych.

Nowe trendy inteligentnego zrównoważonego rozwoju

Coraz większe znaczenie w rozwoju miast mają najnowsze trendy inteligentnego zrównoważonego rozwoju oraz wykorzystujące zaawansowane rozwiązania technologiczne. Należą do nich m.in.:

Miasto zero-waste, czyli miasta z lokalnymi systemami gospodarki w obiegu zamkniętym, ograniczające produkcję odpadów do minimum, promujące recykling, kompostowanie, ponowne wykorzystanie surowców i zmniejszanie ilości odpadów w procesie produkcyjnym;

Miasto biofiliczne, promujące bliski kontakt człowieka z naturą w przestrzeni miejskiej poprzez budowę „zielonych" budynków z własnymi przestrzeniami zieleni (parki, ogrody, pionowe lasy), co pozytywnie wpłynie na zdrowie mieszkańców oraz łagodzenie skutków zmian klimatycznych;

Miasto samowystarczalne energetycznie, wykorzystujące do zasilania budynków systemy minimalizujące zapotrzebowanie na zewnętrzne źródła energii, np. magazyny energii i mikrosieci energetyczne w zarządzaniu energią na poziomie lokalnym, zintegrowane systemy energii odnawialnej (wiatrowej, słonecznej, geotermalnej);

Miasto pionowe (Vertical Cities), wprowadzające w celu maksymalnej efektywności wykorzystania przestrzeni miejskiej wysokie budynki wielofunkcyjne z przestrzeniami zieleni, łączące funkcje: mieszkaniową, biurową, usługową;

Cyfrowe bliźniaki miast (Digital Twins*)*, czyli wirtualne, cyfrowe modele miast, co pozwala na testowanie różnych scenariuszy zarządzania miastem, optymalizacji zasobów, planowania rozwoju infrastruktury;

Miasto autonomiczne, z infrastrukturą dostosowaną do obsługi pojazdów autonomicznych, m.in. inteligentnych sygnalizacji świetlnych i systemów zarządzania ruchem;

Miasto z technologią zdalną, wykorzystujące technologie Augmented Reality (AR) i Virtual Reality (VR) w tworzeniu wirtualnych planów urbanistycznych, w dostępie do dziedzictwa kulturowego, m.in. do zdalnego zwiedzania muzeów i obiektów historycznych w czasie rzeczywistym.

Rozwój miast przyszłości będzie zależał od synergii nowoczesnych technologii, ekologii i adaptacji do zmieniających się warunków klimatycznych oraz społecznych, co ma pozwolić na polepszenie jakości życia mieszkańców przy jednoczesnym zmniejszaniu negatywnego wpływu na środowisko.

Otoczenie zewnętrzne i trendy makroekonomiczne

Otoczenie zewnętrzne

Otoczenie prawne

Samorząd lokalny funkcjonuje w oparciu o przepisy prawa, które są regulowane przez ustawy uchwalane przez Sejm RP[3]. Działalność samorządu lokalnego musi być

zgodna z polityką i prawem krajowym. Oznacza to, że samorząd jest zobowiązany do realizowania zmian wprowadzanych do przepisów prawnych[4]. Oprócz regulacji prawnych, bezpośredni wpływ na rozwój miast mają relacje z władzami centralnymi i regionalnymi, system finansowania samorządów czy zaangażowanie obywatelskie.

Samorząd lokalny ustala m.in. strategiczne kierunki rozwoju miasta/gminy, polityki dotyczące m.in. planowania przestrzennego, podatków lokalnych (np. od nieruchomości), mieszkalnictwa, edukacji, kultury, transportu, gospodarki odpadami. Decyduje o swoim budżecie, planowaniu przestrzennym i inwestycjach oraz współpracy międzynarodowej. Ma dużą autonomię w kształtowaniu lokalnej polityki rozwoju.

Otoczenie geopolityczne

Na rozwój polskich miast wpływa odporność państwa polskiego w kontekście międzynarodowej sytuacji gospodarczej, aktualna sytuacja geopolityczna (zwłaszcza konflikt na Ukrainie), tworząca nowe wyzwania związane z szeroko rozumianym bezpieczeństwem, m.in. politycznym, gospodarczym, ekonomicznym. Ważne są powiązania europejskie i światowe, a także bezpieczeństwo energetyczne, żywnościowe i surowcowe, powiązane z logistyką i zmianami w globalnych łańcuchach dostaw. Znaczącą rolę pod względem gospodarczym i geopolitycznym odgrywają Chiny, które rywalizują w skali globalnej o pozycję lidera ekonomicznego, prowadząc ekspansywną politykę handlową i realizując w świecie liczne inwestycje i inicjatywy[5]. Nowym czynnikiem, o dużym wpływie na rozwój europejskiego sektora rolniczego i przemysłowego jest wejście na rynek unijny na specjalnych warunkach firm z międzynarodowej organizacji gospodarczej organizacji Mercosur (Mercado Común del Sur – Wspólny Rynek Południa), zrzeszającej kraje południowoamerykańskie.

Globalne trendy społeczne

Globalne trendy społeczne kształtują infrastrukturę, polityki publiczne oraz kulturę miejską. Zmiany demograficzne, urbanizacja, transformacja cyfrowa, dążenie do zrównoważonego rozwoju są kluczowymi wyzwaniami, z którymi polskie miasta muszą się zmierzyć, aby sprostać oczekiwaniom mieszkańców i zapewnić im wysoką jakość życia. Do kluczowych trendów społecznych, które mają bezpośredni wpływ na jakość życia w miastach należą: zrównoważony rozwój i adaptacja do zmian klimatu, transformacja cyfrowa z cyfryzacją i automatyzacją, kultura współdzielenia i ekonomia współpracy, innowacje społeczne, kultura mobilności międzynarodowej i wewnątrzkrajowej, odbudowa przestrzeni publicznych, rozwój lokalności, zmiana stylu pracy, wielokulturowość i integracja migrantów. Dla wielu dużych miast problemem są zmiany demograficzne związane ze starzeniem się mieszkańców oraz proces „rozlewania się" miast na tereny podmiejskie.

Trendy związane z otoczeniem zewnętrznym mają wpływ na rozwój gospodarczy, społeczny i urbanistyczny Poznania, kształtują polityki miejskie oraz plany inwestycji w infrastrukturę. Stanowią wyzwanie w zarządzaniu miastem, które musi je uwzględnić w swoich działaniach, jednocześnie podnosząc jakość życia mieszkańców i wzmacniając swoją pozycję nowoczesnej metropolii. Ważnymi trendami w rozwoju Poznania są: powiązana z rozwojem i integracją obszaru Metropolii Poznań suburbanizacja, która ma też pewien wpływ na proces starzenia się mieszkańców miasta. Zmiany demograficzne

powodowane rosnącą liczbą seniorów oraz napływem cudzoziemców wymagają dostosowania przestrzeni publicznej, infrastruktury i usług do nowych potrzeb różnych grup społecznych, sprzyjających integracji wielopokoleniowej i wielokulturowej. Coraz większa wiedza ekologiczna oraz skutki zmian klimatycznych powodują zwiększenie zainteresowania lokalnymi i ekologicznymi rozwiązaniami i wdrażaniem przez Miasto zrównoważonych, ekologicznych programów, w tym opartych na ekonomii współdzielenia i ekonomii współpracy. Globalna transformacja cyfrowa prowadzi do rozwoju inteligentnego miasta, które wdraża nowoczesne technologie w zarządzaniu i z których korzystają użytkownicy przestrzeni miejskiej. Na rozwój Poznania wpływają także nowe trendy w stylu życia i pracy, jak m.in. wzrost znaczenia lokalności, nowe funkcje przestrzeni publicznej, work balance i praca zdalna, long life learning, nowe oczekiwania konsumpcyjne.

Otoczenie zewnętrzne wpływa na szeroko rozumiane bezpieczeństwo Poznania, które jest kluczowe dla budowania stabilnej i bezpiecznej przyszłości miasta. Bezpieczeństwo Poznania w kontekście globalnym wymaga zintegrowanego podejścia, które uwzględnia różnorodne aspekty, jak bezpieczeństwo publiczne, bezpieczeństwo zdrowotne, bezpieczeństwo socjalne, bezpieczeństwo energetyczne, bezpieczeństwo żywnościowe i surowcowe, bezpieczeństwo powodziowe czy cyberbezpieczeństwo. Miasto musi nieustannie budować odporność, aby zapewnić bezpieczeństwo swoim mieszkańcom i stawać się bardziej odpornym na zmieniające się warunki globalne.

Trendy makroekonomiczne

Na rozwój Poznania mają wpływ ogólnokrajowe trendy makroekonomiczne, wskazujące w 2023 r. na spowolnienie gospodarki. PKB wzrosło jedynie o 0,2%, produkcja przemysłowa spadła o 4%, a wskaźnik PMI[6] dla sektora przemysłowego wyniósł 45,1 pkt, co oznacza ograniczoną aktywność (malejący popyt i obniżenie produkcji). Jedynie w budownictwie produkcja wzrosła o 11,5%. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wyniosło 7 tys. zł. Wskaźnik inflacji wyniósł 6,2% (grudzień 2023). Indeks nędzy[7], który uwzględnia stopę bezrobocia i poziom inflacji, wzrósł do 17,3%, co wskazuje na spadek siły nabywczej oraz wyższe koszty życia, związane z rosnącymi cenami. Wskaźniki koniunktury w 2023 r. wskazują na wyzwania gospodarcze w przemyśle, budownictwie i handlu spowodowane rosnącymi kosztami energii, surowców i materiałów, spowolnieniem nowych inwestycji. Spadek siły nabywczej konsumentów obniża koniunkturę w handlu, zwłaszcza detalicznym. Pomimo wyższych wskaźników aktywności na rynku kredytów indywidualnych i bieżących depozytów, wskaźnik koniunktury bankowej Pengab[8] (23,2% w grudniu 2023) był umiarkowanie optymistyczny, z powodu zwiększających się kosztów życia i wyzwań związanych ze stabilnością finansową. Na koniunkturę wpływała też sytuacja na rynkach międzynarodowych i otoczenie zewnętrzne.

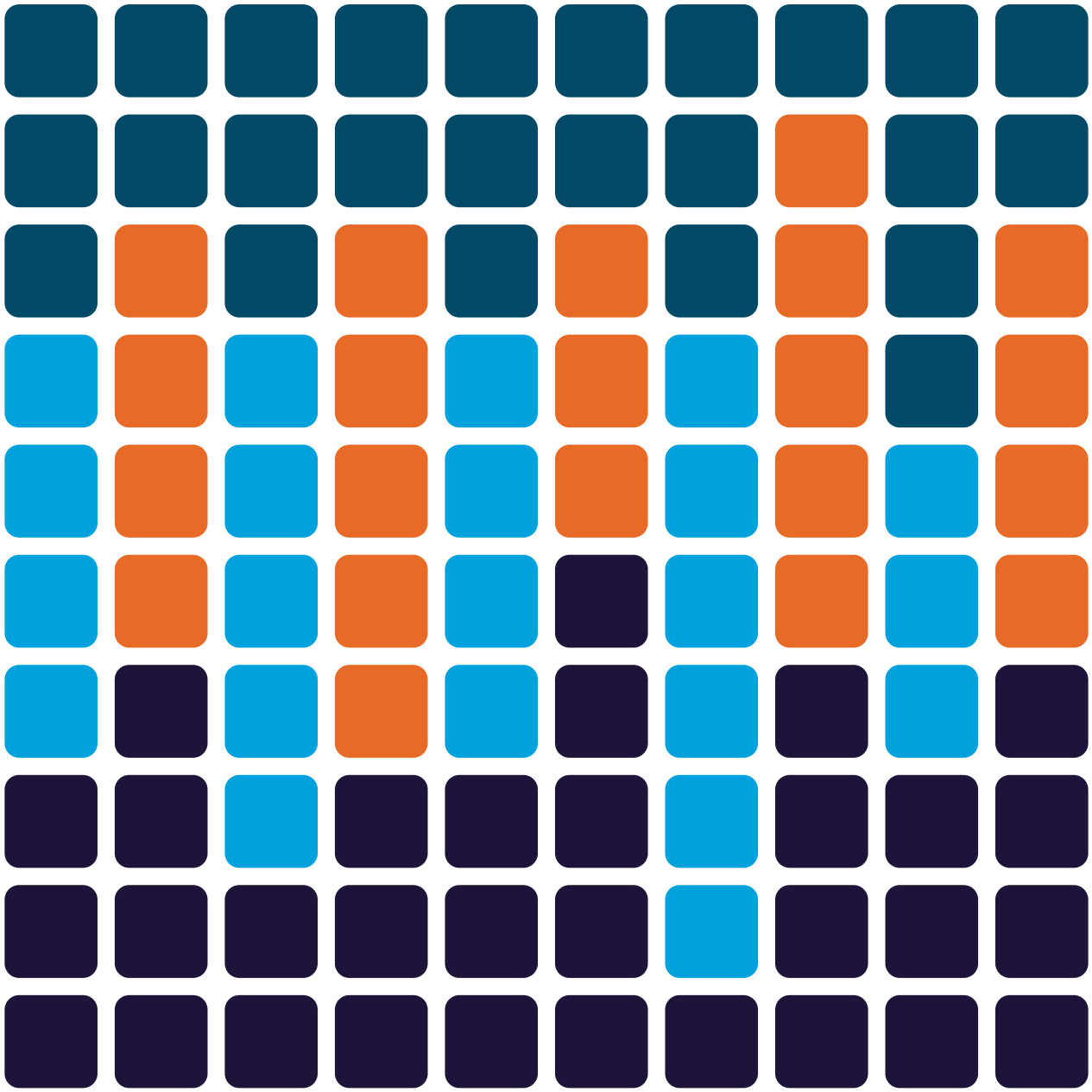

Demografia i społeczeństwo

Demografia

Obraz statystyczny

Dane GUS-u

Według GUS-u w Poznaniu mieszka 538,4 tys. osób[9]. Na 100 mężczyzn przypada ponad 114 kobiet. Mediana wieku mieszkańców wynosi 41,5 lat[10]. Średnia długość życia mężczyzn wynosi 76,4 lat, a kobiet – 82,4 lat[11]. Ludność w wieku produkcyjnym (od 18 do 59/64 lat) stanowi 60,2% ogółu mieszkańców a poprodukcyjnym (od 60/65 lat) 24,1% i przewyższa liczbę ludności w wieku przedprodukcyjnym do 18 lat (15,6%). Najliczniejszą grupę mieszkańców stanowią osoby w wieku 25–44 lat (35%) oraz osoby w wieku senioralnym 65+ (21,3%). Indeks starości demograficznej[12] wynosi 21,3, a wskaźnik obciążenia demograficznego[13] 32,6. Liczebność osób w wieku produkcyjnym zmniejsza się, a wzrasta udział grupy poprodukcyjnej. Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 blisko połowa mieszkańców Poznania[14] to osoby pozostające w związku małżeńskim (47,9%), ponad połowa to osoby samotne (51,8%), w tym ponad jedna trzecia to kawalerowie lub panny (34,6%). Wskaźnik aktywności zawodowej wynosi 64,3%, a wskaźnik zatrudnienia kształtuje się na poziomie 62,6%. Najwięcej osób[15] legitymuje się wykształceniem wyższym (39,4%) lub średnim i policealnym (33%). Rocznie[16] w Poznaniu rodzi się 4,4 tys. dzieci. Wskaźnik dzietności ogólnej wynosi 0,975[17] i nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń. W mieście rocznie[18] umiera 5,8 tys. osób, głównie na choroby cywilizacyjne. Przyrost naturalny od 2020 r. jest ujemny (-2,7‰[19]). Odpływ migracyjny przewyższa napływ, co powoduje, że saldo migracji – pomimo trendu wyhamowującego – jest ujemne i wynosi -2‰[20]. Większość osób migruje na teren województwa wielkopolskiego (79%), w tym 80% z nich na obszar powiatu poznańskiego. Ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji powodują ujemny przyrost rzeczywisty. Wartość wskaźnika dynamiki rzeczywistej ludności wskazuje na trend depopulacyjny.

Dane z rejestrów urzędowych

Według danych z rejestrów urzędowych w Poznaniu jest zameldowanych na pobyt stały lub czasowy powyżej 3 miesięcy 468,8 tys. osób (dane na koniec czerwca 2024 r.), w tym 10 tys. cudzoziemców z ponad 100 krajów. Liczba osób zameldowanych systematycznie spada, natomiast zwiększa się liczba zameldowanych cudzoziemców[21]. Dwie trzecie zameldowanych cudzoziemców posiada obywatelstwo ukraińskie lub białoruskie.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Poznaniu w 2023 r. pracodawcy z Poznania i powiatu poznańskiego złożyli 27,9 tys. oświadczeń o zamiarze zatrudnienia cudzoziemców[22]. Najwięcej oświadczeń dotyczyło obywateli Białorusi (43%), Ukrainy (28%) i Gruzji (20%). Jednocześnie pracodawcy złożyli 73,1 tys. powiadomień o podjęciu pracy przez cudzoziemca – uchodźcę wojennego z Ukrainy. Wielkopolski Urząd Wojewódzki wydał cudzoziemcom 39,7 tys. pozwoleń na pracę, z czego około 1/4 dotyczyła Poznania. Oznacza to, że łącznie w 2023 r. w Poznaniu pracowało do

60 tys. cudzoziemców, z których większość zamieszkiwała w tym czasie w Poznaniu lub w gminach bezpośrednio sąsiadujących z Poznaniem.

Według danych Ministerstwa Edukacji Narodowej we wrześniu 2023 r. w poznańskich szkołach i placówkach oświatowych uczyło się 15,2 tys. uczniów z obcym obywatelstwem[23], najwięcej z Ukrainy (80%) i Białorusi (13%). Dzieci uchodźcze stanowiły ponad połowę (52%) wszystkich uczniów szkół i przedszkoli z obywatelstwem Ukrainy[24].

Oszacowanie faktycznej liczby mieszkańców na podstawie danych mobilnych

Faktyczna liczba ludności Poznania jest dużo większa niż podaje statystyka publiczna, która nie uwzględnia wszystkich osób mieszkających w Poznaniu. Są to głównie tymczasowi pracownicy zagraniczni, studenci spoza Poznania oraz uchodźcy wojenni z Ukrainy i polityczni z Białorusi. Według danych mobilnych[25] ich liczba wynosi 717 tys. osób[26], czyli o 180 tys. więcej niż podaje statystyka publiczna i o blisko 250 tys. więcej niż dane z rejestrów urzędowych osób zameldowanych[27]. W liczbie tej uwzględniono 79 tys. cudzoziemców mieszkających w Poznaniu[28]. Stanowią oni 11% stałych mieszkańców. Najliczniejszą grupą obcokrajowców są obywatele Ukrainy, którzy stanowią 87% cudzoziemców mieszkających w Poznaniu i 9,6% mieszkańców Poznania. Kolejną liczną grupą są obywatele Białorusi, stanowiący 6% cudzoziemców mieszkających w Poznaniu i 0,7% mieszkańców Poznania.

W dzień z przestrzeni miasta korzysta 943 tys. osób[29], w tym 29% stanowią osoby spoza Poznania, w większości z gmin powiatu poznańskiego, a najwięcej z bezpośrednio sąsiadujących z Poznaniem gmin: Swarzędza (13%), Lubonia (9%) i Tarnowa Podgórnego (9%). W ciągu dnia w Poznaniu przebywa 45% ogółu mieszkańców powiatu poznańskiego. Jednocześnie 6% mieszkańców Poznania przebywa w ciągu dnia w innych miejscowościach.

Regularnie w dzień w Poznaniu przebywa co drugi mieszkaniec gmin Metropolii Poznań[30], najwięcej ze Swarzędza, Lubonia i Tarnowa Podgórnego. Mieszkańcy gmin Metropolii Poznań stanowią 99% osób spoza Poznania przebywających regularnie w Poznaniu w dzień, Łącznie z przestrzeni miejskiej korzysta w dzień 270,8 tys. osób spoza Poznania. Od 2022 r. liczba osób przyjeżdżających regularnie do Poznania pozostawała na praktycznie stałym poziomie, z niewielkimi wahaniami, nie przekraczającymi 0,8%. Regularnie do Poznania przyjeżdżają przede wszystkim osoby pracujące lub uczące się w mieście.

W ciągu roku w dzień łącznie 2 mln osób[31] korzysta okazjonalnie z przestrzeni miejskiej, liczba ta wzrosła o 10% w porównaniu do 2022 r. Najwięcej osób przybywa z Ukrainy, województwa mazowieckiego i dolnośląskiego oraz Niemiec. Okazjonalnie w ciągu dnia do Poznania przyjeżdża 36% ogółu mieszkańców gmin Metropolii Poznań.

Trendy demograficzne

Depopulacja wg GUS-u versus wzrost liczby mieszkańców wg danych mobilnych

Według danych GUS-u Poznań zajmuje piąte miejsce w Polsce pod względem liczby stałych mieszkańców. W latach 90. XX wieku rozpoczął się proces depopulacji miasta. Do 2023 r. liczba mieszkańców ujmowana w bazie GUS-u zmniejszyła się o około 60 tysięcy, głównie z powodu migracji młodych rodzin do podmiejskich miejscowości. Miejsca te przyciągały nowych mieszkańców niższymi cenami nieruchomości, niższymi kosztami życia oraz spokojnym, zielonym otoczeniem. Od 2020 roku na decyzje migracyjne wpłynęły również uciążliwości wynikające z obostrzeń wprowadzanych w czasie pandemii COVID-19. Obecnie w danych publikowanych przez GUS obserwuje się spowolnienie tego trendu, co może świadczyć o tym, że coraz więcej osób planuje swoją przyszłość zawodową i rodzinną w Poznaniu.

Ujemne saldo migracji wpływa na nasilenie się procesu urban sprawl (rozlewania się miasta) na obszar aglomeracji poznańskiej, gdyż większość osób wyprowadza się z Poznania do sąsiadujących z miastem gmin powiatu poznańskiego: Dopiewa, Komornik i Rokietnicy. Proces ten, przy jednoczesnym kurczeniu się miasta (shrinking city), widocznym szczególnie w śródmieściu, stanowi wyzwanie dla całej aglomeracji, a w szerszym kontekście także dla regionu.

Według GUS-u spadkowi liczby mieszkańców Poznania towarzyszy wzrost liczby ludności w powiecie poznańskim, spowodowany zarówno wysokim dodatnim saldem migracji (13,9‰), jak i przyrostem naturalnym (5,1‰). W rezultacie, liczba mieszkańców całej aglomeracji poznańskiej, obejmującej Poznań oraz 17 gmin powiatu poznańskiego, rośnie i obecnie zbliża się do 1 miliona osób.

Dane mobilne za lata 2022-2024 pokazują, że w okresie tym liczba stałych mieszkańców Poznania zwiększyła się o 29 tys. osób[32], a liczba mieszkańców gmin Metropolii Poznań o 29,5 tys. osób[33]. Liczba mieszkańców aglomeracji poznańskiej wynosi ponad 1,1 mln osób.

Starzenie się mieszkańców

Według GUS-u w strukturze demograficznej miasta zachodzą istotne zmiany. Zmniejsza się liczba osób młodych, a wzrasta liczba seniorów[34]. W Poznaniu zauważalny jest proces starzenia się społeczeństwa. Coraz większy odsetek mieszkańców stanowią osoby w wieku senioralnym, powyżej 70. roku życia. Trend ten zwiększa zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze i zdrowotne, co przekłada się na rozwój białej i srebrnej gospodarki. Ważnym nowym trendem jest srebrna transformacja rynku pracy, czyli wprowadzanie rozwiązań, które zachęcą osoby starsze do dłuższej aktywności zawodowej.

Zwiększająca się liczba cudzoziemców

Od co najmniej dekady zauważalnie rośnie liczba cudzoziemców mieszkających w Poznaniu, szczególnie pracowników tymczasowych i studentów. Do 2023 roku ich

liczba wzrosła kilkukrotnie, głównie obywateli Ukrainy. Po 2022 r. dołączyli do nich uchodźcy wojenni z Ukrainy, którzy stanowią znaczącą grupę mieszkańców miasta[35]. Według danych mobilnych w Poznaniu mieszka 79,3 tys. cudzoziemców, z czego 93% stanowią obywatele Ukrainy (68,8 tys.) i Białorusi (4,7 tys.). Cudzoziemcy stanowią 11% faktycznej liczby mieszkańców Poznania. Coraz większe zainteresowanie pracą i zamieszkaniem w Poznaniu wykazują również obywatele państw azjatyckich oraz południowoamerykańskich. Część cudzoziemców pracujących lub uczących się w Poznaniu mieszka poza granicami miasta, w powiecie poznańskim, szczególnie w miejscowościach graniczących bezpośrednio z Poznaniem. Jest to jedna z przyczyn, że liczba regularnych użytkowników przestrzeni miejskiej jest znacznie większa w ciągu dnia.

Wzrost liczby cudzoziemców nie wpływa znacząco na proces starzenia się lokalnej społeczności, ponieważ są to głównie osoby w wieku produkcyjnym, a także dzieci i młodzież uchodźcza z Ukrainy. Ich obecność zmienia jednak strukturę demograficzną wśród osób młodych. W efekcie oficjalne wskaźniki demograficzne, takie jak młodość czy starość demograficzna oraz mediana wieku, mogą być przez GUS niedoszacowane lub przeszacowane.

Migracja edukacyjna

Poznań charakteryzuje się znaczną migracją edukacyjną[36]. Ponad 80% studentów studiujących w mieście pochodzi spoza Poznania, co w trakcie roku akademickiego znacząco zwiększa liczbę użytkowników miejskiej przestrzeni, infrastruktury i usług. Wielu z nich z różnych powodów nie dopełnia obowiązku meldunkowego, przez co nie są uwzględniani w oficjalnych statystykach, część z nich dojeżdża codziennie do Poznania, zwiększając liczbę osób migrujących wahadłowo. Większość studentów pochodzi z miejscowości w województwie wielkopolskim. Codziennie do Poznania dojeżdżają także uczniowie z innych miejscowości[37].

Migracja ekonomiczna

Poznań charakteryzuje się dynamiczną migracją ekonomiczną, która odzwierciedla lokalne potrzeby rynku pracy. Miasto przyciąga licznych tymczasowych pracowników zagranicznych, najwięcej z Ukrainy, którzy pracują przede wszystkim w sektorach takich jak budownictwo, gastronomia, logistyka czy usługi bytowe. Ich obecność wynika zarówno z zapotrzebowania na wykwalifikowaną siłę roboczą, jak i stosunkowo wysokich zarobków w Polsce w porównaniu z ich krajami[38]. Jednocześnie mieszkańcy Poznania, zwłaszcza młode, wykształcone osoby, wyjeżdżają do innych miejscowości w Polsce lub za granicę w poszukiwaniu wyższych zarobków i lepszych warunków życia.

Migracje wahadłowe

Według danych mobilnych[39] najwięcej osób przebywa w Poznaniu regularnie (powyżej 8 dni w miesiącu) w dni robocze w godzinach 8:00-17:00, a w weekendy w godzinach 11:00-17:00. Większość z nich przyjeżdża z gmin Metropolii Poznań. Liczba osób przyjeżdżających do Poznania regularnie była średnio o 23% większa niż osób wyjeżdżających, a liczba osób przyjeżdżających rzadziej, do 8 dni w miesiącu, była

o 25% większa. Średnio o 42% mniej osób przyjeżdżało regularnie do Poznania w weekendy niż w dni robocze natomiast liczba osób przyjeżdżających rzadziej była ponad 3-krotnie większa w weekendy niż w dni robocze. Najwięcej mieszkańców Poznania wyjeżdżało z miasta regularnie w dni robocze w godzinach 9:00-17:00, a w weekendy w godzinach 11:00-18:00. Większość z nich wyjeżdżała do miejscowości w gminach Metropolii Poznań. Średnio o 40% mniej mieszkańców Poznania wyjeżdżało w weekendy niż w dni robocze.

Prognoza demograficzna GUS-u

W 2023 r. GUS opublikował prognozę demograficzną dla Poznania[40], przewidując wolniejszy ubytek ludności w porównaniu do wcześniejszych prognoz. Prognoza jest oparta na wynikach Narodowego Powszechnego Spisu Ludności i Mieszkań 2021 i nie uwzględnia zmian w trendach demograficznych spowodowanych pandemią COVID-19 i napływem uchodźców wojennych z Ukrainy. Prognoza oparta jest na założeniach dotyczących płodności, umieralności i migracji, uwzględniając trzy scenariusze zmian ludności do 2060 r. W scenariuszu głównym liczba mieszkańców Poznania ma zmniejszyć się z 541,3 tys. w 2022 r. do 416,8 tys. w 2060 r. W tym czasie będzie rosła liczba osób starszych, a udział dzieci i młodzieży zmniejszy się. Będzie postępował proces starzenia się ludności Poznania, co oznaczać ma w wariancie głównym wzrost odsetka osób w wieku 65 lat i więcej (z 23,9% do 36,8%) oraz spadek udziału dzieci i młodzieży w wieku 0–17 lat (z 15,7% do 14,6%). GUS przewiduje spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym o 38%, co będzie mieć wpływ na wzrost współczynnika obciążenia ekonomicznego[41]. GUS prognozuje, że w Poznaniu będzie występować pogłębiający się ujemny przyrost naturalny, a spadek liczby urodzeń będzie wynikał głównie z mniejszej liczby kobiet w wieku prokreacyjnym. W Polsce prognozowany jest wzrost imigracji, jednak w Poznaniu saldo migracji będzie dla większości lat[42] ujemne. Wzrośnie natomiast liczba mieszkańców obszarów podmiejskich wokół Poznania[43], co spowoduje, że liczba ludności w aglomeracji poznańskiej pozostanie stabilna. Według prognozy GUS-u w 2060 r. aglomeracja będzie liczyć 981,7 tys. osób, a udział Poznania w jej ludności zmniejszy się do 42,5%[44].

Podsumowanie

Uwarunkowania demograficzne znacząco wpływają na rozwój i funkcjonowanie miasta, w tym na miejskie finanse[45]. Kluczowe staje się precyzyjne szacowanie liczby osób korzystających z usług publicznych, infrastruktury i przestrzeni miejskiej. Poznań jako największy ośrodek miejski w Wielkopolsce, przyciąga znaczną liczbę osób spoza miasta, zarówno na pobyt stały, jak i przebywających w mieście tylko w dzień regularnie[46] lub okazjonalnie. Mimo, że GUS wskazuje na długotrwały proces depopulacji w Poznaniu, zauważalne jest wyhamowywanie tego trendu, co może sugerować, że coraz więcej osób planuje swoją przyszłość zawodową i rodzinną w mieście. Rośnie liczba mieszkańców w podpoznańskich gminach, szczególnie w powiecie poznańskim, co skutkuje rozlewem przestrzennym w obszarze aglomeracji. Natomiast dane mobilne pokazują, że liczba stałych mieszkańców Poznania jest

znacznie większa, a ruch migracyjny w obrębie Metropolii Poznań wskazuje na większą liczbę osób przyjeżdżających do miasta regularnie, w tym z sąsiednich gmin.

Zmiany w strukturze demograficznej miasta, takie jak starzenie się społeczeństwa i wzrost liczby osób w wieku senioralnym, stawiają przed Poznaniem nowe wyzwania związane z rozwojem usług zdrowotnych i opiekuńczych. Zjawisko to powoduje konieczność „srebrnej" transformacji oraz sprzyja rozwojowi białej i srebrnej gospodarki. Równocześnie zauważalny jest wzrost liczby cudzoziemców, zwłaszcza z Ukrainy, co również wpływa na demografię, zmieniając strukturę młodych ludzi, w tym studentów, którzy często nie są uwzględniani w oficjalnych statystykach.

Prognoza demograficzna opublikowana przez GUS w 2023 r. wskazuje na dalszy spadek liczby mieszkańców Poznania do 2060 r., przy równoczesnym wzroście liczby ludności w powiecie poznańskim. Według prognozy liczba mieszkańców Poznania ma zmniejszyć się do około 417 tysięcy, podczas gdy liczba osób w aglomeracji poznańskiej[47] utrzyma się na stabilnym poziomie. Prognoza wskazuje także na dalsze starzenie się społeczeństwa, co wiąże się z koniecznością dostosowania miasta do potrzeb seniorów oraz zmniejszającą się liczbą osób w wieku produkcyjnym.

Sytuacja demograficzna potwierdza potrzebę rozwiązywania problemów i wyzwań w skali Metropolii Poznań, czyli kontynuację współpracy w zakresie rozbudowy i integracji systemów transportu, infrastruktury, gospodarki przestrzennej, wspólnej promocji i strategii pozyskiwania inwestorów.

Wnioski

Przyciąganie nowych mieszkańców

Przyszłość miasta jest powiązana z zapewnieniem stabilnej struktury demograficznej. Dynamiczny rozwój aglomeracji poznańskiej, rosnąca atrakcyjność rynku pracy oraz wysoka jakość życia sprawiają, że Poznań ma potencjał, aby konkurować z innymi dużymi miastami w Polsce pod względem przyciągania nowych mieszkańców.

Ważnym aspektem strategii jest rozwój oferty mieszkaniowej, obejmujący zarówno nowe inwestycje budowlane, jak i wsparcie programów mieszkaniowych skierowanych do młodych rodzin i osób rozpoczynających samodzielne życie. Zwiększenia dostępności cenowej mieszkań można osiągnąć poprzez rozwój budownictwa komunalnego, oraz wdrażanie programów dopłat do wynajmu mieszkań. Równie istotne jest kształtowanie przestrzeni miejskiej w taki sposób, aby sprzyjała budowaniu sąsiedzkich więzi oraz zapewniała wysoką jakość życia – poprzez planowanie osiedli z łatwym dostępem do parków, placów zabaw, terenów rekreacyjnych i przestrzeni publicznych sprzyjających integracji społecznej.

Wysokiej jakości infrastruktura społeczna odgrywa kluczową rolę w przyciąganiu nowych mieszkańców, dlatego niezbędne jest systematyczne inwestowanie w placówki edukacyjne, w tym żłobki, przedszkola i szkoły, które odpowiadają na potrzeby młodych rodzin. Warto również rozbudowywać infrastrukturę opieki zdrowotnej, zapewniając łatwy dostęp do lekarzy specjalistów, a także rozwijać lokalne centra wsparcia rodziny i programy pomocy dla młodych rodziców.

Kolejnym istotnym czynnikiem, który wpływa na decyzję o osiedleniu się w Poznaniu, jest dostęp do atrakcyjnego rynku pracy oraz rozwój sektora usług wspierających życie codzienne. Ważna jest obecność inwestorów tworzących stabilne, dobrze płatne miejsca pracy w sektorach nowoczesnych technologii, IT, badań i rozwoju oraz usług finansowych. Istotna jest także współpraca ze szkołami wyższymi w celu kształcenia przyszłych specjalistów i zapewnienia młodym ludziom perspektyw rozwoju zawodowego.

Ważna jest rola nowoczesnej i sprawnej komunikacji miejskiej. Poprawa infrastruktury transportowej, rozbudowa sieci połączeń tramwajowych i autobusowych oraz promocja ekologicznych środków transportu, takich jak rowery miejskie i współdzielone pojazdy, to istotne elementy wpływające na komfort życia mieszkańców. Ponadto dobrze skomunikowane miasto ułatwia przemieszczanie się między miejscem zamieszkania, pracą a obszarami rekreacyjnymi, co stanowi dodatkowy atut dla młodych rodzin i osób aktywnych zawodowo.

Młodych ludzi może przyciągnąć atrakcyjna i rozwijająca się oferta kulturalna i rekreacyjna, która jest też elementem atrakcyjnych warunków do życia dla osób w każdym wieku. Organizacja wydarzeń kulturalnych, festiwali, koncertów oraz rozwój przestrzeni coworkingowych i miejsc do spędzania wolnego czasu są ważnymi czynnikami determinującymi wybór miejsca zamieszkania. Ważny jest rozwój programów zachęcających absolwentów poznańskich uczelni do pozostania w mieście, np. poprzez stypendia, preferencyjne warunki wynajmu mieszkań czy ułatwienia w zakładaniu własnej działalności gospodarczej.

Długofalowym celem tych działań jest zwiększenie liczby mieszkańców oraz zapewnienie stabilnej struktury demograficznej miasta. Poznań, jako nowoczesna metropolia, powinien dążyć do tego, by stać się miejscem pierwszego wyboru dla młodych ludzi planujących swoją przyszłość.

Starzenie się mieszkańców jako szansa na rozwój miasta

Starzejące się społeczeństwo w Polsce, w tym w Poznaniu, stanowi zarówno wyzwanie, jak i szansę na rozwój miasta. Wzrost liczby osób starszych stawia przed miastem szereg wyzwań, ale może także przynieść korzyści w zakresie rozwoju nowych usług oraz produktów skierowanych do seniorów oferowanych przez rozwijającą się srebrna i białą gospodarkę. Ważny jest rozwój usług opiekuńczych, zdrowotnych i rehabilitacyjnych, które zapewnią odpowiednią jakość życia starszym mieszkańcom. Z kolei rozwój sektora usług opiekuńczych i zdrowotnych pozwala na tworzenie nowych miejsc pracy, a także przyczynia się do rozwoju innowacji w opiece nad osobami starszymi.

Warto również wspierać organizowanie programów aktywizacyjnych dla seniorów, takich jak wolontariat, edukacja czy programy sportowe, które pozwolą im zachować aktywność fizyczną oraz intelektualną. Tego typu programy nie tylko zwiększają jakość życia seniorów, ale także umożliwiają im pełniejsze uczestnictwo w życiu społecznym. Ponadto warto promować zatrudnienie seniorów w odpowiednich branżach, zwłaszcza w tych, które nie wymagają intensywnej pracy fizycznej, takich jak edukacja, doradztwo

czy usługi. Tworzenie sprzyjających warunków do zatrudniania osób starszych, w tym elastycznych form pracy czy dostosowywania stanowisk pracy, pozwoli na dłuższe pozostanie na rynku pracy osób z dużym doświadczeniem zawodowym i wysokimi kwalifikacjami.

W rozwoju srebrnej i białej gospodarki ważnym elementem jest także wspieranie nowych technologii, które ułatwiają życie osobom starszym, takie jak telemedycyna, systemy monitorowania zdrowia czy innowacyjne rozwiązania w zakresie transportu i mobilności seniorów. Działania te pozwolą na podniesienie jakości życia seniorów, zapewniając im niezależność oraz godne warunki życie w miastach, które są coraz bardziej przyjazne osobom w starszym wieku.

Integracja cudzoziemców

Zwiększająca się liczba cudzoziemców w Poznaniu wiąże się z koniecznością prowadzenia skutecznych działań integracyjnych, aby Poznań stawał się miastem otwartym na osoby z różnych kultur, zapewniając im dostęp do edukacji, usług oraz przestrzeni publicznych. Skuteczna integracja cudzoziemców nie ogranicza się tylko do podstawowych usług, ale obejmuję także aktywne wspieranie integracji społecznej i zawodowej, jak m.in. dostęp do kursów języka polskiego, organizowanie wydarzeń kulturalnych i społecznych, które pomogą lokalnej społeczności i cudzoziemcom lepiej się zrozumieć i budować więzi. Ważne jest również wsparcie organizacji pozarządowych, które pomagają cudzoziemcom w adaptacji do życia w Polsce, oferując pomoc w zakresie prawa, edukacji, a także doradztwa zawodowego. Miasto może wspierać integrację zawodową cudzoziemców poprzez organizowanie programów stażowych, szkoleń zawodowych, a także promowanie równości szans na rynku pracy. Skuteczna integracja cudzoziemców może przyczynić się do wzrostu różnorodności kulturowej w mieście oraz zwiększenia jego konkurencyjności na rynku międzynarodowym.

Zjawisko urban sprawl i rozwój infrastruktury transportowej

Zjawisko rozlewania się miasta na tereny podmiejskie (urban sprawl) oddziałuje na rozwój miasta. Intensyfikacja procesów urbanizacyjnych wymaga skoordynowanych działań na poziomie Metropolii Poznań, ze spójnym planowaniem przestrzennym, które uwzględnia zarówno rozwój terenów podmiejskich, jak i zapewnia dostęp do niezbędnej infrastruktury transportowej, publicznych usług oraz terenów zieleni.

Współpraca z sąsiednimi gminami jest kluczowa w kontekście integracji systemów transportowych, które pozwolą na swobodne przemieszczanie się mieszkańców na terenie całej aglomeracji. Planowanie zrównoważonej infrastruktury, uwzględniającej rozwój nowych dróg, tras rowerowych oraz sieci transportu publicznego, pozwoli na ograniczenie negatywnych skutków urban sprawl, takich jak zwiększenie korków czy zanieczyszczenie powietrza.

Ważne jest również inwestowanie w rozwój terenów zieleni, które stanowią nie tylko atrakcję turystyczną, ale także przestrzeń do odpoczynku i rekreacji dla mieszkańców. Nowe parki, skwery czy ogrody w obrębie osiedli podniosą jakość życia mieszkańców,

umożliwiając im odpoczynek w naturalnym otoczeniu. Skuteczna integracja transportu, przestrzeni publicznych i terenów zieleni pozwoli na zrównoważony rozwój urbanistyczny, który będzie odpowiedzią na wyzwania urban sprawl.

Szczególne potrzeby w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej w kontekście prognozy demograficznej

W 2023 r. Główny Urząd Statystyczny (GUS) opublikował prognozę demograficzną dla Poznania do 2060 r., opartą na wynikach Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021. Prognoza opiera się na przyjętych założeniach dotyczących płodności, umieralności oraz migracji na pobyt stały (wewnętrznej i zagranicznej) oraz migracji czasowej wewnętrznej (powyżej 3 miesięcy), pomijając jednak migracje czasowe zagraniczne. Choć w prognozie uwzględniono zaktualizowane dane wejściowe oraz nowe założenia demograficzne na poziomie krajowym, nie odzwierciedla ona wpływu pandemii COVID-19 ani skutków migracji wynikającej z wojny w Ukrainie.

Jako punkt wyjścia przyjęto stan ludności na dzień 31 grudnia 2022 r. według definicji ludności zamieszkałej stosowanej przez GUS. Definicja ta nie obejmuje wszystkich grup rzeczywistych mieszkańców miasta, którzy z różnych przyczyn nie są ujmowani w rejestrach urzędowych osób zameldowanych, takich jak tymczasowi pracownicy zagraniczni, studenci pochodzący spoza Poznania, uchodźcy wojenni z Ukrainy czy migranci polityczni z Białorusi. W konsekwencji dane GUS-u różnią się od szacunków pochodzących z alternatywnych źródeł, które uwzględniają osoby realnie zamieszkujące miasto. Według analizy lokalizacji urządzeń mobilnych, pochodzących z hurtowni danych geotrappingu firmy Selectivv, liczba osób rzeczywiście mieszkających w Poznaniu jest wyższa od oficjalnych danych GUS-u o około 180 tys. osób i wynosi 717 tys. osób, a wśród nich 79 tys. to cudzoziemcy. W podobny sposób dane GUS-u niedoszacowują poziom migracji dziennych. Liczba użytkowników miasta w dzień wynosi 943 tys. osób, w tym 273 tys. stanowią osoby spoza Poznania. Bardzo ważnym wnioskiem z analiz danych geotrappingu dla ustalania celów Strategii jest relacja dziennych migracji wahadłowych między Poznaniem i powiatem poznańskim. W ciągu dnia w Poznaniu przebywa 45% ogółu mieszkańców powiatu poznańskiego. Jednocześnie tylko 6% mieszkańców Poznania przebywa w ciągu dnia w innych miejscowościach.

Podobne badania były przeprowadzone w poprzednich latach przez jednego z operatorów komórkowych. Analizy te również potwierdziły dużo większą rzeczywistą liczbę mieszkańców miasta, niż podawały to statystyki GUS-u. Codziennie z przestrzeni miejskiej korzystało w 2018 r. 789 tys. osób. Były to osoby mieszkające w mieście na stałe, osoby przebywające w Poznaniu tymczasowo i dojeżdżające w celu nauki lub pracy oraz osoby przebywające w celach turystycznych i biznesowych, zatrzymujące się w mieście. Natomiast około 637 tys. osób codziennie nocowało w Poznaniu.

Podsumowując, prognoza demograficzna opierająca się wyłącznie na badaniach GUS-u nie uwzględnia rzeczywistej liczby mieszkańców Poznania. Przyjmując na podstawie badań z 2018 r. oraz 2025 r. zdecydowanie większą liczbę rzeczywistych mieszkańców Poznania, w Strategii zakłada się, jako podstawę dla formułowania celów strategicznych, utrzymanie tego trendu. Dlatego też jednym z najważniejszych zadań

Miasta Poznania w przyszłości będzie przygotowanie odpowiedniej podaży terenów mieszkaniowych dla wszystkich rzeczywistych jego mieszkańców oraz zapewnienie wysokiego poziomu i jakości życia w mieście.

Streszczenie analizy PESTEL[48]

W Poznaniu występują wyzwania demograficzne typowe dla rozwiniętych miast w Polsce, takie jak starzenie się społeczeństwa[49], migracje oraz niska dzietność[50]. Na sytuację demograficzną w Poznaniu wpływają wewnętrzne[51] i zewnętrzne[52] procesy społeczne i trendy polityczne, prawne, ekonomiczne, społeczne, technologiczne, ekologiczne.

Prawo lokalne[53] oraz korzystne warunki ekonomiczne[54] i środowiskowe[55] mogą wpłynąć na poprawę sytuacji, przyciągając na stałe młodszych mieszkańców i migrantów. Młodych ludzi z innych regionów Polski oraz migrantów ekonomicznych przyciąga też dynamiczny i stabilny rynek pracy. Poznań jest atrakcyjny dla studentów oraz osób migrujących z mniejszych miejscowości oraz zza granicy, szczególnie Ukrainy i Białorusi. Jednak część studentów emigruje z Poznania po ukończeniu studiów, szukając pracy za granicą lub w innych metropoliach. Wzrost kosztów życia, szczególnie związany z cenami nieruchomości, zniechęca młodsze osoby do stałego osiedlania się w mieście, zwiększając migrację do tańszych obszarów podmiejskich. Także popularność pracy i edukacji zdalnej może prowadzić do rozproszenia mieszkańców poza granice administracyjne miasta, gdyż młodsi ludzie, szczególnie rodziny z małymi dziećmi, zaczynają preferować osiedlanie się w gminach sąsiadujących z Poznaniem, z łatwym dojazdem do centrum miasta.

Zwiększająca się liczba seniorów wpływa na struktury społeczne i wymaga rozwijania usług zdrowotnych i socjalnych oraz budowania oferty aktywizującej osoby starsze i włączania ich w życie miasta.

Na stabilizację sytuacji demograficznej i przyciąganie pracowników w wieku produkcyjnym z kraju i zza granicy wpływ mają, oprócz dostępności atrakcyjnych miejsc pracy i rozwiniętego rynku mieszkaniowego, dobre perspektywy gospodarcze, elastyczność rynku pracy, ułatwienia i wsparcie dla przedsiębiorców, dostęp do nowoczesnych usług miejskich wspieranych przez technologie cyfrowe[56], dobre warunki środowiskowe. Ważne są koszty życia i oferta mieszkań dostępnych cenowo.

Społeczeństwo

Edukacja i kształcenie ustawiczne

Obraz statystyczny

Dane GUS-u i UMP

Według Systemu Informacji Oświatowej[57], dzieci w wieku od 3 do 6 lat mogą korzystać z 286[58] publicznych i niepublicznych placówek wychowania przedszkolnego, w tym z 270 przedszkoli (w tym 124 przedszkola prowadzi Miasto Poznań) i 16 punktów

przedszkolnych, obejmujących wychowaniem przedszkolnym łącznie 22,1 tys. dzieci, czyli 111% dzieci w wieku od 3 do 6 lat[59]. Większość dzieci (95%) uczęszcza do ogólnodostępnych przedszkoli. W przedszkolach uczy się 1 tys. dzieci z Ukrainy. Według prognozy demograficznej GUS-u[60] do 2060 r. liczba dzieci w wieku przedszkolnym zmniejszy się o ok. 7%. Miasto finansuje zajęcia rozwijające dla dzieci z przedszkoli miejskich[61].

System edukacji w Poznaniu obejmuje 870 szkół i placówek oświatowych, w tym 388 szkół wszystkich szczebli[62]. Kształci się w nich 110,7 tys. dzieci, młodzieży i dorosłych, w tym 46,1 tys. w szkołach podstawowych, 51,1 tys. w szkołach ponadpodstawowych i 13,5 tys. w szkołach policealnych. Liczba uczniów z obcym obywatelstwem[63] wynosi 15,2 tys., w tym 80% stanowią uczniowie z Ukrainy[64], a ponad 13% z Białorusi. Korzystają w szkołach z oddziałów przygotowawczych oraz wsparcia asystentów kulturowych. Osoby dorosłe uzupełniają wykształcenie w 73 szkołach policealnych[65]. Współczynnik skolaryzacji brutto wynosi od 175,4% w liceach ogólnokształcących do 3,7% w branżowych szkołach II stopnia. Największym zainteresowaniem cieszą się licea ogólnokształcące, do których uczęszcza 60% uczniów kształcących się na poziomie ponadpodstawowym. Według prognozy demograficznej GUS-u[66] do 2060 r. liczba dzieci w wieku szkoły podstawowej zmniejszy się[67] o 28,4%, szkoły ponadpodstawowej o 20%. Poznańskie szkoły wszystkich szczebli kształcą najwięcej specjalistów inżynieryjno-technicznych (20%), technologii teleinformatycznych (14%) oraz biznesu i administracji (14%). W łącznej liczbie uczniów co roku ok. 2% stanowią uczniowie szkół specjalnych. Do klas alternatywnych dla uczniów ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi[68] uczęszcza 14,1 tys. uczniów. Przeciętny oddział szkolny, w zależności od poziomu nauczania, liczy od 31 (LO i szkoły policealne) do 18 uczniów (szkoły podstawowe)[69]. Miasto finansuje 350 programów zajęć pozalekcyjnych[70], najwięcej (267) w szkołach podstawowych, oraz programy bezpłatnych korepetycji[71].

Mury poznańskich szkół opuszcza rocznie 19,1 tys. absolwentów[72], z tego najwięcej (80%) kończy szkoły podstawowe i ponadpodstawowe. Wśród absolwentów szkół ponadpodstawowych ponad połowę (58,6%) stanowią absolwenci liceów ogólnokształcących. Rocznie do egzaminu maturalnego przystępuje 6,6 tys. uczniów, z których świadectwo dojrzałości otrzymuje 88%.

Poznańskie szkoły zatrudniają nauczycieli na 8,8 tys. etatach[73], najwięcej (46,3%) w szkołach podstawowych. W prowadzonych przez Miasto szkołach i innych placówkach oświatowych etaty pedagogiczne stanowią 76,9%. Spośród 10,7 tys. etatów nauczycieli najwięcej jest nauczycieli dyplomowanych (44%) oraz mianowanych (33%). Udział nauczycieli początkujących stanowi 15%. Zgodnie z ustawą o systemie oświaty, nauczyciele mają możliwość doskonalenia zawodowego finansowanego ze środków budżetowych. Rocznie korzysta z tej możliwości ok. 6 tys. nauczycieli, z których najwięcej uczęszcza na kursy doskonalące.

Miasto prowadzi pozaszkolne placówki oświatowe, z których korzysta rocznie kilkadziesiąt tysięcy dzieci i młodzieży[74].

Według GUS-u[75] do poznańskich szkół podstawowych i ponadpodstawowych dojeżdża codziennie 19,2 tys. uczniów mieszkających w gminach powiatu poznańskiego.[76] Stanowią oni odpowiednio ok. 8% uczniów szkół podstawowych i 31,5% uczniów szkół ponadpodstawowych w Poznaniu. Jednocześnie niecałe 0,9 tys. uczniów z Poznania dojeżdża do szkół zlokalizowanych w powiecie poznańskim, w tym większość do szkól podstawowych (63%). Rocznie Miasto finansuje dowóz ponad 880[77] uczniów i wychowanków do szkół i placówek oświatowych.

Według GUS-u w Poznaniu na 24 uczelniach studiuje 99,4 tys. studentów, w tym 7,8 tys. cudzoziemców[78] ze 120 krajów świata, najwięcej z Ukrainy, Białorusi i krajów azjatyckich. Dwie trzecie studentów wybiera studia stacjonarne, a więcej niż co trzeci kształci się na poziomie magisterskim. Blisko 70% studentów pobiera naukę na uczelniach publicznych. Uczelnie prowadzą 300 kierunków studiów, w tym 80 kierunków w językach obcych. Połowa studentów kształci się na kierunkach: biznes i administracja, medycznych, społecznych i językowych[79]. Poznańskie uczelnie zatrudniają ponad 8 tys. nauczycieli akademickich, w tym 0,9 tys. z tytułem profesorskim. Poznańskie szkoły wyższe kończy co roku ok. 24 tys. absolwentów. Studia podyplomowe i doktoranckie kończy co roku ponad 9 tys. osób.

Ponad 80% studentów stanowią osoby spoza Poznania. Mają one do dyspozycji 9,5 tys. miejsc w 35 uczelnianych domach studenckich[80]. Korzysta z nich 6,2% studentów oraz 7,2% doktorantów.

Trendy statystyczne

Według GUS-u w Poznaniu od 2017 r. zwiększyły się:

- liczba szkół podstawowych (o 5%) i LO (o 9,5%);
- liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego (o 6%), uczniów w szkołach podstawowych (o 25%) i LO (o 89%);
- współczynnik skolaryzacji brutto w szkołach podstawowych (o 12%) i LO (o 29%);

natomiast zmniejszyły się:

- liczba placówek wychowania przedszkolnego (o 6%);
- liczba uczelni (o 4%), studentów (o 10%) i absolwentów szkół wyższych (o 25%);
- liczba studentów w porównaniu do liczby mieszkańców w wieku 19-24 lat (o 2%).

Rozwój bazy

Do największych inwestycji Miasta Poznania od 2017 r. należały budynki przedszkola i szkoły na os. Strzeszyn oraz Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w rejonie Naramowic, Umultowa, Radojewa i Moraska.

Do największych inwestycji uczelni należały budynki: Wydziału Architektury i Wydziału Inżynierii Zarządzania Politechniki Poznańskiej, Centrum Symulacji Medycznej, Collegium Pharmaceuticum i Collegium Humanum-Centrum Badań nad Człowiekiem Uniwersytetu Medycznego, Centrum Dobrostanu i Zdrowia Zwierząt Uniwersytetu Przyrodniczego, Domu Studenckiego Meteor UAM.

Trendy w edukacji i kształceniu ustawicznym

Obowiązki Miasta w zakresie edukacji publicznej

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym Miasto odpowiada za zaspokajanie potrzeb w zakresie edukacji publicznej. Realizacja tego zadania odbywa się w ramach regulacji ustawowych, które nakładają na Miasto obowiązek prowadzenia przedszkoli, szkół podstawowych i innych placówek oświatowych. Sieć placówek samorządowych jest uzupełniana przez dynamicznie rozwijające się instytucje prowadzone przez innych gestorów, takich jak m.in. podmioty prywatne czy NGOs-y.

Strategia Oświatowa Miasta Poznania

W marcu 2024 r. Rada Miasta Poznania uchwaliła Strategię Oświatową Miasta Poznania 2030, której głównym celem jest dostosowanie systemu edukacji do zmieniających się potrzeb uczniów, rodziców, nauczycieli i pracowników szkół. Do celów strategicznych należą: poprawa infrastruktury edukacyjnej, wspieranie nowoczesnych form nauczania oraz podnoszenie jakości kształcenia, aby zapewnić lepsze warunki rozwoju młodym ludziom. Strategia koncentruje się na tworzeniu przestrzeni dla innowacji oraz wzmocnieniu współpracy między samorządem, szkołami, rodzicami i organizacjami pozarządowymi. Wyznaczone zostały priorytety, które mają stanowić fundament dla dalszego rozwoju poznańskiej oświaty: edukacja zapewniająca bezpieczeństwo uczniom, podnoszenie kompetencji nauczycieli i dyrektorów szkół, równość w edukacji, edukacja dostosowana do potrzeb rynku pracy, wsparcie dla innowacji, wzmacnianie współpracy z różnymi interesariuszami oraz edukacja klimatyczna.

Edukacja przedszkolna w Poznaniu

Wychowanie przedszkolne obejmuje dzieci w wieku od 3 do 6 lat, a Miasto ma obowiązek zapewnić miejsca dla dzieci objętych obowiązkowym przygotowaniem przedszkolnym. Miasto prowadzi oddziały przedszkolne ogólnodostępne, integracyjne oraz specjalne. W Poznaniu większość miejsc w przedszkolach zapewniają placówki publiczne[81], ale dużą rolę odgrywają instytucje niesamorządowe, z których część otrzymuje dotację finansową z budżetu Miasta[82]. Oprócz przedszkoli publicznych i prywatnych funkcjonują także formy nieobjęte ustawą, takie jak kluby przedszkolne, w całości finansowane przez rodziców. Miasto spełnia poziom zalecany przez UE w zakresie upowszechnienia edukacji przedszkolnej dla dzieci w wieku 3-6 lat. Obowiązujące regulacje prawne ograniczają elastyczność samorządu w kształtowaniu własnego systemu przedszkolnego, m.in. w zakresie programowym i finansowym.

Jakość edukacji przedszkolnej

Przedszkola w Poznaniu charakteryzują się wysokim poziomem nauczania, spełniając wymagania dotyczące programów edukacyjnych, aktywności dzieci oraz współpracy z rodzicami, a także wdrażaniem innowacyjnych metod nauczania, wzbogacających ofertę edukacyjną i wspierających rozwój dzieci[83].

Obowiązkowa edukacja szkolna

Zgodnie z ustawą o systemie oświaty, obowiązkowa edukacja szkolna obejmuje dzieci i młodzież w wieku od 7 do ukończenia 18 lat, co powoduje, że Miasto jest zobowiązane do zapewnienia możliwości nauki w ośmioletnich szkołach podstawowych oraz w szkołach ponadpodstawowych. Po ukończeniu szkoły podstawowej uczniowie mogą realizować obowiązek nauki w szkołach ponadpodstawowych lub w formach pozaszkolnych.

Uczniowie spoza Poznania

Poznańskie szkoły, zwłaszcza licea ogólnokształcące, cieszą się dużym zainteresowaniem uczniów spoza miasta. Ponad 17% uczniów poznańskich szkół dojeżdża regularnie z gmin powiatu poznańskiego. Mimo że szkoły podstawowe podlegają systemowi obwodowemu, nie ogranicza to znacząco napływu uczniów spoza miasta. Wskaźnik skolaryzacji brutto w Poznaniu w szkołach podstawowych i liceach ogólnokształcących przewyższa 100%, co świadczy o atrakcyjności oferty edukacyjnej dla uczniów spoza miasta. Jednocześnie do poznańskich szkół uczęszcza 15,2 tys. uczniów zza granicy, w tym ponad 41% stanowią uczniowie uchodźczy z Ukrainy. Po 2022 r. miasto wdrożyło dodatkowe rozwiązania wspierające ich edukację i integrację[84], co jest istotnym elementem lokalnej polityki edukacyjnej.

Ewolucja sieci szkół

Miasto dostosowuje swoją bazę oświatową do zmieniających się warunków demograficznych i społecznych. Miasto prowadzi 41% placówek oświatowych, w tym większość szkół dla dzieci i młodzieży. Władze miejskie mają kompetencje w zakresie kształtowania sieci publicznych szkół, co obejmuje decyzje o ich rozbudowie, łączeniu lub likwidacji. Decyzje te muszą być podejmowane z zachowaniem konsultacji społecznych, uwzględniających opinie rodziców, nauczycieli i społeczności lokalnych oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii Kuratora Oświaty.

Jakość kształcenia i innowacje w zakresie kształcenia

Chociaż poznańskie szkoły prawidłowo realizują podstawę programową, wyniki egzaminów zewnętrznych są niezadawalające i wskazują, że największe trudności uczniowie mają z matematyką, natomiast najlepsze wyniki osiągają w nauce języków obcych. Brakuje jednak ogólnokrajowych systemowych działań[85], które pozwoliłyby na poprawę jakości nauczania, zwłaszcza w zakresie przedmiotów ścisłych. Problemy obejmują także często niewystarczającą partycypację rodziców w procesie edukacyjnym oraz organizację pracy szkół, która nie zawsze sprzyja budowaniu odpowiedzialności uczniów za własny rozwój.

Miasto Poznań aktywnie działa na rzecz lepszych standardów w edukacji, uczestnicząc w RISE – Radzie Innowacji Społecznych dla Edukacji działającej przy Centrum Inkubowania Innowacji Społecznych POPOJUTRZE[86].

Miasto wspiera rozwój aktywności społecznej uczniów, organizując cykliczny konkurs „Fundusz Samorządów Uczniowskich”, „Szkolny Budżet Obywatelski”, dofinansowując

realizowane przez NGOs-y projekty aktywizujące i integrujące młodzież. W ramach programu Erasmus+ prowadzone są projekty na rzecz podniesienia jakości i atrakcyjności kształcenia oraz kompetencji uczniów i pracowników szkół poprzez dofinansowanie różnych form edukacyjnych oraz doskonalenia zawodowego za granicą. Realizowane są wspólne projekty młodzieży z Polski i Niemiec oraz z Polski i Litwy. W celu wsparcia uczniów Miasto powołało Rzeczniczkę Praw Uczniowskich[87].

Uczniowie mogą uczestniczyć w projektach edukacyjnych finansowanych przez Miasto[88] oraz zdobywając konkretne nowe umiejętności[89]. Miasto Poznań funduje co roku nagrody finansowe i wyróżnienia indywidualne dla uczniów za szczególne osiągnięcia naukowe, artystyczne, sportowe i zawodowe oraz nagrody dla nauczycieli[90].

Dynamiczne zmiany technologiczne oraz rosnące znaczenie cyfryzacji edukacji są wyzwaniami dla poznańskiego systemu oświaty. Miasto wdraża nowoczesne technologie, które wspierają zarówno nauczanie stacjonarne, jak i zdalne. Wsparciem dla działań lokalnych są także projekty rządowe[91], umożliwiające modernizację infrastruktury edukacyjnej i wprowadzanie innowacji dydaktycznych.

Nowym trendem jest rosnąca popularność edukacji domowej, w tym oferowanej przez „Szkołę w Chmurze”[92].

Kształcenie zawodowe a rynek pracy

Poznańskie szkoły zawodowe charakteryzują się wysoką jakością nauczania i dużym otwarciem na potrzeby rynku pracy. Dzięki współpracy z biznesem, udziałowi w projektach unijnych i możliwości zdobywania dodatkowych kwalifikacji uczniowie są dobrze przygotowani do podjęcia zatrudnienia. Szkoły zawodowe, przy wsparciu Miasta, stale rozwijają swoją ofertę edukacyjną, co pozwala na skuteczne dostosowanie kształcenia do dynamicznie zmieniających się wymogów rynku pracy. Miasto promuje szkolnictwo zawodowe, prowadząc placówki doradcze oraz organizując m.in. wydarzenia branżowe dla uczniów i przyszłych pracodawców[93]. Na podstawie umów i porozumień z uczelniami otwierane są klasy akademickie i patronackie. Uczniowie mogą także uczestniczyć[94] w organizowanych przez uczelnie wykładach, warsztatach, ćwiczeniach, zajęciach laboratoryjnych, kursach, a pedagodzy w konferencjach naukowych, programach badawczych, mogą doskonalić metody dydaktyczne i uzyskać wsparcie kadry naukowej. Studenci mogą odbywać praktyki zawodowe w poznańskich szkołach.

Poznań jako centrum akademickie i naukowe

Poznań jest jednym z najważniejszych ośrodków akademickich w Polsce, a poznańskie uczelnie zajmuje wysokie pozycje w krajowych rankingach szkół wyższych[95]. Pozycja Poznania wśród ośrodków akademickich w Polsce jest również potwierdzana przez obecność poznańskich szkół wyższych w międzynarodowych rankingach. Wśród nich znajdują się takie prestiżowe listy jak Ranking of Scientific Papers for World Universities Uniwersytetu Tajwańskiego, Webometrics Najwyższej Rady Badań Naukowych w Madrycie, czy Ranking of Worldwide Institutions publikowany przez hiszpańską

SCImago Research Group. Obecność poznańskich uczelni w tych rankingach dowodzi ich uznanej roli w międzynarodowym środowisku akademickim.

Umiędzynarodowienie studiów i wymiana studencka

Mimo rosnącej liczby studentów zagranicznych, poziom umiędzynarodowienia studiów w Poznaniu wciąż pozostaje stosunkowo niski. Międzynarodowa wymiana studentów w ramach programu Erasmus także nie jest wystarczająco rozwinięta, co stawia Poznań w niekorzystnej pozycji w porównaniu do innych europejskich i globalnych ośrodków akademickich. Zmiana tej sytuacji wymaga nie tylko intensyfikacji działań promujących uczelnie poznańskie za granicą, ale także kontynuacji rozwoju nowoczesnej infrastruktury naukowej i realizacji zaawansowanych projektów badawczych, które mogłyby przyciągnąć studentów i naukowców z zagranicy.

Struktura i rozwój poznańskiego szkolnictwa wyższego

W Poznaniu znajduje się 8 uczelni publicznych oraz 16 niepublicznych. Największą uczelnią jest Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, w którym kształci się blisko jedną trzecią studentów w mieście.

Szkoły wyższe w Poznaniu dostosowują swoją ofertę do zmieniających się potrzeb rynku pracy, wprowadzając nowe specjalności i kierunki studiów. Wiele z nich jest realizowanych we współpracy z przedsiębiorstwami oraz wspólnie z innymi uczelniami, co pozwala na lepsze dopasowanie kształcenia do wymagań gospodarki. Zwiększenie liczby porozumień między uczelniami a biznesem jest szczególnie widoczne w przypadku kierunków technicznych i zawodowych, które odgrywają kluczową rolę w rozwoju innowacyjnych branż. Zmieniają się jednak preferencje kandydatów na studia. Aktualnie najwięcej osób studiuje na kierunku biznes i administracja, natomiast znacząco zmniejszyła się liczba studentów na kierunkach pedagogicznych, produkcji i przetwórstwa oraz inżynieryjno-technicznych.

Spadek liczby studentów

Sytuacja demograficzna w Poznaniu stanowi poważne wyzwanie dla szkolnictwa wyższego. Zgodnie z prognozami GUS-u, do 2060 r.liczba osób w wieku studenckim w Poznaniu zmniejszy się o 34%, co wpłynie na malejący napływ kandydatów na studia. Coraz łatwiejszy dostęp do edukacji wyższej za granicą zwiększa konkurencję pomiędzy uczelniami o kandydatów, co powoduje konieczność bardziej intensywnego promowania oferty edukacyjnej poznańskich uczelni.

Zmieniający się charakter studiowania, z powszechnych studiów wyższych, które stały się dostępne dla szerokich kręgów społecznych, na bardziej profesjonalne i zróżnicowane programy, powoduje, że część uczelni obniża swoje wymagania, co negatywnie wpływa na jakość kształcenia. Niedostosowanie programów nauczania do potrzeb rynku pracy oraz spadek motywacji studentów może prowadzić do sytuacji, w której absolwenci mają trudności ze znalezieniem zatrudnienia. Zjawisko to jest widoczne w Poznaniu, gdzie osoby z wyższym wykształceniem stanowią więcej niż jedną trzecią zarejestrowanych bezrobotnych.

Cyfryzacja i nowoczesne modele nauczania

Poznańskie uczelnie wdrażają nowoczesne modele nauczania, łącząc tradycyjne metody z nowoczesnymi technologiami. Rośnie popularność programów opartych na projektach, umożliwiających pracę zespołową i rozwiązywanie rzeczywistych problemów związanych z przemysłem i biznesem. Uczelnie oferują interdyscyplinarne programy, które odpowiadają na potrzeby współczesnej gospodarki, łącząc zdobywanie wiedzy z umiejętnościami praktycznymi istotnymi na rynku pracy. Wzmacnia się także współpraca między uczelniami, realizujących wspólne projekty edukacyjne i badawcze. Sprzyja to integracji różnych dziedzin nauki, prowadząc do innowacyjnych rozwiązań w takich obszarach jak biotechnologia, informatyka, mechatronika czy medycyna.

Współpraca międzyuczelniana i międzynarodowa

Uczelnie realizują wspólne projekty edukacyjne i badawcze, krajowe i międzynarodowe, finansowane z funduszy krajowych i unijnych, integrujące różne dziedziny nauki, co prowadzi do tworzenia bardziej innowacyjnych i kompleksowych rozwiązań w różnych obszarach nauki.

Poznańskie uczelnie uczestniczą także w licznych projektach[96] realizowanych w ramach programów Unii Europejskiej, takich jak Horyzont 2020, Erasmus+ czy Uniwersytet Europejski EUNICE. Projekty międzynarodowe pozwalają na intensyfikację współpracy pomiędzy uczelniami, wspierając rozwój nowoczesnych rozwiązań technologicznych oraz dydaktycznych. Celem tych projektów jest wzrost poziomu badań naukowych i poprawa jakości kształcenia poprzez wymianę doświadczeń i najlepszych praktyk z uczelniami z innych krajów europejskich. Uczestnictwo w projektach europejskich ma nie tylko na celu podniesienie poziomu naukowego, ale także przyciąganie nowych studentów oraz naukowców do Poznania, wzmacniając tym samym międzynarodowy charakter poznańskiego ośrodka akademickiego.

Poznańskie uczelnie uczestniczą w sieci współpracy międzynarodowej, co umożliwia studentom i pracownikom naukowym wymianę doświadczeń[97] oraz realizację wspólnych badań. Poznańskie uczelnie aktywnie uczestniczą w programach, które mają na celu promowanie zrównoważonego rozwoju, ochrony środowiska oraz kształcenia w obszarze zielonych technologii.

Wpływ uczelni na rozwój gospodarczy miasta

Akademickość Poznania ma istotny wpływ na rozwój miasta. Studenci spoza Poznania generują popyt na usługi i produkty, co pozytywnie wpływa na rozwój lokalnej gospodarki. Miasto stara się zatrzymać młodych absolwentów, którzy, mimo że chętnie podejmują studia w Poznaniu, po ich zakończeniu często wyjeżdżają do innych ośrodków miejskich lub wracają do rodzinnych miejscowości. Działania związane z tworzeniem ofert pracy dla absolwentów i tworzenie atrakcyjnych warunków do życia w Poznaniu są ważnym kierunkiem dla polityki miejskiej.

Poznańskie uczelnie należą do grupy największych pracodawców w Poznaniu, zatrudniających po ponad 1000 pracowników. Są także znaczącymi inwestorami, realizującymi liczne projekty naukowo-dydaktyczne. Miasto wspiera rozwój szkół

wyższych przekazując z bonifikatą grunty miejskie pod budowę nowoczesnych obiektów dydaktycznych, co ma na celu dalszy rozwój bazy naukowej.

Miasto Poznań a współpraca z uczelniami

Miasto Poznań aktywnie wspiera rozwój środowiska akademickiego poprzez organizowanie wydarzeń naukowych, wykładów i programów skierowanych do studentów oraz pracowników uczelni. Programy stypendialne oraz konkursy, takie jak „Nagroda Miasta Poznania za wyróżniającą się pracę doktorską" czy „Nagroda Miasta Poznania za wyróżniającą się pracę magisterską", mają na celu wyróżnienie osiągnięć naukowych i wspieranie młodych badaczy. Współpraca ta obejmuje także organizację programów stażowych i praktyk studenckich, które pozwalają młodym ludziom na zdobycie doświadczenia zawodowego. Absolwenci szkół wyższych mogą korzystać z miejskiego programu „Mieszkanie dla absolwenta".

Miasto wspiera także działalność uczelni w zakresie umiędzynarodowienia, promując uczelnie poznańskie na rynkach zagranicznych. Konkurencja ze strony innych miast jest jednak duża, co wymaga dalszej intensyfikacji działań promujących poznańską ofertę edukacyjną i badawczą na arenie międzynarodowej.

Kształcenie ustawiczne

W wyniku dynamicznie zmieniającej się sytuacji na rynku pracy coraz większy nacisk kładziony jest na kształcenie ustawiczne[98]. W Poznaniu obserwuje się wzrost zapotrzebowania na kursy zawodowe i edukację dla dorosłych, szczególnie w kontekście cyfryzacji i nowych technologii. Na rynku tym coraz większym zainteresowaniem cieszy się kształcenia w formie hybrydowym lub tylko online. Popyt na dobrej jakości ofertę edukacyjną dla osób dorosłych będzie rósł. Kierunek działań w przyszłości powinien obejmować rozwój oferty edukacyjnej skierowanej do osób dorosłych, z uwzględnieniem współpracy z przedsiębiorstwami oraz instytucjami badawczo-rozwojowymi w celu lepszego dopasowania kompetencji do wymagań rynku.

Podsumowanie

Poznań posiada dobrze rozwiniętą sieć placówek oświatowych i wychowawczych, co umożliwia realizację obowiązkowego przygotowania przedszkolnego i edukacji szkolnej. Główne wyzwania to zmniejszająca się liczba dzieci, konieczność utrzymania wysokiej jakości edukacji oraz elastyczność w dostosowywaniu sieci placówek do zmieniających się potrzeb. Miasto skutecznie współpracuje z sektorem prywatnym i organizacjami społecznymi, jednak stabilność finansowania i regulacje prawne stanowią istotne ograniczenia.

Miasto Poznań stoi przed wyzwaniami związanymi z niżem demograficznym, rosnącą konkurencją szkół niesamorządowych i zapowiadaną przez Ministerstwo Edukacji Narodowej reformą systemu edukacji. Poznańskie szkoły skutecznie przyciągają uczniów z gmin podpoznańskich, jednak zmniejszająca się liczba uczniów z Poznania wymaga dostosowywania sieci szkół do nowych realiów. Kształcenie zawodowe w Poznaniu jest dobrze dostosowane do wymogów rynku pracy, co stanowi jeden

z atutów lokalnego systemu edukacyjnego. Wprowadzenie innowacyjnych metod nauczania oraz inwestycje w cyfryzację mogą znacząco wpłynąć na jakość edukacji. Kluczowe pozostaje jednak zacieśnienie współpracy między wszystkimi interesariuszami systemu oświaty, aby sprostać wyzwaniom przyszłości.

Poznań jest jednym z największych polskich ośrodków akademickich, z dużym potencjałem naukowym i edukacyjnym. Na rozwój szkolnictwa wyższego wpływają trendy demograficzne. Zmniejszająca się liczba studentów i wciąż niewysoki poziom umiędzynarodowienia studiów może spowolnić rozwój uczelni. Dlatego rozwój nowoczesnej infrastruktury, wdrażanie nowych technologii i metod nauczania, rozwijanie jakości kształcenia oraz aktywne wspieranie studentów i młodych badaczy będą kluczowe dla przyszłości poznańskiego szkolnictwa wyższego.

Wnioski

Rozwój usług edukacyjnych

Poznań dysponuje rozbudowaną siecią placówek edukacyjnych, co pozwala na skuteczną realizację obowiązkowego przygotowania przedszkolnego oraz edukacji szkolnej. Miasto współpracuje ze wszystkimi interesariuszami systemu oświaty, jednak ograniczeniami w rozwoju lokalnego systemu są zmiany w finansowaniu oraz zmiany przepisów prawnych. Poznańskie przedszkola i szkoły wprowadzają innowacyjne metody nauczania z wykorzystaniem usług cyfrowych. System kształcenia zawodowego jest elastyczny i dopasowuje się do potrzeb rynku pracy. Poznańskie placówki oświatowe skutecznie przyciągają uczniów z sąsiednich gmin. Zwiększa się także liczba dzieci i młodzieży z innych krajów korzystających z poznańskich przedszkoli i szkół.

Poznań to jeden z największych polskich ośrodków akademickich, o dużym potencjale naukowym i edukacyjnym, jednak zmniejszająca się liczba studentów oraz rosnący, ale wciąż niewysoki, poziom umiędzynarodowienia studiów stanowią wyzwanie dla rozwoju poznańskich uczelni.

Ważnymi elementami podnoszącymi jakość kształcenia w poznańskich placówkach edukacyjnych i zwiększającymi jego konkurencyjność są: rosnące wykorzystanie nowoczesnych narzędzi IT, wspierających procesy dydaktyczne, rozwój infrastruktury IT oraz programów szkoleniowych dla nauczycieli i wykładowców w zakresie nowych technologii edukacyjnych. Na wszystkich szczeblach kształcenia uwzględniane są tematy związane z edukacją ekologiczną i zrównoważonym rozwojem.

Zmiany demograficzne, rosnący udział uczniów i studentów zagranicznych przy zmniejszającej się liczbie ogólnej uczniów i studentów, oraz ich zróżnicowanie społeczne stawiają przed systemami oświaty i szkolnictwa wyższego nowe wyzwania, zwłaszcza w zakresie integracji i dostosowywania oferty edukacyjnej. Miasto realizuje szereg działań wspierających rozwój edukacji, jednak ważne jest rozwijanie współpracy między szkołami, uczelniami, biznesem, instytucjami publicznymi oraz organizacjami pozarządowymi, by lepiej dopasować ofertę kształcenia do zmieniających się potrzeb rynku pracy.

Zmiany w systemie finansowania oświaty oraz szkolnictwa wyższego, zapowiadana reforma oświatowa, a także rosnąca konkurencja na rynku usług edukacyjnych, zarówno krajowym, jak i międzynarodowym, stanowią istotne wyzwania, które będą wpływać na rozwój usług edukacyjnych w mieście. Przyszłość edukacji będzie zależała od umiejętności adaptacji do zmieniającego się rynku pracy, wdrażania nowych technologii w nauczaniu oraz zrównoważonego rozwoju infrastruktury edukacyjnej. Wymagać będzie także wsparcia działań związanych z umiędzynarodowieniem uczelni, podnoszeniem jakości kształcenia w szkołach wyższych oraz efektywnością planowanych reform w edukacji przedszkolnej i szkolnej.

Dostosowanie szkół i przedszkoli do zmieniających się potrzeb

Zmieniająca się struktura demograficzna, a także większa niż publikowana oficjalnie przez GUS, rzeczywista liczba mieszkańców Poznania powodują konieczność dostosowania infrastruktury oświatowej. Z uwagi na migrację uczniów oraz wzrost liczby dzieci w różnych częściach miasta, niezbędna jest priorytetowa rozbudowa szkół i przedszkoli w rejonach, w których zapotrzebowanie na miejsca w placówkach oświatowych jest największe. Rozbudowa placówek edukacyjnych w odpowiednich rejonach miasta poprawi dostępność edukacji dla dzieci i młodzieży, co jest kluczowe dla zapewnienia równych szans wszystkim mieszkańcom. Ważne jest, aby nowe inwestycje w edukację uwzględniały zarówno potrzeby lokalnych społeczności, jak i dynamicznie zmieniający się rynek pracy, który wymaga elastyczności w oferowanych programach nauczania. Ważne jest także dostosowanie oferty edukacyjnej do zmieniających się potrzeb społecznych – np. rozwój szkół specjalistycznych czy placówek integracyjnych dla dzieci z niepełnosprawnościami. Wobec dużej liczby uczniów z Ukrainy i zwiększającej się liczby dzieci i młodzieży z innych krajów ważne jest kontynuowanie programów wspierających ich integrację w polskim systemie edukacyjnym, w tym organizowanie kursów języka polskiego, wsparcie psychologiczne oraz specjalistyczne doradztwo edukacyjne, które pomoże tym uczniom dostosować się do polskich realiów edukacyjnych. Warto również promować projekty mające na celu integrację uczniów z różnych krajów, organizując wspólne zajęcia, wycieczki czy wydarzenia kulturalne.

Ważnym aspektem zapewnienia wysokiej jakości edukacji w Poznaniu jest inwestowanie w rozwój kadry pedagogicznej. Współpraca Miasta z uczelniami oraz promocja metod kształcenia opartych na innowacjach technologicznych i wzmacnianiu kompetencji miękkich uczniów pozwolą na podnoszenie jakości nauczania, oraz na dostosowywanie programów edukacyjnych do potrzeb uczniów, a w konsekwencji na utrzymanie wysokiego poziomu edukacji wobec dynamicznie zmieniających się potrzeb społecznych.

Cyfryzacja edukacji

Cyfryzacja edukacji staje się ważnym kierunkiem na każdym etapie kształcenia. Inwestycje w nowoczesne technologie, takie jak platformy edukacyjne, sztuczną inteligencję w nauczaniu, a także wyposażenie szkół w nowoczesny sprzęt komputerowy i oprogramowanie, pozwolą uczniom na bardziej interaktywne i skuteczne zdobywanie wiedzy. Cyfryzacja pomoże również wyrównać szanse edukacyjne, umożliwiając

uczniom z różnych środowisk równy dostęp do wysokiej jakości materiałów edukacyjnych. Korzystanie z nowoczesnych technologii pozwala na dostosowanie procesu nauczania do indywidualnych potrzeb uczniów.

Promowanie uczelni poznańskich w kraju i za granicą

Jednym z elementów przyciągania nowych studentów z kraju i zza granicy jest promowanie poznańskich uczelni jako miejsc innowacyjnych, przyjaznych dla studentów oraz oferowanych kierunków studiów i programów edukacyjnych. W celu efektywnej promocji ważna jest współpraca z uczelniami oraz biznesem w zakresie dostosowania oferty edukacyjnej do zmieniającego się rynku pracy i potrzeb rozwijającej się Gospodarki 4.0 i nadchodzącej Gospodarki 5.0. Dostosowanie oferty edukacyjnej, a także rozwijanie wymiany międzynarodowej, pozwoli na przyciąganie utalentowanych studentów i wykładowców z całego świata.

Streszczenie analizy PESTEL

Edukacja w Poznaniu powinna być elastyczna[99], aby sprostać wyzwaniom demograficznym, technologicznym i zrównoważonego rozwoju. Wzrost liczby uczniów spoza miasta, zmniejszająca się liczba studentów, rosnący udział uczniów i studentów zagranicznych i ich duża różnorodność społeczna stawiają przed poznańskimi systemami oświaty i szkolnictwa wyższego nowe wyzwania, zwłaszcza w zakresie integracji oraz dostosowania oferty edukacyjnej do zmieniających się uwarunkowań, także w kontekście prognozowanego spadku liczby uczniów i studentów i rosnącej konkurencyjności uczelni zagranicznych. Miasto realizuje wiele działań wspierających rozwój edukacji, ważne jest rozwijanie współpracy między szkołami, uczelniami, biznesem, instytucjami publicznymi oraz NGOs-ami w celu lepszego dopasowania kształcenia do zmieniających się potrzeb rynku pracy. Dalsze inwestycje w infrastrukturę technologiczną, wsparcie dla innowacji społecznych oraz zapewnienie równości w dostępie do edukacji na każdym szczeblu stanowią kluczowe wyzwania na przyszłość. W poznańskich szkołach oraz uczelniach obserwuje się rosnące wykorzystanie nowoczesnych narzędzi IT, które wspierają procesy dydaktyczne. Wprowadzane są także innowacje w zakresie metod nauczania, takie jak e-learning czy symulacje komputerowe. W przyszłości inwestycje w infrastrukturę IT w szkołach powinny być kontynuowane oraz rozwijane programy szkoleniowe dla nauczycieli i wykładowców w zakresie nowych technologii edukacyjnych. Coraz większy nacisk kładzie się na edukację ekologiczną na wszystkich szczeblach edukacji[100] i trend ten powinien być w przyszłości kontynuowany. Technologiczne innowacje wprowadzane w szkołach oraz działania na rzecz zrównoważonego rozwoju, stają się znaczącym elementem jakości kształcenia, ale wymagają stałych inwestycji. Z kolei zmiany prawne[101] i ekonomiczne w systemie finansowania oświaty[102] oraz szkolnictwa wyższego[103], a także rosnąca konkurencja na rynku edukacyjnym, zarówno krajowym, jak i międzynarodowym, stanowią istotne wyzwania, które Miasto Poznań musi uwzględnić w swojej strategii rozwoju. Przyszłość edukacji w Poznaniu będzie wymagała adaptacji do zmieniającego się rynku pracy, wdrażania nowych technologii w nauczaniu oraz zrównoważonego rozwoju infrastruktury oświatowej i akademickiej. Kierunkiem działania w przyszłości

powinno być kontynuowanie inwestycji w innowacje w szkołach i uczelniach oraz zrównoważone finansowanie, które uwzględni potrzeby związane z technologiami edukacyjnymi oraz modernizacją bazy dydaktycznej. Działania te powinny być wspierane zarówno przez władze Miasta, jak i przez uczelnie, które będą musiały elastycznie reagować na zmiany polityczne, prawne, ekonomiczne i społeczne. W przyszłości ważne będzie dalsze wspieranie działań związanych z umiędzynarodowieniem uczelni, poprawą jakości edukacji w szkołach wyższych, a także efektywnością zapowiadanych dużych reform w zakresie nauczania przedszkolnego i szkolnego.

Bezpieczeństwo zdrowotne[104]

Obraz statystyczny

Stan obecny

W Poznaniu są zarejestrowane 953 podmioty wykonujące działalność leczniczą[105], w tym 913 to spółki prawa handlowego (599) i osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (314). Miasto prowadzi 4 podmioty lecznicze, Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego – 7, a ministerstwa 3 podmioty. W mieście jest zarejestrowanych 5,3 tys. indywidualnych praktyk lekarskich, 0,5 tys. indywidualnych praktyk pielęgniarskich oraz 11 tys. indywidualnych praktyk fizjoterapeutycznych. Według GUS-u[106] w Poznaniu pracuje 5,4 tys. lekarzy, 1,2 tys. lekarzy-stomatologów, 6,9 tys. pielęgniarek i położnych oraz 1,2 tys. fizjoterapeutów. Szacuje się, że dwie trzecie lekarzy stanowią specjaliści[107]. Ambulatoryjna opieka zdrowotna jest świadczona w 592 placówkach oraz poprzez 60 praktyk lekarskich. Rocznie jest udzielanych ambulatoryjnie 7,9 mln porad, z których 90% stanowią porady lekarskie. Co dziesiąta porada jest udzielana w formie zdalnej. Większość (59%) porad lekarskich udzielają lekarze specjaliści[108]. Lekarze Podstawowej Opieki Zdrowotnej udzielają 2,9 mln porad rocznie[109]. W mieście funkcjonuje[110] 13 zespołów ratownictwa medycznego, 6 szpitalnych oddziałów ratunkowych i lotnicze pogotowie ratunkowe. Jednostki te udzielają rocznie pomocy wyjazdowej 45,6 tys. osobom, najwięcej osobom w wieku 65+. Opiekę szpitalną zapewnia 28 szpitali[111], w tym 3 prowadzone przez Miasto Poznań[112]. 20[113] poznańskich szpitali (które przekazały sprawozdania MZ-29) dysponuje 5,4 tys. łóżek. Leczy się w nich 318,1 tys. osób, w tym 53,6 tys. dzieci (przebywających w szpitalu min. 1 dobę). Łącznie przeprowadza się w nich ponad 100 tys. zabiegów operacyjnych. W szpitalach tych pracuje 3,9 tys. lekarzy, 4,7 tys. pielęgniarek oraz ok. 1 tys. położnych. Przeciętny pacjent przebywa w szpitalu 4,8 dnia[114]. Najwięcej łóżek (39%) i pacjentów (47%) znajduje się w szpitalach klinicznych Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego. Udział prywatnych szpitali w rynku usług medycznych jest niewielki i obejmuje jedynie około 8% miejsc szpitalnych i tyle samo pacjentów. W mieście funkcjonuje 255 aptek ogólnodostępnych, w których pracuje 753 farmaceutów[115]. Na jedną aptekę przypada ponad 2,1 tys. mieszkańców.

Trendy statystyczne

Według GUS-u w Poznaniu od 2017 r. zwiększyła się:

- liczba lekarzy (o 59%), lekarzy-stomatologów (6-krotnie) oraz pielęgniarek i położnych (o 39%);
- liczba placówek i praktyk lekarskich świadczących porady ambulatoryjne (o 8%)
- liczba szpitali (o 27%);
- czas przeciętnego pobytu 1 pacjenta w szpitalu (o 9%);

natomiast zmniejszyła się:

- liczba udzielonych ambulatoryjnie porad lekarskich (o 4,5%);
- liczba hospitalizowanych pacjentów (o 6,5%).

Zwiększył się udział szpitali zarządzanych przez Miasto Poznań w liczbie łóżek szpitalnych (z 17% do 20%) oraz liczbie hospitalizowanych pacjentów (z 14% do 15%).

Rozwój bazy

Do największych inwestycji[116] od 2017 r. należały: budowa Wielkopolskiego Centrum Pediatrii (inwestycja samorządu województwa wielkopolskiego), kontynuowana budowa Centralnego Zintegrowanego Szpitala Klinicznego[117] (inwestycja Uniwersytetu Medycznego im. K. Marcinkowskiego) oraz rozbudowa budynku Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego i Rehabilitacji Medycznej.

Placówki medyczne i szpitale[118] w mieście pozyskały nowoczesny sprzęt diagnostyczny i operacyjny. Część zakupów dla placówek pozamiejskich została dofinansowana z budżetu Miasta[119].

W okresie tym wdrożono wiele nowych rozwiązań cyfrowych w opiece nad pacjentami[120], w technice medycznej oraz zarządzaniu służbą zdrowia.

Trendy w opiece medycznej

Rola Miasta Poznania w systemie opieki zdrowotnej

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym, zaspokajanie potrzeb w zakresie opieki zdrowotnej publicznej należy do zadań własnych Miasta, które w realizacji tego zadania musi kierować się uregulowaniami zawartymi w obowiązujących przepisach prawnych z zakresu systemu opieki zdrowotnej. Część zadań Miasto Poznań – jako miasto na prawach powiatu — prowadzi zgodnie z ustawą o samorządzie powiatowym. Miasto może zakładać i prowadzić samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej oraz prowadzić działalność profilaktyczną i promującą zdrowie. Baza łóżkowa szpitali prowadzonych przez Miasto stanowi 20% miejsc szpitalnych, na których leczonych jest 15% ogółu pacjentów. Pomimo tego pełnią ważną funkcję w zapewnieniu poziomu zabezpieczenia medycznego miasta, szczególnie w przypadku wydarzeń nadzwyczajnych[121]. Miasto Poznań podejmuje liczne działania na rzecz poprawy jakości opieki zdrowotnej[122]. Miasto aktywnie współpracuje z samorządem Województwa Wielkopolskiego, aby zwiększyć dostępność opieki szpitalnej, szczególnie w zakresie

pediatrii[123]. Dzięki tym inicjatywom, Poznań wpisuje się w ogólnokrajowe trendy poprawy jakości opieki zdrowotnej.

Sieć samorządowych placówek opieki zdrowotnej uzupełniają coraz bardziej dynamicznie rozwijające się placówki innych gestorów. Oferta prywatnych usług medycznych jest szeroka i szybko się rozwija.

Znaczenie szpitali i specjalistycznych usług medycznych

Szpitale w Poznaniu mają znaczenie ponadlokalne, przyjmując także pacjentów z innych regionów kraju. Miasto stanowi ważny ośrodek leczenia chorób układu krążenia, układu oddechowego, nowotworów oraz ortopedii. Jest również jednym z pięciu ośrodków w Polsce, w którym wykonuje się przeszczepy serca. Potencjał tych placówek, wraz z rosnącą liczbą ośrodków pobytu jednodniowego, w których wykonywane są mniej inwazyjne zabiegi, nie jest w pełni wykorzystywany do rozwoju szeroko pojętej gospodarki zdrowotnej. Poznańskie szpitale są wysoko oceniane za zarządzanie i jakość usług medycznych. W rankingu „Liderzy Zarządzania – najlepiej zarządzane szpitale publiczne według BFF Banking Group" znalazło się 5 szpitali z Poznania[124].

Wyzwania publicznej opieki zdrowotnej

Problemem pozostaje dostęp do publicznych świadczeń zdrowotnych oraz jakość publicznego zaplecza medycznego. Tak jak w innych dużych miastach, zapotrzebowanie na bezpłatne świadczenia zdrowotne przewyższa możliwości zapewniane przez kontrakty zawierane z Narodowym Funduszem Zdrowia. Czas oczekiwania na specjalistyczną poradę lub usługę medyczną jest zbyt długi, a wiele placówek publicznych nie dysponuje odpowiednim wyposażeniem, co negatywnie wpływa na warunki leczenia pacjentów. W dużych miastach koncentrują się liczne problemy krajowego systemu opieki zdrowotnej, takie jak długi czas oczekiwania na zabiegi operacyjne, procedury leczenia, dostęp do zabiegów, niewystarczająca jakość opieki geriatrycznej, niski poziom działań w zakresie uzależnień oraz nieformalne opłaty dla lekarzy. W efekcie, w corocznym[125] rankingu Euro Health Consumer Index, przygotowywanym przez szwedzki think tank „Health Consumer Powerhouse", Polska zajmuje wśród 35 ocenianych europejskich krajów jedno z ostatnich miejsc, jedynie przed Węgrami, Rumunią i Albanią. Dostęp i jakość usług zdrowotnych są wyznacznikiem jakości życia[126] oraz determinuje trwały i zrównoważony rozwój gospodarczy, jednak bez zmian systemowych, wprowadzonych na szczeblu krajowym, pełne polepszenie tej sytuacji jest niemożliwe.

Krajowe i regionalne programy naprawcze

W 2024 r. rozpoczął się krajowy program pt. „Odwrócona Piramida Świadczeń", mający na celu przeniesienie realizacji świadczeń z lecznictwa szpitalnego do ambulatoryjnej opieki specjalistycznej oraz podstawowej opieki zdrowotnej. Pozwoli to na zwiększenie dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej i poprawę sytuacji grup pacjentów szczególnie wrażliwych. Wdrażany jest także „Krajowy Plan Transformacji"[127] Ministerstwa Zdrowia oraz, na jego podstawie, „Wojewódzki Plan Transformacji" do 2026 r., przygotowany przez Wojewodę Wielkopolskiego z udziałem Wojewódzkiej

Rady ds. Potrzeb Zdrowotnych. Wszystkie podmioty lecznicze mogą uczestniczyć w konkursach organizowanych przez Ministerstwo Zdrowia, których celem jest rozwój usług medycznych. W „Narodowym Programie Zdrowia 2021-2025", którego celem strategicznym jest zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu, wyznaczone zostały cele w zakresie polepszenia jakości usług medycznych. Ministerstwo Zdrowia realizuje także projekty ukierunkowane na zwiększenie dostępności do świadczeń zdrowotnych, z jednoczesnym zapewnieniem bezpieczeństwa i jakości[128].

Cyfryzacja opieki medycznej

Polski system opieki zdrowotnej rozwija cyfrowe rozwiązania, takie jak e-recepta, e-skierowanie i e-konsylium, a także platformę DOM i aplikację mojeIKP. Wprowadzono pilotaże telemedyczne oraz Portfel Aplikacji Zdrowotnych wspierający diagnozę i leczenie. Rozwijana jest asysta robotyczna w chirurgii i rehabilitacji oraz planowane jest wdrożenie centralnej e-Rejestracji, aby skrócić kolejki. Trwa także informatyzacja placówek medycznych. Miasto Poznań wpisuje się w te działania, wprowadzając i wspierając nowe, inteligentne rozwiązanie w publicznych zakładach opieki zdrowotnej[129].

Promocja zdrowia i rozwój innowacji medycznych

W Poznaniu udział firm z zakresu białej gospodarki[130] wynosi blisko 7%[131], najwięcej prowadzi działalność związaną z opieką zdrowotną. Rocznie w Poznaniu rozpoczyna działalność blisko 700 nowych firm sektora medycznego. Rozwój nowoczesnych technologii medycznych[132] jest jedną z inteligentnych specjalizacji regionalnych wskazanych w Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski 2030. Obejmuje wdrażanie nowych technologii pomocnych w walce z chorobami rzadkimi i cywilizacyjnymi, takimi jak choroby układu krążenia, układu nerwowego i choroby nowotworowe, a także technologie farmaceutyczne wykazujące potencjał komercjalizacji i odpowiadające na popyt ze strony przedsiębiorstw.

Miasto[133] realizuje wiele działań o charakterze profilaktycznym i promocyjnym, mających na celu edukację zdrowotną, zmianę postaw prozdrowotnych i wyższą jakość życia mieszkańców. Programy realizowane przez Miasto Poznań obejmują profilaktykę osteoporozy[134], chorób nowotworowych, chorób układu krążenia, nadwagi i otyłości, prewencję HIV/AIDS[135], promocję zdrowego stylu życia oraz społeczną edukację prozdrowotną[136], a także Punkt Profilaktyki Intymnej 24 h. Przygotowywane są nowe programy, wynikające z rozeznawanych potrzeb[137]. Znaczący udział w tych działaniach ma także kierunkowy program[138]: Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii[139]. W ramach programu prowadzone są m.in. Ośrodek dla Osób Nietrzeźwych, Centrum Profilaktyki Świt. Zaangażowanie Miasta w lokalne działania wspierające zdrowie i jakość życia mieszkańców zostało potwierdzone pierwszym miejscem w rankingu Indeks Zdrowych Miast[140] w 2024 r. i jednocześnie drugim miejscem w tym rankingu w kategorii „Zdrowie" za prowadzone programy polityki zdrowotnej oraz działania dotyczące profilaktyki chorób i promocji zdrowia[141].

Mieszkańcy Poznania mogą także korzystać z programów profilaktyki zdrowotnej organizowanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia oraz z programów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego.

W Wielkopolsce działa Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego[142] – forum czterostronnej współpracy między pracodawcami, pracownikami, stroną rządową i samorządową, która zajmuje się także tematyką bezpieczeństwa zdrowotnego.

Podsumowanie

Miasto dąży do zbudowania zintegrowanego systemu ochrony zdrowia, który odpowiada na potrzeby mieszkańców. Dotychczasowe działania skupiają się na efektywnej realizacji zadań lokalnych, także poprzez wspieranie kluczowych inwestycji; promowaniu postaw zdrowotnych wśród mieszkańców oraz wykorzystaniu potencjału sektora medycznego do rozwoju gospodarczego, przy jednoczesnym dostosowywaniu działań do ogólnopolskich programów zdrowotnych. Istotnym wyzwaniem pozostaje niewystarczający dostęp do publicznych świadczeń zdrowotnych, długie kolejki do specjalistów oraz niedofinansowanie infrastruktury medycznej. Jednocześnie szpitale w mieście mają znaczenie ponadlokalne, przyjmując pacjentów spoza Poznania i pełniąc kluczową rolę w leczeniu chorób cywilizacyjnych oraz wykonywaniu przeszczepów serca.

Dynamicznie rozwija się sektor prywatnych usług medycznych oraz biała gospodarka, która stanowi blisko 7% lokalnego rynku. Wprowadzanie innowacyjnych technologii medycznych wpisuje się w regionalną strategię rozwoju inteligentnych specjalizacji. Miasto aktywnie realizuje programy i projekty profilaktyczne, m.in. z zakresu zapobiegania chorobom nowotworowym, układu krążenia, nadwagi i otyłości, cukrzycy, osteoporozy a także edukację społeczną w zakresie zdrowego stylu życia. Wysokie zaangażowanie Miasta zostało potwierdzone wyróżnieniami[143]. Działania zdrowotne Miasta wpisują się w programy krajowe, takie jak np. „Odwrócona Piramida Świadczeń” czy „Krajowy Plan Transformacji”, które mają na celu zwiększenie dostępności do ambulatoryjnej opieki specjalistycznej i poprawę sytuacji grup wrażliwych.

Wnioski

Rozwój bezpieczeństwa zdrowotnego

W kontekście bezpieczeństwa zdrowotnego kluczowy jest łatwy dostęp do szerokiej oferty usług medycznych świadczonych ambulatoryjnie i w warunkach szpitalnych. Szpitale w Poznaniu pełnią rolę ponadlokalną i są placówkami pierwszego wyboru dla pacjentów z różnych stron kraju. Miasto dąży do utworzenia zintegrowanego systemu ochrony zdrowia, który odpowiada na potrzeby mieszkańców, poprzez inwestycje w służbę zdrowia, realizację miejskich programów profilaktyki zdrowotnej i promowanie postaw zdrowotnych. Zwiększająca się liczba osób w wieku starszym tworzy popyt na usługi medyczne i opiekę geriatryczną. W przyszłości kluczowe będzie rozwijanie opieki nad osobami starszymi oraz edukacja w zakresie zdrowego stylu życia. Wyzwania to związane z krajowym systemem opieki zdrowotnej: niewystarczający dostęp do

publicznych usług zdrowotnych, długie kolejki do specjalistów i niedofinansowanie infrastruktury medycznej.

Rozwój sektora medycznego i innowacji medycznych

Promowanie innowacji medycznych, takich jak telemedycyna, sztuczna inteligencja w diagnostyce oraz rozwój nowych technologii w medycynie, może znacząco wpłynąć na poprawę jakości usług medycznych dla mieszkańców. Ważne jest wspieranie rozwoju sektora medycznego poprzez inwestowanie w miejską bazę opieki ambulatoryjnej i szpitalnej oraz współpraca z uczelniami i ośrodkami badawczo-rozwojowymi. Istotny jest również rozwój miejskich programów profilaktyki zdrowotnej, które mają na celu zmniejszenie obciążenia krajowego systemu opieki zdrowotnej oraz polepszenie kondycji zdrowotnej mieszkańców.

Wsparcie zdrowia psychicznego

Wzrost liczby osób z zaburzeniami zdrowia psychicznego stawia przed Miastem konieczność przygotowania kompleksowych programów wsparcia, które integrując pomoc medyczną, społeczną oraz edukacyjną, tworzą spójny system, umożliwiający osobom z zaburzeniami psychicznymi dostęp do odpowiednich usług. Należy także uwzględnić szeroką współpracę z organizacjami pozarządowymi, które mają doświadczenie w pracy z osobami cierpiącymi na zaburzenia psychiczne. Ważna jest promocja inicjatyw edukacyjnych, mających na celu przełamywanie stygmatyzacji osób z problemami psychicznymi oraz zwiększanie wiedzy o zdrowiu psychicznym wśród mieszkańców. Tworzenie sieci wsparcia, w tym ośrodków terapii oraz punktów informacyjnych, pomoże skutecznie reagować na rosnące potrzeby w tym zakresie.

Streszczenie analizy PESTEL

Na poziom bezpieczeństwa zdrowotnego w Poznaniu wpływ ma efektywne wdrażanie krajowych programów zdrowotnych, lepsze finansowanie systemu ochrony zdrowia[144] oraz rozwój cyfryzacji[145] i innowacyjnych rozwiązań. Konieczna jest także eliminacja nierówności w dostępie do opieki zdrowotnej, szczególnie dla osób o niskich dochodach. Demograficzne trendy wskazują na starzenie się mieszkańców Poznania, co powoduje rosnące zapotrzebowanie na usługi medyczne, opiekę geriatryczną i długoterminową.

W przyszłości kluczowe będzie rozwijanie systemu opieki nad osobami starszymi oraz wspieranie działań edukacyjnych w zakresie zdrowego stylu życia, zdrowego środowiska naturalnego[146], wsparcia osób potrzebujących pomocy psychologicznej i psychiatrycznej.

Odpowiednie działania w tych obszarach pozwolą na skuteczniejsze zabezpieczenie dobrostanu zdrowotnego mieszkańców. W przyszłości ważne będzie zwiększanie finansowania profilaktyki zdrowotnej oraz skuteczne wdrażanie narodowych programów zdrowotnych na poziomie lokalnym.

Bezpieczeństwo socjalne[147]

Obraz statystyczny

Stan obecny

W Poznaniu funkcjonuje[148] 21 stacjonarnych placówek pomocy społecznej dysponujących ponad tysiącem miejsc, z tego 7 domów pomocy społecznej (DPS) z 676 miejscami, prowadzonych przez Miasto Poznań (4) lub na zlecenie Miasta przez trzy zgromadzenia zakonne; 4 placówki z 83 miejscami, zapewniające całodobową opiekę osobom z niepełnosprawnościami, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, prowadzone przez NGOs-y oraz firmy prywatne; 7 schronisk, 2 noclegownie i ogrzewalnia z 352 miejscami dla osób w kryzysie bezdomności, prowadzonych przez Miasto Poznań (1 schronisko) i NGOs-y. W placówkach tych przebywa w ciągu roku łącznie 2,9 tys. pensjonariuszy[149], w tym 52% stanowią kobiety. W ciągu roku przyjmują ponad 1,1 tys. nowych pensjonariuszy, a ok. 200 osób jest na liście oczekujących[150]. Najliczniejszą grupę pensjonariuszy, poza osobami w kryzysie bezdomności,[151] stanowią osoby przewlekle somatycznie chore (28%) i osoby starsze (blisko 24%).

W mieście funkcjonuje 18 placówek wsparcia dziennego[152], prowadzonych w formie opiekuńczej, specjalistycznej i pracy podwórkowej, dysponujących 650 miejscami. W ciągu roku korzysta z nich 833 wychowanków. Opieka oraz wychowanie dzieci i młodzieży pozbawionej całkowicie lub częściowo opieki i wsparcia ze strony rodziny naturalnej, realizowana jest poprzez system instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej. W Poznaniu funkcjonuje 445 rodzin zastępczych[153], większość to rodziny spokrewnione, które obejmują opieką 642 dzieci i młodych ludzi. Instytucjonalną pieczę zastępczą[154] zapewnia 13 placówek opiekuńczo-wychowawczych, w tym 7 prowadzonych przez Miasto, w większości o profilu socjalizacyjno-interwencyjnym oraz 5 Rodzinnych Domów, w tym 4 prowadzone przez Miasto, które opiekują się 199 wychowankami[155]. Rocznie ponad 1,2 tys. rodzin z uzależnieniami lub mających problemy wychowawcze, w tym ponad 700 dzieci[156], korzysta z programów wsparcia prowadzonych przez Centra Inicjatyw Społecznych oraz z programu asystentury rodzinnej.

Rocznie 1,4 tys. osób w kryzysie bezdomności uzyskuje wsparcie[157], w tym ponad 0,7 tys. przebywa okresowo w ośrodkach w Poznaniu i poza granicami miasta.

W Poznaniu funkcjonuje[158] 9 środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, prowadzonych na zlecenie Miasta Poznania przez różne stowarzyszenia. Dysponują łącznie 346 miejscami, z tego 116 dla osób przewlekle psychicznie chorych, 205 miejsc dla osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz 25 miejsc z innymi przewlekłymi zaburzenia czynności psychicznych. W środowiskowych domach wsparcie otrzymują również osoby ze spektrum autyzmu i niepełnosprawnościami sprzężonymi. Z domów samopomocy korzysta rocznie blisko 420 osób.

W Poznaniu[159] funkcjonują 22 mieszkania treningowe i wspomagane dla 119 osób, w tym 7 jest prowadzonych przez Miasto, a pozostałe prowadzą NGOs-y. Z 6 mieszkań wspomaganych może korzystać jednorazowo 31 osób, w tym 7 miejsc jest przeznaczonych dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Poza instytucjonalnymi formami pomocy społecznej wsparcie osobom potrzebującym udzielają organizacje skupiające wolontariuszy, z których część uzyskuje dotacje z budżetu Miasta na realizację swoich projektów.

Według danych Wielkopolskiego Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego łączna liczba osób, które otrzymują pomoc i wsparcie w Poznaniu wynosi 24,4 tys.[160], w tym 13,7 tys. osób uzyskuje świadczenia pieniężne. Wskaźnik deprywacji lokalnej[161] w Poznaniu wynosi 25. Łączna liczba beneficjentów pomocy społecznej świadczonej przez miejskie instytucje wynosi 21 tys. osób, w tym ponad jedna trzecia to osoby utrzymujące się z emerytury lub renty. Blisko 44% beneficjentów osiąga dochody poniżej kryterium dochodowego[162]. Ponad połowę stanowią gospodarstwa domowe jednoosobowe (54%). Blisko 11 tys. beneficjentów otrzymuje świadczenia pieniężne[163], najwięcej (5,5 tys. osób) zasiłek celowy. Blisko 9,4 tys. beneficjentów korzysta ze świadczeń niepieniężnych, najwięcej (4,2 tys. osób) z usług opiekuńczych. Średnia wartość jednego udzielonego świadczenia wynosi 6,7 tys. zł rocznie, z tego 3,1 tys. zł rocznie wynosi średnie świadczenie pieniężne, a 6,1 tys. zł rocznie średnie świadczenie niepieniężne.

Ponad tysiąc rodzin otrzymuje jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka, ponad tysiąc – dodatek z tytułu wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej, 1,1 tys. rodzin otrzymuje świadczenie rodzicielskie. Ponad 100 tys. rodzin otrzymywało świadczenie 500+ (obecnie 800+), a ponad 58 tys. świadczenie „Dobry Start”.

Według danych z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 (NSPLiM 2021) w Poznaniu zamieszkuje 143 tys. rodzin, w tym 95,5 tys. rodzin z dziećmi. W rodzinach tych wychowuje się 140 tys. dzieci. Przeciętnie liczba dzieci w rodzinie wyniosła 1,47. Większość rodzin stanowią małżeństwa (61%). Z projektów dla rodzin finansowanych przez Miasto korzysta rocznie ponad 119 tys. osób[164].

Opiekę nad dziećmi do lat 3 zapewnia w Poznaniu 116 publicznych i niepublicznych żłobków, w tym 15 prowadzonych przez Miasto Poznań[165], oraz 11 klubów dziecięcych, dysponujących 4,8 tys. miejsc, z których korzysta 4,0 tys. dzieci (w tym 3,6 tys. w wieku od 1 do 2 lat), czyli 29% dzieci w wieku do 3 lat. Na 1000 dzieci w wieku do 3 lat przypada 349 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych. Ponad jedna trzecia (36%) tych placówek jest dostosowana do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami. Oprócz żłobków, instytucjonalną opiekę nad dziećmi do lat 3 sprawują także opiekunowie dzienni[166], zapewniający w swoich lokalach miejsca dla dzieci, oraz nianie[167].

Według danych GUS-u w Poznaniu mieszka 142 tys. osób w wieku ponad 60 lat. Z projektów skierowanych do seniorów finansowanych przez Miasto korzysta rocznie ponad 110 tys. osób[168]. Osoby w wieku senioralnym mogą także korzystać z oferty usług dziennych prowadzonej przez inne podmioty, m.in. z 86 Klubów Seniora[169] oraz 6 Uniwersytetów Trzeciego Wieku.

Według danych z NSPLiM 2021 w Poznaniu zamieszkuje 70,2 tys. osób z niepełnosprawnościami, w tym 41,6 tys. osób ma prawnie udokumentowaną niepełnosprawność w stopniu znacznym lub umiarkowanym. Dzieci z niepełnosprawnościami w wieku do 17 lat stanowią ponad 4% łącznej liczby osób z niepełnosprawnościami.

Trendy statystyczne

Według GUS-u w Poznaniu od 2017 r. zwiększyła się:

- liczba stacjonarnych domów pomocy społecznej (o 16%), placówek opiekuńczo-wychowawczych (o 50%);
- liczba miejsc w placówkach wsparcia dziennego (o 9%);
- natomiast zmniejszyła się:
- łączna liczba beneficjentów pomocy społecznej (o 16%);
- liczba beneficjentów korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa (o 38%);
- liczba miejsc w stacjonarnych placówkach pomocy społecznej (o 7%);
- liczba rodzin z dziećmi (o 13%);
- liczba osób w wieku senioralnym (o 3%).

Wskaźnik deprywacji zmniejszył się z 41 do 25, czyli o 39%[170].

Rozwój bazy

Do największych inwestycji od 2017 r. należała budowa nowej siedziby Domu Pomocy Społecznej nr 1 przy ul. Żołnierzy Wyklętych oraz nowej siedziby Centrum Wspierania Rodzin „Swoboda” przy ul. Perzyckiej.

Trendy w bezpieczeństwie socjalnym

Rola Miasta Poznania w systemie pomocy społecznej

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym Miasto Poznań ma obowiązek zaspokajania potrzeb w zakresie pomocy społecznej, które stanowią zadanie własne Miasta. Realizując to zadanie, Miasto musi przestrzegać przepisów ustawy o pomocy społecznej, co oznacza, że świadczenia pomocy społecznej mogą uzyskać jedynie osoby, które spełniają kryteria ustawowe dotyczące m.in. uzyskiwanego dochodu[171]. Pomoc skierowana jest przede wszystkim do osób zagrożonych różnymi formami wykluczenia społecznego[172].

Pomoc stacjonarna skierowana jest do osób starszych, szczególnie samotnych; osób przewlekle chorych somatycznie i z zaburzeniami psychicznymi; osób z niepełnosprawnością intelektualną lub fizyczną; dzieci z problemami wychowawczymi oraz tych, które nie mają rodziców naturalnych. Miasto finansuje instytucjonalne formy pomocy społecznej, programy wsparcia dla różnych grup osób potrzebujących, a także działania organizacji pozarządowych.

Zadania z zakresu pomocy społecznej obejmujące obszar Wielkopolski prowadzą także: Wielkopolski Urząd Wojewódzki oraz Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego. Urzędy te organizują otwarte konkursy ofert dla organizacji pozarządowych na realizację zadań publicznych w formie wspierania[173] osób w wieku emerytalnym, osób z ograniczoną sprawnością, rodzin i pieczy zastępczej. Z działań finansowanych ze środków tych urzędów mogą także korzystać osoby mieszkające w Poznaniu. Miasto, a także NGOs-y i inne podmioty, mogą także aplikować do ogólnopolskich programów z zakresu pomocy społecznej uczestnicząc w konkursach ofert w celu pozyskania środków finansowych na realizację określonych projektów skierowanych m.in. do seniorów, dzieci i rodzin, osób z wykluczeniami[174].

Reintegracja społeczna i zawodowa: programy i inicjatywy

Miejskie oraz pozarządowe instytucje pomocy społecznej prowadzą działania na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej mieszkańców Poznania, a także udzielają wsparcia w sytuacjach kryzysowych, w miejscu zamieszkania. Do takich instytucji należą m.in. 5 Centrów Integracji Społecznej, które realizują m.in. indywidualne programy zatrudnienia socjalnego[175], organizację warsztatów zawodowych, zajęć edukacyjnych, doradztwo zawodowe, rozwój osobisty, zajęcia planowania życia, a także Klub Integracji Społecznej, pozarządowe centra integracji społecznej czy Miejskie Centrum Interwencji Kryzysowej.

Działania na rzecz rodzin

W ramach polityki prorodzinnej w Poznaniu realizowany jest program „Polityka Miasta Poznania na rzecz rodzin na lata 2022-2025", skierowany do wszystkich rodzin, z kontynuacją wcześniej prowadzonych działań[176] na rzecz rodzin wielodzietnych, rodzin z osobami z niepełnosprawnościami, dzieci w systemie pieczy zastępczej oraz rodzin cudzoziemców. Program jest wdrażany[177] m.in. w zakresie warunków życia, aktywizacji i partycypacji społecznej, integracji międzypokoleniowej, dostępności i jakości usług społecznych i ochrony zdrowia. Jego celem jest szerokie wsparcie rodzin w wypełnianiu funkcji prokreacyjnych, opiekuńczych, wychowawczych, edukacyjnych i emocjonalnych, wyrównywanie szans rozwojowych dzieci oraz przeciwdziałanie wykluczeniu. W Poznaniu aktywnie działa Centrum Inicjatyw Rodzinnych, organizujące działania na rzecz rodzin i integracji międzypokoleniowej[178]. Miasto finansuje liczne projekty skierowane do m.in. rodzin wielodzietnych, młodych rodziców i rodziców samotnie wychowujących dzieci[179], oraz 3 Centra Integracji Międzypokoleniowej. W ramach polityki wsparcia rodzin i systemu pieczy zastępczej realizowany jest „Poznański program wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej na lata 2023-2025"[180], skierowany do rodzin wymagających wsparcia, dysfunkcyjnych i zagrożonych dysfunkcyjnością. Specjalistyczne poradnictwo prawne, psychologiczne, socjalne, rodzinne i terapeutyczne dla osób potrzebujących wsparcia jest koordynowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, prowadzony przez Miasto Poznań. Miasto prowadzi także Miejskie Centrum Interwencji Kryzysowej.

W Poznaniu funkcjonuje, prowadzony przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, Wielkopolski Ośrodek Adopcyjny w Poznaniu.

W Poznaniu działa Rada Rodziny Dużej oraz Pełnomocnik Prezydenta Miasta Poznania ds. Rodzin Wielodzietnych.

Miasto Poznań uczestniczy w powołanej w 2024 r. Radzie Rodziny przy Wojewodzie Wielkopolskim.

Polityka Miasta na rzecz rodzin

Miasto realizuje programy wspierające rodziny, umożliwiające godzenie życia zawodowego z rodzinnym. Działania te obejmują rozwój infrastruktury opieki żłobkowej, podnoszenie jakości opieki i edukacji, a także wsparcie finansowe dla rodziców, w tym obniżające koszty związane z korzystaniem z instytucji opieki żłobkowej. Prowadzone są działania informacyjne, warsztaty dla rodziców, aktywny nadzór nad placówkami opieki nad dziećmi oraz rozbudowa infrastruktury dla dzieci w przestrzeni publicznej. W Poznaniu aktywnie działa Centrum Inicjatyw Rodzinnych, które realizuje liczne inicjatywy dla dzieci, młodzieży i ich rodziców. Miasto realizuje także różnorodne zajęcia sportowo-rekreacyjne, wydarzenia kulturalne i edukacyjne dla rodzin.

Polityka na rzecz osób starszych

Rosnąca liczba osób starszych w Poznaniu, zgodnie z prognozami GUS-u[181], stawia przed Miastem wyzwanie dostosowania usług do potrzeb seniorów. W odpowiedzi na ten trend, w Poznaniu realizowane są działania na rzecz poprawy jakości życia osób starszych. Wdrażany program pn. „Polityka senioralna Miasta Poznania na lata 2023-2026”[182] obejmuje działania, zadania i inicjatywy kształtujące warunki godnego i zdrowego starzenia się. W mieście działa Centrum Inicjatyw Senioralnych, które realizuje inicjatywy aktywizujące osoby starsze, w tym m.in. wydarzenia kulturalno-edukacyjne[183], projekty grup wsparcia i wolontariatu dla seniorów[184]. Miasto finansuje także różnorodne zajęcia sportowo-rekreacyjne oraz programy poprawiające poczucie bezpieczeństwa seniorów, w tym w mieszkaniach dostosowanych do ich potrzeb, a także różne programy wsparcia dedykowane osobom w podeszłym wieku[185]. Wdrażane są także projekty odpowiadające na potrzeby osób w wieku senioralnym z niepełnosprawnościami i wielochorobowością[186]. Miasto jest członkiem sieci Miast Przyjaznych Starzeniu Światowej Organizacji Zdrowia.

Rozwój usług dla seniorów otwiera możliwości dla srebrnej gospodarki, zwłaszcza w obszarze technologii gerontologicznych, oraz dla białej gospodarki w kontekście rozwoju usług medycznych skierowanych do osób starszych.

Wsparcie osób z niepełnosprawnościami

W Poznaniu podejmowane są liczne działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Tworzenie polityki na rzecz osób z niepełnosprawnościami jest obowiązkiem samorządu. Miasto prowadzi działania w ramach programu „Kierunki działań i zadania Miasta Poznania na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami”[187]. Celem tych działań jest poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami, ich integracja społeczna i zawodowa, a także likwidowanie barier w dostępie do usług[188]. W Poznaniu funkcjonuje Poznańskie Centrum Dostępności[189].

W mieście działa Miejska Społeczna Rada ds. Osób z Niepełnosprawnościami oraz Komisja Dialogu Obywatelskiego przy Pełnomocniczce Prezydenta ds. Osób z Niepełnosprawnościami.

Wsparcie migrantów

Miasto podejmuje liczne działania na rzecz wsparcia cudzoziemców mieszkających w Poznaniu, w tym uchodźców wojennych z Ukrainy[190] i uchodźców politycznych z Białorusi. Obecnie działania są prowadzone w ramach „Polityki na rzecz integracji migrantek i migrantów w Poznaniu na lata 2023-2024". Jej celem jest wzmocnienia integracji migrantek, migrantów ze społecznością lokalną oraz zaspokajania ich potrzeb, w szczególności w obszarze edukacji, przeciwdziałania dyskryminacji, dostępu do rynku pracy, oferty kulturalnej, opieki zdrowotnej i wsparcia społecznego poprzez dostosowywanie działań Miasta na rzecz wszystkich mieszkańców, bez względu na pochodzenie, odrębność kulturową, język czy religię, z uwzględnieniem wielokulturowości. Wobec przedłużającego się konfliktu zbrojnego na Ukrainie i deklaracji części uchodźców o woli pozostania w Polsce na stałe, działania te powinny być kontynuowane. W Poznaniu w działania pomocowe na rzecz uchodźców wojennych z Ukrainy włączyły się także miasta zagraniczne oraz organizacje międzynarodowe[191]. Cudzoziemcy w Poznaniu mogą także korzystać ze wsparcia oferowanego przez samorząd Województwa Wielkopolskiego oraz różne podmioty.

Cudzoziemcy, którzy uzyskali w Polsce status uchodźcy lub ochronę, mogą wnioskować o Indywidualny Program Integracji Cudzoziemców[192]. W Poznaniu[193] funkcjonuje Centrum Integracji Cudzoziemców[194], prowadzone przez samorząd Województwa Wielkopolskiego oraz Migrant Info Point (MIP)[195], prowadzone przez Fundację Centrum Badań Migracyjnych.

Wyzwania społeczne: żebractwo, bezdomność, ubóstwo, zaburzenia psychiczne

Wciąż nierozwiązanymi problemami w Poznaniu są żebractwo i bezdomność. Miasto prowadzi programy mające na celu ograniczenie żebractwa i zapobieganie dysfunkcyjnym zachowaniom wśród dzieci i młodzieży, a także indywidualne programy wychodzenia z bezdomności. Miasto realizuje, samodzielnie lub dofinansowując działania NGOs-ów, liczne projekty wspierające osoby w kryzysie bezdomności[196].

Dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym w ostatniej dekadzie realizowane były projekty zindywidualizowanych działań pomocowych[197], obejmujące m.in. aktywizację zawodową, społeczną i edukacyjną, rozwijanie sieci współpracy w ramach społeczności lokalnej, wykonywanie pracy socjalnej.

Miasto Poznań podejmuje wiele inicjatyw mających na celu wsparcie zwiększającej się liczby osób z zaburzeniami psychicznymi, integrując działania z zakresu opieki zdrowotnej i społecznej[198]. Nowym zjawiskiem, które wymaga intensyfikacji działań pomocowych na rzecz rodziny[199], jest zwiększająca się liczba dzieci i młodzieży wymagających opieki psychiatrycznej i psychologicznej.

Działania na rzecz osób doświadczających przemocy domowej

W Poznania jest realizowany „Miejski program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej na terenie miasta Poznania w latach 2022-2025". Jego głównym celem jest podniesienie skuteczności działań na rzecz osób doświadczających przemocy i wobec stosujących przemoc domową. W mieście funkcjonuje Centrum Pomocy Dzieciom, w którym młodzi ludzie i ich opiekunowi, (którzy doznali przemocy lub krzywdzenia) otrzymują kompleksową i interdyscyplinarną pomoc psychologiczną, terapeutyczną lub prawniczą.

Rozwój ekonomii społecznej

W Poznaniu rozwija się ekonomia społeczna, wspierająca osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Działa Fundacja Pomocy Wzajemnej Barka, które wspiera tworzenie nowych podmiotów ekonomii społecznej oraz realizuje z Miastem projekt Wielkopolskie Centrum Ekonomii Solidarnej. Miasto wspólnie z samorządem Województwa Wielkopolskiego założyło spółdzielnię socjalną „Poznanianka", której celem jest aktywizacja zawodowa osób bez pracy, w tym dłużników komunalnych oraz osób z niepełnosprawnościami. Wzmacnianie lokalnych podmiotów ekonomii społecznej, promocja tematyki społecznej i społecznej odpowiedzialności biznesu jest celem funkcjonującej w Poznaniu Pracownia Ekonomii Społecznej „Ładne Rzeczy". Ponadto działa Rada Programowa Pracowni Ekonomii Społecznej Ładne Rzeczy, której zadaniem jest wsparcie Miasta w realizowaniu zadań projektowych i planowaniu aktywności w Pracowni. Podmioty ekonomii społecznej, takie jak spółdzielnie socjalne, warsztaty terapii zajęciowej czy zakłady aktywności zawodowej, odgrywają istotną rolę w integracji społecznej i zawodowej swoich członków.

Deinstytucjonalizacja[200] usług społecznych

Nowym kierunkiem społecznej polityki europejskiej[201] jest zmniejszenie instytucjonalnych usług społecznych na rzecz rozwoju usług środowiskowych, w miejscu zamieszkania. Powiązane to jest z zapewnieniem odbiorcom usług[202] prawa do: decydowania o swoim życiu oraz kontroli nad wsparciem, jakie otrzymują; pełnego uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej; aktywnego uczestniczenia w projektowaniu oraz ocenie usług na ich rzecz. Respektowane mają być zasady: ciągłości świadczenia usług i rozdzielenia miejsca zamieszkania od świadczenia usług.

Dezinstytucjonalizacja została wprowadzona do polityki krajowej[203], a regiony[204] i gminy są zobowiązane do opracowania i wdrażania planów deinstytucjonalizacji i rozwoju usług społecznych.

Miasto Poznań włączyło się w proces deinstytucjonalizacji usług społecznych w województwie wielkopolskim[205], jednak w nadchodzących latach niezbędne będzie duże zaangażowanie w przygotowanie i wdrażanie kompleksowych rozwiązań w tym zakresie.

Podsumowanie

Miasto Poznań realizuje wiele działań z zakresu pomocy społecznej, mających na celu wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób

z niepełnosprawnościami oraz osób w kryzysowych sytuacjach życiowych, także migrantów. Realizowane są także programy skierowane do rodzin, w tym wielodzietnych, oraz seniorów, a także wspierane są działania w zakresie integracji zawodowej osób z niepełnosprawnościami. Miasto realizuje projekty wspierające rodziny oraz zapewnia opiekę żłobkową, zgodnie ze standardami unijnymi. Wyzwaniem pozostają zmieniające się trendy demograficzne oraz oczekiwania rodziców. Miasto finansuje programy pomocowe oraz współpracuje z organizacjami pozarządowymi. Ważną rolę w aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym pełni ekonomia społeczna, wspierana przez Miasto. Pomimo tych działań, wciąż istnieją wyzwania, takie jak problem żebractwa i bezdomności, zwiększająca się liczba osób, w tym dzieci i młodzieży, z zaburzeniami psychicznymi, oraz niska ocena dostępności pomocy społecznej przez mieszkańców Poznania.

Miasto włączyło się w proces deinstytucjonalizacji usług społecznych w województwie wielkopolskim. Konieczność jej wdrożenia w Polsce wynika z prawa unijnego.

Miasto i inne podmioty realizujące działania z zakresu pomocy społecznej mogą aplikować w otwartych konkursach ofert w celu pozyskania środków finansowych na realizację określonych projektów skierowanych m.in. do seniorów, dzieci i rodzin, migrantów, osób z wykluczeniami.

Wnioski

Rozwój bezpieczeństwa socjalnego

Miasto realizuje wiele działań z zakresu bezpieczeństwa socjalnego, mających na celu wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób z niepełnosprawnościami oraz osób w kryzysowych sytuacjach życiowych, także migrantów. Realizowane są także programy skierowane do rodzin, w tym wielodzietnych, oraz seniorów, a także wspierane są działania w zakresie integracji zawodowej osób z niepełnosprawnościami. Ważną rolę w aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem pełni ekonomia społeczna. Pomimo tych działań, wciąż istnieją wyzwania, takie jak problem żebractwa i bezdomności, zwiększająca się liczba osób, w tym dzieci i młodzieży, z zaburzeniami psychicznymi. Miasto włączyło się w proces deinstytucjonalizacji usług społecznych w województwie wielkopolskim. Konieczność jej wdrożenia w Polsce wynika z prawa unijnego.

Usługi społeczne i deinstytucjonalizacja

Deinstytucjonalizacja, czyli przenoszenie opieki nad osobami starszymi, z niepełnosprawnościami i chorymi z instytucji do środowisk lokalnych, jest jednym z kluczowych elementów rozwoju polityki społecznej w Polsce, wynikającym z przepisów unijnych. Ważna jest kontynuacja rozwoju usług społecznych, które pozwalają na większą integrację społeczną osób potrzebujących wsparcia. W tym celu należy rozwinąć i wspierać infrastrukturę lokalnych ośrodków pomocy społecznej, które oferują szeroki zakres usług, w tym pomoc w codziennym życiu, opiekę zdrowotną oraz wsparcie psychologiczne. Warto zachęcać organizacje pozarządowe do szerokiej współpracy w tworzeniu programów wsparcia dla osób wykluczonych społecznie. To

podejście zmniejszy zależność osób potrzebujących wsparcia od dużych instytucji, a zamiast tego skupi się na wsparciu i rehabilitacji w naturalnym środowisku ich życia.

Integracja i włączanie społeczne

Ważna jest kontynuacja i rozwijanie programów integrujących i włączających skierowanych do seniorów, rodzin z małymi dziećmi oraz grup defaworyzowanych, takich jak m.in. osoby z niepełnosprawnościami, cudzoziemcy, osoby w trudnej sytuacji materialnej czy wykluczone społecznie. Tworzenie przestrzeni do aktywizacji tych grup społecznych może obejmować organizowanie, spotkań integracyjnych, wydarzeń kulturalnych, programów wsparcia edukacyjnego i zawodowego, a także organizowanie szkoleń z zakresu umiejętności życiowych, które ułatwią funkcjonowanie w społeczności. Kultura może także stać się przestrzenią budowania relacji i kapitału społecznego dla wszystkich mieszkańców. Wspólne projekty z organizacjami pozarządowymi mogą wzmocnić te inicjatywy, a także dostarczyć zasoby i wsparcie w realizacji celów.

Wspieranie aktywizacji zawodowej i społecznej

Istotna jest kontynuacja i rozwijanie programów aktywizacji zawodowej i społecznej, które oferują wsparcie dla osób z różnych grup społecznych, szczególnie tych, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej. Programy aktywizacji obejmują szkolenia i doradztwo zawodowe, staże i praktyki zawodowe oraz pomoc w znalezieniu zatrudnienia. Ważnym elementem jest także współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami, którzy mogą zaoferować miejsca pracy dla osób z wykluczeniami.

Miasto może również inwestować w programy, które wspierają rozwój przedsiębiorczości społecznej, oferując wsparcie w rozwoju działalności gospodarczej prowadzonej w celu realizacji celów społecznych. Takie działania mają na celu nie tylko poprawę sytuacji zawodowej osób z grup defaworyzowanych, ale również zwiększenie ich poczucia wartości oraz większą integrację i równość społeczną.

Streszczenie analizy PESTEL

Poznań podejmuje działania w kierunku poprawy bezpieczeństwa socjalnego, w tym wdrażania dezinstytucjonalizacji[206], jednak nadal potrzebne są dalsze inwestycje w infrastrukturę i lokalne usługi wsparcia. Priorytetami powinny być zwiększenie dostępności środowiskowych form pomocy, integracja migrantów[207], wsparcie rodzin, rozwój opieki nad dziećmi i seniorami oraz uproszczenie procedur administracyjnych. Rozwijane są: system wsparcia socjalnego osób z wykluczeniami, programy integracji społecznej i aktywizacji zawodowej, a także programy usług środowiskowych, jak mieszkania wspomagane czy rodzinna piecza zastępcza. Chociaż cyfryzacja usług socjalnych rośnie, dostęp do technologii jest ograniczony wśród osób starszych oraz z wykluczeniami społecznymi, co wymaga kontynuowanie edukacji cyfrowej. Skuteczna realizacja polityki społecznej wymaga dobrej koordynacji na poziomie lokalnym i centralnym oraz rozwoju współpracy międzysektorowej, a także rozwoju ram prawnych wspierających proces dezinstytujonalizacji. W przyszłości kluczowe będzie wzmocnienie współpracy między instytucjami oraz wprowadzenie długofalowych rozwiązań wspierających bezpieczeństwo socjalne w mieście.

Bezpieczeństwo publiczne, bezpieczeństwo informacji i cyberbezpieczeństwo

Obraz statystyczny

Stan obecny

Rocznie w Poznaniu funkcjonariusze policji interweniują 78 tys. razy. Liczba stwierdzonych przestępstw wynosi 15 tys., z których 84% stanowią przestępstwa kryminalne, w tym 70% to przestępstwa przeciwko mieniu. Dominują kradzieże i przestępstwa narkotykowe. Ogólna wykrywalność sprawców wynosi 48%. Najwyższa wykrywalność obejmuje przestępstwa narkotykowe (ponad 99%) oraz rozboje (80%), najniższa dotyczy kradzieży kieszonkowych (około 13%) oraz kradzieży samochodów (14%). Policja odnotowuje rocznie 7 tys. kolizji i ponad 500 wypadków drogowych. Co siódme stwierdzone przestępstwo jest popełniane przez osoby nieletnie.

Strażnicy miejscy interweniują rocznie 73 tys. razy, najczęściej w przypadkach z zakresu ruchu drogowego oraz zaniedbań porządkowych. Ponad połowa interwencji dotyczy nieprawidłowości w ruchu drogowym, 10% – zaniedbań w zakresie braku czystości i zakłócenia porządku, 9% – awarii i uszkodzeń infrastruktury miejskiej, 8,5% – zwierząt.

Rocznie na terenie Poznania odnotowuje się 1,2 tys. pożarów i 2,9 tys. miejscowych zagrożeń. Najwięcej pożarów powstaje w budynkach jednorodzinnych i środkach transportu.

Rocznie w ramach systemu monitoringu wizyjnego obejmującego 1,4 tys. kamer[208] jest ujawnianych 9,3 tys. zdarzeń wymagających podjęcia interwencji.

Trendy statystyczne

Według GUS-u[209] w Poznaniu od 2017 r. zwiększyła się:

- liczba kamer systemu monitoringu wizyjnego (o 180%);
- liczba interwencji Straży Miejskiej (o 46%);
- liczba miejscowych zagrożeń (o 32%);

natomiast zmniejszyła się:

- liczba interwencji Policji (o 2%);
- liczba stwierdzonych przestępstw (o 35%);
- liczba pożarów (o 14%).

Rozwój bazy

Do największych inwestycji od 2017 r. należała budowa nowej siedziby Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej nr 4 (z Magazynem Przeciwpowodziowym), budowa Laboratorium Kryminalistycznego Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu (dofinansowana z budżetu Miasta), przebudowa siedziby Centralnego Biura Zwalczania Cyberprzestępczości Zarząd w Poznaniu.

Trendy w bezpieczeństwie publicznym

Rola Miasta Poznania w systemie bezpieczeństwa publicznego

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym, Miasto Poznań ma obowiązek zaspokajania potrzeb w zakresie porządku publicznego[210] i bezpieczeństwa mieszkańców, które stanowią zadanie własne Miasta. Ponieważ Miasto jest jednocześnie powiatem grodzkim, Prezydent Miasta jest zwierzchnikiem powiatowych służb, inspekcji i straży[211]. Miasto Poznań prowadzi wiele działań na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańców w ramach „Miejskiego Programu Zapobiegania Przestępczości oraz Ochrony Bezpieczeństwa Obywateli i Porządku Publicznego”[212]. Program obejmuje działania w wielu obszarach, takich jak przeciwdziałanie demoralizacji i przestępczości nieletnich, profilaktyka uzależnień, zapobieganie patologiom społecznym oraz zagrożeniom drogowym i nadzwyczajnym, w tym projekty i akcje na rzecz poprawy bezpieczeństwa i wiedzy o zagrożeniach skierowane do różnych grup społecznych, w tym seniorów oraz dzieci i młodzieży[213]. Program jest realizowany we współpracy z Komendą Miejską Policji oraz Komendą Miejską Straży Pożarnej, które prowadzą na terenie Poznania także własne działania prewencyjne.

Miasto Poznań dysponuje systemem monitoringu wizyjnego w miejscach uznanych za niebezpieczne, takich jak skrzyżowania o dużym natężeniu ruchu, przystanki komunikacyjne czy wiadukty. Analizy wykazują, że w miejscach objętych monitoringiem spada liczba przestępstw ulicznych. Dodatkowo, funkcjonuje zintegrowany system bezpieczeństwa środowiskowego, który monitoruje zagrożenia ekologiczne i reaguje na nie w czasie rzeczywistym.

Mieszkańcy Poznania mogą także korzystać z programów prewencyjno-edukacyjnych realizowanych przez Komendę Wojewódzką Policji[214]. Podmioty działające w Poznaniu korzystają z ogólnopolskiego programu pt. „Rządowy program ograniczania przestępczości i społecznych zachowań Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka”[215], który jest skierowany do samorządów lokalnych oraz NGOs-ów.

System Zarządzania Kryzysowego

W Poznaniu działa zaawansowany system zarządzania kryzysowego, który koordynuje działania ratunkowe w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej[216]. Centrum Zarządzania Kryzysowego koordynuje interwencje służb miejskich, straży i inspekcji, zapewniając szybką reakcję na zagrożenia. Dodatkowo, Miasto wykorzystuje niezależną miejską sieć transmisyjną do zarządzania infrastrukturą i systemami kryzysowymi. W przypadku lokalnych sytuacji kryzysowych, mieszkańcy są informowani przez służby miejskie o konieczności ewakuacji lub innych ważnych działaniach za pomocą aplikacji mobilnej Smart City. Wszyscy mieszkańcy Poznania korzystający z telefonów komórkowych są objęci Alert RCB – krajowym systemem SMS-owego powiadamiania mieszkańców o zagrożeniach prowadzony przez Rządowe Centrum Bezpieczeństwa.

Miasto aktualizuje na bieżąco plany obrony cywilnej i zabezpieczenia funkcjonowania miasta i mieszkańców w czasie krytycznych zagrożeń.

Ustawa o ochrony ludności i obrony cywilnej

Od 1 stycznia 2025 r. weszła w życie ustawa o ochronie ludności i obronie cywilnej (Dz.U. z 2024 r. poz. 1907), która ma na celu[217] usprawnienie działań związanych z zapewnieniem warunków do przetrwania ludności w sytuacjach kryzysowych, w tym wykorzystanie istniejących zasobów w obszarze niemilitarnym, takich jak infrastruktura, środki techniczne i zasoby ludzkie, w celu efektywnego reagowania na zagrożenia. Ustawa nakłada na Miasto obowiązek realizacji przedsięwzięć w zakresie ochrony ludności, które w przypadku wprowadzenia stanu wojennego lub w czasie wojny stają się zadaniami obrony cywilnej w rozumieniu art. 61 lit. a Pierwszego Protokołu dodatkowego do Konwencji Genewskich z 12 sierpnia 1949 r.

Cyberbezpieczeństwo

Zapewnienie ciągłości działania administracji publicznej jest jednym z elementów systemów infrastruktury krytycznej kraju. Jednym z nowych zagrożeń są zagrożenia w cyberprzestrzeni. Miasto monitoruje zagrożenia swoich zasobów w sieci internetowej oraz prowadzi działania edukacyjne na temat cyberzagrożeń dla różnych grup społecznych. Zgodnie z przepisami krajowymi, jednostki samorządu terytorialnego mają obowiązek zapewnienia ochrony infrastruktury krytycznej, danych oraz systemów informacyjnych przed cyberatakami i zagrożeniami[218]. Nowe obowiązki dla samorządów weszły w życie po wdrożeniu przez Polskę przepisów unijnych[219].

Miasto jest także zobowiązane przepisami prawa do ochrony danych osobowych i informacji niejawnych, w tym przetwarzanych w systemach cyfrowych, oraz do zapewnienia bezpieczeństwa informacji przetwarzanych w usługach cyfrowych[220].

Cyberbezpieczeństwa nabiera coraz większego znaczenia w kontekście szybkiego rozwoju cyfryzacji.

Bezpieczeństwo informacji i cyfryzacja

Miasto Poznań otwiera dane publiczne i dostęp do informacji[221] oraz uruchomiło dla mieszkańców możliwość korzystania z różnorodnych e-usług urzędowych oraz geodezyjnych[222]. Rocznie korzysta z nich blisko milion użytkowników[223]. Infolinia Miasta Poznań Kontakt przeprowadza rocznie blisko milion rozmów.[224] W kontaktach z mieszkańcami są wykorzystywane nowoczesne rozwiązania cyfrowe, w tym wykorzystujące sztuczną inteligencję[225].

Miasto posiada zintegrowany model Smart City, który jest systematycznie wdrażany. W wyniku ewolucji idei Smart City Poznań powstała inicjatywa Poznań CityLab[226], która skupia się na stawianiu mieszkańców w centrum innowacji, a jej celem jest rozwój miasta i regionu poprzez współpracę lokalnego ekosystemu, opartą na aktywnej postawie miasta. W mieście rozwijane są technologie wspierające transport publiczny, parkowanie, gospodarkę komunalną, nabór do publicznych placówek oświatowych, książkomaty i urzędomaty, a także programy lojalnościowe dla mieszkańców rozliczających podatki w Poznaniu[227], miejskie aplikacje mobilne[228], kanały społecznościowe i strony internetowe. Jednak te rozwiązania są nadal punktowe, a miasto nie dysponuje jeszcze kompleksowym systemem[229], który integrowałby wszystkie usługi w mieście[230].

Podsumowanie

Miasto Poznań pełni ważną rolę w zapewnianiu porządku publicznego i bezpieczeństwa mieszkańców. Straż Miejska Miasta Poznania pełni istotną rolę w utrzymaniu porządku publicznego, poprawie estetyki miasta oraz zapewnieniu bezpieczeństwa, szczególnie wśród dzieci i młodzieży. Realizuje działania prewencyjne, kontrolne oraz edukacyjne, współpracując z Komendą Miejską Policji i Komendą Miejską Straży Pożarnej. Miasto wykorzystuje także zaawansowane technologie, takie jak monitoring wizyjny w miejscach uznanych za niebezpieczne, co skutkuje zmniejszeniem liczby przestępstw. Miasto uczestniczy również w zintegrowanym systemie bezpieczeństwa środowiskowego, monitorującym zagrożenia ekologiczne.
Miasto Poznań posiada rozwinięty system zarządzania kryzysowego, który skutecznie koordynuje działania ratunkowe w sytuacjach kryzysowych, a mieszkańcy są informowani o zagrożeniach za pomocą aplikacji mobilnych oraz systemów SMS-owych. Aktualizowane na bieżąco są plany obrony cywilnej i zabezpieczenie mieszkańców w czasie krytycznych zagrożeń. Obowiązująca od 1 stycznia 2025 r. ustawa o ochronie ludności i obronie cywilnej nakłada na samorządy obowiązek planowania, współpracy oraz nadzorowania zadań ochrony ludności i obrony cywilnej, a także wdrożenia systemów wykrywania zagrożeń i alarmowania. W kontekście rosnącego zagrożenia cyberprzestrzenią, Poznań podejmuje działania na rzecz ochrony danych oraz infrastruktury krytycznej, zgodnie z krajowymi i unijnymi przepisami dotyczącymi cyberbezpieczeństwa. Miasto otwiera dane publiczne i rozwija e-usługi, co umożliwia mieszkańcom dostęp do różnorodnych usług cyfrowych. Miasto systematycznie wdraża zintegrowany model Smart City, rozwijając technologie wspierające usługi publiczne, jednak wciąż brakuje kompleksowego systemu, który mógłby integrować wszystkie dostępne usługi w mieście. Miasto Poznań intensywnie rozwija systemy zapewniające bezpieczeństwo i usprawniające zarządzanie miastem poprzez nowoczesne technologie, jednak pełna integracja tych rozwiązań nadal wymaga dalszych działań. Cyberbezpieczeństwo oraz dalsza cyfryzacja usług, w tym z wykorzystaniem sztucznej inteligencji[231], stanowią ważne wyzwania w kontekście rozwoju miasta i zapewnienia jego przyszłej konkurencyjności.

Wnioski

Rozwój bezpieczeństwa publicznego

Dla podnoszenia poziomu bezpieczeństwa mieszkańców istotna jest współpraca służb miejskich, takich jak Straż Miejska, Policja oraz Straż Pożarna, w zakresie programów prewencyjnych, działań edukacyjnych oraz wdrażania nowoczesnych rozwiązań technologicznych. Ważnym elementem jest rozwój systemu zarządzania kryzysowego oraz usprawnienie działań w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom bezpieczeństwa publicznego, takich jak klęski żywiołowe, wypadki komunikacyjne, a także zagrożenia związane z cyberprzestępczością, a także wdrożenie efektywnego systemu obrony cywilnej. W tym kontekście rozwój systemów informacyjnych i monitoring oraz edukacja społeczna z zakresu bezpieczeństwa stanowią podstawę skuteczniejszego reagowania na różne zagrożenia.

Ochrona ludności i obrona cywilna

Ustawa o ochronie ludności i obronie cywilnej, która weszła w życie 1 stycznia 2025 r., nakłada na Miasto obowiązek realizacji działań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa ludności w sytuacjach kryzysowych oraz umożliwia skuteczne reagowanie na zagrożenia poprzez wykorzystanie zasobów niemilitarnych. Dzięki wprowadzeniu systemów wykrywania, powiadamiania i alarmowania, Miasta będą mogły skutecznie zarządzać kryzysami na poziomie lokalnym.

Wzrost znaczenia cyberbezpieczeństwa

Ze względu na rosnące zagrożenie cyberatakami, ważne jest inwestowanie w cyberbezpieczeństwo i rozwój systemów ochrony infrastruktury krytycznej oraz danych osobowych, aby zapewnić mieszkańcom wysoki poziom bezpieczeństwa w przestrzeni cyfrowej.

Streszczenie analizy PESTEL

Działania Miasta na rzecz bezpieczeństwa publicznego są ukierunkowane na prewencję, wykorzystanie nowoczesnych technologii oraz zaangażowanie lokalnych społeczności. Wyzwania to niedostateczne finansowanie, rosnące zagrożenia ekologiczne oraz kwestia cyberbezpieczeństwa. W przyszłości kluczowe będą inwestycje w technologie predykcyjne, w tym wykorzystujące sztuczną inteligencję, integracja społeczności wykluczonych oraz dobra koordynacja działań na poziomie lokalnym i krajowym. Ważne jest rozwijanie inicjatyw prewencyjnych, takich jak lepsza analiza danych i wzmacnianie patroli w lokalizacjach o większym zagrożeniu incydentów niepożądanych. Ważne jest wzmocnienie zaangażowania lokalnych społeczności oraz opracowanie programów integracyjnych dla grup marginalizowanych, co może przyczynić się do zmniejszenia ryzyka konfliktów i przestępczości. Technologie związane z bezpieczeństwem, takie jak rozwój monitoringu miejskiego czy zapewnienie cyberbezpieczeństwa, wymagają dalszych inwestycji w zaawansowane systemy analizy danych oraz edukację mieszkańców. Kolejnym kierunkiem jest rozwój systemów ostrzegania przed niekorzystnymi warunkami środowiskowymi, jak smog, powodzie, upały czy katastrofy budowlane, duże awarie. Istotne jest usprawnienie egzekwowania przepisów i dostosowanie regulacji do dynamicznego rozwoju technologii, przy jednoczesnym zapewnieniu ochrony prywatności mieszkańców. Wszystkie te aspekty wymagają zintegrowanego podejścia i silnej współpracy na różnych poziomach, ścisłej współpracy Miasta z krajowymi służbami bezpieczeństwa, szczególnie w kontekście zapobiegania przestępczości. Aby w pełni wykorzystać potencjał nowoczesnych technologii w zakresie bezpieczeństwa informacji, konieczne jest utworzenie jednolitego systemu, który połączy różne usługi dostępne w mieście. Umożliwi to bardziej efektywne zarządzanie miastem oraz łatwiejszy dostęp do usług dla mieszkańców. Ważnym aspektem bezpieczeństwa publicznego jest realizacja działań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa ludności w sytuacjach kryzysowych oraz umożliwienia skutecznego reagowania na zagrożenia poprzez wykorzystanie zasobów niemilitarnych. Dzięki wprowadzeniu systemów wykrywania, powiadamiania i alarmowania, Miasta będą mogły skutecznie zarządzać kryzysami na poziomie lokalnym.

Jakość życia mieszkańców

Dostępność mieszkań

Obraz statystyczny

Stan obecny

Według GUS-u[232] w Poznaniu zlokalizowanych jest 46,5 tys. budynków mieszkalnych, w których znajduje się ponad 302 tys. mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 19,1 mln m2, w tym ponad 3,3 tys. pustostanów. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosi 63 m^2. Na jedno mieszkanie przypada średnio 3,35 izb, gdzie zamieszkują średnio 1,7 osoby, a na jedną izbę przypada 0,53 osób. Ponad 80% mieszkańców mieszka w zabudowie wielorodzinnej. Dwie trzecie mieszkań[233] powstała po 1970 r., w tym 12% powstało po 2012 r., a 14% wybudowano przed 1944 r. Większość mieszkań (77%) posiada przynajmniej 3 izby. Blisko jedna czwarta mieszkań (23%) zajmuje od 40 do 49 m^2, jedna piąta (20%) od 60 do 79 m^2. Wyposażenie mieszkań jest zróżnicowane. Większość posiada łazienkę (98%), wodę bieżącą (98%), gaz sieciowy (76%), centralne ogrzewanie zbiorowe lub indywidualne (91%). Mieszkania komunalne stanowią 4,1% zasobów. Komunalny zasób lokalowy tworzy 12,6 tys. lokali mieszkaniowych[234], z tego 5,5 tys. stanowią mieszkania w budynkach komunalnych a 7,1 tys. znajduje się w budynkach wspólnot mieszkaniowych. W Poznaniu jest 3,5 tys. mieszkań społeczno-czynszowych[235]. Rocznie oddawanych jest do użytku 4,6 tys. nowych mieszkań[236]. W strukturze nowego budownictwa mieszkaniowego dominują mieszkania na sprzedaż lub wynajem (93% efektów). W strukturze własnościowej mieszkań w Poznaniu dominują mieszkania prywatne. Największa część jest własnością osób fizycznych – 71%, w tym ponad 30% mieszkań zlokalizowanych jest w budynkach wspólnot mieszkaniowych. Zasób spółdzielczych mieszkań stanowi 21%. Większość budynków powstała w latach 1945-1970 (21%) oraz 1998-2002 (19%). Rocznie na rynku mieszkaniowym jest zawieranych ponad 9 tys. transakcji, większość (60%) dotyczy zakupu mieszkania na rynku pierwotnym. Średnia cena zakupu nowego mieszkania jest o 19% wyższa niż zakupu mieszkania na rynku wtórnym[237]. Szacowana kredytowa dostępność mieszkania[238] w Poznaniu wynosi 83 m^2 .

Trendy statystyczne

Według GUS-u w Poznaniu od 2017 r. zwiększyła się:

- liczba mieszkań ogółem (o 17%), liczba mieszkań komunalnych (o 0,8%), liczba mieszkań społeczno-czynszowych (o 14%), liczba mieszkań osób fizycznych (o 29%), liczba mieszkań objętych wspólnotami mieszkaniowymi (o 45%);

natomiast zmniejszyła się:

- liczba mieszkań spółdzielczych (o 7%);
- przeciętna powierzchnia 1 mieszkania (o 2%);
- przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie (o 15%).

Trendy w mieszkalnictwie

Rynek mieszkaniowy w Poznaniu

Rynek mieszkaniowy w Poznaniu rozwija się dynamicznie, ale towarzyszy mu wiele problemów. Wysokie ceny nieruchomości utrudniają młodym ludziom oraz osobom o niższych dochodach zakup mieszkania. Przeciętna płaca pozwala na zakup jedynie 0,75 m² mieszkania, co sprawia, że na zakup 40-metrowego lokum trzeba pracować około 4,5 roku, przeznaczając na to całość wynagrodzenia. Niedobór mieszkań na wynajem oraz dominacja lokali o małej powierzchni dodatkowo utrudniają zaspokojenie potrzeb mieszkańców. W Poznaniu na 1000 mieszkańców przypada 560 mieszkań, jednak zapotrzebowanie nadal przewyższa podaż.

Preferencje mieszkańców i zalety gmin podpoznańskich

Większość migrujących mieszkańców Poznania preferuje miejsce zamieszkania na peryferiach miasta lub w podpoznańskich gminach. Popularność tych lokalizacji wynika z lepszych warunków środowiskowych, społecznych oraz dostępności terenów zieleni. W tym aspekcie ważna jest dobra komunikacja z centrum Poznania pozwalająca zachować powiązania z miastem w zakresie pracy i edukacji.

Rezerwy terenów i nowe inwestycje

Poznań dysponuje rezerwami terenów pod zabudowę mieszkaniową, co stwarza możliwości dla ambitnych projektów. Rocznie w mieście powstaje ponad 4 tys. mieszkań, głównie w systemie deweloperskim. Oferta rynkowa jest skierowana głównie do zamożniejszych mieszkańców. Osoby mniej zamożne mogą ubiegać się o lokale komunalne, których udział w zasobie mieszkaniowym wynosi jedynie 4,1%.

Programy mieszkaniowe i działania miejskie

Miasto Poznań realizuje różnorodne programy mieszkaniowe skierowane do osób o niskich[239] i średnich[240] dochodach. Wdrażane są m.in. projekty budowy mieszkań komunalnych[241], które w pierwszym etapie mają dostarczyć ponad 2 tys. nowych lokali. Jednak popyt mniej zamożnych mieszkańców na mieszkania komunalne jest wciąż większy niż liczba budowanych mieszkań.

Mieszkania komunalne i eksmisje

Zapewnienie mieszkań komunalnych jest wyzwaniem dla samorządu. Lista oczekujących obejmuje ponad 500 gospodarstw domowych, a dostępnych lokali jest mniej niż połowa potrzeb[242]. Dodatkowo Miasto wypłaca odszkodowania[243] właścicielom prywatnych kamienic, w których przebywają najemcy z wyrokami eksmisyjnymi, dla których nie można zapewnić innych lokali.

Podsumowanie

Rynek mieszkaniowy w Poznaniu rozwija się, jednak wysokie ceny mieszkań i ograniczona dostępność lokali na wynajem sprawiają, że zakup lub wynajem mieszkania jest poza zasięgiem wielu osób, szczególnie młodych i o niższych

dochodach. Wzrost liczby inwestycji mieszkaniowych koncentruje się głównie na obrzeżach miasta, co zmienia strukturę przestrzenną Poznania, a jednocześnie powoduje braki w infrastrukturze społecznej na nowo powstających osiedlach.

Miasto dysponuje rezerwami terenów pod zabudowę, co umożliwia dalszy rozwój rynku mieszkaniowego. Jednak oferta mieszkaniowa skierowana jest głównie do osób zamożniejszych, podczas gdy dostępność mieszkań komunalnych jest ograniczona. Programy miejskie mają na celu zwiększenie liczby mieszkań komunalnych, ale tempo ich realizacji jest wolniejsze niż zapotrzebowanie, co powoduje problemy z zapewnieniem odpowiedniej liczby lokali dla osób o niższych dochodach. Jednocześnie, w gminach podpoznańskich rozwój mieszkaniowy odbywa się w szybszym tempie, oferując alternatywę dla osób szukających przystępnych cenowo mieszkań i domów z dostępem do terenów zieleni i lepszej jakości życia.

Wnioski

Rozwój rynku mieszkaniowego

Rynek mieszkaniowy w Poznaniu rozwija się, jednak wysokie ceny mieszkań i ograniczona dostępność cenowa lokali na wynajem sprawiają, że wiele osób, szczególnie młodszych i o niższych dochodach, nie może pozwolić sobie na zakup lub wynajem mieszkania. Pomimo działań Miasta na rzecz rozwoju infrastruktury mieszkaniowej, wysoka cena nieruchomości i obciążenia kosztami kredytów hipotecznych ograniczają dostępność mieszkań, zwłaszcza dla młodszych osób i tych o niższych dochodach.

Inwestycje mieszkaniowe koncentrują się głównie na obrzeżach miasta, co zmienia strukturę przestrzenną Poznania, jednocześnie zwiększając presję na budowę infrastruktury społecznej i transportowej na nowych osiedlach. Rośnie zainteresowanie domami jednorodzinnymi na peryferiach.

Dostępność mieszkań komunalnych i socjalnych jest ograniczona, a tempo ich budowy nie nadąża za rosnącym zapotrzebowaniem. W gminach podpoznańskich rozwój rynku mieszkaniowego postępuje szybciej, oferując alternatywę w postaci bardziej przystępnych cenowo mieszkań i domów.

Ważnym elementem na rynku nieruchomości są przepisy prawa dotyczące wynajmu i ochrony lokatorów, które powinny być przez ustawodawcę dostosowywane do zmieniających się realiów na rynku mieszkań.

Zwiększenie dostępności mieszkań dla różnych grup mieszkańców

Wobec rosnących kosztów życia i wciąż istniejących nierówności społecznych nadal potrzebne są rozwiązania umożliwiające osobom o niższych dochodach dostęp do tańszych mieszkań. Jest to powiązane ze zwiększaniem zasobów mieszkań komunalnych i społecznych, które będą dostępne dla osób o ograniczonych możliwościach finansowych na rynku komercyjnym. Ważne jest kontynuowanie projektów pozyskiwania mieszkań na wynajem, które będą dostosowane do potrzeb różnych grup społecznych.

Wobec rosnącego zapotrzebowania na mieszkania dla osób o niskich dochodach niezbędne jest zwiększanie zasobów mieszkań socjalnych. Ważne są również dbałość o rewitalizację oraz remonty istniejących zasobów mieszkaniowych. Rewitalizacja dotyczy nie tylko poprawy stanu technicznego budynków, ale również przekształcania przestrzeni miejskich, aby były bardziej przyjazne i funkcjonalne dla mieszkańców. Inwestycje w poprawę jakości istniejących zasobów obejmują również modernizację infrastruktury oraz poprawę efektywności energetycznej budynków, co pozwoli na obniżenie kosztów eksploatacji mieszkań. Ważne jest kontynuowanie programów wsparcia w zakresie pomocy mieszkaniowej dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej lub życiowej, takich jak preferencyjne stawki czynszowe i warunki najmu w zasobach komunalnych.

W kontekście rzeczywistej liczby mieszkańców, która według danych mobilnych wynosi 717 tys. osób, istotne jest wspieranie rozwoju budownictwa mieszkaniowego na terenach, które wciąż nie zostały zagospodarowane, co pozwoli na zwiększenie podaży mieszkań i może spowodować obniżenie cen na rynku mieszkaniowym.

Lokalizacja nowych osiedli w kontekście dostępności transportu i usług

Ważne jest staranne planowanie lokalizacji nowych osiedli, tak aby zapewnić ich mieszkańcom łatwy dostęp do podstawowych usług, takich jak szkoły, sklepy, miejsca pracy oraz transport publiczny. Oznacza to uwzględnienie w planowaniu przestrzennym możliwości rozwoju infrastruktury transportowej, w tym rozbudowę sieci komunikacji publicznej, dróg rowerowych oraz modernizację dróg. Istotne jest, aby nowe osiedla były zintegrowane z innymi rejonami miasta, co pozwoli na łatwy i szybki dostęp do wszystkich niezbędnych usług. Inwestycje w transport publiczny, w tym rozwój połączeń autobusowych, tramwajowych i kolejowych, mają kluczowe znaczenie w kontekście zrównoważonego rozwoju miasta oraz zmniejszenia natężenia ruchu samochodowego.

Streszczenie analizy PESTEL

Rynek mieszkaniowy w Poznaniu jest kształtowany przez różne czynniki, które mają wpływ na jego rozwój. Polityka Miasta w dużej mierze koncentruje się na rozwoju infrastruktury mieszkaniowej, jednak problemem pozostaje niewystarczająca liczba mieszkań komunalnych oraz ograniczone fundusze na ich budowę. Wysokie ceny nieruchomości oraz duże obciążenie kosztami kredytów hipotecznych sprawiają, że dostępność mieszkań, szczególnie dla młodszych osób i osób o niższych dochodach, staje się coraz bardziej ograniczona. Równocześnie zmieniają się preferencje mieszkańców, którzy coraz częściej wybierają domy jednorodzinne w miejscowościach podmiejskich lub na peryferiach miasta, poszukując lepszych warunków życia oraz dostępu do terenów zieleni. Dbałość o środowisko naturalne staje się coraz ważniejsza przy planowaniu nowych inwestycji, co uwzględnia konieczność zrównoważonego rozwoju. Przepisy dotyczące wynajmu mieszkań i ochrony najemców wymagają dostosowania do potrzeb zmieniającego się rynku.

Dostępność kultury i dziedzictwa

Obraz statystyczny

Stan obecny

Według GUS-u w mieście funkcjonuje 11 publicznych teatrów i instytucji muzycznych dysponujących blisko 3,8 tys. miejsc stałych na widowni, w tym filharmonia, a także liczne prywatne teatry i grupy teatralne; 20 muzeów; 11 kin z 74 salami projekcyjnymi i 15,4 tys. miejsc na widowni; 27 centrów, domów i klubów kultury z największym Centrum Kultury Zamek, prowadzących 72 zespoły artystyczne; kilkadziesiąt galerii i salonów wystawowych oraz bibliotek publicznych, w tym największa – Biblioteka Raczyńskich, skupiająca 41 placówek i filii. W Poznaniu są organizowane znaczące festiwale i konkursy. Do najważniejszych zalicza się: Międzynarodowe Konkursy im. H. Wieniawskiego: skrzypcowy i lutniczy, Międzynarodowy Festiwal Chórów Uniwersyteckich „Universitas Cantat", festiwal muzyki dawnej „Muzyka dawna – persona grata", Malta Festival Poznań, Biennale Sztuki dla Dziecka, Ethno Port Poznań, Międzynarodowy Festiwal Filmów Animowanych „Animator", Międzynarodowy Festiwal Filmów Młodego Widza „Ale Kino", Międzynarodowy Festiwal Sztuki Słowa „Verba Sacra", Festiwal Poznań Poetów. Międzynarodowy Festiwal Muzyki Współczesnej – Poznańska Wiosna Muzyczna, Międzynarodowy Konkurs Skrzypcowy im. Georga Philippa Telemanna, Grand Prix Polskiej Chóralistyki im. Stefana Stuligrosza, Enter Enea Festival, Festiwal Fantastyki PYRKON, Światowy Przegląd Folkloru INTEGRACJE, Next Fest Music Showcase & Conference, Poznańska Nagroda Literacka, Poznańska Nagroda Fotograficzna, Festiwal Ukraińska Wiosna. W mieście odbywa się także rocznie ponad 130 masowych imprez artystyczno-rozrywkowych (w tym najwięcej koncertów i festiwali), w których uczestniczy łącznie ponad 335 tys. widzów[244]. Miejskie instytucje kultury oraz NGOs-y realizują rocznie ponad 3 tys. projektów artystycznych, w tym Miasto Poznań dofinansowuje rocznie ponad 400[245] lokalnych projektów kulturalnych realizowanych przez NGOs-y.

W Poznaniu znajduje się ponad 500 chronionych obiektów, wpisanych do rejestru zabytków, w tym zespoły założeń urbanistyczno-architektonicznych, zespół kamienic secesyjnych, dzielnica willowa Sołacz, pozostałości średniowiecznych murów miejskich i fortyfikacji pruskich, obiekty archeologiczne, zespoły parkowe, ogrody i cmentarze. Historyczny zespół miejski z Ostrowem Tumskim, Zagórzem, Chwaliszewem i lewobrzeżnym Starym Miastem lokacyjnym ze średniowiecznymi osadami podmiejskimi oraz założeniem urbanistyczno-architektonicznym projektu Josefa Stübbena z początku XX w., Fortem Winiary (obecnie Park Cytadela) zostały uznane za pomnik historii „Poznań – historyczny zespół miasta" i są objęte szczególną ochroną. Na obszarze Starego Rynku został ustanowiony Park Kulturowy. W mieście znajdują się także cenne budynki współczesnej architektury i założenia urbanistyczne, powstałe po 1945 r. oraz liczne zabytki ruchome, wpisane do rejestru zabytków.

Trendy statystyczne

Według GUS-uw Poznaniu od 2017 r. zwiększyła się:

- frekwencja w muzeach (o 62%);
- liczba uczestników imprez masowych artystyczno-rozrywkowych (o 14%);

natomiast zmniejszyła się:

- frekwencja w teatrach i instytucjach muzycznych (o 25%), kinach (o 14,5%);
- liczba uczestników imprez organizowanych przez centra, domy i ośrodki kultury (o 60%).

Rozwój bazy

Do największych inwestycji oddanych do użytku od 2017 r. należały: Rewitalizacja przestrzeni płyty Starego Rynku wraz z przekształceniem fragmentu bloku śródrynkowego (ul. Jana Baptysty Quadro) w Pasaż Kultury, modernizacja Kina Muza, adaptacja przestrzeni dawnego Collegium Historicum UAM na siedzibę Centrum Szyfrów Enigma, budowa siedziby Teatru Muzycznego (w trakcie przygotowania do realizacji), renowacja i adaptacja Fortu VII w Poznaniu dla zachowania dziedzictwa kulturowego, Muzeum Powstania Wielkopolskiego (w trakcie), nowa siedziba Polskiego Teatru Tańca, modernizacja Teatru Wielkiego im. Stanisława Moniuszki.

Trendy w dostępności kultury

Dostępność kultury a jakość życia w Poznaniu

Poznań jest jednym z pięciu dużych polskich miast, w których koncentruje się krajowe życie kulturalne, w tym teatralne, z rozbudową ofertą instytucjonalną. Dostępność kultury w Poznaniu stanowi ważny element wpływający na poziom jakości życia mieszkańców. Mieszkańcy mają szeroki dostęp do wydarzeń masowych, takich jak koncerty, festiwale czy wystawy, a także do instytucji kultury pierwszego kontaktu, takich jak biblioteki czy kina. W Poznania są organizowane liczne wydarzenia kulturalne w przestrzeni publicznej, takie jak koncerty, wystawy plenerowe, festiwale i spektakle uliczne[246], pop-up eventy[247], letnie strefy działań społeczno-kulturalnych[248], które zwiększają dostępność kultury oraz integrację społeczną. Wydarzenia te przyciągają mieszkańców i turystów.

Rozwój kultury jest powiązany ze współpracą z lokalnym środowiskiem twórców kultury[249] oraz organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego.

Miasto rozwija lokalną kulturę w oparciu o uchwalony w 2024 r. „Poznański Program dla Kultury 2024-2028”,[250] który jest kontynuacją Programu przyjętego w 2019 r.

Nowa rola polityki kulturalnej

Polityka kulturalna jest oparta na kluczowych hasłach: „kultura codzienna”, „kultura po sąsiedzku”, „kultura uspołeczniająca” oraz „kulturowa sfera publiczna”, które podkreślają rolę kultury jako czynnika integrującego i wzmacniającego wspólnotę lokalną. W ten sposób kultura staje się także narzędziem wsparcia dla rozwiązywania

problemów społecznych, koncentrując się na kulturze codziennej, bliskości, relacjach i edukacji. Kultura codzienna, dostępna i otwarta sprzyja uspołecznieniu i przeciwdziała izolacji społecznej, a zwiększenie dostępu do różnorodnych form kultury instytucjonalnej i masowej zmniejsza nierówności społeczne.

Rozwój kultury codziennej

Działania prowadzone przez instytucje kultury są coraz bardziej ukierunkowane na tworzenie przestrzeni do spotkań i relacji społecznych, otwartość i dostępność. Miasto wspiera lokalne inicjatywy społeczno-kulturalne oraz społeczne instytucje kultury tworzone przez NGOs i artystów, powstające na osiedlach, bliższe mieszkańcom w ich miejscu zamieszkania.

Kultura jako przestrzeń debaty i edukacji obywatelskiej

Wiele instytucji lokalnych może realizować te cele, jednak potrzebne jest ich jasne artykułowanie i wzmocnienie związku kultury z polityką społeczną, aby skutecznie przeciwdziałać wykluczeniom i podziałom społecznym.

Edukacja kulturowa jako klucz do integracji i wsparcia

Choć miasto jest postrzegane jako miejsce ważnych festiwali i wydarzeń kulturalnych, główny nurt odbiorców preferuje kulturę popularną. W celu zmiany tej sytuacji, konieczne jest nie tylko uatrakcyjnienie oferty, ale także zwiększenie działań edukacyjnych i społecznych, które promują uczestnictwo w wydarzeniach teatralnych i muzyki poważnej, zwłaszcza wśród osób młodych oraz na rzecz szeroko rozumianej dostępności i integracji osób i grup wykluczonych. Edukacja kulturowa pozostaje fundamentem polityki kulturalnej, ważnym zarówno dla przeciwdziałania kryzysom psychicznym młodzieży, dezinformacji, jak i integracji migrantów. Kultura codzienna staje się również przestrzenią aktywności obywatelskiej, edukacji społecznej i kreowania postaw krytycznych. Pomimo dobrej tradycji w tym zakresie, miasto nie wykorzystuje w pełni potencjału edukacji kulturowej w działalności instytucji kulturalnych, która powinna stać się priorytetem wszystkich instytucji kulturalnych.

Kultura cyfrowa i nowe technologie w kulturze

Zwiększa się znaczenie kultury cyfrowej, która staje się szczególnie atrakcyjna dla osób młodych. Nowoczesne technologie medialne i produkcyjne oferują artystom nowe formy twórczości, a odbiorcom – nowe sposoby uczestnictwa w kulturze. Wzrost zainteresowania tymi formami kultury, wykorzystującymi cyfryzację i wirtualną rzeczywistość, jest jednym z elementów przyszłego rozwoju kulturalnego miasta. Innym przykładem zastosowania nowych technologii w kulturze jest zastosowanie technologii wirtualnej rzeczywistości[251], przyciągające odwiedzających, czy sztucznej inteligencji[252]. Nowe technologie są także wykorzystywane w Poznaniu m.in. do digitalizacji zbiorów[253].

Tożsamość miasta[254]

Charakterystyczną cechą dla Poznania jest przenikanie się krajobrazów historycznych różnych epok[255]. Pluralizm przestrzenny miasta zapewniają przestrzenie kulturowe obejmujące istniejące od X w. Ostrów Tumski, Śródkę z Ostrówkiem i Komandorią;

obszar miasta lokacyjnego w murach; stanowiące o tradycji historyczno-kulturowej miasta zabytkowe wsie i osady podmiejskie, które zostały włączone w obszar miasta w ciągu ostatnich stu lat; historyczne zespoły zabudowy o podwyższonych walorach przestrzennych, pochodzące głównie z okresu dwudziestolecia międzywojennego XX w.; zespoły poprzemysłowe z XIX w. o dużych walorach historycznych i artystycznych; zespoły wojskowo-koszarowe z XIX w. o charakterystycznej architekturze, stanowiące głównie pozostałość po pruskiej twierdzy; zespoły pałacowo-dworsko-parkowo-folwarczne oraz zabytkowe cmentarze. Część z nich stanowi wartość unikatową w skali kraju i jest cechą charakterystyczną poznańskiej tradycji budowlanej i osadniczej. Istotną funkcję w procesie budowania społeczeństwa obywatelskiego i integracji społeczności lokalnej pełni także bogate dziedzictwo regionalne, materialne i niematerialne, związane z tradycją i historią nie tylko całego miasta, ale także poszczególnych miejsc. Wartościowy historycznie i przestrzennie krajobraz kulturowy wymaga ochrony konserwatorskiej. W Poznaniu ochronie podlegają zespoły urbanistyczno-architektoniczne, obszar śródmieścia, pas fortów zewnętrznych, niektóre zespoły parkowe i cmentarze poza strefą śródmiejską. W celu ochrony krajobrazu kulturowego obszaru Starego Miasta utworzono na tym terenie park kulturowy. Ważne jest także kontynuowanie projektów edukacyjnych prezentujących dziedzictwo kulturowe poszczególnych miejsc w Poznaniu oraz różnych form popularyzujących to dziedzictwo.

W mieście jest realizowany projekt Poznan Film Commission, który ma na celu wspieranie produkcji filmowej i telewizyjnej związanej z miastem.

Dziedzictwo kulturowe i historyczne

Poznań posiada bogate materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe i historyczne, które odgrywa ważną rolę w budowaniu lokalnej tożsamości. Ochrona i promocja tego dziedzictwa są istotne nie tylko dla zachowania tożsamości miasta, ale także dla jego rozwoju społecznego i gospodarczego. Miasto wyróżnia się ważnymi obiektami związanymi z początkami chrześcijaństwa na ziemiach państwa Piastów, a także krajobrazem kulturowym obejmującym przestrzenie historyczne różnych epok. W Poznaniu prowadzone są liczne projekty mające na celu ochronę dziedzictwa kulturowego[256], w tym ochronę wartościowych obiektów architektonicznych i przestrzennych. Istotne są działania w zakresie identyfikacji i opisu zjawisk dziedzictwa niematerialnego miasta, które są ważnym elementem realizacji działań Poznańskiego Programu dla Kultury 2024-2028.

Rewitalizacja i rola kultury w rozwoju miasta

Kultura i dziedzictwo kulturowe pełnią również istotną rolę w rewitalizacji obszarów miejskich, wspierając rozwój społeczny i gospodarczy. Miasto inwestuje w projekty, które łączą środowisko artystyczne z organizacjami pozarządowymi i społecznościami lokalnymi, jak np. rewitalizacja Śródki i innych obszarów historycznych dzielnic i osiedli z obszaru rewitalizacji, czy inicjatywa KontenerART, której celem jest utworzenie przestrzeni dla artystów. Miasto realizując programy kulturalne dostrzega potrzebę decentralizacji wsparcia, poprzez uwzględnienie specyfiki różnych poznańskich osiedli w projektach kulturalnych, a także ich rewitalizacyjnych potrzeb. Budowanie kultury

relacji, wspieranie działań lokalnych, umacnianie relacji sąsiedzkich i przybliżanie kultury i sztuki mieszkańcom w ich lokalnych społecznościach, także przez rozwój bazy, przyczyniają się do tworzenia tożsamości miejsc, nowych ośrodków społeczno-kulturalnych i do szeroko rozumianej odnowy miasta. Prowadzone są także projekty edukacyjne w ramach „Poznańskiego Programu Edukacji Kulturowej", w którym znajdują się elementy mikrokultury i kultury sąsiedzkiej oraz ożywienia unikalnych lokalnych tradycji. Wszystkie te działania mają na celu ochronę dziedzictwa kulturowego oraz polepszenie jakości przestrzeni publicznych, co przyczynia się do lepszego funkcjonowania miasta.

W Poznaniu rośnie znaczenie zrównoważonych inicjatyw kulturalnych, dążących do minimalizacji wpływu na środowisko i tworzenia trwałych, ekologicznych rozwiązań w zakresie kultury. Projekty artystyczne, festiwale i wydarzenia oraz działania miejskich instytucji kultury coraz częściej koncentrują się na zrównoważonym rozwoju, z zielonymi przestrzeniami artystycznymi[257], recyklingu, a także na promowaniu ekologicznego stylu życia oraz eliminacji nadprodukcji w kulturze.

Podsumowanie

Kultura oraz dziedzictwo kulturowe i historyczne stanowią ważny element tożsamości Poznania i wpływają na jego rozwój społeczno-gospodarczy. Poznań cechuje się wysoką ofertą kulturalną, która istotnie wpływa na jakość życia mieszkańców. Miasto oferuje szeroką gamę wydarzeń i oferty instytucji kulturalnych. Dostępność kultury w Poznaniu stanowi ważny element wpływający na poziom jakości życia mieszkańców. Rosnące znaczenie technologii, takich jak wirtualna rzeczywistość, oraz cyfryzacja kultury otwierają nowe możliwości dla uczestnictwa w kulturze. W Poznaniu jest rozwijana „kultura relacji", wzmacniająca rolę kultury w budowaniu więzi społecznych, kompetencji obywatelskich i wspólnotowości. Prowadzone są działania w celu ułatwienia dostępu do kultury dla wszystkich grup społecznych, rozwijania współpracy sektora kultury z biznesem, promocji twórców, poprawy warunków pracy w kulturze oraz ulepszaniu systemu informacji o wydarzeniach kulturalnych, promocji inkluzyjności, dokumentowania dziedzictwa niematerialnego, stanowiącego narzędzie integracji społecznej i edukacji. Realizowane są innowacyjne programy edukacji kulturowej i historycznej oraz digitalizacja zasobów kulturowych. Kultura miejska staje się coraz bardziej dostępna, interaktywna i zrównoważona, angażująca odbiorców. Poznań, dzięki bogatemu dziedzictwu kulturowemu i historycznemu, i nowatorskim projektom, a także współpracy z lokalnym środowiskiem twórców kultury oraz organizacjami pozarządowymi, może umocnić swoją wysoką pozycję, pod warunkiem dalszej integracji tradycji z nowoczesnością i rozbudowywania oferty i infrastruktury zgodnej z oczekiwaniami odbiorców kultury. Dziedzictwo materialne i niematerialne odgrywa ważną rolę w budowaniu lokalnej tożsamości i integracji społecznej, a także w ochronie wartościowych przestrzeni i obiektów, oraz tradycji. Rozwijanie lokalnej kultury w kontekście zrównoważonego rozwoju wspiera rozwój społeczny i gospodarczy.

Wnioski

Rozwój oferty kulturalnej

Kultura oraz dziedzictwo kulturowe i historyczne stanowią ważny element tożsamości Poznania i wpływają na jego rozwój społeczno-gospodarczy. W Poznaniu jest rozwijana „kultura relacji", wzmacniająca rolę kultury w budowaniu więzi społecznych, kompetencji obywatelskich i wspólnotowości. Prowadzone są działania w celu ułatwienia dostępu do kultury dla wszystkich grup społecznych, rozwijania współpracy sektora kultury z biznesem, promocji twórców, poprawy warunków pracy w kulturze oraz ulepszaniu systemu informacji o wydarzeniach kulturalnych, promocji inkluzyjności, dokumentowania dziedzictwa niematerialnego, stanowiącego narzędzie integracji społecznej i edukacji. Realizowane są innowacyjne programy edukacji kulturowej i historycznej oraz digitalizacja zasobów kulturowych. Kultura miejska staje się coraz bardziej dostępna, interaktywna i zrównoważona, angażująca odbiorców. Miasto zapewnia szeroką ofertę kulturalną, jednak jej pełna dostępność jest ograniczona. W mieście jest prowadzona rewitalizacja społeczno-kulturowa przestrzeni publicznych i osiedli, prowadzone są działania na rzecz ochrony dziedzictwa. Wdrażany jest gminny program rewitalizacji obejmujący m.in. odnowę śródmieścia, krajobrazu miejskiego i rozwój integracji społecznej na terenach rewitalizowanych.

Rozwój zróżnicowanej oferty kulturalnej

Istotne jest wspieranie rozwoju bogatej oferty kulturalnej, obejmującej zarówno tradycyjne, jak i nowoczesne formy kultury, która odpowiada na różnorodne potrzeby mieszkańców i turystów, Ważnym elementem jest inwestowanie w infrastrukturę kultury, jak teatry, filharmonie, muzea, ale również wspieranie mikrokultury, czyli lokalnych inicjatyw, które angażują społeczność na mniejszych obszarach, oraz wspieranie kultury sąsiedzkiej poprzez organizację wydarzeń w przestrzeni publicznej, które integrują mieszkańców i budują poczucie wspólnoty.

Nowoczesne technologie, takie jak m.in. wirtualna rzeczywistość, rozszerzona rzeczywistość mają duży potencjał w zwiększaniu dostępności wydarzeń kulturalnych oraz w ich promocji na szerszą skalę. Dzięki tym technologiom osoby, które nie mogą uczestniczyć w wydarzeniach osobiście, mają możliwość wirtualnego uczestnictwa. Szerokie wprowadzenie tych technologii pozwoli na lepszą promocję poznańskiej kultury na skalę globalną, umożliwiając dotarcie do szerokiego kręgu odbiorców na całym świecie. Platformy cyfrowe mogą stanowić również przestrzeń dla artystów i twórców, dając im możliwość zaprezentowania swoich dzieł szerokiemu audytorium, niezależnie od miejsca zamieszkania. Istotny jest rozwój tych technologii, zarówno poprzez wsparcie dla instytucji kulturalnych, jak i tworzenie przestrzeni do ich wykorzystywania.

Ochrona i promocja lokalnego dziedzictwa

Poznań ma bogatą tradycję kulturową oraz dziedzictwo historyczne, którą należy promować poprzez organizowanie wydarzeń, które przyciągną turystów oraz pozwolą mieszkańcom na lepsze poznanie lokalnej historii i budowanie tożsamości miejsca. Ważne jest połączenie ochrony lokalnego dziedzictwa kulturowego z nowoczesnymi

formami wyrazu artystycznego oraz rewitalizacja przestrzeni publicznych, takich jak place, budynki i ulice, uwzględniająca elementy lokalnego dziedzictwa, która jednocześnie angażuje artystów do tworzenia nowoczesnych instalacji i wydarzeń. Takie działania mogą obejmować organizowanie festiwali, wystaw, projekcji filmowych czy innych wydarzeń kulturalnych, które promują i jednocześnie chronią historię miasta i lokalną tożsamość. Warto także udostępniać miejsca, które będą pełnić funkcję edukacyjną, umożliwiając lepsze zrozumienie historycznego kontekstu miasta i lokalnych tradycji.

Streszczenie analizy PESTEL

Kultura i dziedzictwo kulturowe i historyczne w Poznaniu stanowią ważny element budowania tożsamości miasta oraz mają pozytywny wpływ na jego rozwój społeczno-gospodarczy. Rewitalizacja, ochrona dziedzictwa i krajobrazu kulturowego, które wpływają na rozwój turystyki kulturowej, powinny uwzględniać zasady zrównoważonego rozwoju, a rozwój infrastruktury miejskiej w Poznaniu powinien być zgodny z zasadą ochrony historycznego krajobrazu. Konieczne jest także ścisłe przestrzegania przepisów o ochronie zabytków.

Aby w pełni wykorzystać potencjał miasta, konieczne są dalsze działania w zakresie społecznej edukacji kulturalnej i historycznej, w tym wprowadzenie innowacyjnych programów edukacji kulturowej i warsztatów historycznych, by zwiększyć zaangażowanie mieszkańców w udział w kulturze, w ochronę dziedzictwa i poznawania swojej tożsamości oraz działania promujące Poznań jako centrum kultury i dziedzictwa narodowego, także przy wykorzystaniu nowoczesnych narzędzi promocji. Cyfryzacja zasobów kulturowych i inwestowanie w nowe technologie mogą przyciągnąć młodszych odbiorców i zwiększyć dostępność kultury, jednak nie można pomijać osób z mniej uprzywilejowanych grup społecznych, które nie powinny być wykluczone z udziału w kulturze lokalnej. Udział w kulturze buduje integrację i relacje społeczne, a współpraca z lokalnymi twórcami kultury może przyczynić się do dalszego rozwoju tej sfery.

Poznań może stać się jeszcze bardziej atrakcyjnym miejscem zarówno dla mieszkańców i turystów. Ważny jest rozwój oferty turystycznej łączącej dziedzictwo i kulturę z nowoczesnymi usługami. Niezbędne jest jednak pozyskiwanie zewnętrznych źródeł dofinansowywania kultury i dziedzictwa. Miasto powinno kontynuować pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na konserwację i rewitalizację cennych zasobów kulturowych i historycznych oraz na adaptację istniejących zasobów infrastruktury pod funkcje społeczno-kulturalne.

Współczesna kultura miejska rozwija się w kierunku większej dostępności, interaktywności oraz zrównoważoności. Miasta stają się przestrzenią, w której kultura jest nie tylko ofertą instytucji artystycznych, ale także wynikiem aktywności samych mieszkańców i ich angażowania się w proces twórczy. Wobec wyzwań związanych z urbanizacją, zmianami klimatu i rozwojem nowych technologii, kultura w miastach staje się coraz bardziej zróżnicowana, innowacyjna i dostępna, a także bliska codziennemu życiu mieszkańców.

Czas wolny

Obraz statystyczny

Stan obecny

Według danych Poznańskiego Barometru Turystycznego[258] rocznie Poznań odwiedza 4 mln turystów, w tym blisko jedna czwarta[259] nocuje. W Poznaniu znajduje się ponad 12,2 tys. miejsc noclegowych w ponad 150 obiektach noclegowych, w tym w 63 hotelach. Prawie 80% poznańskich hoteli umożliwia zakwaterowanie na poziomie przynajmniej trzygwiazdkowym. Obłożenie hoteli wynosi 63,4%[260], w tym największe było w maju, czerwcu i wrześniu. Wskaźnik ADR[261] oscyluje pomiędzy 260 zł a 400 zł, w zależności od miesiąca. Według GUS-u liczba udzielonych noclegów w obiektach turystycznych wynosi blisko 1,4 mln, w tym niecałą jedną trzecią[262] stanowią noclegi turystów zagranicznych, przede wszystkim z Niemiec, USA i Wielkiej Brytanii. Przeciętny turysta krajowy spędza w Poznaniu niecałe 2 dni, natomiast turysta zagraniczny ponad 2 dni. Najwięcej turystów krajowych odwiedza Poznań w maju, czerwcu, wrześniu i październiku. Turyści zagraniczni preferują okres wakacyjny, od lipca do sierpnia. Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego wynosi 1,5 tys. turystów przeliczonych na 1000 mieszkańców, 3,1 tys. turystów korzystających z noclegów przypadających na km^2 powierzchni miasta oraz 2,6 tys. noclegów w turystycznych obiektach noclegowych przeliczonych na 1000 mieszkańców, a wskaźnik gęstości bazy noclegowej to 36 miejsc noclegowych na 1 km^2 powierzchni miasta. Wskaźnik rozwoju bazy turystycznej wynosi 85 turystów na miejsce noclegowe. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych oscyluje od 44,1 (w styczniu) do 68,9 (we wrześniu). Do najbardziej popularnych atrakcji turystycznych w Poznaniu należą: Nowe i Stare ZOO, Palmiarnia Poznańska, Muzeum Sztuk Użytkowych, Kolejka Parkowa Maltanka. Brama Poznania ICHOT. Łącznie odwiedza je rocznie ponad 1,3 mln osób. Oferta turystyczna i noclegowa systematycznie się poszerza, co pozwala na zaspokojenie potrzeb różnych grup turystów.

Według danych Poznańskiego Barometru Turystycznego[263] Poznań należy do grupy najprężniej działających ośrodków przemysłu spotkań w Polsce. Co roku odbywa się w mieście ponad dwa tysiące spotkań i wydarzeń biznesowych[264] o liczbie uczestników powyżej 50 osób. Uczestniczy w nich ponad 1,2 miliona osób. Wśród wydarzeń przeważają konferencje i kongresy (60%). Większość wydarzeń i spotkań odbywa się w salach konferencyjnych znajdujących się w hotelach (54%). Są to najczęściej wydarzenia 1-dniowe (83%), w większości stacjonarne (90%), w których uczestniczy średnio do 200 uczestników (76%). Organizatorzy wydarzeń do dyspozycji mają blisko 130 obiektów konferencyjnych. Niekwestionowanym liderem lokalnej branży spotkań pozostają jednak Międzynarodowe Targi Poznańskie – Poznań Congress Center, w których odbywają się największe wydarzenia sektora MICE w mieście.

W Poznaniu znajdują się 4 jeziora, wykorzystywane do uprawiania sportów wodnych i rekreacji. Na Jeziorze Maltańskim znajduje się jeden z najnowocześniejszych w Europie torów regatowych, a w jego otoczeniu całoroczny sztuczny stok narciarski, letni tor saneczkowy, tor kolejki górskiej „Adrenaline” oraz kompleks sportowo-

rekreacyjny „Termy Maltańskie". Pozostała infrastruktura sportowo-rekreacyjna obejmuje: 11 stadionów i boisk sportowych z widownią, 493 boiska i place treningowe, 190 hal i sal sportowych, 15 pływalni krytych, 2 pływalnie odkryte, 4 kąpieliska, 3 lodowiska, 8 kręgielni, 6 strzelnic, 6 przystani wodnych, 136 kortów tenisowych, 29 kortów do squasha, 9 ścian wspinaczkowych, 6 skateparków, 4 parki linowe, 7 miniboisk do gry w koszykówkę, 2 wrotkarnie, 4 parki trampolin, 4 miejsca do gry w paintball, 5 miejsc do gry w laser, 3 ośrodki z kortami do badmintona, 12 kortów do padla, hipodrom, tor samochodowy, oraz 91 siłowni zewnętrznych. Poznańska baza sportowo-rekreacyjna obejmuje łącznie 1047 obiektów. Miasto Poznań wspiera rocznie[265] organizację 157 imprez sportowych, w tym 27 międzynarodowych, 63 ogólnopolskich, 42 regionalnych i 25 lokalnych. W 34 imprezach masowych uczestniczy rocznie[266] 512,4 tys. osób. Do największych wydarzeń cyklicznych należą: Puchar Świata w Kajakarstwie, Międzynarodowy Turniej Tenisowy ATP Challenger „Poznań Open", PKO Poznań Półmaraton, PKO Poznań Maraton, 4Foule Międzynarodowe Zawody Jeździeckie, Międzynarodowe Zawody Konne „Cavaliada", Enea IRONMAN. W 161 klubach działających w mieście ćwiczy 19,5 tys. osób[267]. Blisko 60% osób ćwiczących to młodzież, która nie ukończyła 18. roku życia. Najwięcej osób ćwiczy judo, strzelectwo sportowe, piłkę nożną, tenis i pływanie.

Poznańscy sportowcy odnoszą sukcesy w prestiżowych imprezach sportowych rangi światowej i europejskiej w takich dyscyplinach, jak: kajakarstwo, wioślarstwo, lekkoatletyka, szermierka, strzelectwo, taekwondo WTF, zapasy, żeglarstwo i grappling.

Trendy statystyczne

Według GUS-u w Poznaniu od 2017 r. zwiększyła się:

- liczba uczestników masowych imprez sportowych (o 81%);

natomiast zmniejszyła się:

- liczba turystycznych obiektów noclegowych (o 16%), noclegów w obiektach turystycznych (o 3%), liczba turystów nocujących (o 8%);
- liczba klubów sportowych (o 23%) i ćwiczących w klubach (o 15%).

Trendy w wykorzystaniu czasu wolnego

Potencjał turystyczny i rekreacyjny miasta

Poznań leży na trasie wielu historycznych szlaków turystycznych, takich jak Szlak Piastowski, Szlak Romański czy Wielkopolska Droga Świętego Jakuba. Stanowi ośrodek turystyki miejskiej, w tym biznesowej, tranzytowej oraz wycieczkowej. Rozwój infrastruktury rowerowej i pieszej sprzyja aktywnemu spędzaniu czasu, a organizacja wydarzeń sportowych, takich jak maratony czy rajdy rowerowe, wzmacnia ofertę turystyczną. Poznań jako duży ośrodek turystyki biznesowej, rozbudowuje infrastrukturę konferencyjną i targową.

Poznań ma duży, choć wciąż nie w pełni wykorzystany potencjał turystyczny, szczególnie w zakresie zabytkowych fortów oraz terenów nadbrzeżnych. Miasto

znajduje się na trasie Wielkiej Pętli Wielkopolski, co stwarza szansę na rozwój turystyki wodnej, pod warunkiem dalszych inwestycji w infrastrukturę nadbrzeżną.

Główne atrakcje turystyczne

Poznań dysponuje bogatą ofertą turystyczną, w tym unikalnym w Europie zespołem renesansowej zabudowy Starego Rynku i Ostrowia Tumskiego, a także licznymi terenami rekreacyjnymi, jak Jezioro Maltańskie z infrastrukturą sportowo-rekreacyjną, Rezerwat „Meteoryt Morasko" oraz popularnymi wśród odwiedzających ogrodami zoologicznymi i Palmiarnią Poznańską. Miasto posiada także liczne nowoczesne atrakcje[268]. Istnieją również interesujące propozycje dla zwiedzających, takie jak „Trakt Królewsko-Cesarski w Poznaniu", który obejmuje historyczne miejsca, czy Brama Poznania ICHOT.

Infrastruktura rowerowa i piesza

W Poznaniu rozwija się infrastruktura do turystyki pieszej i rowerowej. Przez miasto przebiegają szlaki rowerowe EuroVelo, a także liczne trasy rowerowe, tworzące tzw. Pierścień Rowerowy Dookoła Poznania. Wzrost liczby tras i wydarzeń sportowych, takich jak maratony, spływy kajakowe czy rajdy rowerowe, przyczynia się do popularyzacji aktywnego spędzania czasu w mieście. Turystów przyciągają także prestiżowe imprezy sportowe oraz imprezy sportowe charytatywne.

Turystyka biznesowa

Poznań to także znaczący ośrodek turystyki biznesowej w Polsce, z licznie organizowanymi targami i konferencjami. Miasto dysponuje rozbudowaną infrastrukturą, w tym na terenie Międzynarodowych Targów Poznańskich. Poznań Convention Bureau wspiera organizatorów konferencji, co pozwala na dalszy rozwój tej branży. Miasto w branży tej mierzy się z dużą konkurencją ze strony innych dużych polskich miast.

Nowoczesne technologie i promocja turystyki

W odpowiedzi na rosnący popyt na usługi turystyczne, Poznań wprowadza innowacyjne rozwiązania technologiczne, takie jak infokioski, audioprzewodniki, pętle indukcyjne czy Totupointy instalowane w przestrzeni i budynkach miejskich. Istnieje również oferta skierowana do osób z niepełnosprawnościami, na przykład specjalne makiety w alfabecie Braille'a.

Rozwój infrastruktury rekreacyjnej

W Poznaniu dynamicznie rozwija się infrastruktura rekreacyjna, m.in. z coraz większą liczbą tras dla biegaczy oraz osób uprawiających nordic walking. Miasto dostosowuje przestrzeń publiczną do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, np. tworząc otwarte place rekreacyjne i place zabaw z urządzeniami dostosowanymi do różnych rodzajów niepełnosprawności. Rosnąca liczba tras i miejsc do aktywności fizycznej stanowi istotny element oferty turystycznej i rekreacyjnej, zachęcając mieszkańców oraz odwiedzających do aktywnego spędzania czasu. Mimo zamknięcia systemu „Poznański Rower Miejski", miasto inwestuje w rozwój infrastruktury rowerowej, rozbudowując sieć dróg rowerowych, które umożliwiają zwiedzanie miasta w sposób aktywny i ekologiczny.

Wydarzenia sportowe jako atrakcja turystyczna

Poznań stawia na organizację imprez sportowych, które przyciągają nie tylko mieszkańców, ale i turystów i kibiców. W mieście odbywają się prestiżowe wydarzenia takie jak m.in. Poznań Bike Challenge, PKO Poznań Maraton czy Wings for Life World Run. Wydarzenia sportowe mają istotne znaczenie zarówno dla rozwoju kultury fizycznej, jak i dla promocji miasta. Dzięki organizowaniu wydarzeń o randze krajowej i międzynarodowej, Poznań staje się atrakcyjną destynacją dla turystów, którzy chętnie korzystają z dedykowanej im oferty turystycznej.

Podsumowanie

Poznań leży na trasie wielu historycznych szlaków turystycznych. Posiada bogatą ofertę turystyczną, obejmującą unikalne zabytki i nowoczesne atrakcje, i liczne tereny rekreacyjne. Stanowi ośrodek turystyki miejskiej, w tym biznesowej, tranzytowej oraz wycieczkowej. Poznań jako duży ośrodek turystyki biznesowej, rozbudowuje infrastrukturę konferencyjną i targową. Miasto rozwija swoją ofertę turystyczną i rekreacyjną, inwestując w infrastrukturę dla osób aktywnych fizycznie. Rozwój infrastruktury rowerowej i pieszej sprzyja aktywnemu spędzaniu czasu. Wydarzenia sportowe stanowią istotny element oferty turystycznej, przyciągając mieszkańców oraz wpływając na rozwój turystyki. Dzięki temu miasto staje się coraz bardziej atrakcyjne dla turystów poszukujących aktywnego wypoczynku. Miasto przyciąga turystów, jednak dane wskazują na pewne charakterystyczne wzorce w zachowaniach odwiedzających, a także wyzwania związane z jego dalszym rozwojem turystycznym. Większość turystów krajowych odwiedza Poznań na krótki pobyt, najczęściej bez noclegu, a turystyka biznesowa generuje duże obłożenie hoteli w dni robocze. Miasto wprowadza innowacyjne technologie cyfrowe do usług i promocji oferty turystycznej i rekreacyjno-sportowej.

Miasto znajduje się na trasie Wielkiej Pętli Wielkopolski, co stwarza szansę na rozwój turystyki wodnej, pod warunkiem dalszych inwestycji w infrastrukturę nadbrzeżną. Poznań ma duży, choć wciąż nie w pełni wykorzystany potencjał turystyczny w zakresie zabytkowych fortów.

Miasto posiada duży potencjał turystyczny, który jednak wymaga dalszego rozwoju infrastruktury i promocji, aby skutecznie budować coraz bardziej rozpoznawalną marką turystyczną w skali krajowej i międzynarodowej.

Wnioski

Rozwój oferty czasu wolnego

Jakość oferty czasu wolnego, obejmującego turystykę, sport i rekreację, wpływa na dobrostan mieszkańców i atrakcyjność miasta dla turystów. Inwestycje w turystykę i organizację wydarzeń mogą zwiększyć dochody oraz rozwój branży turystyczno-cateringowej. Miasto posiada bogatą ofertę turystyczną z unikalnymi zabytkami, nowoczesnymi atrakcjami oraz terenami rekreacyjnymi i prestiżowymi wydarzeniami. Jako ośrodek turystyki biznesowej rozwija infrastrukturę konferencyjną

i targową. Dzięki lokalizacji na trasie Wielkiej Pętli Wielkopolski, Poznań ma potencjał do rozwoju turystyki wodnej. Nie w pełni jest wykorzystany potencjał turystyczny zabytkowych fortów zachowanych w mieście. Ważne jest rozwijanie oferty turystycznej łączącej dziedzictwo z nowoczesnymi usługami oraz większe zaangażowanie mieszkańców w działania na rzecz ochrony dziedzictwa, oraz lokalnej tradycji i kultury. Miasto, łącząc tradycję z nowoczesnością i rozwijając ofertę dla turystów, może umocnić swoją pozycję jako centrum kultury i turystyki miejskiej.

Rozwój turystyki i infrastruktury turystycznej

Duży potencjał turystyczny Poznania może być wykorzystywany do intensyfikowania działań promujących turystykę, w tym do rozwoju nowych atrakcji, takich jak turystyka wodna, rowerowa, piesza oraz ekologiczna. Rozwój turystyki ekologicznej i zrównoważonej ma ważne znaczenie w kontekście ochrony środowiska oraz dbałości o zasoby naturalne miasta. Aby skutecznie przyciągać turystów z kraju i zagranicy, warto rozbudowywać ofertę dla różnych grup odbiorców i aktywnie promować atrakcje turystyczne. Poznań może także przyciągać turystów zarówno krajowych, jak i zagranicznych, poprzez wprowadzenie nowoczesnych rozwiązań technologicznych, które ułatwią poruszanie się po mieście i odkrywanie jego atrakcji.

Rozwój infrastruktury sportowej

Aby zwiększyć sportowy prestiż miasta na arenie międzynarodowej, istotna jest kontynuacja inwestycji w obiekty sportowe. Ważne jest także organizowanie dużych wydarzeń sportowych, które nie tylko promują miasto, ale także przyciągają turystów i wspierają rozwój lokalnej gospodarki. Wspieranie sportów masowych wpływa na większą integrację mieszkańców i umożliwia aktywność fizyczną osobom w każdym wieku. Istotne jest także rozwijanie oferty sportu na poziomie lokalnym, zapewniając mieszkańcom dostęp do infrastruktury sportowej w różnych częściach miasta, a także tworząc programy wspierające aktywność fizyczną dla osób w każdym wieku i kondycji.

Streszczenie analizy PESTEL

Czas wolny w Poznaniu, obejmujący turystykę, sport i rekreację, stanowi istotny element jakości życia mieszkańców[269] i atrakcyjności miasta dla odwiedzających. Polityki krajowe[270] i regionalne wspierają rozwój infrastruktury turystycznej i sportowej. Inwestycje w turystykę oraz organizację wydarzeń sportowych[271] mogą przyczynić się do wzrostu dochodów oraz rozwoju lokalnej branży turystyczno-gastronomicznej, a rozwój terenów rekreacyjnych wspiera aktywność fizyczną oraz zdrowie mieszkańców, a także turystyki rekreacyjnej. Turystyka jest ważnym źródłem dochodów dla gospodarki Poznania[272], dlatego istotne są dalsze inwestycje w promowanie miasta jako atrakcji turystycznej, z uwzględnieniem wydarzeń kulturalnych i sportowych, a także biznesowych i city break. Nowoczesne technologie[273] oraz innowacyjne rozwiązania w obiektach turystycznych i sportowych podnoszą komfort korzystania z infrastruktury, w kontekście zrównoważonego rozwoju. Przepisy prawne w obszarze turystyki, szczególnie w zakresie najmu okazjonalnego, wymagają zmiany, która będzie korzystna dla biznesu, turystów i mieszkańców. Rozwój turystyki i rekreacji wymaga inwestycji

w infrastrukturę, wspierania zrównoważonych form rekreacji[274], wykorzystywania nowoczesnych technologii w usługach turystycznych oraz do promowania atrakcyjności turystycznej i aktywności. Wspieranie zrównoważonych inicjatyw, uproszczenie regulacji prawnych oraz aktywności lokalnej[275], a także zapewnienie bezpieczeństwa podczas korzystania z atrakcji turystycznych i zasobów rekreacyjnych to ważne kierunki działań, które mogą zwiększyć dostępność i atrakcyjność czasu wolnego w Poznaniu. Kontynuacja już prowadzonych działań wpłynie na dalszy rozwój miasta jako atrakcyjnego miejsca do spędzania czasu wolnego.

Kapitał i partycypacja społeczna

Obraz statystyczny

Stan obecny

W Poznaniu jest zarejestrowanych ponad 4 tys.[276] fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych, które w swoich statutowych zadaniach zakładają reprezentowanie interesów różnych grup społecznych. Aktywnie działają ruchy miejskie oraz podmioty ekonomii społecznej.

W Poznaniu funkcjonują 42 jednostki pomocnicze Miasta – osiedla, w których działa 672 radnych. Obejmują one cały obszar miasta.

Trendy rozwoju kapitału i partycypacji społecznej

Kapitał społeczny jako potencjał rozwojowy miasta

Poznań wyróżnia się wysokim poziomem kapitału społecznego. Kapitał społeczny odzwierciedla jakość, zasięg oraz cel relacji społecznych, które mają kluczowy wpływ na rozwój miasta, zwiększając potencjał rozwojowy miasta, wpływając pozytywnie na jego konkurencyjność, rozwój społeczno-gospodarczy oraz jakość życia mieszkańców.

Zaangażowanie jednostek pomocniczych i organizacji

W procesie partycypacji publicznej ważną rolę odgrywają jednostki pomocnicze Miasta – osiedla, które w ramach przyznanych kompetencji realizują zadania wynikające z ich statutów m.in. poprzez występowanie do organów Miasta, wydziałów oraz miejskich jednostek organizacyjnych z wnioskami i opiniami dotyczącymi realizacji zadań Miasta na obszarze osiedla[277]. W ramach środków finansowych naliczonych w budżecie Miasta, osiedla uchwalają projekty planów wydatków, przekazując do jednostek merytorycznych zadania do realizacji na terenie osiedla. W Poznaniu funkcjonuje Zespół konsultacyjny ds. jednostek pomocniczych Miasta[278] o charakterze opiniodawczym i doradczym w zakresie spraw ogólnomiejskich dotyczących osiedli.

Wzrost aktywności organizacji pozarządowych

Wysoki poziom kapitału społecznego sprzyja aktywności organizacji pozarządowych (NGOs), które odgrywają istotną rolę w rozwiązywaniu problemów społeczności

lokalnych. W Poznaniu liczba takich organizacji systematycznie rośnie. NGOs-y w mieście realizują różnorodne zadania publiczne, takie jak pomoc społeczna, kultura i sztuka, ochrona dziedzictwa narodowego, przeciwdziałanie uzależnieniom czy wspieranie osób z niepełnosprawnościami i starszych. Prowadzą 11 punktów bezpłatnej pomocy prawnej. Miasto Poznań wspiera działalność NGOs-ów poprzez finansowanie projektów związanych z realizacją zadań publicznych oraz tworzeniem warunków do rozwoju społecznej aktywności. Mieszkańcy mogą także uczestniczyć w partycypacji społecznej za pośrednictwem różnych ciał doradczych, takich jak Poznańska Rada Działalności Pożytku Publicznego czy Miejska Rada Seniorów i Młodzieżowa Rada Miasta Poznania. Formy współpracy obejmują m.in. regularne konsultacje przy tworzeniu planów zagospodarowania przestrzennego, rozwoju inwestycji, zapisów w dokumentach strategicznych czy polityk publicznych. Duże zaangażowanie w działania na rzecz miasta wykazują także ruchy miejskie, a ich rola w systemie partycypacji społecznej zyskuje na znaczeniu. Sześć komisji dialogu obywatelskiego składających się z przedstawicieli organizacji pozarządowych i przedstawiciela Miasta tworzą warunki do efektywniejszego współdziałania organizacji pozarządowych z organami administracji publicznej w celu polepszenia i podwyższenia efektywności działań kierowanych do mieszkańców. W Poznaniu coraz częściej wykorzystywane są także nowoczesne technologie[279], które pozwalają na szerokie zaangażowanie mieszkańców w tworzenie przestrzeni miejskiej. Oprócz nowoczesnych metod, Miasto angażuje także tradycyjne formy partycypacji, takie jak spotkania robocze, konsultacje społeczne, budżet obywatelski, panel obywatelski oraz konsultacje dotyczące ważnych tematów miejskich.

Dobre praktyki w zakresie wspierania organizacji pozarządowych i wolontariatu

Poznań wyróżnia się wysokim poziomem kapitału społecznego, który sprzyja rozwojowi organizacji pozarządowych i wolontariatu. Współpraca miasta z NGOs-ami, jak również organizowanie programów wsparcia dla wolontariuszy, stanowi pozytywny przykład zaangażowania samorządu w rozwój społeczeństwa obywatelskiego. Konkursy, takie jak „Poznański Wolontariusz Roku", działalność Poznańskiego Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych oraz Poznańskiego Centrum Wolontariatu, skutecznie promują ideę aktywności społecznej i wolontariatu, a także angażują mieszkańców w rozwiązywanie problemów lokalnych. Rada Miasta Poznania przyjęła polityki publiczne, które mają na celu wzmocnienie pozycji organizacji pozarządowych i wolontariatu. W Poznaniu corocznie przyjmowany jest Program współpracy z organizacjami pozarządowymi, który określa zasady polityki realizowanej przez Miasto wobec NGO-sów. Rozwój współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi określa również Wieloletni program współpracy Miasta Poznania z organizacjami pozarządowymi na lata 2024-2026, a wzmocnienie i rozwój wolontariatu w Poznaniu – Poznański program rozwoju wolontariatu miejskiego na lata 2024-2027.

Rozwój Centrów Inicjatyw Lokalnych

W Poznaniu realizowany jest program pn. „Centrum Inicjatyw Lokalnych" (CIL). Program CIL-u zakłada tworzenie warunków do rozwoju wspólnot lokalnych, rozumianych jako proces upodmiotawiania ludzi, w którym zmiana rzeczywistości następuje w wyniku aktywności mieszkańców i zdolności do przekształcania środowiska własnymi siłami. Celem jest kreowanie i koordynowanie działań wzmacniających społeczności lokalne i pobudzających aktywność, w tym działań na rzecz wspólnej przestrzeni, rozwoju i partycypacji.

Współpraca z biznesem i środowiskiem naukowym

Środowiska biznesowe oraz naukowo-akademickie odgrywają ważną rolę w rozwoju miasta. W Poznaniu coraz aktywniej włączają się w procesy rozwiązywania problemów rozwojowych, uczestnicząc w organizacjach wspierających przedsiębiorców czy osoby poszukujące pracy. Współpraca z inwestorami zewnętrznymi oraz prywatnymi przedsiębiorstwami jest wykorzystywana przy realizacji usług publicznych. W mieście realizowana jest akcja „Wspólnie POZmieniajmy", która jest unikatową inicjatywą w skali kraju, łączącą biznes, organizacje społeczne oraz władze Miasta w celu poprawy jakości życia mieszkańców. Miasto realizuje również wspólne projekty z uczelniami, zlecając badania i analizy, które mają na celu diagnozowanie aspektów funkcjonowania miasta oraz wspieranie rozwoju sektora naukowego w regionie.

Ekonomia społeczna i rewitalizacja

Kapitał społeczny w Poznaniu wpływa na rozwój ekonomii społecznej, która tworzy możliwości integracji wykluczonych grup społecznych. W Poznaniu działają spółdzielnie socjalne, które zatrudniają m.in. osoby z niepełnosprawnościami oraz osoby w kryzysie bezdomności. Współpraca Miasta z Województwem Wielkopolskim zaowocowała powstaniem spółdzielni socjalnej „Poznanianka", której celem jest aktywizacja zawodowa osób z grup zagrożonych wykluczeniem.

Kapitał społeczny odgrywa również kluczową rolę w działaniach rewitalizacyjnych[280], które wymagają współpracy mieszkańców z innymi podmiotami, takimi jak organizacje pozarządowe i instytucje publiczne. Programy rewitalizacyjne, takie jak Gminny Program Rewitalizacji, bazują na uruchomieniu kapitału społecznego, organizując konsultacje społeczne oraz współpracę m.in. z jednostkami pomocniczymi – osiedlami i NGOs-ami[281].

Transparentność i efektywność administracji publicznej

Aby proces partycypacji publicznej był skuteczny, niezbędna jest transparentność działań, dostęp do danych publicznych oraz efektywne zarządzanie miastem. Kluczową rolę w tym procesie pełni administracja publiczna, której zadaniem jest wprowadzanie zasad otwartości, ułatwianie dostępu do procedur urzędowych oraz usprawnienie administracji. Miasto wykorzystuje nowoczesne technologie[282], aby poprawić komunikację z mieszkańcami i przyspieszyć procesy administracyjne.

Podsumowanie

Kapitał społeczny w Poznaniu odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu dynamicznego rozwoju miasta. Wysoka aktywność organizacji pozarządowych, rosnące zaangażowanie obywatelskie oraz silne poczucie związku mieszkańców z miastem przyczyniają się do wzrostu jakości życia i efektywności działań rewitalizacyjnych. Władze Miasta włączają mieszkańców w procesy decyzyjne oraz angażują ich w działania na rzecz rozwoju lokalnej wspólnoty. Szczególne znaczenie mają inicjatywy związane z rewitalizacją przestrzeni miejskiej i tworzeniem nowych form współpracy pomiędzy mieszkańcami a organizacjami pozarządowymi, co daje realne szanse na dalszy rozwój kapitału społecznego w Poznaniu.

Władze Miasta wykazują wysoką aktywność w zakresie partycypacji publicznej, umożliwiając mieszkańcom angażowanie się w życie miasta. Dzięki rozwoju narzędzi cyfrowych oraz angażowaniu organizacji pozarządowych, miasto staje się coraz bardziej otwarte na dialog społeczny. Równocześnie, duże znaczenie mają tradycyjne formy komunikacji, które umożliwiają dotarcie do wszystkich grup mieszkańców. Ważnym elementem procesu partycypacji są jednostki pomocnicze-osiedla, które mają inicjatywę uchwałodawczą i aktywnie uczestniczą w rozwiązywaniu problemów lokalnych. Współpraca z biznesem i środowiskiem naukowo-akademickim wzmacnia potencjał rozwoju miasta, a transparentność, efektywność i otwartość administracji samorządowej są niezbędne do dalszego rozwoju systemu partycypacji.

Wnioski

Rozwój partycypacji publicznej

Kapitał społeczny w Poznaniu odgrywa dużą rolę w kształtowaniu dynamicznego rozwoju miasta. Wysoka aktywność organizacji pozarządowych, rosnące zaangażowanie obywatelskie oraz silne poczucie związku mieszkańców z miastem przyczyniają się do polepszenia jakości życia. Władze lokalne rozwijają partycypację publiczną, włączając mieszkańców w procesy decyzyjne oraz angażując ich w działania związane z rozwojem lokalnej społeczności. Osiedla jako jednostki pomocnicze Miasta aktywnie uczestniczą w rozwiązywaniu problemów lokalnych. Duże znaczenie mają inicjatywy związane z rewitalizacją przestrzeni miejskiej i tworzeniem nowych form współpracy pomiędzy mieszkańcami a organizacjami pozarządowymi, co daje realne szanse na dalszy rozwój kapitału społecznego w Poznaniu. Ważnymi elementami w budowaniu aktywnej społeczności są: Centra Inicjatyw Lokalnych oraz fundusze na realizację projektów ważnych dla lokalnych społeczności, jak minigranty i budżet obywatelski.

W konsultacjach społecznych wykorzystywane są nowoczesne technologie oraz techniki dialogu społecznego. Konsultacje obejmują współpracę z ciałami doradczymi i organizacjami pozarządowymi. Rozwój narzędzi cyfrowych oraz współpraca z sektorem naukowym i biznesowym wzmacniają potencjał miasta, a równoczesne zachowanie tradycyjnych form komunikacji pozwala dotrzeć do wszystkich grup społecznych. Transparentność, efektywność i otwartość administracji samorządowej są kluczowe dla dalszego rozwoju systemu partycypacji i budowania zintegrowanej, zaangażowanej społeczności.

Rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi

Ważne jest wzmacnianie współpracy z organizacjami pozarządowymi, które odgrywają istotną rolę w działaniach na rzecz społeczności lokalnej, wykonując część zadań publicznych. Wspieranie ich poprzez finansowanie projektów i inicjatyw społecznych jest istotnym elementem budowania aktywnej społeczności obywatelskiej. Przykładem mogą być wydarzenia integrujące mieszkańców, działalność charytatywna czy wsparcie dla osób w trudnej sytuacji życiowej.

Ważnym obszarem jest rozwój sektora ekonomii społecznej, który obejmuje inicjatywy reintegracji społecznej i zawodowej, szczególnie osób z wykluczeniami. Współpraca z organizacjami prowadzącymi takie projekty pozwala na tworzenie miejsc pracy, wsparcie lokalnych przedsiębiorców oraz aktywizację osób mających trudności w znalezieniu zatrudnienia. Wspieranie takich inicjatyw wpływa na wykorzystywanie potencjału organizacji pozarządowych i sektora ekonomii społecznej w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz w zwiększaniu aktywności obywatelskiej.

Wspieranie inicjatyw społecznych

Ważne jest kontynuowanie i wzmacnianie wsparcia dla oddolnych inicjatyw społecznych, które mają ważne znaczenie w rozwiązywaniu lokalnych problemów, integracji mieszkańców i tworzeniu przestrzeni wspólnego działania. Inicjatywy te obejmują działania kulturalne, edukacyjne, sportowe, rekreacyjne i charytatywne. Miasto może je nadal wspierać poprzez udostępnianie przestrzeni publicznych i dofinansowanie z budżetu Miasta.

Istotna jest kontynuacja rozwoju Centrów Inicjatyw Lokalnych i budżetu obywatelskiego, dbałość o transparentność procesu decyzyjnego, co zwiększa zaufanie do władz lokalnych i poczucie wspólnoty. Miasto może także wspierać aktywność i integrację społeczności lokalnej poprzez tworzenie przestrzeni społecznych, takich jak kluby, centra edukacyjne czy wspólnotowe przestrzenie artystyczne, promujące integrację i aktywność.

Rewitalizacja przestrzeni publicznych

Rewitalizacja przestrzeni publicznych to proces, który nie tylko poprawia estetykę miasta, ale także przyczynia się do integracji społecznej i budowania silnych więzi między mieszkańcami. W Poznaniu, szczególnie w kontekście obszarów zdegradowanych, konieczne jest podejmowanie działań zmierzających do odzyskania ich pełnej funkcji użytkowej. Inwestycje w rewitalizację przestrzeni miejskich, takich jak parki, place, aleje czy przestrzenie nad wodą, mogą przyczynić się do tworzenia miejsc, które będą pełnić funkcję integracyjną. Ważne jest, aby proces rewitalizacji odbywał się z aktywnym udziałem mieszkańców, z możliwością wyrażania swoich potrzeb i oczekiwań wobec przestrzeni, które będą użytkować. Inicjatywy społeczne, takie jak warsztaty projektowe, spotkania konsultacyjne czy wspólne porządkowanie i upiększanie przestrzeni, pomagają nie tylko w poprawie jakości życia w danym miejscu, ale także w budowaniu kapitału społecznego. Współpraca z lokalnymi organizacjami, artystami oraz projektantami umożliwia tworzenie przestrzeni, która

będzie odpowiadała na potrzeby i zainteresowania różnych grup mieszkańców. Przykładem takiej rewitalizacji mogą być obszary wokół rzeki, które mogą zostać zagospodarowane pod kątem rekreacyjnym, tworząc miejsca do wypoczynku, spacerów, a także do organizowania wydarzeń kulturalnych i społecznych. Także rewitalizacja terenów zieleni w mieście jest szczególnie istotna w kontekście poprawy jakości powietrza, a także zapewnienia mieszkańcom dostępu do miejsc, w których będą mogli spędzać czas na świeżym powietrzu. Inwestycje w zieleń miejską mają także wymiar ekologiczny, pozwalając na zachowanie bioróżnorodności w obrębie miasta.

Streszczenie analizy PESTEL

Kapitał społeczny i partycypacja społeczna w Poznaniu rozwijają się dzięki zaangażowaniu mieszkańców oraz wsparciu ze strony polityk krajowych i regionalnych[283] Miasto działa na zasadach transparentności i otwartości[284]. Posiada rozbudowany system otwartych konsultacji społecznych oraz korzysta z różnych form dialogu społecznego, współpracując z ciałami konsultacyjnymi powołanymi przez Radę Miasta lub Prezydenta Miasta oraz z NGOs. Wspieranie przez Miasto oddolnych inicjatyw społecznych[285] sprzyja rozwojowi małych obszarów miasta i integracji różnych grup społecznych[286]. Nowoczesne technologie[287], promowanie współpracy między różnymi grupami społecznymi oraz rozwój społecznej edukacji obywatelskiej[288] zwiększają zaangażowanie społeczne mieszkańców i możliwości ich udziału w procesach decyzyjnych. Wzrost zaangażowania w projekty ekologiczne[289], takie jak miejskie ogrody, sady, lasy kieszonkowe czy nasadzenia drzew, także przyczynia się do budowania silniejszych więzi w społeczności lokalnej. Cyfryzacja konsultacji, promowanie współpracy między grupami społecznymi oraz rozwój edukacji obywatelskiej są ważnymi elementami zwiększającymi zaangażowanie mieszkańców. Dalsze działania na rzecz wsparcia finansowego dla NGOs-ów[290] oraz promowania inicjatyw ekologicznych mogą znacząco wzmocnić poczucie wspólnoty i zaangażowanie społeczne w Poznaniu. Miasto realizuje krajowe polityki promujące udział mieszkańców w procesach decyzyjnych. Kontynuacja tych działań może prowadzić do rozwoju kapitału społecznego i bardziej zintegrowanej społeczności lokalnej.

Nowe trendy społeczne, edukacyjne, opieki zdrowotnej, czasu wolnego, kultury

Miasta, które dążą do zrównoważonego rozwoju, wykorzystują nowoczesne technologie w różnych obszarach życia społecznego, gospodarczo-kulturalnego i środowiskowego oraz bezpieczeństwa. Przykładem takich działań są: inteligentne społeczności (Smart Community), gdzie mieszkańcy mogą korzystać z aplikacji mobilnych do zgłaszania problemów w przestrzeni miejskiej oraz angażować się w miejskie inicjatywy, takie jak głosowanie na projekty budżetu obywatelskiego; miasta inkluzywne (Inclusive City), budujące mieszkania komunalne i dbające o dostępność przestrzeni publicznych, transportu oraz infrastruktury dla osób z niepełnosprawnościami; miasta integrujące dzieci z różnych środowisk, w tym dzieci uchodźcze, realizujące koncepcję

edukacji integrującej i włączającej (Social Integration and Inclusive Education); miasta angażujące się w edukację ekologiczną (Education for Sustainable Development), promujące zrównoważony rozwój poprzez różnorodne programy; miasta, w których rozwija się telemedycyna i zdrowotna opieka zdalna (Telemedicine and Smart Healthcare); miasta inwestujące w zieloną infrastrukturę (Green and Blue Spaces), budujące parki i trasy rowerowe oraz promujące zdrowy styl życia (Healthy Lifestyle Cities); miasta rozwijające zrównoważone budownictwo (Sustainable Housing) oraz tworzące przestrzenie współdzielone (Co-Living); miasta uruchamiające programy edukacyjne skoncentrowane na ekologii, zrównoważonym rozwoju i zmianach klimatycznych (Education for Sustainable Development); miasta uruchamiające cyfrowe platformy kulturowe (Digital Cultural Accessibility); miasta tworzące lokalne centra kulturalne z przestrzenią dla artystów i mieszkańców (Local Cultural Space). W obszarze turystyki miasta stawiają na ekoturystykę (Sustainable Tourism) i technologie, które zmniejszają wpływ turystyki na środowisko, realizując również koncepcję inteligentnej turystyki (Smart Tourism). Miasta wprowadzają nowoczesne rozwiązania, które łączą technologie z ochroną mieszkańców. Coraz więcej miast wdraża technologie monitorowania, takie jak systemy sterowania ruchem i inteligentne kamery, które pozwalają na szybsze reagowanie na zagrożenia i poprawiają bezpieczeństwo publiczne (Smart City Security). Miasta stawiają również na rozwój systemów cyberbezpieczeństwa, chroniąc infrastrukturę miejską i dane obywateli przed cyberatakami (Cybersecurity and Critical Infrastructure Protection). W odpowiedzi na rosnące zagrożenia w przestrzeni cyfrowej, coraz częściej organizowane są kampanie informacyjne i szkolenia z zakresu cyberbezpieczeństwa, mające na celu edukację obywateli (Cybersecurity Awareness and Education). Przykładowe trendy:

Inteligetna społeczność (smart community), czyli miasta wykorzystujące technologię do tworzenia bardziej zrównoważonych, bezpiecznych i efektywnych społeczności, w których mieszkańcy aktywnie uczestniczą w rozwoju miasta. Przykładem takich projektów są m.in.: aplikacje mobilne z funkcją zgłaszania przez mieszkańców problemów w przestrzeni miejskiej oraz angażowania się w miejskie inicjatywy, inteligentny system sterowania oświetleniem ulicznym, system sterowania ruchem ulicznym oraz monitorowania zanieczyszczeń powietrza. Miasto Poznań posiada kompleksowy system sterowania ruchem drogowym i tramwajowym, testuje innowacyjne systemy oświetlenia ulicznego, uruchomiło miejską aplikację Smart City Poznań, która umożliwia mieszkańcom m.in. zgłaszanie interwencji, udział w głosowaniu nad projektami Poznańskiego Budżetu Obywatelskiego oraz w badaniach ankietowych opinii społecznej.

Inteligetna partycypacja społeczna (smart social participation), umożliwiająca mieszkańcom realny wpływ na życie miasta, angażując ich w kształtowanie polityki miejskiej oraz procesy podejmowania decyzji za pomocą cyfrowych narzędzi i platform. Przykładem takich projektów są cyfrowe platformy umożliwiające mieszkańcom: głosowanie online, składanie propozycji działań podnoszących jakość życia w środowisku lokalnym, udział w konsultacjach społecznych. Miasto Poznań posiada rozwinięty system konsultacji społecznych prowadzonych online na dedykowanej stronie

internetowej[291], nie ma natomiast jednej platformy cyfrowej integrujących w jednym miejscu wszystkie możliwości partycypacji społecznej.

Miasto włączające (inclusive city), miasto zapewniające mieszkańcom równy dostęp do zasobów i usług, bez względu na pochodzenie, religię, status społeczny i ekonomiczny, poziom sprawności. Przykładem takich projektów jest budowa mieszkań komunalnych dostępnych dla osób z różnych grup społecznych, w tym zagrożonych wykluczeniem, jak o niskich dochodach, w starszym wieku, z niepełnosprawnościami. Miasto Poznań buduje mieszkania komunalne, z pulą mieszkań socjalnych dla osób o niskich dochodach, mieszkań treningowych i wspomaganych, wprowadziło standardy dostępności, w tym przestrzeni i budynków publicznych, transportu miejskiego oraz infrastruktury; wdraża uchwaloną przez Radę Miasta politykę na rzecz równości i różnorodności społecznej, ukierunkowaną na dobrostan każdej osoby, dbanie o prawa człowieka, docenianie różnorodności, a także solidarność i sprawiedliwość społeczną[292], wdraża Równościowy Plan Działania Miasta Poznania, projekt „Miasto Praw Człowieka" oraz uczestniczy w programie „Miasto przyjazne dzieciom" UNICEF.

Miasto integrujące (intergrating city), miasto tworzące warunki do łączenia różnych grup społecznych i budowania silniejszych więzi społecznych, zapewniające mieszkańcom możliwość współpracy i wspólne działania na rzecz rozwoju miasta, wspierające dialog między mieszkańcami i działające na rzecz zmniejszenia marginalizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Przykładem takich projektów jest organizowanie wspólnych wydarzeń kulturalnych, warsztatów oraz projektów edukacyjnych dla różnych grup społecznych, w tym osób z niepełnosprawnościami, imigrantów i uchodźców, funkcjonowanie Centrów Inicjatyw Lokalnych i Centrów Integracji Międzypokoleniowej.

Cyfryzacja i personalizacja nauczania (educational technology), czyli miasta wdrażające technologie cyfrowe: sztuczną inteligencję, wirtualną rzeczywistość i rozszerzoną rzeczywistość, które umożliwiają spersonalizowane podejście do edukacji. W edukacji wykorzystywane są także platformy e-learningowe oraz systemy hybrydowe łączące nauczanie stacjonarne i zdalne. Przykładem takich projektów są m.in.: platformy cyfrowe wspierające personalizowaną naukę dla każdego.

Edukacja integrująca i właczająca (social integration and inclusive education), czyli miasta uruchamiające placówki edukacyjne dostępne dla osób z niepełnosprawnościami, uczniów z różnych środowisk kulturowych oraz migrantów. Przykładem takich projektów są m.in.: programy integrujące dla uczniów uchodźczych z nauką języka, wsparciem psychologicznym i wspólnymi zajęciami. W Poznaniu rozwijana jest oferta działań wspierających integrację dzieci z Ukrainy, realizowana także ze środków organizacji zagranicznych.

Edukacja ekologiczna i zrównoważony rozwój (education for sustainable development), czyli miasta uruchamiające programy edukacyjne skoncentrowane na ekologii, zrównoważonym rozwoju i zmianach klimatycznych, kładące nacisk na budowanie wiedzy od najmłodszych lat. Przykładem takich projektów są m.in.: zajęcia i warsztaty w plenerze dla uczniów na temat zrównoważonego rozwoju, programy

w szkołach promujące sadzenie drzew czy powtórne wykorzystywanie odpadów. W Poznaniu rozwijane są działania edukacyjne dla dzieci i młodzieży oraz akcje sadzenia drzew i wykorzystania odpadów[293].

Digitalizacja i dostępność kultury (digital cultural accessibility), czyli miasta uruchamiające cyfrowe platformy kulturowe z archiwami zdigitalizowanymi i możliwościami transmisji, umożliwiające dostęp online do muzeów, wystaw, przedstawień czy koncertów. Przykładem takich projektów są m.in.: wirtualne zwiedzanie muzeów i dostęp do zbiorów online dla każdego użytkownika internetu, otwarte biblioteki cyfrowe ze zdigilizowanymi starodrukami i książkami. W Poznaniu digitalizację zbiorów przeprowadziła m.in. miejska Biblioteka Raczyńskich.

Lokalne przestrzenie kulturowe (local cultural space), czyli miasta tworzące lokalne centra kulturalne z przestrzenią dla artystów i mieszkańców, wspierające relacje społeczne i wzmacniające lokalną tożsamość. Przykładem takich projektów są m.in.: budowa bibliotek publicznych na peryferiach, zmiana funkcji istniejących budynków na centra kultury. W Poznaniu rozwijana jest sieć filii miejskiej Biblioteki Raczyńskich.

Telemedycyna i inteligentna opieka zdrowotna (telemedicine and smart healthcare), miasta wdrażające inteligentną opiekę zdrowotną i usługi teleopieki, wykorzystując technologię cyfrową do zdalnego monitorowania stanu zdrowia, konsultacji online oraz personalizacji leczenia.

Miasta wspierające zdrowy styl życia (healthy lifestyle cities), miasta wdrażające projekty promujące zdrowy styl życia i edukację zdrowotną. Przykładem mogą być miejskie projekty wspierające ruch i zdrowe nawyki żywieniowe, rozbudowana infrastruktura rowerowa.

Przestrzenie zielone i błękitne (green and blue spaces), miasta rozbudowujące tereny zieleni oraz przywracające funkcję rekreacyjną rzekom i jeziorom w granicach miasta.

Urban fitness hubs (miejskie centra fitness), miasta rozwijające infrastrukturę do ćwiczeń w przestrzeni miejskiej (siłownie plenerowe w parkach, trasy biegowe) oraz trasy rowerowe

Równoważone budownictwo (sustainable housing), miasta budujące ekologiczne budynki mieszkalne (pasywne), wykorzystujące odnawialne źródła energii i technologie ograniczające zużycie zasobów.

Mieszkanie współdzielone (co-living), miasta tworzące przestrzenie mieszkalne z funkcją współdzielenia przestrzeni wspólnych, promujące integrację i oszczędności.

Turystyka zrównoważona (sustainable tourism), miasta inwestujące w ekoturystykę, ograniczenie emisji CO_2 związanej z turystyką, promocje turystyki rowerowej, aby zmniejszyć negatywny wpływ turystyki na środowisko i społeczności lokalne.

Inteligentna turystyka (smart tourism), miasta wykorzystujące nowoczesne technologie w ofercie dla turystów i zarządzaniu ruchem turystycznym.

Bezpieczeństwo publiczne oparte na technologii (tech-driven public safety), miasta wykorzystujące nowoczesne technologie (sztuczna inteligencja, Internet rzeczy, inteligentne systemy monitoringu i analiza danych w czasie rzeczywistym), aby zapobiegać przestępczości i wspierać działania ratunkowe.

Zintegrowane systemy zarządzania kryzysowego (integrated crisis management systems), miasta wdrażające zintegrowane systemy, które umożliwiają szybsze reagowanie na kryzysy, takie jak katastrofy naturalne, ataki terrorystyczne czy pandemie, umożliwiając koordynację działań służb ratunkowych i lokalnych władz w czasie rzeczywistym, integrując dane z różnych źródeł.

Cyberbezpieczeństwo w miastach (urban cybersecurity), miasta wdrażające kompleksowe strategie ochrony przed cyberatakami, zwłaszcza infrastruktury krytycznej, danych mieszkańców oraz systemów miejskich. W ramach tego trendu rozwijane są systemy monitorowania i wykrywania ataków, a także szkolenia dla pracowników administracji publicznej.

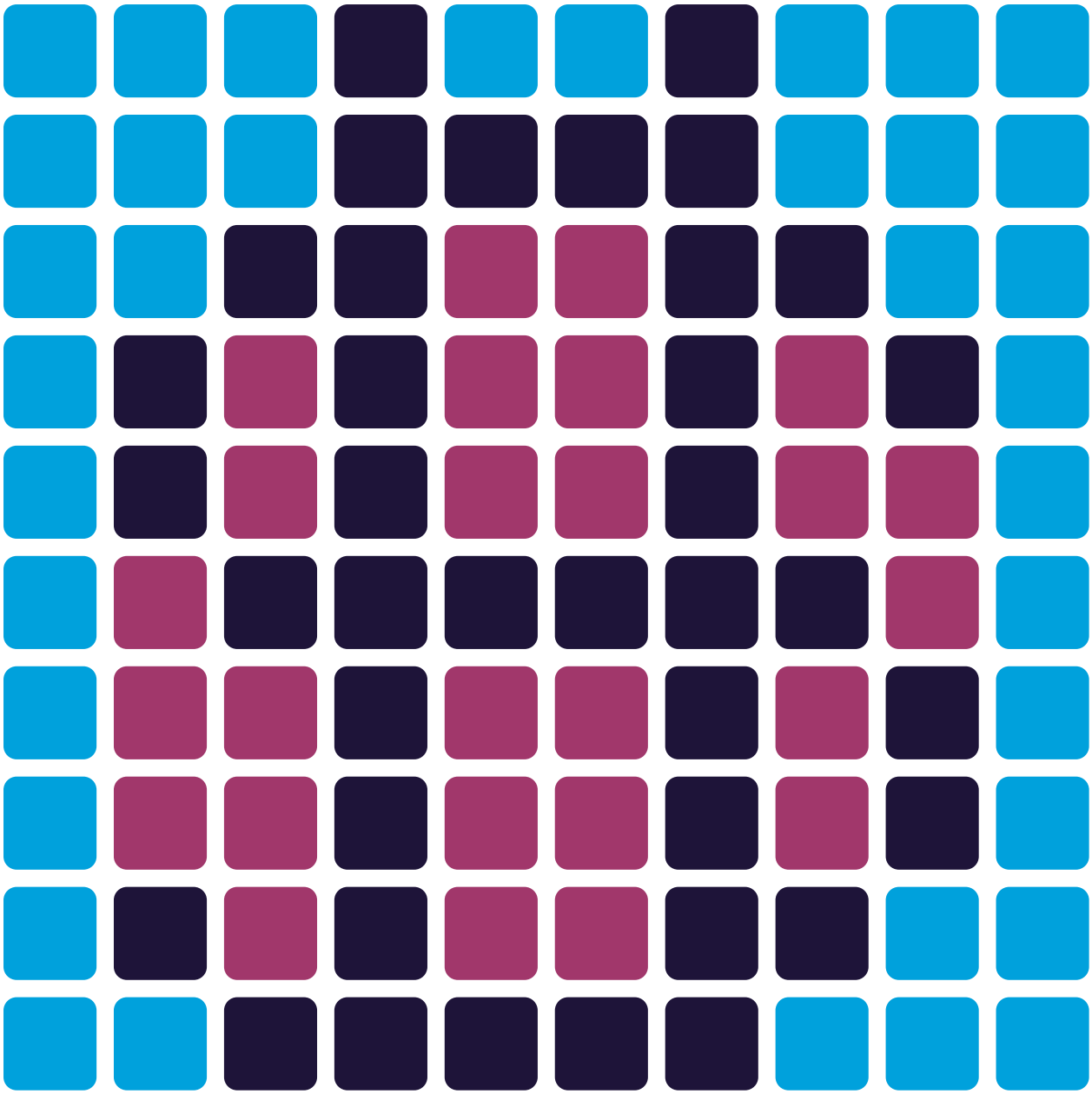

Gospodarka i rynek pracy

Gospodarka i rynek pracy

Obraz statystyczny

Stan obecny

Poznań należy do najsilniejszych gospodarczo miast Polski. Według szacunków GUS-u wartość produktu krajowego brutto (PKB) wytworzonego w Poznaniu wynosi 87,8 mld zł[294], a w przeliczeniu na mieszkańca 155,3 tys. zł, czyli prawie dwukrotnie więcej niż w kraju i województwie wielkopolskim, i jest niższa jedynie od PKB wytworzonego w Warszawie. Gospodarka Poznania jest zróżnicowana strukturalnie i dobrze rozwinięta gałęziowo. Dominuje w niej sektor usług, który tworzy 80% wartości dodanej brutto (WDB) i jest miejscem pracy dla 78% ogółu pracujących w Poznaniu. WDB wytworzona w sektorze usług i przeliczona na jednego pracującego wynosi 218 tys. zł i jest najwyższa w Polsce, poza Warszawą. W gospodarce dominują: handel, usługi finansowe, edukacja i rynek nieruchomości. W Poznaniu utworzono podstrefę z 4 kompleksami Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej o łącznej powierzchni 108,1 ha. Oferuje ona inwestorom ulgi i ułatwienia w realizacji przedsięwzięć.

Według GUS-u w Poznaniu działa ponad 130 tys. podmiotów gospodarczych, najwięcej to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (80 tys.) i ich liczba w przeliczeniu na 1000 mieszkańców jest najwyższa w Polsce, po Warszawie. Co czwarty zarejestrowany podmiot gospodarczy działa w formie spółki prawa handlowego. Przeważają mikroprzedsiębiorstwa, tj. o liczbie pracujących do 9 osób (96,9%). Podmioty gospodarcze prowadzą najczęściej działalność usługową, w tym najliczniej w sekcjach[295] „Handel; naprawa pojazdów samochodowych” oraz „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”. Rocznie zakładanych jest 10 tys. nowych podmiotów gospodarczych, a 5,7 tys. likwiduje działalność. Do Poznania przenosi działalność z innych miejscowości 1,6 tys. podmiotów, natomiast 2,3 tys. migruje z Poznania. W Poznaniu maja siedzibę liczne organizacje gospodarcze oraz ośrodki doradczo-szkoleniowe wspierające przedsiębiorców, a także Międzynarodowe Targi Poznańskie, które są jednym z największych centrów wystawienniczych w Europie Środkowo-Wschodniej, z infrastrukturą obejmującą 128 tys. m² powierzchni wystawienniczej i 79 sal konferencyjnych. Rocznie organizują one ponad 700 wydarzeń, w tym blisko 100 wydarzeń targowych, takich jak m.in. ITM Polska, Budma czy Motor Show, przyciągających ponad 12 tys. wystawców z 70 krajów i 600 tys. zwiedzających. MTP działają także na rynku kongresowym, organizując rocznie około 500 konferencji, oraz liczne wydarzenia kulturalne i sportowe[296].

W Poznaniu działa 3,5 tys. spółek z udziałem kapitału zagranicznego[297], w tym prawie 3,3 tys. spółek prawa handlowego z ograniczoną odpowiedzialnością. Najwięcej spółek z udziałem kapitału zagranicznego (49%) posiada kapitał ukraiński i niemiecki.

Przedsiębiorstwa mające siedzibę w Poznaniu rocznie inwestują kapitał w wysokości blisko 9 tys. zł na mieszkańca. Prywatni inwestorzy krajowi coraz chętniej inwestują w powierzchnie biurowe, handlowe i usługowe oraz zewnętrzne usługi biznesowe.

Poznańskie firmy zajmują wysokie pozycje na prestiżowej „Liście 2000" największych polskich firm ogłaszanej corocznie przez dziennik „Rzeczpospolita"[298]. W pierwszej 100 uplasowało się 6 poznańskich firm: Enea S.A. (11. pozycja), Volkswagen Poznań sp. z o.o. (16. pozycja), Żabka Polska sp. z o.o. (22. pozycja), Volkswagen Group Polska sp. z o.o. (24. pozycja), Pepco Poland sp. z o.o. (45. pozycja), Grupa Allegro sp. z o.o. (68. pozycja).

Poznań jest jednym z głównych ośrodków lokalizacji inwestycji zagranicznych. Od 1990 r. zainwestowano w mieście 8,5 mld euro, czyli 15,6 tys. euro na mieszkańca. Największym zainteresowaniem inwestorów zagranicznych cieszy się produkcja przemysłowa, przede wszystkim motoryzacyjna, spożywcza i farmaceutyczna, oraz handel i rynek nieruchomości. Dwie trzecie kapitału zagranicznego pochodzi z Niemiec, Francji, Wielkiej Brytanii, Japonii i USA, a do największych inwestorów należą m.in.: Asahi, Beiersdorf, Bridgestone, Delpharm, Exide Technologies, Kronospan, Mars Wrigley, Unilever, Veolia, Volkswagen, Von der Heyden Group. Osobną grupę inwestorów zagranicznych stanowią firmy, fundusze inwestycyjne oraz osoby prywatne, które obejmują udziały w już działających spółkach. W sektorze usług dynamicznie rozwija się rynek powierzchni biurowych na wynajem oraz zewnętrzne usługi biznesowe. W Poznaniu prężnie działa sektor nowoczesnych usług biznesowych z ponad 160 centrami obsługującymi procesy informatyczne, finansowo-księgowe, związane z obsługą klientów, zasobami ludzkimi oraz B+R, zatrudniający łącznie ponad 30 tys. osób[299]. Na poznańskim rynku są także inwestorzy zagraniczni zainteresowani budownictwem mieszkaniowym, nieruchomościami biurowymi czy obiektami wielofunkcyjnymi i hotelowymi.

Dynamicznie rozwija się rynek nieruchomości magazynowo-logistycznych, w tym logistyki „ostatniej mili". Według firmy Newmark Polska zasoby nowoczesnej powierzchni magazynowej w Poznaniu wynoszą blisko 680 tys. m^2. Według agencji Knight Frank zasoby powierzchni biurowej w Poznaniu wynoszą ponad 660 tys. m^2, blisko połowa znajduje się w centrum miasta.

Przemysł stanowi w Poznaniu źródło utrzymania dla 33% pracujących w sektorze przedsiębiorstw i dostarcza, drugą po usługach, największą część wytworzonej w mieście wartości dodanej brutto. Poznań stanowi ważny ośrodek przemysłu: motoryzacyjnego, spożywczego, farmaceutycznego, chemicznego oraz maszynowego. Wartość produkcji przemysłowej wynosi rocznie ponad 64 mld zł[300]. Struktura produkcji sprzedanej przemysłu, jak i zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw, wskazuje na rosnące znaczenie w produkcji przemysłowej działów zaawansowanych technologicznie. Wydajność pracy w przemyśle, mierzona produkcją sprzedaną na 1 zatrudnionego wynosi 1,3 mln zł i jest jedną z najwyższych w kraju. Przedsiębiorstwa budowlane zatrudniają blisko 9 tys. osób. Wartość produkcji budowlano-montażowej wynosi rocznie ponad 1,5 mld zł. Wydajność pracy w budownictwie, mierzona produkcją budowlano-montażową sprzedaną na 1 zatrudnionego wynosi 1,2 mln zł[301].

W Poznaniu w firmach handlowych i zakładach napraw pojazdów samochodowych pracuje 27% zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw. Poznań należy do miast o najlepiej rozwiniętej sieci handlowej w kraju, jest czwartym pod względem wielkości

rynkiem handlowym w Polsce. Według danych GUS-u[302] w Poznaniu funkcjonuje blisko 1,7 tys. sklepów oraz 82 stacje paliw (w których pracuje powyżej 9 osób). Poza sklepami o różnorodnym asortymencie (łącznie z owocowo-warzywnymi i rybnymi), które stanowią jedną trzecią poznańskich sklepów, dominują sklepy wyspecjalizowane, głównie odzieżowe (16%) i ogólnospożywcze (14%). W mieście funkcjonuje 20 dużych domów handlowych, towarowych i hipermarketów oraz 156 supermarketów. Działają 324 placówki gastronomiczne, w tym 80 restauracji. W Poznaniu znajduje się 566 magazynów wykorzystywanych przez firmy prowadzące działalność hurtową.

Według GUS-u działalność badawczo-rozwojową (B+R) ukierunkowaną na innowacje: w przetwórstwie przemysłowym prowadzi 67 firm zatrudniających 1 tys. osób[303], z zakresu usług prowadzi 159 firm zatrudniających ponad 12,3 tys. osób. Nakłady na działalność B+R we wszystkich sektorach gospodarki wynoszą rocznie 1,9 mld zł. Wśród firm prowadzących działalność w obszarach inteligentnych specjalizacji regionalnych ponad 70% stanowią firmy przemysłu jutra oraz IT. W ciągu roku w Poznaniu zgłaszanych jest 187 wynalazków oraz 13 wzorów użytkowych[304], uzyskuje się 121 praw patentowych oraz 13 praw ochronnych na wzory użytkowe. Najwięcej wynalazków i wzorów użytkowych zgłaszają poznańskie instytuty naukowo-badawcze i szkoły wyższe.

W mieście działa około 11,9 tys. firm kreatywnych oraz 10,9 tys. firm IT, ponad 20 studiów produkcji gier komputerowych i liczne przedsiębiorstwa fintechowe. Rocznie jest zakładanych 0,9 tys. nowych firm sektora kreatywnego, głównie w branżach takich jak architektura, inżynieria, design, fotografia, reklama oraz badania opinii publicznej.

W Poznaniu współczynnik aktywności zawodowej wynosi 88%, przy wskaźniku zatrudnienia wynoszącym 64%. W mieście pracuje 372 tys. osób, w tym ponad 79% w sektorze usług, przede wszystkim rynkowych. W przemyśle i budownictwie pracuje 20%, w tym w przemyśle wysokiej techniki 11% pracujących w Poznaniu. Dwie trzecie osób pracujących posiada wykształcenie wyższe. Najwyższy wskaźnik zatrudnienia jest w grupie wiekowej 25-54 lat (93%), najniższy w grupie 65+ (10%). Jednocześnie osoby w wieku starszym stanowią 63% grupy biernych zawodowo, podczas gdy udział osób w wieku 25-54 lat wynosi 13%. Wskaźnik zatrudnienia osób młodych w wieku 15-24 lat w tej grupie wynosi 25%, a ich udział w grupie biernych zawodowo 18%.

Do największych poznańskich pracodawców, zatrudniających powyżej 1000 osób, należą firmy działające w branży produkcyjnej, budownictwie, transporcie, łączności, pośrednictwie finansowym, edukacji, ochronie zdrowia i administracji. Są to m.in.: ENEA S.A., Volkswagen Poznań sp. z o.o., GSK Services sp. z o.o, Lisner Poznań sp. z o.o., Kompania Piwowarska S.A., Pepco Poland sp. z o.o., Transgouermet Poland sp. z o.o, Poznalec sp. z o.o., Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne w Poznaniu sp. z o.o., New Yorker Polska sp. z o.o., Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Uniwersytet Ekonomiczny, Uniwersytet Medyczny, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Urząd Miasta Poznania.

Średni opodatkowany dochód mieszkańca Poznania wynosi 4,7 tys. zł miesięcznie netto, czyli 10,1 tys. zł brutto[305]. Średnie wynagrodzenie miesięczne brutto wynosi 8,2 tys. zł, a średnia emerytura/renta 3,7 tys. zł.

Poziom bezrobocia należy do najniższych w Polsce i wynosi 1%. W Powiatowym Urzędzie Pracy w Poznaniu (PUP) zarejestrowanych jest 3,5 tys. osób bezrobotnych, w tym prawie 90% stanowią osoby wcześniej pracujące. Zwolnienia grupowe obejmują rocznie prawie 400 osób. Blisko co piaty bezrobotny pobiera zasiłek, prawie co trzeci zaliczany jest do kategorii długotrwale bezrobotnych. Najwięcej osób z tej ostatniej grupy nie posiada wykształcenia zawodowego. Problem braku stałej pracy dotyka przede wszystkim osoby w wieku 45+. Stanowią oni 44% poszukujących pracy. Ok. 30% bezrobotnych to osoby bez stażu pracy lub pracujące krócej niż rok. Najwięcej bezrobotnych (21%) legitymuje się wykształceniem najniższym (gimnazjalnym i poniżej) oraz wyższym (36%).

Najtrudniej znaleźć pracę specjalistom z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury; specjalistom nauczania i wychowania; specjalistom i technikom w zakresie rolnictwa i leśnictwa; archeologom; socjologom; średniemu personelowi do spraw statystyki oraz pracownikom opieki osobistej.

Trendy statystyczne

Według GUS-u[306] w Poznaniu od 2017 r.[307] zwiększyła się:

- wartość PKB ogółem i na mieszkańca (o 52%);
- liczba podmiotów gospodarczych (o 17%);
- wartość kapitału zagranicznego na 1 mieszkańca w wieku produkcyjnym (o 128%)
- współczynnik aktywności zawodowej (o 6,5%);
- wskaźnik zatrudnienia (o 3,6%);
- liczba pracujących w wieku 25-54 (o 6,5%);
- liczba pracujących z wykształceniem wyższym (o 12%);

natomiast zmniejszyła się:

- liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego (o 12,5%);
- liczba sklepów i stacji paliw[308] (o 8%);
- liczba punktów gastronomicznych[309] (o 55%);
- liczba magazynów hurtowych zadaszonych[310] (o 24%);
- liczba osób biernych zawodowo (o 14%);
- liczba bezrobotnych (o 67%).

Rozwój bazy

Do największych inwestycji od 2017 r. należała budowa kompleksu biurowego Nowy Rynek, parków magazynowo-logistycznych City Logistics Poznań oraz Poznań Airport Logistics Center.

Trendy w gospodarce, wspieraniu przedsiębiorczości i na rynku pracy

Potencjał gospodarczy Poznania

Poznań jest jednym z kluczowych ośrodków gospodarczych Polski, charakteryzującym się wysokim potencjałem rozwoju i stabilną sytuacją finansową. Miasto ma wysoką pozycję na rynku krajowym, choć w skali europejskiej jego znaczenie jest umiarkowane. Stabilność gospodarcza wynika przede wszystkim ze zróżnicowanego, zrównoważonego i stałego rozwoju sektora przemysłowego, usługowego oraz stałego rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw (MSP)[311]. Według rankingu European Cities and Regions of the Future publikowanego przez fDi Magazine – oddział The Financial Times Poznań jest w TOP10[312] dużych miast europejskich atrakcyjnych dla inwestorów. Wysokie pozycje potwierdzają krajowe rankingi gospodarcze, w tym m.in. „Miasto Roku" (EuropaProperty CEE Investment) oraz „Najbardziej dynamicznie rozwijające się miasto w Polsce" (CEE Business Services Summit&Awards).

Miasto posiada wysoką i stabilną wiarygodność finansową, potwierdzoną przez wysoką ocenę A- z prognozą stabilną nadaną przez agencję Fitch Ratings.

Rozwój MSP

MSP odgrywają ważną rolę w gospodarce Poznania, przyczyniając się do elastyczności i stabilności lokalnego rynku. Pomimo globalnych wyzwań gospodarczych, MSP w Poznaniu wykazują wysoką zdolność adaptacyjną, co czyni lokalną gospodarkę bardziej odporną na cykliczne spowolnienia gospodarcze i sytuacje kryzysowe. Podobnie jak w innych polskich dużych miastach, w Poznaniu występuje problem z pozyskaniem wysoko wykwalifikowanych pracowników oraz pracowników do prac prostych.

Rozbudowany system wspierania przedsiębiorczości

Poznań posiada kompleksowy system wspierania przedsiębiorczości MSP, który obejmuje wsparcie finansowe, doradcze i szkoleniowe[313]. Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych oferuje łatwiejszy dostęp do finansowania. Przedsiębiorcy mogą także korzystać z funduszy kapitału zalążkowego, wsparcia „aniołów biznesu". Firmy te mogą także korzystać z pomocy publicznej w ramach zasady „de minimis"[314]. Miasto realizuje programy wsparcia lokalnego biznesu[315].

Na rozwój lokalnej gospodarki i promocję przedsiębiorczości wpływ mają także Międzynarodowe Targi Poznańskie Sp. z o.o., operator największego kompleksu targowego w Polsce. Na terenie MTP funkcjonuje Rada Rozwoju Obszaru Gospodarczego Polskiej Strefy Inwestycji Wielkopolska, w której uczestniczy Miasto Poznań.

Współpraca Miasta z biznesem

Lokalny biznes odgrywa ważną rolę w gospodarce Poznania. Decyzje inwestorów są coraz bardziej uzależnione nie tylko od jakości lokalnego środowiska biznesowego, rynku pracy, prawa miejscowego oraz inteligentnego zarządzania miastem, ale także

od jakości środowiska naturalnego i możliwości dostępu do dobrej jakości edukacji, usług, kultury i czasu wolnego. Ważna jest także otwartość i wspieranie różnorodności. Władze Poznania konsekwentnie wdrażają strategię rozwoju miasta, co sprzyja długoterminowemu planowaniu inwestycji przez przedsiębiorców. Współpraca między przedsiębiorcami a władzami Miasta obejmuje liczne obszary, takie jak np. edukacja, kultura, sport, infrastruktura oraz wsparcie działań społecznych i charytatywnych. Dzięki temu miasto staje się bardziej atrakcyjne dla inwestorów, zarówno krajowych, jak i zagranicznych.

Rozwój inwestycji zagranicznych

Poznań przyciąga inwestorów z różnych sektorów dzięki dobrze rozwiniętej infrastrukturze, kapitałowi ludzkiemu oraz ułatwieniom w prowadzeniu biznesu[316]. Szczególnie dynamicznie rozwija się sektor nowoczesnych usług biznesowych, takich jak Shared Services Centres (SSC) and Business Process Outsourcing (BPO), głównie obsługi procesów IT oraz sektora kreatywnego. Poznań przyciąga znaczące inwestycje zagraniczne, szczególnie w sektorach przemysłowym i usługowym. W mieście inwestują renomowane koncerny motoryzacyjne, farmaceutyczne, spożywcze. Miasto przyciąga również inwestorów zainteresowanych sektorem nieruchomości, w tym powierzchniami biurowymi, magazynowymi i wielofunkcyjnymi obiektami komercyjnymi.

Część inwestorów, zarówno zagranicznych, jak i krajowych, lokuje swoje przedsięwzięcia w bezpośrednim sąsiedztwie granic Poznania, na obszarze aglomeracji poznańskiej. Dotyczy to szczególnie inwestycji logistyczno-magazynowych oraz produkcyjnych. Inwestorzy korzystają jednak z zasobów miasta, w tym poznańskiego rynku pracy i kadry naukowej.

Rozwój przemysłu, budownictwa i handlu

Przemysł w Poznaniu odgrywa ważną rolę w strukturze gospodarczej miasta. Szczególnie silnie rozwija się przemysł motoryzacyjny, farmaceutyczny i spożywczy[317]. Miasto stało się jednym z ważniejszych ośrodków produkcji i dystrybucji leków w Europie Środkowo-Wschodniej, a także centrum przemysłu motoryzacyjnego. Jest także rozwijającym się ośrodkiem przemysłu obronnego. Stabilnie rozwija się rynek usług budowlanych.

Poznań jest drugim, po Wrocławiu, miastem w Polsce pod względem nasycenia nowoczesnymi powierzchniami handlowymi, wynoszącymi 757 m² na 1000 mieszkańców. Rynek zdominowany jest przez tradycyjne centra handlowe, które oferują szeroki wybór punktów sprzedaży oraz przestrzeni rekreacyjnych. Nowoczesne podejście do zarządzania tymi obiektami sprawia, że są one nie tylko miejscem zakupów, ale również miejscami życia kulturalnego i integracyjnego. Jednak część właścicieli centrów handlowych wycofuje się z ich prowadzenia w Poznaniu, sprzedając nieruchomość lub zmieniając przeznaczenie terenu. Na rynku handlowym coraz silniejszą pozycję ma e-commerce, w tym dynamicznie rozwijający się re-commerce[318]. Rozwój e-commerce jest powiązany z rozwojem usług logistycznych i bankowych, a także usług internetowych.

Rozwój sektora kreatywnego i IT

Poznań jest dynamicznie rozwijającym się ośrodkiem dla firm sektora kreatywnego i IT. Według raportu „Polska Mapa Fintechu" Poznań jest drugim po Warszawie ośrodkiem fintechowym[319] w Polsce, a także rozwijającym się ośrodkiem designu oraz start-upów[320].

Miasto angażuje się także w rozwój technologii wodorowych, które stanowią kluczowy element transformacji energetycznej w Polsce oraz Europie, w tym poprzez współpracę z Wielkopolską Platformą Wodorową i tworzenie Wielkopolskiej Doliny Wodorowej. Poznań jest miejscem, w którym realizowane są innowacyjne projekty badawczo-rozwojowe w obszarze technologii wodorowych[321], w tym również inicjatywy związane z wykorzystywaniem[322], przechowywaniem oraz dystrybucją wodoru[323]. W Poznaniu funkcjonuje rozwijający się Polski Węzeł Obliczeń Kwantowych IBM Quantum Network Hub[324], którego operatorem jest Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe. Hub umożliwia badania, rozwój oraz nowe zastosowania technologii obliczeń i komunikacji kwantowej.

Struktura rynku pracy w Poznaniu

W Poznaniu osoby w wieku aktywności zawodowej stanowią 60% mieszkańców, a wskaźnik liczby pracujących na 1000 mieszkańców jest jednym z najwyższych w kraju, zaraz po Warszawie. Większość mieszkańców pracuje w sektorze usług, co wpisuje się w trendy obserwowane w dużych miastach europejskich. Poziom bezrobocia w Poznaniu od lat utrzymuje się na jednym z najniższych poziomów w kraju. Mimo to rośnie liczba długotrwale bezrobotnych, co wskazuje na istnienie grupy osób niezainteresowanych podjęciem pracy. Wysoki odsetek bezrobotnych z wykształceniem wyższym (36%) świadczy o niedopasowaniu programów edukacyjnych do potrzeb rynku pracy. Kluczowe jest to także w kontekście rynku pracy przyszłości Praca 4.0, na którym będą poszukiwani pracownicy o kwalifikacjach potrzebnych do rozwoju Gospodarki 4.0. Osoby bezrobotne mogą korzystać ze wsparcia Powiatowego Urzędu Pracy oraz instrumentów rynku pracy i świadczeń aktywizacyjnych. Organizowane są także targi pracy oraz programy finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego, wspierające różne grupy wiekowe i zawodowe. Pracodawcy mogą korzystać z Krajowego Funduszu Szkoleniowego.

Mobilność zawodowa

Lokalny rynek pracy pozostaje stabilny. Duża część osób, które wyprowadzają się z miasta, kontynuuje pracę w Poznaniu. Według GUS-u około 107 tysięcy osób dojeżdża do pracy w mieście spoza jego granic, głównie z gmin powiatu poznańskiego, podczas gdy blisko 41 tysięcy mieszkańców Poznania pracuje poza miastem[325]. Taka mobilność zwiększa ruch samochodowy, co negatywnie wpływa na warunki transportowe, szczególnie w centrum i na drogach dojazdowych do miasta.

Transformacja rynku pracy

Mimo dynamicznego rozwoju miasta, na lokalnym rynku brakuje specjalistów w branżach takich jak IT, finanse, inżynieria i ochrona zdrowie, co stanowi wyzwanie w kontekście rekrutacji. Kolejnym problemem jest starzejące się społeczeństwo –

rosnąca liczba osób w wieku emerytalnym przy jednoczesnym spadku liczby osób w wieku produkcyjnym. Wymaga to promowania pracy zdalnej[326], elastycznych form zatrudnienia oraz aktywizacji starszych pracowników. Rosnące zapotrzebowanie na usługi edukacyjne, zdrowotne, transportowe i gastronomiczne sprawia, że firmy w tych branżach napotykają trudności w pozyskiwaniu pracowników, zwłaszcza w niskopłatnych zawodach, co wpływa na jakość usług. Integracja obcokrajowców, szczególnie z Ukrainy, wzrost liczby pracowników zagranicznych wymaga wdrożenia skutecznych programów integracyjnych i szkoleń językowych, a także dostosowania firm do różnorodności kulturowej. Zmiany technologiczne, takie jak automatyzacja, sztuczna inteligencja i cyfryzacja, prowadzą do przekształceń na rynku pracy, co wiąże się z koniecznością dostosowania umiejętności pracowników poszukiwanych na Rynku Pracy 4.0[327]. Według Polskiego Instytutu Ekonomicznego polski rynek pracy czeka zasadnicza zmiana związana z rosnącym wykorzystywaniem sztucznej inteligencji i związaną z tym automatyzacją i robotyzacją powtarzalnej pracy[328]. Jednocześnie powstanie zapotrzebowanie na specjalistów w zawodach, potrzebnych w szybko rozwijającej się Gospodarce 4.0[329]. Nowym trendem jest także zmiana pokoleniowa, gdyż na rynek pracy wchodzi coraz więcej osób z pokolenia Z, które preferują work-time balance oraz redefiniują podejście do kariery, kładąc nacisk na elastyczność[330] i rozwój zawodowy[331].

Trendy wpływające na rozwój lokalnego biznesu

W Polsce trwa proces transformacji do Gospodarki 4.0[332], w której nowoczesne technologie, takie jak sztuczna inteligencja[333], automatyka, internet rzeczy (IoT) oraz big data, stają się kluczowymi elementami rozwoju przemysłu, usług i sektora finansowego. Szczególnie szybko rozwija się Przemysł 4.0, w którym następuje integracja nowoczesnych technologii z procesami produkcyjnymi. Firmy w Polsce wprowadzają automatyzację i robotyzację, co pozwala im na poprawę efektywności, obniżenie kosztów i zwiększenie konkurencyjności. Zmiany te wpływają również na rynek pracy, wymagając od pracowników nowych kompetencji związanych z nowoczesnymi technologiami.

Konkurencyjność i rozwój lokalnych firm zależą także od umiejętności dostosowania się do zmieniających się oczekiwań klientów i warunków rynkowych. Cyfryzacja i technologie, szczególnie sztuczna inteligencja, stają się kluczowe dla poprawy efektywności i personalizacji oferty. Firmy coraz częściej stawiają na zrównoważony rozwój, wprowadzając ekologiczne produkty i usługi[334]. Zyskują również modele biznesowe oparte na współdzieleniu zasobów. Wprowadzenie na stałe pracy zdalnej powoduje większe zapotrzebowanie na elastyczne biura, a rosnące zainteresowanie zdrowiem i dobrostanem stwarza przestrzeń dla usług fitness i wellness. Ponadto, firmy angażują się w działalność prospołeczną, budując pozytywny wizerunek i lojalność klientów poprzez inicjatywy wspierające inkluzywność i różnorodność.

Konkurencyjność i przyszłość gospodarki Poznania

Poznań staje przed wyzwaniem rosnącej konkurencji pomiędzy miastami w Polsce i Europie o przyciągnięcie inwestorów. Miasto konsekwentnie stawia

na sektory generujące wysoką wartość dodaną, takie jak produkcja zaawansowana technologicznie, badania i rozwój, działalność kongresowo-wystawiennicza oraz sektor rekreacyjno-rozrywkowy. Miasto angażuje się w pozyskiwanie firm świadczących nowoczesne usługi biznesowe, a także firm innowacyjnych i zielonej gospodarki.

Ważnym elementem jest także rozwój rynku powierzchni biurowych i magazynowych, który dynamicznie rośnie. Władze miasta starają się wspierać inwestorów zarówno poprzez pakiety proinwestycyjne, jak i działania promujące Poznań jako atrakcyjne miejsce do życia i pracy.

Na rozwój lokalnej gospodarki mają bezpośredni wpływ programy i dyrektywy unijne[335], które są wdrażane do przepisów krajowych, w tym m.in. Europejski Zielony Ład (European Green Deal)[336] oraz Europejski Instrument na rzecz Odbudowy (Next Generation EU)[337] z Krajowym Planem Odbudowy i Zwiększania Odporności[338].

Podsumowanie

Poznań, pomimo braku wyraźnego wyróżnienia na tle gospodarki europejskiej, posiada duży potencjał wzrostu gospodarczego, utrzymując stabilną najwyższą pozycję w Polsce, po Warszawie. Miasto charakteryzuje się wysokim poziomem przedsiębiorczości i innowacyjności. Skutecznie przyciąga inwestycje zewnętrzne, zwłaszcza w sektorach takich jak produkcja motoryzacyjna, farmaceutyczna i nowoczesne usługi biznesowe oraz wspiera lokalny biznes, wspierając rozwój infrastruktury biznesowej oraz tworząc korzystne warunki dla rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw. Konkurencyjność lokalnego biznesu rozwija się poprzez wdrażanie rozwiązań ekologicznych, cyfryzację, współdzielenie zasobów, wspieranie lokalności, umożliwianie elastycznej pracy, zaangażowanie społeczne. Lokalne firmy mogą korzystać ze wsparcia unijnego, jednocześnie są zobowiązane do wdrażania programów i dyrektyw unijnych i wynikających z nich przepisów polskiego prawa. Na konkurencyjność lokalnego biznesu wpływ ma także transformacja w kierunku Gospodarki 4.0, w której nowoczesne technologie, takie jak sztuczna inteligencja, automatyzacja, robotyzacja, internet rzeczy oraz big data, stają się kluczowymi elementami w rozwoju sektora przemysłowego, usługowego i finansowego oraz transformacji lokalnego rynku pracy w kierunku Pracy 4.0. Miasto skutecznie łączy działania lokalne z ogólnokrajowymi inicjatywami w celu utrzymania najniższego w Polsce poziomu bezrobocia, integracji różnych grup społecznych oraz zapewnienia stabilnego rozwoju rynku pracy. Na lokalny rynek pracy wpływa mobilność ekonomiczna z gmin Metropolii Poznań.

Miasto jest zainteresowane przyciąganiem inwestycji generujących wysoką wartość dodaną oraz wymagających wykwalifikowanej kadry pracowniczej, co przyczynia się do jego dynamicznego rozwoju. Inwestycje globalnych firm oraz rozwój sektora nieruchomości biurowych i magazynowych wskazują na rosnącą rolę miasta jako centrum nowoczesnych technologii i usług.

Poznań jest ważnym centrum innowacji w Polsce, z rozwijającymi się sektorami IT, kreatywnymi, game development oraz szeroką bazą naukowo-badawczą, w tym

technologii kwantowych. Miasto stawia na rozwój technologii wodorowych jako elementu transformacji energetycznej oraz wsparcia niskoemisyjnej gospodarki. Wdrażanie nowych technologii oraz pozyskiwanie dobrze wykształconych specjalistów w zawodach przyszłościowych są niezbędne dla budowy konkurencyjności Poznania.

Wnioski

Rozwój lokalnego potencjału gospodarki i rynku pracy

Poznań posiada duży potencjał wzrostu gospodarczego, utrzymując stabilną najwyższą pozycję w Polsce, po Warszawie. Miasto jest silnym ośrodkiem przedsiębiorczości i innowacyjności, przyciągającym inwestycje w sektorach takich jak motoryzacja, przemysł farmaceutyczny, spożywczy czy usługi biznesowe. Miasto wspiera lokalny biznes, tworząc ofertę dla rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw. Konkurencyjność lokalnego biznesu rozwija się poprzez wdrażanie rozwiązań ekologicznych, cyfryzację, współdzielenie zasobów, wspieranie lokalności, umożliwianie elastycznej pracy, zaangażowanie społeczne. Poznań to ważne centrum innowacji, szczególnie w sektorach IT, game development, technologii kwantowych oraz technologii wodorowych. Miasto stawia na rozwój nowoczesnych technologii, pozyskiwanie wysokokwalifikowanych specjalistów oraz rozwój startupów i sektorów kreatywnych. Na tempo rozwoju gospodarczego wpływają wyzwania występujące w gospodarce w skali globalnej.

Na silny lokalny rynek pracy, z jedną z najniższych stóp bezrobocia w Polsce, wpływ ma transformacja w kierunku Gospodarki 4.0, w której duże znaczenie mają nowoczesne technologie, jak m.in. sztuczna inteligencja, automatyzacja, Internet rzeczy i big data. Miasto jest atrakcyjne dla inwestorów poszukujących wykwalifikowanych pracowników i nowoczesnych nieruchomości biurowych i magazynowych. Miasto skutecznie łączy działania lokalne z ogólnokrajowymi inicjatywami w celu utrzymania najniższego w Polsce poziomu bezrobocia, integracji różnych grup społecznych oraz zapewnienia stabilnego rozwoju rynku pracy.

Zrównoważony rozwój gospodarczy

Silna lokalna gospodarka przyciąga nowych inwestorów i wpływa na rozwój nowych branż, szczególnie w obszarze nowoczesnych technologii, sektora usługowego oraz startupów i sektorów kreatywnych. Ważne jest kontynuowanie tworzenia przyjaznych warunków dla małych i średnich przedsiębiorstw, które stanowią podstawę lokalnej gospodarki. Istotnym aspektem jest także rozbudowa infrastruktury miejskiej, w tym parków technologicznych, inkubatorów, przestrzeni coworkingowych, które wspierają rozwój innowacyjnych firm. Istotne jest promowanie i wspieranie współpracy między uczelniami a biznesem, która umożliwia transfer wiedzy i zwiększenie potencjału innowacyjnego. Wspieranie przedsiębiorczości lokalnej, w tym sektorów związanych z ekologiczną gospodarką i nowymi technologiami, zapewni stabilny rozwój gospodarczy miasta. Warto także kontynuować działania mające na celu zwiększenie atrakcyjności Poznania jako miejsca do życia i pracy dla specjalistów z różnych branż.

Promowanie zielonej gospodarki

Zielona gospodarka staje się coraz ważniejsza dla rozwoju miast, ponieważ umożliwia łączenie wzrostu gospodarczego z ochroną środowiska i polepszeniem jakości życia mieszkańców. Ważne jest inwestowanie w technologie i rozwiązania przyjazne środowisku, takie jak odnawialne źródła energii, ekologiczne systemy transportowe oraz zrównoważone budownictwo, a także wspieranie firm, które wdrażają innowacje. Wsparcie dla firm, które wdrażają innowacje w zakresie efektywnego zarządzania zasobami czy zrównoważoną produkcją może przyczynić się do rozwoju Poznania w zgodzie z ideą zrównoważonego rozwoju. Istotne jest także wspieranie mieszkańców i przedsiębiorców, którzy inwestują w rozwiązania proekologiczne, takie jak m.in. instalacje fotowoltaiczne, systemy oszczędzania wody czy ekologiczne sposoby ogrzewania.

Rozwinięty rynek pracy

Dynamiczny rozwój Gospodarki 4.0, w której nowoczesne technologie, takie jak sztuczna inteligencja, automatyka, Internet rzeczy oraz big data, stają się kluczowymi elementami rozwoju przemysłu, usług i sektora finansowego i prowadzą do przekształceń na rynku pracy, powoduje konieczność dostosowania umiejętności pracowników do poszukiwanych na Rynku Pracy 4.0. Wymaga to dostosowania oferty edukacyjnej dla osób, które dopiero wejdą na rynek pracy, jak i dla pracowników, którzy będą musieli zdobyć nowe kwalifikacje. Istotna jest współpraca z uczelniami, szkołami zawodowymi oraz firmami technologicznymi w celu tworzenia nowoczesnych programów edukacyjnych i kursów zawodowych. Ważne jest także wsparcie dla przedsiębiorczości oraz inicjatyw związanych z pracą zdalną, coworkingiem i samozatrudnieniem.
Na lokalny rynek pracy wpływa mobilność ekonomiczna z gmin Metropolii Poznań, dlatego konieczna jest współpraca między gminami w zakresie planowania infrastruktury i dostępności transportu publicznego.

Streszczenie analizy PESTEL

Poznań jest miastem, które dynamicznie się rozwija, korzystając z polityk krajowych i lokalnych inicjatyw wspierających przedsiębiorczość, innowacje oraz integrację społeczną. Silna gospodarka, stabilny rynek pracy i rosnąca atrakcyjność inwestycyjna stanowią fundamenty jego rozwoju gospodarczego. Szczególną rolę odgrywa sektor IT, w tym rozwijające się technologie kwantowe, przemysły kreatywne oraz technologie wodorowe, które wspierane są przez liczne szkoły wyższe oraz instytuty badawczo-rozwojowe. Rozwój innowacyjnych technologii i startupów dodatkowo umacnia pozycję miasta jako jednego z wiodących ośrodków gospodarczych w Polsce. Niemniej, Poznań, jak wiele innych miast, zmaga się z wyzwaniami, takimi jak starzejące się społeczeństwo, niedobór wykwalifikowanych pracowników oraz konieczność adaptacji do dynamicznych zmian technologicznych i ekologicznych.

Dzięki niskiej stopie bezrobocia Poznań jest postrzegany jako miasto o stabilnym rynku pracy, jednak rosnące zapotrzebowanie na specjalistów w kluczowych sektorach, takich jak technologia, finanse i inżynieria, wymaga dalszych inwestycji w edukację i rozwój

zawodowy. Problemy demograficzne oraz trudności z pozyskaniem pracowników w niektórych branżach, takich jak budownictwo czy produkcja, dodatkowo podkreślają potrzebę tworzenia programów aktywizacji zawodowej oraz lepszej integracji obcokrajowców. Transformacja w kierunku zrównoważonego rozwoju, w tym ochrona środowiska i rozwój zielonych technologii, jest kolejnym istotnym wyzwaniem dla miasta.

Nowe trendy gospodarki i na rynku pracy

Nowoczesne trendy w miastach koncentrują się na innowacyjnych modelach gospodarczych, technologicznych i organizacyjnych, które odpowiadają na globalne wyzwania i potrzeby mieszkańców. Gospodarka współdzielenia (Sharing Economy) zmienia sposób korzystania z zasobów, promując współdzielenie i wynajem zamiast posiadania. Inteligentne miasta (Smart Cities) wykorzystują nowoczesne technologie, takie jak IoT i AI, aby poprawić efektywność zarządzania i jakość życia. Praca zdalna i cyfrowi nomadzi redefiniują rynek pracy, tworząc nowe możliwości dla miast w przyciąganiu mobilnych specjalistów. Ekonomia okrężna (Circular Economy) wspiera zrównoważony rozwój, minimalizując odpady i promując recykling. Inwestycje w technologie wodorowe (Hydrogen Technology) przyczyniają się do dekarbonizacji miast i wspierają transformację energetyczną.

Gospodarka 4.0 (economy 4.0), czyli rozwój technologii cyfrowych i ich szerokie zastosowanie w różnych dziedzinach, powszechne korzystanie z sieci internetowej we wszystkich dziedzinach życia przez firmy i osoby prywatne oraz integracja rozproszonych zbiorów big data pobieranych z sieci połączona z rozwojem sztucznej inteligencji (datyfikacja) w celu zarządzania w oparciu o dane i personalizowania oferty dla konsumentów towarów i usług. Prowadzi to do transformacji cyfrowej we wszystkich obszarach życia społecznego, gospodarczego, politycznego, a w konsekwencji do zmiany w funkcjonowaniu sektora publicznego, rynku pracy, przedsiębiorstw, gospodarstw domowych.

Inteligetna partycypacja społeczna (intelligent social participation), umożliwiająca mieszkańcom realny wpływ na życie miasta, angażując ich w kształtowanie polityki miejskiej oraz procesy podejmowania decyzji za pomocą cyfrowych narzędzi i platform. Przykładem takich projektów są cyfrowe platformy umożliwiające mieszkańcom głosowanie online, składanie propozycji działań podnoszących jakość życia w środowisku lokalnym, udział w konsultacjach społecznych. Miasto Poznań posiada rozwinięty system konsultacji społecznych prowadzonych online na dedykowanej stronie internetowej[339], nie ma natomiast jednej platformy cyfrowej integrujących w jednym miejscu wszystkie możliwości partycypacji społecznej.

Gospodarka współdzielenia (sharing economy), wykorzystująca zasoby poprzez ich współdzielenie, wynajem lub wymianę zamiast tradycyjnego modelu posiadania. Przykłady: współdzielone przestrzenie biurowe, usługi transportowe czy platformy krótkoterminowego wynajmu mieszkań.

Inteligentne miasta (smart cities), miasta wprowadzające innowacje technologiczne, takie jak internet rzeczy (IoT), sztuczna inteligencja (AI) i analiza danych do zarządzania zasobami miejskimi, transportem czy energią. Przykłady: inteligentne oświetlenie uliczne, zarządzanie odpadami, ruchem ulicznym i zaawansowane analizy Big Data z czujników miejskich.

Praca zdalna i cyfrowi nomadzi (remote work and digital nomadism), miasta wspierające tworzenie lokalnych ekosystemów dla pracy zdalnej, w tym przestrzeni coworkingowych.

Ekonomia obiegu zamkniętego (circular economy), miasta wdrażające zasady obiegu zamkniętego, promujące recykling, rozwój zielonych technologii oraz zamknięte obiegi w produkcji przemysłowej, w celu minimalizowania strumienia odpadów i ponownego wykorzystania materiałów w produkcji.

Inwestycje w technologie wodorowe (hydrogen technology investment), miasta rozwijające infrastrukturę wodorową, w tym stacje tankowania wodoru, oraz wprowadzające do użytkowania pojazdy z napędem wodorowym.

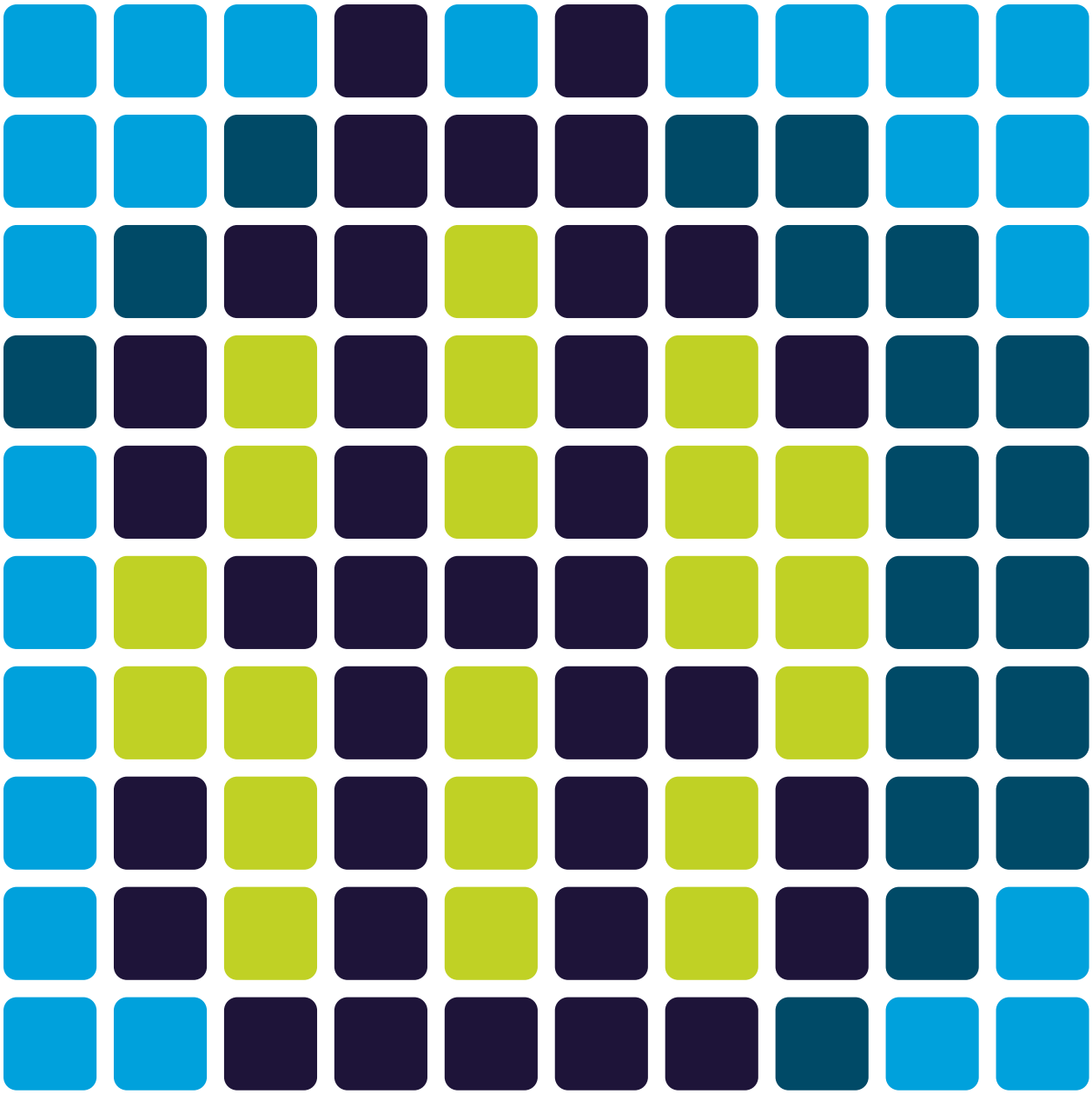

Środowisko

Zmiany klimatu[340]

Obraz statystyczny

Stan obecny i prognoza

Według zaktualizowanego „Planu Adaptacji do zmian klimatu dla Miasta Poznania do 2030. Aktualizacja" prognozy dla Poznania wskazują na znaczące zmiany klimatyczne do końca XXI wieku. Średnia liczba dni gorących z temperaturą przekraczającą 25°C wzrośnie z 44 dni rocznie w latach 2017-2026 do 77 dni w latach 2091-2100, a liczba dni upalnych, gdy temperatura przekracza 30°C, zwiększy się z 10 do 23 dni rocznie. Podobnie, liczba nocy tropikalnych, w których temperatura minimalna przekracza 20°C, wzrośnie z 3 do 15 dni w tym samym okresie. Jednocześnie nastąpi spadek liczby dni mroźnych, gdy temperatura maksymalna jest poniżej 0°C i bardzo mroźnych, z temperaturą minimalną niższą niż -10°C – odpowiednio z 23 do 5 dni oraz z 10 do 4 dni rocznie. Opady również ulegną zmianie, z przewidywanym wzrostem sumy rocznej z 643,19 mm w latach 2021-2030 do 759,2 mm w dekadzie 2091-2100. Największe różnice opadów pojawią się wiosną i latem, szczególnie w maju, czerwcu i lipcu (łącznie o 37,46 mm więcej), podczas gdy w sierpniu i wrześniu różnice będą minimalne. Liczba dni z intensywnymi opadami (powyżej 10 mm) wzrośnie z 11,91 do 15,85 dni rocznie, a dni z ekstremalnymi opadami (powyżej 20 mm) zwiększą się z 2,82 do 3,95 dni rocznie. Jednocześnie liczba dni bez opadu spadnie z 242 do 236 dni rocznie, ale w okresie wegetacyjnym, liczba bezopadowych dni wzrośnie z 163 do 195 dni rocznie.

Średnia roczna prędkość wiatru wzrośnie o 0,05 m/s (z 3,28 m/s do 3,33 m/s), a udział wiatrów silnych w miesiącach zimowych zwiększy się o ponad 4%. Różnice w prędkości wiatru w poszczególnych miesiącach zazwyczaj nie przekroczą 2%.

Łączna powierzchnia zbiorników retencyjnych, stawów i systemu melioracyjnego[341] wynosi ponad 2400 ha. W Poznaniu zainstalowana jest rozbudowana sieć kanalizacji deszczowej, której długość wynosi około 620 km, a także kanalizacja ogólnospławna, która odpowiada za odprowadzanie ścieków i wód opadowych w centrum miasta[342].

Trendy zmian klimatu

Zmiany klimatyczne

Poznań, ze względu na swoją lokalizację i charakterystykę urbanistyczną, jest szczególnie narażony na skutki zmian klimatu. Zwiększająca się częstotliwość i intensywność ekstremalnych zjawisk pogodowych[343], takich jak upały, susze czy intensywne opady, stanowią poważne zagrożenie dla mieszkańców i infrastruktury miasta. Zmiany te mają bezpośredni wpływ na jakość życia mieszkańców, funkcjonowanie gospodarki oraz stan środowiska naturalnego. Prognozuje się, że skutki zmiany klimatu będą się pogłębiać[344]. Ocenia się, że na zmiany klimatu szczególnie wrażliwe są następujące sektory: zdrowie publiczne, gospodarka przestrzenna, gospodarka wodna oraz transport.

Zagrożenia klimatyczne dla Poznania

Zagrożenia klimatyczne dla Poznania obejmują prognozowany wzrost średniej rocznej temperatury powietrza, co wiąże się z większą liczbą dni gorących i upalnych, co może powodować problemy zdrowotne mieszkańców, wzrost zapotrzebowania na energię do chłodzenia oraz nasilenie suszy. Trend zmniejszania się liczby dni mroźnych może skutkować pogłębieniem problemu suszy (brak pokrywy śnieżnej zimą), ale jednocześnie zmniejszeniem zapotrzebowania na ogrzewanie. Częste i intensywne opady deszczu, mogą prowadzić do powodzi miejskich, zwłaszcza w obszarach z dużym udziałem powierzchni nieprzepuszczalnych, ale jednocześnie ich brak będzie powodować wystąpienie suszy rolniczej. Poznań jest również narażony powodzie rzeczne, zwłaszcza w niektórych rejonach miasta, blisko rzek Warta, Cybina i ogdanka.

Zagrożenie powodziowe w Poznaniu

Poznań, podobnie jak wiele innych miast położonych nad rzekami, jest narażony na ryzyko wystąpienia powodzi. Jednakże zgodnie z mapami ryzyka i zagrożenia powodziowego o prawdopodobieństwie wystąpienia p=1% (raz na 100 lat) powódź rzeczna nie powinna w istotny sposób zagrozić zabudowie mieszkaniowej i usługowej w Poznaniu. Tereny zagrożone powodzią wzdłuż rzeki Główna obejmują następujące obszary ewidencyjne: Główna i Karolin. W zasięgu zagrożenia powodziowego zlokalizowane są tereny zabudowy mieszkaniowej, przemysłowej i usługowej wzdłuż ulic: Bartniczej, Gnieźnieńskiej i Urwistej. W pozostałym zasięgu powodzi rzecznej 100-letniej znajdują się tereny niezabudowane, głównie tereny zieleni. Oprócz powodzi rzecznych, Poznań narażony jest na powodzie opadowe, które występują w wyniku intensywnych opadów deszczu przekraczających możliwości odprowadzenia wody przez istniejącą infrastrukturę.

Temperatura powietrza i miejska wyspa ciepła

W Poznaniu występuje systematyczny wzrost średniej rocznej temperatury powietrza. Oznacza to, że lata stają się coraz cieplejsze, a zimy łagodniejsze. Powoduje to zmiany w zapotrzebowaniu na energię[345].

W Poznaniu, podobnie jak w innych dużych ośrodkach miejskich, występuje efekt miejskiej wyspy ciepła. Największa intensywność miejskich wysp ciepła występuje w zabudowie śródmiejskiej centrum Poznania (średnio 1,0°C, maksymalne 7,0°C) oraz w zabudowie wysokiej (odpowiednio 0,4°C i 5,6°C). Intensywność i częstość występowania wysp ciepła maleje wraz z oddalaniem się od centrum miasta i obniżaniem wielkości zainwestowania terenu.

Opady atmosferyczne i wiatry

W Poznaniu zmiany opadów atmosferycznych są mniej wyraźne niż w przypadku temperatury, co sugeruje bardziej stabilny charakter prognozowanych zmian w tej dziedzinie. Jednak wzrost liczby dni z intensywnymi i ekstremalnymi opadami wskazuje na częstsze występowanie deszczy nawalnych, co może prowadzić do podtopień.

Z kolei wzrost liczby dni bezopadowych w okresie wegetacyjnym wpłynie na dostępność wody dla roślin, co może negatywnie oddziaływać na zasoby wodne.

Wiatry są najczęściej umiarkowane[346], a średnia prędkość i kierunek wiatrów nie wykazują istotnych zmian.

Susza

Poznań został zaklasyfikowany jako obszar o wysokim ryzyku wystąpienia suszy. Całe miasto jest ekstremalnie zagrożone suszą atmosferyczną, a większość jego terenu – suszą rolniczą i hydrologiczną. Tylko niewielkie obszary miasta, głównie te położone wzdłuż rzek, są klasyfikowane jako obszary o umiarkowanym lub niskim zagrożeniu suszą hydrogeologiczną. Konsekwencje suszy mają poważne skutki, jak m.in. niedobory wody pitnej, degradację środowiska naturalnego oraz negatywne efekty dla gospodarki. W obliczu rosnącego zagrożenia suszą, konieczne staje się podjęcie pilnych działań adaptacyjnych. Należy optymalizować zużycie wody, inwestować w retencję wodną, zwiększać wiedzę społeczną na temat oszczędzania wody oraz rozwijać systemy monitoringu suszy.

Zarządzanie wodą opadową

Jednym z najbardziej widocznych skutków zmian klimatu w miastach są coraz częstsze opady deszczu o dużym i ekstremalnym natężeniu prowadzące do podtopień i powodzi błyskawicznych (miejskich). System odprowadzania wód opadowych w Poznaniu często okazuje się niewystarczający, co prowadzi do podtopień, zwłaszcza w okresach intensywnych opadów. Tradycyjne metody odprowadzania wód do kanalizacji są coraz mniej efektywne i obciążają infrastrukturę. Ponadto, znaczna część powierzchni miasta jest utwardzona, co ogranicza naturalną infiltrację wody w glebę. Projekcje zmian opadów wskazują, że w przyszłości opady w Poznaniu niewiele wzrosną w skali roku, ale istotnie zmieni się ich rozkład w czasie: zwiększy się zarówno częstotliwość, jak i natężenie opadów nawalnych. Będzie to skutkować coraz częstszymi podtopieniami, a także gwałtownym wzrostem stanów wód w ciekach i rowach.

Błękitno-zielona infrastruktura

Tereny zieleni, takie jak parki, lasy miejskie, skwery, ogrody deszczowe i zielone dachy, zieleń w pasach drogowych odgrywają kluczową rolę w adaptacji miast do zmian klimatu. Roślinność pochłania dwutlenek węgla, produkuje tlen i obniża temperaturę powietrza, łagodząc skutki miejskiej wyspy ciepła. Zielone dachy oraz ogrody deszczowe zatrzymują wodę opadową, zmniejszając ryzyko podtopień. Jednocześnie zwiększają retencję spowalniając spływ wody do kanalizacji deszczowej. Dodatkowo, tereny zieleni sprzyjają wegetacji wielu gatunków roślin i zwierząt, przyczyniając się do wzrostu bioróżnorodności w miastach. Dostęp do takich przestrzeni ma także korzystny wpływ na zdrowie psychiczne i fizyczne mieszkańców, poprawiając ich poczucie dobrostanu.

Aby w pełni wykorzystać potencjał zielonej infrastruktury, konieczne jest podjęcie konkretnych działań, jak m.in. rozbudowa sieci parków i skwerów, tworząc nowe tereny zieleni w różnych częściach miasta, instalacja zielonych dachów dla nowych

budynków oraz dofinansowywanie przebudowy istniejących dachów, budowa ogrodów deszczowych w przestrzeni miejskiej oraz sadzenie drzew wzdłuż ulic.

Adaptacja do zmian klimatu

Adaptacja Poznania do zmian klimatu obejmuje kompleksowe działania, które mają na celu zwiększenie odporności miasta na ekstremalne zjawiska pogodowe, poprawę jakości życia mieszkańców oraz ochronę środowiska naturalnego, jak m.in.: zabezpieczenie mieszkańców miasta przed skutkami ekstremalnych zjawisk związanych ze zmianami klimatu, zwiększenie dostępności do infrastruktury usług publicznych przystosowanej do zmian klimatu, uporządkowanie gospodarki wodami opadowymi, tworzenie struktur przestrzennych odpornych na zmiany klimatu, a także podniesienie wiedzy społecznej dotyczącej problemów adaptacji. Miasto Poznań posiada Miejski Plan Adaptacji do zmian klimatu (MPA), który koncentruje się na zwiększaniu odporności miasta na zmiany klimatyczne oraz poprawie jakości środowiska. MPA identyfikuje sektory szczególnie narażone na zmiany klimatyczne, takie jak zdrowie publiczne, gospodarka wodna, transport i gospodarka przestrzenna. Skuteczność działań adaptacyjnych zależy w dużym stopniu od zaangażowania w ich realizację władz lokalnych, służb miejskich, mieszkańców miasta, organizacji społecznych oraz przedsiębiorców.

Mitygacja zmian klimatu

W odpowiedzi na zmiany klimatyczne kluczowe są działania mające na celu ograniczenie emisji gazów cieplarnianych. W Poznaniu skupiają się na zwiększaniu efektywności energetycznej, wprowadzaniu odnawialnych źródeł energii i ograniczaniu energochłonności, wdrażaniu innowacyjnych technologii oraz działania edukacyjne w celu zmiany zachowań mieszkańców negatywnie wpływających na środowisko naturalne[347].

Podsumowanie

Wzrost liczby ekstremalnych zjawisk pogodowych, takich jak upały, susze czy intensywne opady, wpływa na jakość życia mieszkańców, stan środowiska naturalnego oraz funkcjonowanie gospodarki miasta. Największym zagrożeniem jest wzrost temperatury powietrza, który prowadzi do częstszych dni gorących, wzrostu zapotrzebowania na energię do chłodzenia, a także nasilenia problemu suszy. Z kolei wzrost liczby intensywnych opadów może prowadzić do powodzi miejskich i podtopień, podczas gdy ich brak przyczynia się do suszy rolniczej. Konieczne jest wprowadzenie działań adaptacyjnych, takich jak inwestycje w retencję wody, rozwój błękitno-zielonej infrastruktury oraz podjęcie działań w zakresie edukacji i wiedzy mieszkańców. Ocieplenie klimatu, które przejawia się we wzroście średniej temperatury powietrza oraz w częstszym występowaniu ekstremalnych zjawisk pogodowych, będzie powodować niekorzystne skutki ekologiczne, społeczne i gospodarcze. Aby skutecznie się do nich adaptować, konieczne jest podjęcie działań na różnych poziomach – od indywidualnych po miejskie i krajowe. Efektywna adaptacja do zmian klimatycznych wymaga współpracy wszystkich sektorów, w tym władz lokalnych, służb miejskich i mieszkańców.

Wnioski

Wpływ zmian klimatu

Zmiany klimatu, takie jak upały, susze i intensywne opady, mają wpływ na jakość życie mieszkańców i gospodarkę Poznania. Wzrost temperatury prowadzi do większego zagrożenia suszą i zapotrzebowania na energię do urządzeń klimatyzacyjnych, a intensywne opady powodują lokalne podtopienia. Działania adaptacyjne, wspierane przez regulacje prawne i odpowiednią infrastrukturę, pozwolą zmniejszyć skutki tych zjawisk. Ważne są rozwój systemu retencji i błękitno-zielonej infrastruktury oraz edukacja mieszkańców na temat zmian klimatu.

Działania adaptacyjne do zmian klimatu

Ważne jest inwestowanie w technologie i rozwiązania na rzecz adaptacji do zmieniających się warunków klimatycznych, takie jak systemy zarządzania wodami opadowymi, zielono-błękitna infrastruktura, zmniejszanie miejskiej wyspy ciepła czy ochrona przed powodziami błyskawicznymi. Wprowadzenie innowacyjnych metod zagospodarowania przestrzeni miejskiej, w tym zielonych dachów, ścian oraz parków deszczowych, przyczyni się do zwiększenia retencji wody i poprawy mikroklimatu miasta. Istotne jest również wdrażanie inteligentnych systemów monitorowania warunków pogodowych i ich wpływu na infrastrukturę miejską, co pozwoli na lepsze reagowanie na ekstremalne zjawiska atmosferyczne. Inwestowanie w budowanie odporności miasta na zmiany klimatu pozwoli na lepsze radzenie sobie z ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi, takimi jak susze, powodzie czy fale upałów. Istotne jest także edukowanie mieszkańców i przedsiębiorców w zakresie adaptacji do zmian klimatu oraz promowanie rozwiązań zwiększających odporność budynków i przestrzeni publicznych.

Zarządzanie wodą

W związku z zagrożeniami związanymi z niedoborem wody, ważne jest dążenie do optymalizacji zużycia wody, inwestowanie w systemy retencji wodnej oraz promowanie nowoczesnych rozwiązań, które zoptymalizują zużycie wody w budynkach i na terenach publicznych. Instalacja inteligentnych systemów zarządzania wodą, które monitorują jej zużycie i wykrywają nieszczelności, może pomóc w ograniczeniu strat wody i zwiększeniu efektywności jej wykorzystania. Działania na rzecz odzyskiwania wody deszczowej i jej wykorzystywania w przestrzeni publicznej mogą przyczynić się do większej efektywności zarządzania zasobami wodnymi. Warto także inwestować w rozwiązania poprawiające jakość wód powierzchniowych i gruntowych, takie jak nowoczesne oczyszczalnie ścieków czy systemy filtracji zanieczyszczeń. Ważna jest również budowa nowoczesnych systemów monitorowania suszy, które pozwolą na wczesne wykrywanie problemów i podejmowanie odpowiednich działań prewencyjnych. Ponadto istotne jest wspieranie edukacji ekologicznej w zakresie oszczędzania wody, zachęcając mieszkańców do stosowania ekologicznych rozwiązań w codziennym życiu.

Streszczenie analizy PESTEL

W Poznaniu konieczne jest aktywne podejście władz Miasta do zarządzania ryzykiem wynikającym ze zmian klimatu w celu budowania odporności miasta na te zmiany. Ważne są odpowiednie regulacje oraz wsparcie działań adaptacyjnych, które umożliwią skuteczne przeciwdziałanie negatywnym skutkom ekstremalnych zjawisk pogodowych, obejmujące m.in. inwestycje w rozwój infrastruktury odpornej na zmiany klimatu, w tym systemu odprowadzania wód opadowych oraz błękitno-zielonej infrastruktury. Dbałość o przestrzenie naturalne przyczynia się do łagodzenia skutków zmian i wspiera równowagę ekosystemów, co pozytywnie wpływa na jakość życia mieszkańców oraz stabilność środowiska naturalnego. Równocześnie ważne jest zwiększanie wiedzy mieszkańców na temat zmian klimatu i sposobów adaptacji oraz wpływu tych zmian na zdrowie i dobrostan społeczny.

Jakość powietrza atmosferycznego

Obraz statystyczny

Stan obecny

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska klasyfikuje strefę aglomeracji poznańskiej, obejmującej tylko obszar Poznania, do klasy „A" pod względem substancji, których stężenia nie przekraczają dopuszczalnych norm, oraz do klasy „D2" pod względem poziomu celu długoterminowego dla stężenia ozonu (pomiar 8-godzinny)[348]. Według ostatniej rocznej oceny jakości powietrza – w 2023 r. po raz pierwszy nie odnotowano przekroczeń średniorocznego poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyle zawieszonym PM10 w strefie aglomeracji poznańskiej (1 ng/m^3). Na terenie miasta od 2020 r. nie dochodzi do przekroczenia normy stężenia średniorocznego pyłu zawieszonego PM10, jednak wartości zanieczyszczenia dobowego są przekraczane w okresie grzewczym. Mimo to mieszczą się one w limitach liczby przekroczeń dobowych, wyliczanych w skali całego roku.[349] Stężenie roczne pyłu zawieszonego PM2,5 nie przekracza obowiązujących norm[350]. Według danych GUS-u[351] zmniejsza się emisja pyłów o 5% oraz emisja gazów o 22% z poznańskich zakładów przemysłowych. Wśród gazów, których emisje są monitorowane, następuje spadek emisji dwutlenku węgla o 10%, dwutlenku siarki o 22%, tlenków azotu o 18%. Instalacje zatrzymują 99,8% pyłów oraz 63,9% substancji gazowych (bez CO_2).

Trendy zmian jakości powietrza atmosferycznego

Źródła zanieczyszczeń powietrza w Poznaniu

W Poznaniu głównym źródłem zanieczyszczeń atmosferycznych są emisje antropogeniczne, wynikające z działalności sektora bytowego, komunikacyjnego oraz przemysłowego. Sektor bytowy, odpowiedzialny za emisje powierzchniowe, przyczynia się do wysokich stężeń pyłu zawieszonego i benzo(a)pirenu, szczególnie w sezonie jesienno-zimowym. Spalanie węgla, biomasy i innych paliw w warunkach

niskiej emisji, w połączeniu z niekorzystnymi warunkami meteorologicznymi, prowadzi do długotrwałego utrzymywania się zanieczyszczeń w powietrzu. Specyficzne ukształtowanie terenu miasta, położonego w dolinie Warty, sprzyja kumulacji tych substancji. Niewielka prędkość wiatru, stagnacja mas powietrza i niskie warstwy mieszania atmosfery dodatkowo utrudniają dyspersję zanieczyszczeń. Z kolei sektor komunikacyjny wpływa na całoroczny poziom NOx, pyłu zawieszonego i benzenu, szczególnie w obszarach o dużym natężeniu ruchu, takich jak centrum miasta. Udział sektora przemysłowego, choć mniejszy, lokalnie może być znaczący, zwłaszcza w pobliżu zakładów przemysłowych. Główną przyczyną przekroczeń norm pyłu PM10 i benzo(a)pirenu w Poznaniu jest wzmożona aktywność grzewcza w okresie zimowym. Obszary zwartej zabudowy, zwłaszcza w pobliżu głównych dróg, są najbardziej narażone na kumulację zanieczyszczeń.

Działania na rzecz poprawy jakości powietrza

W ramach dążenia do poprawy jakości powietrza, Poznań realizuje inwestycje w termomodernizację budynków, rozwój odnawialnych źródeł energii oraz energooszczędne oświetlenie. Miasto bierze również udział w programach likwidacji pieców węglowych i podłączeniu budynków do miejskiej sieci ciepłowniczej. Zwiększenie efektywności energetycznej i zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych to kluczowe cele Miasta na przyszłość.

Miasto realizuje szereg działań mających na celu poprawę jakości powietrza, takich jak rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej, termomodernizacja budynków, rozwój OZE oraz zmiany w technologii spalania paliw[352]. Mieszkańcy mogą korzystać z ogólnopolskich i miejskich programów dofinansowania likwidacji niskiej emisji i poprawy efektywności energetycznej.[353] Ponadto, Miasto promuje ekologiczny transport zbiorowy i rowerowy. Działania realizowane w Poznaniu w ramach programów dotacyjnych i proekologicznych, działania edukacyjne oraz wspieranie zrównoważonego transportu tworzą kompleksowy system wspierający zrównoważony rozwój miasta.

Potencjał OZE

Poznań posiada znaczący potencjał w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, takich jak energia wiatrowa, wodna i geotermalna. Miasto znajduje się w strefie II o bardzo korzystnych warunkach do rozwoju energetyki wiatrowej, nie ma jednak w mieście odpowiednich obszarów do budowy elektrowni wiatrowych. Szansę dla miasta stanowią nowoczesne turbiny o pionowej osi obrotu, które są dostosowane do warunków miejskich oraz mikrogeneracja wiatrowa. W Poznaniu nie ma elektrowni wodnych pomimo, iż potencjalnym źródłem energii wodnej są rzeki: Warta, Cybina i Bogdanka[354]. Małe elektrownie wodne mogłyby zostać zbudowane na obszarach przy sztucznie utworzonych stawach przepływowych w rejonie Jeziora Maltańskiego. W Poznaniu potencjał energii geotermalnej obejmuje geotermię głęboką[355], oraz geotermię płytką[356]. Tego typu instalacje są coraz bardziej popularne w gospodarstwach domowych oraz w budynkach użyteczności publicznej, stanowiąc efektywne i ekologiczne źródło energii cieplnej.

Podsumowanie

Miasto realizuje liczne działania mające na celu poprawę jakości powietrza, zmniejszenie niskiej emisji oraz zwiększenie efektywności energetycznej. Mimo osiągnięcia istotnych sukcesów, wciąż pozostają wyzwania związane z redukcją emisji pyłów zawieszonych i gazów cieplarnianych. Rozwiązanie tych problemów wymaga kontynuacji inwestycji oraz modyfikacji polityki energetycznej i transportowej, a także kontynuacji działań wspierających mieszkańców w wymianie źródeł ogrzewania na bardziej ekologiczne, termomodernizacji budynków, a także kształtowania postaw proekologicznych.

Poznań posiada potencjał energetyki wiatrowej, wodnej i geotermalnej. Chociaż brak odpowiednich warunków wyklucza budowę tradycyjnych farm wiatrowych, alternatywą są miejskie turbiny wiatrowe i mikrogeneracja, dostosowane do specyfiki obszarów miejskich. W obszarze energetyki wodnej szczególny potencjał tkwi w rzekach Cybina i Bogdanka, zwłaszcza w rejonie Jeziora Maltańskiego. Dodatkowo rozwój geotermii, zarówno głębokiej, jak i płytkiej, otwiera nowe możliwości pozyskiwania energii cieplnej w sposób zrównoważony.

Miasto aktywnie wspiera również transformację energetyczną poprzez innowacyjne działania, takie jak tworzenie mapy solarnej, promowanie energii słonecznej oraz rozwój zaawansowanych technologii związanych z odnawialnymi źródłami energii. Te inicjatywy wpisują się w szerszą strategię zrównoważonego rozwoju i ochrony klimatu.

Wnioski

Rozwój działań na rzecz poprawy jakości powietrza

Miasto podejmuje skuteczne działania na rzecz poprawy jakości powietrza, zmniejszenia niskiej emisji i zwiększenia efektywności energetycznej, wciąż jednak potrzebne są działania związane z redukcją emisji pyłów i gazów cieplarnianych. Pomimo działań na rzecz poprawy jakości powietrza, takich jak modernizacja systemu ogrzewania, termomodernizacji budynków czy rozwój transportu publicznego, problem zanieczyszczenia powietrza nadal występuje, zwłaszcza w okresie grzewczym. Konieczne są dalsze inwestycje w ekologiczną infrastrukturę i większe proekologiczne zaangażowanie społeczne. Poznań ma potencjał w zakresie energetyki wiatrowej, wodnej i geotermalnej, co pozwoli pozyskiwać energię cieplną w sposób zrównoważony. Miasto wspiera transformację energetyczną poprzez promowanie energii słonecznej i rozwój odnawialnych źródeł energii.

Redukcja niskiej emisji

Potrzebna jest intensyfikacja działań na rzecz zmniejszenia niskiej emisji, szczególnie z indywidualnych źródeł ciepła oraz transportu. Warto promować ekologiczne źródła energii, takie jak pompy ciepła, panele fotowoltaiczne, a także wspierać modernizację pieców w domach jednorodzinnych. Priorytetowy kierunek to wymiana przestarzałych systemów ogrzewania na ekologiczne rozwiązania oraz rozwój sieci ciepłowniczej opartej na niskoemisyjnych i geotermalnych źródłach energii. Ważne jest również

rozwijanie sieci stacji ładowania pojazdów elektrycznych i wodorowych oraz promowanie transportu zeroemisyjnego wśród mieszkańców. Edukacja ekologiczna i promowanie proekologicznych postaw zwiększą wiedzę mieszkańców na temat wpływu ich codziennych decyzji na jakość powietrza i zdrowie publiczne.

Streszczenie analizy PESTEL

Jakość powietrza w Poznaniu zależy od różnych czynników, które mają wpływ na jego stan. Zanieczyszczenie powietrza w mieście wynika głównie z emisji niskiej, punktowej i liniowej. W ciągu ostatnich lat wprowadzono szereg działań, takich jak modernizacja systemu ogrzewania, rozwój transportu publicznego oraz poprawa jakości paliw, aby zmniejszyć poziom zanieczyszczeń. Mimo tych działań, problem smogu wciąż występuje, zwłaszcza w okresie grzewczym. Zanieczyszczenia powietrza mają wpływ na zdrowie mieszkańców, prowadząc do wzrostu liczby chorób układu oddechowego i krążenia. W związku z tym władze Miasta wdrażają programy edukacyjne, które mają na celu zwiększenie wiedzy mieszkańców na temat zagrożeń wynikających z niskiej jakości powietrza oraz promowanie działań na rzecz poprawy jakości środowiska. Ponadto, Poznań podejmuje działania związane z monitoringiem jakości powietrza i budowaniem infrastruktury sprzyjającej czystszej atmosferze. Zmniejszenie zanieczyszczeń powietrza będzie wymagało dalszych inwestycji w ekologiczną infrastrukturę oraz wzrostu zaangażowania społecznego w dbaniu o jakość środowiska.

Klimat akustyczny

Obraz statystyczny

Stan obecny

Według „Strategicznej Mapy Hałasu miasta Poznania 2022” w mieście najbardziej uciążliwy jest hałas drogowy. W 2021 r. znaczną uciążliwością hałasu komunikacyjnego było dotkniętych 31 tys. osób, a 7 tys. osób znacznymi zaburzeniami snu z powodu hałasu. W wyniku realizacji działań przeciwhałasowych nastąpiła poprawa klimatu akustycznego. Liczba[357] mieszkańców narażonych na ponadnormatywny hałas drogowy dla wskaźnika LDWN zmniejszyła o ok.48% i ok. 71% dla wskaźnika LN; w zakresie hałasu tramwajowego i kolejowego zmniejszyła się o 100% (w dzień i w nocy).

Trendy zmian klimatu akustycznego

Działania Miasta na rzecz polepszenia klimatu akustycznego

Miasto Poznań podejmuje liczne działania w celu ograniczenia emisji hałasu z różnych źródeł, w tym hałasu drogowego, tramwajowego, lotniczego oraz kolejowego.
Z analiz przeprowadzonych na podstawie map akustycznych[358] z lat 2017 i 2022 wynika, że w przypadku wszystkich źródeł hałasu odnotowano spadek narażenia mieszkańców na hałas przekraczający dopuszczalne normy. Wykonane działania obejmowały m.in. modernizację infrastruktury, uspokojenie ruchu oraz wprowadzenie

nowych rozwiązań technologicznych, które miały na celu zmniejszenie wpływu hałasu na środowisko. Planowane są kolejne przedsięwzięcia w celu dalszej poprawy stanu akustycznego środowiska w Poznaniu poprzez redukcję hałasu drogowego, kolejowego i tramwajowego. Należą do nich inwestycje związane z przebudową ciągów drogowych, skrzyżowań i węzłów transportowych, a także budową parkingów typu Park&Ride. Ich celem jest zmniejszenie natężenia ruchu drogowego i poprawa jakości infrastruktury, co przyczyni się do dalszego zmniejszenia hałasu. Dodatkowo, prace modernizacyjne na kolejowej obwodnicy towarowej Poznania i jej przystosowanie do ruchu pasażerskiego oraz modernizacja torowisk tramwajowych, w tym budowa nowych tras oraz dodatkowo uspokojenie ruchu drogowego, zmniejszą poziom hałasu i poprawią komfort życia mieszkańców. W zakresie hałasu kolejowego planowane są także działania zmierzające do instalacji ekranów akustycznych oraz montażu tłumików torowych, co w połączeniu z innymi inwestycjami przyczyni się do dalszej poprawy klimatu akustycznego w mieście[359].

Redukcja hałasu drogowego

Analiza porównawcza map akustycznych z lat 2017 i 2022 pokazuje istotne zmniejszenie powierzchni obszarów narażonych na hałas drogowy przekraczający dopuszczalne normy. Działania mające na celu redukcję hałasu drogowego obejmowały między innymi uspokojenie ruchu, modernizację ulic, realizację nowych inwestycji drogowych, a także promowanie transportu rowerowego.

Redukcja hałasu tramwajowego

Porównanie danych z lat 2017 i 2022 wykazuje zmniejszenie liczby mieszkańców narażonych na hałas przekraczający dopuszczalne normy. W latach 2017-2021 zrealizowano szereg działań mających na celu poprawę stanu akustycznego, takich jak wymiana konstrukcji torowiska, modernizacja taboru tramwajowego oraz montaż smarownic torów.

Niewielki spadek hałasu lotniczego

Wyniki analizy hałasu lotniczego na podstawie porównań danych z map akustycznych z lat 2017 i 2022 wskazują na niewielki spadek oddziaływania hałasu lotniczego w mieście. Jest to najmniejszy spadek spośród wszystkich analizowanych źródeł hałasu. Lotnisko Poznań-Ławica prowadzi monitoring hałasu, a wyniki są regularnie przekazywane odpowiednim organom ochrony środowiska.

Redukcja hałasu kolejowego

Porównanie map akustycznych z lat 2017 i 2022 wskazuje na ogólny spadek hałasu kolejowego. Zjawisko to ma jednak charakter lokalny, a emisja hałasu w mieście jest mniejsza niż w przypadku hałasu drogowego. W latach 2017-2021 podjęto działania ograniczające hałas, takie jak modernizacja torowisk oraz szlifowanie szyn.

Podsumowanie

W wyniku realizacji działań przeciwhałasowych w Poznaniu znacząco poprawił się klimat akustyczny, szczególnie drogowy, tramwajowy i kolejowy. Miasto planuje dalsze działania, które mają na celu kontynuowanie trendu poprawy akustycznego środowiska, w tym budowę nowych tras tramwajowych, przebudowę skrzyżowań i węzłów transportowych oraz rozwój systemu transportu publicznego, w tym parkingów Park&Ride.

Wnioski

Poprawa klimatu akustycznego

Na jakość życia mieszkańców istotny wpływ ma klimat akustyczny. W wyniku realizacji działań przeciwhałasowych w Poznaniu znacząco poprawił się klimat akustyczny, szczególnie drogowy, tramwajowy i kolejowy, wciąż jednak potrzebne są dalsze działania w tym zakresie.

Miasto ogranicza hałas poprzez inwestycje w nowoczesną infrastrukturę transportową, rozwój komunikacji publicznej i sieci pieszo-rowerowej, a także planowanie przestrzenne z uwzględnieniem ochrony akustycznej i stosowanie barier dźwiękochłonnych. W centrum wdrażane są rozwiązania techniczne i organizacyjne redukujące hałas nocny, m.in. spowolnienie ruchu i egzekwowanie tzw. uchwały antyhałasowej, a działania edukacyjne zwiększają wiedzę o wpływie hałasu na zdrowie; co 5 lat opracowywana jest Strategiczna mapa hałasu, stanowiąca podstawę do dalszych działań. Działania edukacyjne i informacyjne mogą pomóc mieszkańcom lepiej zrozumieć, jak hałas wpływa na ich zdrowie i jakość życia, co może prowadzić do większej akceptacji dla inicjatyw ograniczających jego poziom.

Streszczenie analizy PESTEL

Klimat akustyczny ma wpływ na jakość życia mieszkańców. W szczególności, hałas drogowy, tramwajowy i kolejowy, a punktowo także lotniczy, stanowią istotne wyzwania, które Miasto stara się rozwiązać poprzez różnorodne działania. W kontekście społecznym, hałas ma negatywny wpływ na zdrowie ludzi i zwierząt, w tym zaburzenia snu i obniżoną jakość życia, co wymaga działań zmierzających do ograniczenia jego poziomu. Miasto wprowadza nowe rozwiązania technologiczne w celu zmniejszenie emisji hałasu. Regulacje prawne i polityki miejskie ukierunkowane na ochronę przed hałasem wspierają działania na rzecz poprawy jakości akustycznego środowiska.

Gleba

Obraz statystyczny

Stan obecny

Poznań leży w Pojezierzu Wielkopolskim, na terenie o zróżnicowanym ukształtowaniu, obejmującym Wysoczyznę Poznańską i Gnieźnieńską. Miasto charakteryzuje się

wzniesieniami, dolinami rzecznymi i rynnami glacjalnymi, co stanowi podstawę jego systemu przyrodniczego. Najwyższy punkt to Góra Moraska, mająca 154 m n.p.m.

Miasto posiada zasoby naturalne, w tym kruszywa naturalne, wody termalne, gaz ziemny, ropę naftową oraz węgiel brunatny. Złoża kruszyw naturalnych[360] w Poznaniu zlokalizowane są głównie w rejonie Krzesin i ulicy Babickiej. Po zakończeniu wydobycia złoża
są rekultywowane. Zasoby gazu ziemnego na terenie Poznania szacuje się na 280–560 mln m^3[361]. Miasto objęte jest koncesją na poszukiwanie gazu i ropy. Złoże węgla brunatnego „Naramowice" znajduje się na głębokości powyżej 180 m. Poznań posiada złoża wód termalnych, z których najistotniejsze znajdują się przy Jeziorze Maltańskim. Miasto znajduje się także w obszarze złoża Tarnowo Podgórne GT-1, gdzie wydobywa się wodę o temperaturze 45°C.

Gleby użytkowane rolniczo zajmują jedną trzecią powierzchni miasta. Dominują gleby piaskowe, w tym piaski gliniaste lekkie. Najczęściej spotykane są gleby pseudobielicowe i brunatne właściwe, a w dolinach rzek występują mady.

Trendy zmian zasobów gleb

Zasoby kopalin w Poznaniu

Miasto posiada bogate zasoby naturalne, w tym kruszywa naturalne, wody termalne, gaz ziemny, ropę naftową oraz węgiel brunatny. Eksploatacja tych zasobów wiąże się z różnymi możliwościami wykorzystania, ale także z ograniczeniami wynikającymi z ochrony środowiska. Obszary pokopalniane są rekultywowane, a działania związane z wydobyciem gazu i ropy są prowadzone w sposób bezpieczny dla miasta.

Tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi

Ze względu na specyficzne ukształtowanie terenu, w Poznaniu występują obszary zagrożone osuwiskami. Zjawiska te, szczególnie w dolinie Warty, wymagają uwagi przy planowaniu przestrzennym, zwłaszcza w kontekście działalności antropogenicznej.

Zmiany użytkowania gleby w Poznaniu

W wyniku intensywnej urbanizacji, powierzchnia terenów rolnych w Poznaniu zmniejszyła się. Główne zagrożenia dla gleby to działalność przemysłowa, emisja pyłów oraz transport. Ochrona gleb i zrównoważone zarządzanie przestrzenią miejską to kluczowe elementy polityki środowiskowej miasta.

Stan zanieczyszczenia gleb

Większość gleb w Poznaniu jest wolna od poważnych zanieczyszczeń. Zidentyfikowane przekroczenia norm dotyczą głównie ołowiu w pobliżu dróg, jednak poziom ten spada w miarę oddalania się od jezdni, co jest efektem wycofania benzyny ołowiowej.

Podsumowanie

Poznań, leżący w Pojezierzu Wielkopolskim, charakteryzuje się zróżnicowanym ukształtowaniem terenu, który obejmuje wzniesienia, doliny rzeczne i rynnę glacjalną.

Miasto posiada złoża kruszyw, wód termalnych, gazu ziemnego i węgla brunatnego. Eksploatacja złóż odbywa się z zachowaniem odpowiednich regulacji ochrony środowiska i nie stanowi zagrożenia dla miasta. Gleby w Poznaniu w większości pozostają wolne od poważnych zanieczyszczeń, choć niektóre lokalizacje, takie jak tereny przydrożne, wykazują podwyższone poziomy ołowiu, który po wprowadzeniu zakazu stosowania benzyny ołowiowej sukcesywnie się zmniejsza. W ciągu ostatnich lat zmniejszyła się powierzchnia terenów rolnych i zieleni na rzecz terenów zurbanizowanych. Wzrost urbanizacji wiąże się z rosnącym zagrożeniem dla gleby, w tym emisją pyłów, niewłaściwym zarządzaniem odpadami i zwiększoną presją na powierzchnię ziemi.

Szczególnej uwagi przy planowaniu przestrzennym wymagają osuwiska, głównie w dolinie Warty.

Wnioski

Zrównoważone zarządzanie glebą i zasobami naturalnymi

Poznań, położony w Pojezierzu Wielkopolskim, charakteryzuje się zróżnicowanym terenem, w tym wzniesieniami, dolinami rzecznymi i rynną glacjalną. Miasto posiada udokumentowane złoża kruszyw, wód termalnych, gazu ziemnego i węgla brunatnego, których eksploatacja odbywa się zgodnie z zasadami ochrony środowiska. Szczególnej uwagi wymaga problem osuwisk w dolinie Warty. W ostatnich latach zmniejszyła się powierzchnia terenów rolnych na rzecz zurbanizowanych.

Streszczenie analizy PESTEL

W Poznaniu gleby są pod wpływem różnych czynników, które mają wpływ na ich stan. Wzrost urbanizacji i działalności przemysłowej powoduje zmiany w użytkowaniu ziemi, co może prowadzić do degradacji gleby, zwłaszcza w związku z rosnącym zanieczyszczeniem. Ważnym wyzwaniem jest także zarządzanie odpadami oraz nieprawidłowe użytkowanie przestrzeni, co może negatywnie wpływać na jakość gleby. Wprowadzanie nowoczesnych technologii oczyszczania gleby i recyklingu może pomóc w minimalizowaniu tych zagrożeń. Zanieczyszczenia z działalności przemysłowej, transportu i emisji pyłów mogą prowadzić do pogorszenia jakości gleby. Ważne jest wprowadzanie odpowiednich regulacji ochrony środowiska, które zapewnią zrównoważone zarządzanie zasobami glebowymi w przyszłości.

Bioróżnorodność

Obraz statystyczny

Stan obecny

W granicach Poznania znajduje się 1473,936 ha obszarów prawnie chronionych, co stanowi 5,63% powierzchni miasta. Należą do nich dwa rezerwaty przyrody, cztery obszary Natura 2000, obszar chronionego krajobrazu, 55 pomników przyrody i 10 użytków ekologicznych.

Trendy zmian bioróznorodności

Ochrona przyrody w Poznaniu

Ochrona przyrody w Poznaniu jest skoncentrowana na ochronie terenów zieleni i bioróżnorodności, utrzymaniu i tworzeniu obszarów objętych ochroną przyrody, rozwoju miejskiej zieleni oraz działaniach podejmowanych na rzecz ochrony miejskiej fauny i flory. Działania te obejmują utrzymanie procesów ekologicznych, różnorodności biologicznej oraz przywracanie stanu zasobów po ich przekształceniu. Prowadzona jest waloryzacja przyrodnicza terenów korytarzy ekologicznych, które wspierają ochronę różnorodności biologicznej[362]. Władze Miasta podejmują działania na rzecz zwiększenia ochrony cennych terenów przyrodniczych, szczególnie tych w układzie pierścieniowo-klinowym, który łączy Poznań z zielenią sąsiednich gmin.

Zielone mosty ekologiczne

Zwiększająca się sieć dróg wpływa na migrację zwierząt, dlatego budowa zielonych mostów ekologicznych jest kluczowa. Poznań prowadzi analizy dotyczące tras migracyjnych, by lokalizacja takich mostów odpowiadała potrzebom zwierząt. Zieleń na mostach ma umożliwiać zwierzętom naturalne przemieszczanie się, co jest niezbędne dla zachowania różnorodności genetycznej.

Ochrona dzikich zwierząt w środowisku miejskim

Poznań prowadzi działania interwencyjne związane z dzikimi zwierzętami, zapewniając bezpieczeństwo mieszkańcom oraz humanitarne traktowanie zwierząt. Wyzwaniem jest obecność zwierząt leśnych na terenach miejskich, co wymaga odpowiedniego zarządzania odpadami i edukacji mieszkańców. W mieście realizowane są systemowe działania, takie jak tworzenie barier ochronnych dla płazów czy udogodnienia dla jeży. Miasto zapewnia pomoc w leczeniu i rehabilitacji dzikich zwierząt w ramach współpracy z wykwalifikowanymi ośrodkami.

Pomoc i opieka nad zwierzętami domowymi

Miasto jest zobowiązane do realizacji „Programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt”.[363] Program, współtworzony przez instytucje miejskie i organizacje społeczne, przewiduje m.in. dokarmianie kotów wolno żyjących, sterylizację zwierząt właścicielskich, czipowanie psów i kotów oraz pomoc weterynaryjną po wypadkach komunikacyjnych. W mieście funkcjonują ośrodki rehabilitacji i leczenia ptaków i małych ssaków[364].

Ochrona ptaków

Poznań aktywnie działa na rzecz ochrony zagrożonych gatunków. Miasto realizuje program edukacyjny mający na celu ochronę ptaków miejskich, takich jak jerzyki[365]. Ważnym elementem jest tu współpraca z zarządcami nieruchomości w zakresie ochrony siedlisk podczas prac budowlanych oraz tworzenie nowych miejsc lęgowych. Miasto wprowadziło standardy ochrony ptaków i nietoperzy, szczególnie podczas prac budowlanych. Realizowane są działania edukacyjne i instalowane budki lęgowe jako rekompensata za utracone siedliska.

Podsumowanie

W Poznaniu podejmowane są liczne działania mające na celu ochronę przyrody, z naciskiem na zachowanie bioróżnorodności i ochronę ekosystemów. Miasto prowadzi waloryzację przyrodniczą terenów, takich jak korytarze ekologiczne, które wspierają różnorodność biologiczną. Dużą wagę przykłada się także do ochrony cennych terenów przyrodniczych, szczególnie tych w układzie pierścieniowo-klinowym, który łączy miasto z zielenią sąsiednich gmin. Działania obejmują również tworzenie zielonych mostów ekologicznych, które umożliwiają migrację zwierząt i zachowanie różnorodności genetycznej. W zakresie ochrony dzikich zwierząt prowadzone są działania interwencyjne, zapewniające bezpieczeństwo mieszkańcom oraz humanitarne traktowanie zwierząt. Miasto wspiera ochronę zagrożonych gatunków oraz współpracuje z zarządcami nieruchomości w zakresie ochrony siedlisk podczas prac budowlanych. Dodatkowo, prowadzi programy edukacyjne i akcję instalowanie budek lęgowych w celu rekompensaty za utracone siedliska. Miasto prowadzi także działania na rzecz ochrony zwierząt łownych oraz zapobieganie zagrożeniom dla bioróżnorodności związanych z działalnością człowieka. W ramach działań Miasta uwzględniona jest także pomoc i opieka nad zwierzętami domowymi.

Wnioski

Ochrona bioróżnorodności

Zrównoważony rozwój miasta uwzględnia ochronę ekosystemów, roślin, zwierząt oraz migrację gatunków. Bioróżnorodność w Poznaniu jest ważnym elementem ochrony przyrody, a sieć korytarzy ekologicznych łączy tereny przyrodnicze, wspierając migrację zwierząt i dostęp do nowych siedlisk. Miasto dba o ochronę cennych terenów przyrodniczych, tworzenie zielonych mostów ekologicznych oraz ochronę zagrożonych gatunków. Prowadzi interwencyjne działania na rzecz ochrony dzikich zwierząt, takie jak m.in. budowa barier ochronnych dla płazów czy instalowanie budek lęgowych, wspiera ochronę siedlisk podczas prac budowlanych i realizuje programy edukacyjne. Podejmuje działania na rzecz ochrony zwierząt łownych i pomaga w opiece nad zwierzętami domowymi. Szczególną uwagę zwraca się na zagrożenia wynikające z urbanizacji oraz na integrację ochrony przyrody z rozwojem infrastruktury miejskiej.

Ochrona ekosystemów miejskich

Ochrona i promowanie bioróżnorodności poprzez tworzenie ekologicznych korytarzy, takich jak parki, ogrody botaniczne i tereny rekreacyjne, rozwijanie naturalnych siedlisk dla dzikiej fauny i flory, np. poprzez tworzenie łąk kwietnych, oczek wodnych i zadrzewień śródmiejskich jest istotnym elementem ochrony ekosystemów miejskich. Zwiększenie liczby obszarów zieleni w mieście nie tylko poprawia jakość powietrza, ale także wpływa pozytywnie na dobrostan mieszkańców oraz stan lokalnych ekosystemów. Edukacja przyrodnicza skierowana do różnych grup mieszkańców, wsparcie dla organizacji zajmujących się ochroną dzikich zwierząt oraz tworzenie obszarów chronionych są kluczowe w dbaniu o bioróżnorodność. Miasto może również angażować mieszkańców w działania na rzecz ochrony ekosystemów, np. poprzez

programy sadzenia drzew, budowę domków dla owadów zapylających oraz ograniczanie stosowania środków chemicznych w przestrzeniach publicznych. Istotne jest zachowanie kluczowych naturalnych terenów zieleni, co pozwoli na utrzymanie równowagi ekologicznej w mieście.

Streszczenie analizy PESTEL

Ochrona bioróżnorodności powinna być priorytetem w planowaniu miejskim, aby zrównoważyć rozwój z zachowaniem naturalnych ekosystemów. Zwiększenie inwestycji w zieloną infrastrukturę oraz kontynuowanie programów edukacyjnych może zwiększyć zaangażowanie społeczności lokalnej w działania na rzecz ochrony przyrody. Ważne jest także wspieranie działań związanych z ochroną zagrożonych gatunków oraz zapewnienie odpowiednich warunków do migracji dzikich zwierząt, szczególnie w miejscach o intensywnym rozwoju.

Bioróżnorodność w Poznaniu jest kluczowym elementem strategii ochrony przyrody w mieście. Zrównoważony rozwój miasta uwzględnia ochronę ekosystemów, dzikich roślin i zwierząt, a także zapewnienie odpowiednich warunków dla migracji gatunków. Różnorodność biologiczna miasta wspierana jest przez sieć korytarzy ekologicznych, które łączą tereny przyrodnicze w układzie pierścieniowo-klinowym, zapewniając migrację zwierząt oraz ich dostęp do nowych siedlisk. Władze Miasta wdrażają również programy edukacyjne i współpracują z organizacjami społecznymi, aby zwiększyć wiedzę ekologiczną mieszkańców. Ponadto Miasto podejmuje działania interwencyjne w zakresie ochrony dzikich zwierząt, takich jak budowa barier ochronnych dla płazów czy instalowanie budek lęgowych dla ptaków. Miasto wspiera realizację projektów związanych z ochroną ptaków miejskich. W kontekście bioróżnorodności szczególną uwagę zwraca się na zagrożenia związane z urbanizacją, konieczność integracji ochrony przyrody z rozwojem infrastruktury miejskiej oraz dbałość o utrzymanie przestrzeni naturalnych w miastach.

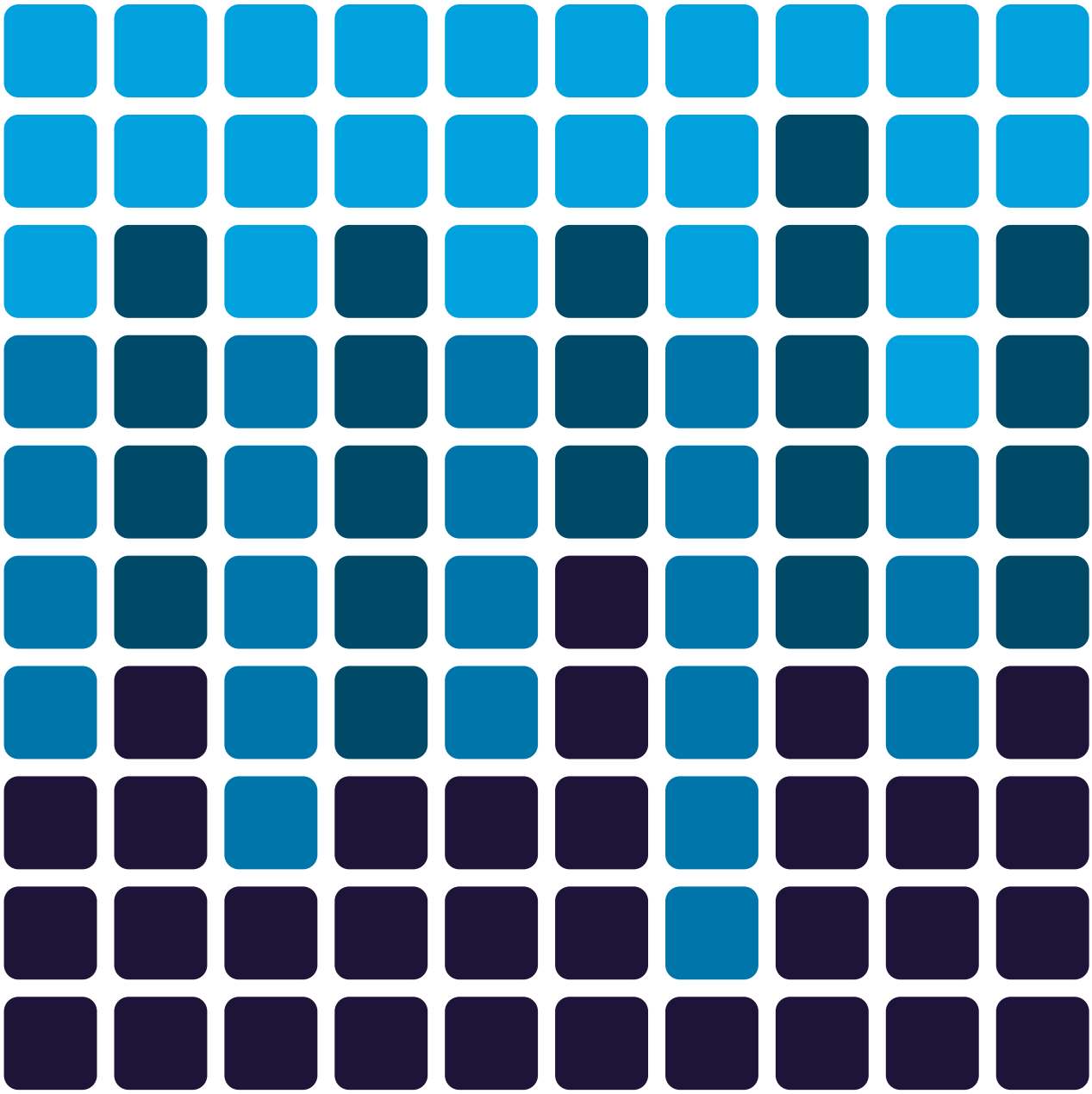

Planowanie przestrzenne i infrastruktura

Zagospodarowanie przestrzenne[366]

Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i użytkowanie terenów

Grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują niemal połowę powierzchni miasta (48%), natomiast grunty rolne i leśne stanowią 45% obszaru. Pozostałe 7% to grunty pod wodami, nieużytki oraz tereny o różnym przeznaczeniu.

Tereny zurbanizowane obejmują również rozproszone obszary niezagospodarowane, których ponowne wykorzystanie wiąże się z licznymi trudnościami – likwidacją zdekapitalizowanej zabudowy, problemami nieuregulowanych własności, protestami społecznymi oraz wysokimi kosztami inwestycyjnymi.

W strukturze własności gruntów w Poznaniu ponad 32% stanowią grunty komunalne, z których największą powierzchnię zajmują lasy oraz tereny układu transportowego. Grunty należące do Skarbu Państwa stanowią 16% powierzchni miasta, natomiast pozostałe 52% są własnością osób prywatnych, związków wyznaniowych, organizacji i instytucji. Do tej grupy należą również nieruchomości użytkowane na zasadach wieczystego użytkowania.[367]

Struktura przeznaczenia gruntów w Poznaniu przedstawiona jest na Wykresie nr 1 (załączniki).

Planowane kierunki zmian w przeznaczeniu, zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów wynikające ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Poznania 2023

Studium, określając politykę przestrzenną Poznania, podzieliło miasto na trzy podstawowe kategorie terenów o odmiennych kierunkach przeznaczenia i zasadach zagospodarowania:

- tereny wyłączone z zabudowy;
- tereny o specjalnych warunkach zabudowy i zagospodarowania;
- tereny przeznaczone pod zabudowę.

Dla każdej z nich określono kierunki przeznaczenia oraz główne zasady ich zagospodarowania.

Udział wszystkich kategorii terenów określonych w Studium według zagregowanych kierunków przeznaczenia jest pokazany w tabeli.

Tabela nr 1 Struktura funkcjonalna terenu miasta Poznania według zgrupowanych kierunków przeznaczenia.

Zagregowany kierunek przeznaczenia terenów	Powierzchnia terenów w ha	Powierzchnia terenów w %
tereny zieleni (ZN, ZO*, ZO, ZP, ZS, ZC, ZD, ZR, UF)	9 901,72	37,81
tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (MN, MN*)	4 650,81	17,76
tereny komunikacji i infrastruktury (TKL, kdA, kdS, kdGP, kdG, kdZ, kdL, kt, kdd, ktz, kk, ITw, ITk, ITo)	3 748,30	14,31
tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej lub usługowej (MW/U, MW/U*)	1 999,13	7,63
tereny zabudowy usługowej lub produkcyjnej (U/P)	1 793,54	6,85
tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej (MW)	1 309,34	5,00
tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej lub usługowej (MN/U)	852,96	3,26
tereny zabudowy usługowej (U, U*)	803,35	3,07
tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej lub wielorodzinnej (MW/MN, MN/MW*)	626,67	2,39
tereny sportu i rekreacji (US, US1*, US2*)	505,28	1,93

Źródło: MPU

Tereny miasta Poznania według kierunków rozwoju przestrzennego przedstawione zostały na Wykresie nr 2 (załączniki).

Struktura funkcjonalna miasta Poznania została zaprezentowana na Mapie nr 1 (załączniki).

Sytuacja planistyczna

Sytuację planistyczną Poznania opisuje stopień pokrycia powierzchni miasta planami miejscowymi. Na koniec 2024 r. w granicach administracyjnych miasta obowiązywało 320 miejscowych planów obejmujących niemal 54% jego powierzchni. Dodatkowo, w trakcie opracowywania, znajdowało się 127 kolejnych planów, które docelowo pokryją

kolejne 24% obszaru miasta. W rezultacie łącznie około 78% powierzchni Poznania będzie objęte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, uwzględniając zarówno plany uchwalone, jak i te będące w trakcie sporządzania.

Udział obszarów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni miasta na koniec 2024 r. został zaprezentowany na Wykresie nr 3 (załączniki).

Sytuacja planistyczna Poznania została przedstawiona na Mapie nr 2 (załączniki).

Procesy planistyczne w Poznaniu, realizujące politykę przestrzenną miasta, priorytetowo uwzględniają opracowania związane z ochroną terenów zieleni, zwiększaniem retencji, rozwojem funkcji mieszkaniowo-usługowych oraz realizacją inwestycji celu publicznego. Szczególny nacisk kładzie się na ochronę terenów wchodzących w skład klinów zieleni, co jest konsekwentnie realizowane od wielu lat. Obecnie 80% powierzchni tych obszarów objętych jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, które mają na celu ochronę cennych przyrodniczo terenów przed zabudową.

Przestrzeń publiczna, tereny zieleni i infrastruktura[368]

Uwarunkowania środowiskowe

Około 30% powierzchni Poznania zajmują tereny zieleni, obejmujące lasy, parki, zieleńce, skwery, zieleń osiedlową, zieleń w pasach drogowych, ogrody działkowe, cmentarze, ogrody specjalistyczne oraz tereny rolne w granicach klinów zieleni. Lasy w Poznaniu zajmują prawie 4 tys. ha, z czego 88% to lasy publiczne, głównie zlokalizowane na peryferiach miasta, w szczególności w jego północnej i wschodniej części. Szczególną wartość przyrodniczą mają lasy łęgowe, olsy oraz wilgotne lasy wzdłuż Warty, Cybiny i Bogdanki. Lasy te, wraz z innymi terenami zieleni, tworzą system korytarzy ekologicznych, które wspierają migrację fauny, przewietrzanie miasta oraz służą mieszkańcom jako tereny rekreacyjne.

Poznań dysponuje 53 parkami miejskimi o powierzchni blisko 350 ha, zlokalizowanymi głównie w pobliżu obiektów użyteczności publicznej, osiedli mieszkaniowych i głównych ciągów komunikacyjnych. Zieleń osiedlowa, pełniąca funkcje wypoczynkowe, izolacyjne i estetyczne, zajmuje około 511 ha, z największymi skupiskami w południowo-wschodnich (Rataje) i północnych (Piątkowo, Winogrady) rejonach miasta. Charakterystycznym elementem zieleni urządzonej są ogrody specjalistyczne – ogród botaniczny, dendrologiczny, farmakognostyczny, dwa ogrody zoologiczne oraz trzy ogrody jordanowskie – zajmujące łącznie 126 ha.

Rodzinne ogrody działkowe, w liczbie blisko dziewięćdziesięciu, zajmują łącznie około 800 ha, z czego 316 ha znajduje się w granicach klinów zieleni. Pozostałe 60% powierzchni tych ogrodów znajduje się poza systemem klinowym. Niektóre z ogrodów borykają się z problemami związanymi z całorocznym zamieszkiwaniem, prowadzeniem

działalności gospodarczej, intensywną zabudową, hałasem, zadymieniem czy zanieczyszczeniem gleby, co narusza ich wypoczynkowy charakter.

Cmentarze, zajmujące ponad 240 ha, również pełnią ważną rolę w systemie przyrodniczym miasta. Największe z nich – cmentarze komunalne na Junikowie i Miłostowie – sąsiadują z lasami komunalnymi, wzbogacając klinowo-pierścieniowy układ zieleni Poznania.

Integralnym elementem systemu zieleni miasta jest również pierścieniowy układ osiemnastu XIX-wiecznych fortów oraz Park Cytadela (dawny Fort Winiary). Forty te, wraz z towarzyszącą zielenią w postaci zadrzewień i zakrzewień, stanowią cenny relikt dawnej infrastruktury obronnej, który dziś wzbogaca przyrodniczo i krajobrazowo przestrzeń miejską.

Naturalna sieć hydrograficzna Poznania została istotnie przekształcona w wyniku intensywnej antropopresji, obejmującej systematyczną urbanizację, działalność rolniczą oraz liczne prace hydrotechniczne, takie jak regulacja cieków i zbiorników wodnych. Procesy te doprowadziły do znacznego zanieczyszczenia wód powierzchniowych oraz degradacji ilościowej i jakościowej płytkich zasobów wód podziemnych.

Rzeka Warta, stanowiąca kluczowy element sieci hydrograficznej Poznania, przebiega południkowo na odcinku 15 km, tworząc główną oś kompozycyjną rozwoju przestrzennego miasta. Do najważniejszych dopływów Warty w granicach miasta należą Główna, Cybina, Kopel, Bogdanka i Potok Junikowski. Ponadto sieć hydrograficzną uzupełniają mniejsze cieki, takie jak Potok Różany, Potok Naramowicki, Starynka, Rów Minikowski, Czapnica, Bystry Rów, Obrzyca oraz Koźlanka.

Poznań, położony w obrębie Pojezierza Wielkopolskiego, charakteryzuje się obecnością jezior oraz licznych polodowcowych zbiorników wodnych. Do największych naturalnych akwenów należą Jezioro Kierskie i Jezioro Strzeszyńskie. W granicach miasta znajdują się również liczne zbiorniki sztuczne, w tym dwa duże jeziora zaporowe – Jezioro Maltańskie i jezioro Rusałka.

Uwarunkowania kulturowe

Uwarunkowania miastotwórcze, które wpłynęły na obecny stan zagospodarowania przestrzennego Poznania, pozwalają wyróżnić kluczowe elementy przestrzeni kulturowej, budujące tożsamość miasta. Struktury te odegrały kluczową rolę w kształtowaniu dziedzictwa kulturowego Poznania oraz formowaniu jego przestrzeni zurbanizowanej w zgodzie z potrzebami mieszkańców i środowiska. W skali makro przestrzeń Poznania została ukształtowana przez wielkie struktury przestrzenne:

- Stare Miasto: historyczne centrum w obrębie średniowiecznych fortyfikacji z zachowanym układem ulic i kwartałów, powstałe od XIII wieku do końca XIX wieku. Stanowi intensywnie zabudowaną, zwartą strukturę Śródmieścia o szczególnym znaczeniu historycznym i urbanistycznym;
- dziewiętnastowieczne dzielnice wielkomiejskie – Wilda, Jeżyce, Grunwald i Łazarz, będące przykładami dzielnic śródmiejskich o bogatych nawarstwieniach historycznych. Struktura urbanistyczna tych dzielnic, z charakterystyczną

zabudową kamienic, uzupełnioną funkcjami usługowymi i przemysłowymi, ulega przekształceniom funkcjonalnym;

- kliny zieleni – system terenów zieleni ukształtowany na bazie sieci hydrograficznej miasta. Obejmuje lasy, otwarte przestrzenie rolnicze i tereny rekreacyjne wzdłuż rzeki Warty i jej dopływów. Kliny zieleni, oparte na koncepcjach prof. W. Czarneckiego i prof. A. Wodziczki z okresu międzywojennego, tworzą strukturę miasta z czterema zurbanizowanymi strefami pomiędzy nimi. Ich głównym historycznym założeniem i współczesnym celem jest ochrona zasobów wodnych i poprawa przewietrzania miasta;
- osiedla modernistyczne – Górny i Dolny Taras Rataj, osiedla Kopernika, Winogrady i Piątkowo, powstałe w latach 60.–80. XX wieku. Są przykładami dobrze zrealizowanych projektów urbanistycznych, gdzie budynki otoczone są terenami zieleni. Gęstość zabudowy i odległości między budynkami na tych osiedlach, wypełnione zielenią osiedlową są bardziej przestronne w porównaniu do zabudowy XIX-wiecznej i współczesnej;
- pierścień wewnętrzny (Ring Stübbena) – powstały w wyniku likwidacji pruskich umocnień wewnętrznych tworzy urbanistyczny pierścień z szerokimi bulwarami, reprezentacyjnymi budynkami użyteczności publicznej oraz zielenią parkową i willową. Pomimo wysokich walorów urbanistycznych, współczesne modyfikacje, takie jak zwiększona wysokość i intensywność nowej zabudowy, naruszają jego pierwotne założenia;
- zewnętrzny pierścień fortów – system 18 fortów, powstały do końca XIX wieku, jest reliktem koncentrycznego modelu miasta oraz przykładem pruskiego budownictwa militarnego. W wyniku utraty funkcji obronnych i rozwoju urbanistycznego część pierścienia została zabudowana lub zagospodarowana w sposób nie uwzględniający historycznego charakteru obiektów;
- zabytkowe założenia parkowe, zespoły dworsko-parkowe, folwarki i tereny rekreacyjne – Ogród Zoologiczny przy ulicy Zwierzynieckiej, Ogród Botaniczny przy ul. J. H. Dąbrowskiego, parki Ringu Stübbena, Park Chopina, Park Wilsona, dwór i park w Głuszynie-Piotrowie, założenia pałacowo-dworsko-parkowe Starołęka Wielka i Antoninek, dwór i park na Rudniczu z terenami poprzemysłowymi, w Chybach-Wielkie, parki i pałace w Radojewie, w Nowej Wsi Górnej, w dawnej wsi Morasko, w Kiekrzu, folwark Edwardowo, folwark Palaczów oraz zespół rekreacyjny – Tor Wyścigów Konnych „Hipodrom Wola”;
- dawne wsie podmiejskie z zachowanym czytelnym układem ruralistycznym włączone w granice miasta – Dębiec, Fabianowo, Główna, Górczyn, Głuszyna, Junikowo, Kiekrz, Kotowo, Krzesinki, Krzesiny, Krzyżowniki, Ławica, Marcelin, Morasko, obiekty dawnych osad olęderskich w rejonie Nowej Wsi Dolnej, Pokrzywno, Psarskie, Radojewo, Rudnicze (północna część), Spławie, Strzeszyn, Umultowo, Wielkie, Zawady.

Uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne

Kliny zieleni

Klinowo-pierścieniowy system zieleni miasta Poznania stanowi główną strukturę przestrzenną determinującą układ urbanistyczny miasta. System ten obejmuje ekologiczne ciągi dolin rzecznych – Warty i jej dopływów, ułożone w kierunkach północ-południe oraz wschód-zachód, a także trzy koncentryczne pierścienie zieleni pofortecznej. Jest to kluczowy element powiązań przyrodniczych Poznania z obszarami cennymi przyrodniczo, zarówno w skali regionalnej, jak i europejskiej.

Formowanie klinów zieleni oparto na idei maksymalnego zachowania terenów wpływających na zasilanie wód rzeki Warty oraz dużych kompleksów leśnych w jej zlewni. Wpływ człowieka na bioróżnorodność tych obszarów przejawiał się m.in. poprzez tworzenie ogrodów działkowych, ochronę parków podworskich oraz prowadzenie upraw polowych, sadowniczych i ogrodniczych w pobliżu lasów. W centrum Poznania kliny przyjmują zazwyczaj charakter parkowy, podczas gdy na obrzeżach miasta przechodzą w obszary leśne, łącząc się z większymi kompleksami leśnymi w okolicach Puszczykowa, Promna i Czerwonaka. W ich skład wchodzą także pola uprawne, łąki, pastwiska, ogrody działkowe, tereny sportowo-rekreacyjne, a w niektórych przypadkach również istniejąca zabudowa, dla której w dokumentach planistycznych wprowadzono istotne ograniczenia dotyczące parametrów i wskaźników zabudowy.

Funkcje systemu klinowo-pierścieniowego zieleni Poznania są wielowymiarowe i kluczowe dla funkcjonowania miasta:

- klimatyczna – wspiera regenerację i wymianę powietrza, poprawiając jakość środowiska miejskiego;
- hydrologiczna – reguluje obieg wody w zlewniach, zapewnia retencję, odpływ, parowanie oraz zasilanie wód podziemnych;
- siedliskotwórcza – tworzy przestrzeń dla różnorodnych zbiorowisk roślinnych i siedlisk zwierząt, wspierając bioróżnorodność;
- krajobrazowa i rekreacyjna – oferuje mieszkańcom walory estetyczne i przestrzeń do aktywnego wypoczynku.

Poznański klinowo-pierścieniowy system zieleni jest nie tylko trwałym i czytelnym elementem przestrzeni miejskiej, lecz także narzędziem ochrony środowiska naturalnego, integrującym działania miasta i służącym zrównoważonemu rozwojowi Poznania.

Tereny zabudowane

Pod względem powierzchni terenów mieszkalnych w Poznaniu dominuje zabudowa jednorodzinna, która stanowi około 68% (3 991 ha) wszystkich terenów mieszkalnych. Zabudowa wielorodzinna zajmuje 29% (1 720 ha), a pozostałe 3% (175 ha) przypada na tereny o mieszanym charakterze, łączącym zabudowę jedno- i wielorodzinną.

Zabudowa wielorodzinna jest skoncentrowana przede wszystkim w śródmieściu oraz w obszarze ograniczonym III ramą komunikacyjną. Zaledwie 30% powierzchni terenów

wielorodzinnych znajduje się poza III ramą komunikacyjną. W strukturze tej zabudowy dominują bloki mieszkalne, które stanowią około 79% zabudowy wielorodzinnej. Znacznie mniejszy udział mają zabudowa zwarta (17%) oraz wille miejskie i małe domy mieszkalne (3,5%).

Zabudowa jednorodzinna koncentruje się głównie poza III ramą komunikacyjną, a jej dominująca formą, obok zabudowy szeregowej, atrialnej czy grupowej, jest zabudowa wolnostojąca i bliźniacza (86%).

Zabudowa mieszkaniowa w Poznaniu koncentruje się przede wszystkim w części śródmiejskiej, obejmując tereny Starego Miasta, Jeżyc, Łazarza i Wildy, a także na osiedlach modernistycznych, takich jak Rataje, Winogrady i Piątkowo. Struktura zabudowy mieszkaniowej w mieście opiera się na koncentrycznym modelu przestrzennego i typologicznego rozmieszczenia jednostek mieszkalnych. Największą intensywnością zabudowy charakteryzuje się centrum miasta, gdzie dominuje zabudowa wielorodzinna. Na obszarach peryferyjnych przeważa zabudowa jednorodzinna, szczególnie w takich lokalizacjach jak Szczepankowo, Świerczewo, Kwiatowe, Krzyżowniki-Smochowice, Strzeszyn oraz Podolany.

Poznańska zabudowa mieszkaniowa odzwierciedla zarówno historyczne etapy rozwoju miasta, jak i współczesne potrzeby urbanistyczne, zachowując zróżnicowaną strukturę funkcjonalną oraz przestrzenną.

Oferta terenów usługowych w Poznaniu odpowiada roli stolicy województwa i miasta metropolitalnego. Usługi publiczne obejmują sektor szkolnictwa wyższego, nauki i oświaty, kultury, wysokospecjalistycznej opieki zdrowotnej i społecznej oraz administracji samorządowej, państwowej i specjalnej. W ostatnich latach struktura funkcjonalno-przestrzenna usług handlowych w mieście ulegała stopniowej ewolucji, polegającej na ograniczeniu rozwoju wielkopowierzchniowych obiektów handlowych, sieci detalicznych oraz zmniejszeniu znaczenia tradycyjnych ulic handlowych. Wzrasta zainteresowanie małymi centrami osiedlowymi, łatwo dostępnymi pieszo.

Wciąż znaczną część rynku usług komercyjnych stanowią wielkopowierzchniowe centra handlowo-usługowe, zrealizowane zarówno w obrębie śródmieścia, jak i na obrzeżach miasta (w rejonach Franowa, Fabianowa–Kotowa, Marcelina). Niemniej, rozwój sektora e-commerce oraz globalne trendy makroekonomiczne stanowią istotne wyzwania dla dalszego rozwoju tych obiektów, prowadząc do ich koniecznych przekształceń funkcjonalnych.

Przemysł w Poznaniu historycznie koncentrował się w centrum miasta (np. Stara Gazownia, Stara Rzeźnia), a także w dzielnicach Wilda, Jeżyce oraz w rejonach Starołęki i Głównej. Obecnie, produkcja w centrum i obszarach śródmiejskich jest wypierana przez zabudowę mieszkaniową wielorodzinną. Mimo to, rejony te wciąż pozostają atrakcyjne dla małych przedsiębiorstw, manufaktur oraz zakładów rzemieślniczych. Rozległe tereny intensywnej produkcji przemysłowej w Poznaniu koncentrują się głównie w północno-wschodniej i południowej części miasta, w takich rejonach jak Główna, Karolin, Antoninek, Podolany, Starołęka, a także na południe od ul. Hetmańskiej.

Wysokość zabudowy i miejsca identyfikacji przestrzennej

Poznań, ze względu na uwarunkowania historyczne, bariery przyrodnicze oraz ograniczenia techniczne i komunikacyjne, ma zróżnicowaną strukturę wysokości zabudowy. Miasto charakteryzuje znaczna przewaga budynków niskich (do 12 m). Zabudowa średniowysoka koncentruje się w centralnej części miasta oraz na przyległych osiedlach. Zabudowa wysoka i wysokościowa w przeważającej części zlokalizowana jest w ścisłym centrum – w rejonie założenia Ringu Stübbena oraz na osiedlach o charakterze modernistycznym.

Przestrzenny rozwój miasta nastąpił wzdłuż osi wschód – zachód: Śródmieście – osiedle Rataje oraz na północ wzdłuż trasy PST: Winogrady, Piątkowo, Naramowice, a w sylwecie miasta istotną rolę odgrywają zespoły zabudowy obu tarasów Rataj oraz Winograd.

Ekspansję śródmieścia realizuje koncepcja poznańskiego „City" – liniowej strefy wysokiej i wysokościowej zabudowy powiązanej z poprzecznym systemem zieleni i sieci dróg. Projekt „City" oparty jest o węzeł komunikacyjny transportu zbiorowego i indywidualnego, otoczony zespołem budynków wysokich otoczonych zielenią publiczną. Obecnie zrealizowano już szereg obiektów wysokich i wysokościowych, m. in.: biurowiec Omega Ataner, budynek Delta Ataner, Andersia Tower, Andersia Silver, budynki Nowego Rynku w rejonie od ul. Matyi.

Kluczowe dla rozpoznawania fizjonomii urbanistycznej miasta są punkty i ciągi widokowe historycznych panoram. Najbardziej charakterystyczne, stanowiące szerokie otwarcia widokowe na obszar śródmieścia to widok na kościół Bernardynów p.w. św. Franciszka Serafickiego, Ratusz, Górę Przemysła, Katedrę, „dzielnicę zamkową" (Collegium Iuridicum Uniwersytetu im. A. Mickiewicza, Zamek Cesarski, Akademię Muzyczną) i Cytadelę.

Uwarunkowania komunikacyjne

Obraz statystyczny[369]

W Poznaniu długość ulic o nawierzchni twardej wynosi 957 km, w tym 65% utrzymanych jest w stanie bardzo dobrym lub dobrym, w drogach znajduje się 21 mostów i 76 wiaduktów, 335 sygnalizacji świetlnych i 45,9 tys. punktów oświetleniowych. Długość[370] dróg rowerowych wynosi 345,3 km, a buspasów 23 km.

W Poznaniu[371] jest zarejestrowanych 561 tys. pojazdów, w tym 441,3 tys. samochodów osobowych (w tym 2,7 tys. o napędzie elektrycznym). Na 1000 mieszkańców przypada 820 samochodów osobowych[372] (najwięcej w Polsce, po Warszawie). W mieście funkcjonują 164 ogólnodostępne stacje z 295 punktami ładowania pojazdów elektrycznych[373]. W mieście jest zarejestrowanych 8,6 tys. taksówek[374].

W Poznaniu znajduje się 15,8 tys. miejskich miejsc parkingowych, w tym w Strefie Płatnego Parkowania znajduje się 14,2 tys. miejsc parkingowych oraz funkcjonują 422 automaty parkingowe[375].

Długość[376] sieci transportowej transportu publicznego wynosi 356 km dla sieci autobusowej i 72,7 km dla sieci tramwajowej. Funkcjonuje 20 linii tramwajowych i 68 linii autobusowych, obsługiwanych przez 229 wozów tramwajowych i 346 autobusów, które dysponują łącznie 88,7 tys. miejsc. Udział taboru niskopodłogowego wynosi 79% dla tramwajów i 100% dla autobusów. Na przystankach znajduje się 245 tablic informacji pasażerskiej, a ponad 70% przystanków wyposażonych jest we wiaty. Współczynnik punktualności tramwajów wynosi 93%, a autobusów 92%. Działa 309 punktów sprzedaży biletów, 131 biletomatów w przestrzeni publicznej oraz 608 w pojazdach transportu publicznego. Karty PEKA, będące nośnikiem opłat za przejazdy użytkuje 976 tys. osób[377]. Z transportu publicznego korzysta rocznie 251,7 mln pasażerów[378].

Rocznie dworzec Poznań Główny obsługuje 24,9 mln pasażerów[379] i jest drugą w Polsce największą stacją wymiany pasażerskiej. Z dworca korzystają przede wszystkim krajowi przewoźnicy kolejowi obsługujący połączenia regionalne i dalekobieżne: PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., Polregio S.A. i Koleje Wielkopolskie sp. z o.o. (PKM). W ramach PKM funkcjonują połączenia w 9 kierunkach: Wągrowiec, Grodzisk Wielkopolski, Nowy Tomyśl, Środa Wielkopolska, Gniezno, Rogoźno, Września, Kościan i Wronki. Planowane są uruchomienia nowych połączeń.

Port Lotniczy Poznań-Ławica obsługuje rocznie w ruchu krajowym i międzynarodowym (regularnym i czarterowym) 3,5 mln pasażerów[380], co plasuje lotnisko na 6 miejscu wśród portów lotniczych w kraju, oraz 35 tys. operacji lotniczych[381]. Ruch regularny obejmuje 46 kierunków zagranicznych i 2 krajowe. Na lotnisku działa 14 linii czarterowych, 2 przewoźników typu „low cost” oraz 5 tradycyjnych przewoźników typu „Legacy”. Ilość obsłużonego cargo onboard w ruchu krajowym i międzynarodowym wynosi około 45 tys. kg, a w pierwszym półroczu 2024 r. wartość ta wynosiła ponad 100 tys. kg[382].

Poznański węzeł drogowy

Poznań leży na skrzyżowaniu dwóch korytarzy transportowych sieci o znaczeniu międzynarodowym – „Bałtyk – Adriatyk” oraz „Morze Północne – Bałtyk”. Do systemu tego włączono linie kolejowe nr 3 (E20), 271 (E59), 351 (E59), autostradę A2 wraz z węzłem dróg krajowych oraz Portem Lotniczym Poznań-Ławica i terminalem kolejowym Poznań-Franowo. W uzupełnieniu systemu bazowego, do sieci kompleksowej w relacjach krajowych i regionalnych zaliczono linię kolejową nr 353 oraz drogi ekspresowe S5 i S11. Położenie elementów węzła drogowego w granicach miasta zapewnia bardzo dobry dostęp komunikacyjny i stanowi jeden z filarów potencjału gospodarczego i konkurencyjności Poznania w skali kraju i Europy Środkowej.

Poznański węzeł drogowy tworzy system obwodowy w układzie dróg S11 i S5, zrealizowany poza granicami miasta. Elementem wiążącym układ dróg ekspresowych jest miejski odcinek autostrady A2. System ten domknięty jest obecnie połączeniem drogowym w ciągu drogi krajowej DK92 w północnej części miasta, co powoduje kumulację ruchu miejskiego i ruchu tranzytowego w relacjach wschód-zachód, utrwalając poważną barierę przestrzenną i funkcjonalną, którą jest ul. Lechicka.

Model drogowy Poznania zdefiniowano poprzez system obwodowych ram ulicznych:

- wokół centrum miasta ustalono przebieg I ramy – dróg w klasie głównej (G), ulic zbiorczych (Z) oraz lokalnych (L);
- w strefie śródmieścia to II rama wokół oparta na układzie istniejących ulic głównych ruchu przyspieszonego;
- w strefie peryferyjnej jest to III rama komunikacyjna – docelowo zostanie zrealizowana w klasie głównej ruchu przyspieszonego (GP) i umożliwi bezkolizyjny przejazd po obwodzie miasta.

Ze względu na topografię miasta oraz ograniczenia rozwoju urbanistycznego Poznania, wschodni odcinek I ramy pokrywa się tu z układem II ramy. Szereg obszarów w granicach miasta ma nieczytelną hierarchię klasyfikacji systemu drogowego, a ograniczeniem dla efektywnego działania całej sieci drogowej w Poznaniu są jednopoziomowe skrzyżowania z koleją, występujące także na głównych drogach wprowadzających ruch do miasta.

Rozszerzenie zasięgu węzła drogowego poza granice Poznania miało istotny wpływ na rozwój miasta oraz jego podmiejskiego obszaru funkcjonalnego. Wysoka efektywność przebudowanego węzła drogowego przyczyniła się do częściowego przekierowania ruchu tranzytowego poza granice miasta, co stanowiło impuls do rozwoju sektora logistyki i produkcji. Sektor ten zapewnia kompleksową obsługę towarów obejmującą magazynowanie, przeładunek i transport, w pełni wykorzystując intermodalność węzła komunikacyjnego, obejmującą cztery kategorie transportu: drogowy, kolejowy, lotniczy i wodny. Rozwój systemów logistycznych umożliwia międzynarodową dystrybucję towarów, a autostrada A2 zapewnia doskonałe połączenie z całym krajem oraz, poprzez Berlin, z największymi ośrodkami logistycznymi Europy.

Transport kolejowy

Drugim kluczowym elementem jest system kolejowy, który obejmuje dziesięć linii kolejowych oraz dziewięć odcinków łącznic, w tym:

- Poznański Węzeł Komunikacyjny wraz z dworcem Poznań Główny, który wymaga przebudowy i dostosowania do aktualnych potrzeb zarówno dla pasażerów jak i ruchu kolejowego;
- linie magistralne (nr 3/E-20, nr 271/E-59, nr 351, 352, 395, 801);
- linie pierwszorzędne (nr 272, 353, 354, 394);
- linia drugorzędna (nr 356).

Oprócz dworca Poznań Główny transport kolejowy pasażerski w Poznaniu obsługiwany jest przez 14 stacji i przystanków, które w większości zostały w ostatnich latach zmodernizowane oraz zintegrowane z pozostałymi środkami transportu zbiorowego i indywidualnego.

Wyzwaniem dla miasta jest budowa Kolei Dużych Prędkości na odcinku Warszawa – Łódź – Poznań/Wrocław – granica państwa. Inwestycja ta otworzy nowe perspektywy rozwoju i będzie impulsem dla kolejnych zmian w dziedzinie transportu dla Poznania i regionu. Rozbudowy dla dalszego rozwoju kolejowych połączeń metropolitarnych

wymaga też ograniczona przepustowość linii kolejowych nr 3 i 351 na odcinkach śródmiejskich i podmiejskich.

Transport towarowy oparty jest o infrastrukturę stacji węzłowej Poznań-Franowo, której rozbudowa i unowocześnienie umożliwiają zwiększenie liczby przeładunków oraz rozwój zaplecza logistycznego na przyległych terenach. Kluczowym elementem dla redystrybucji ładunków jest towarowa obwodnica kolejowa miasta, obejmująca linie nr 352, 394 i 395.

Transport lotniczy

Port Lotniczy Poznań-Ławica zlokalizowany w zachodniej części miasta, w odległości około 6 km od centrum wzmacnia pozycję miasta na międzynarodowym i krajowym rynku usług transportu.

Transport wodny

Warta jest drogą wodną o znaczeniu regionalnym, stanowiącą fragment szlaku żeglugi śródlądowej „Wielkiej Pętli Wielkopolski". Droga wodna nie stanowi obecnie istotnego korytarza transportowego w skali kraju, a niski stan wód, zły stan techniczny umocnień brzegów rzeki oraz brak zaplecza w postaci portów rzecznych ogranicza jej potencjał dla regularnej żeglugi śródlądowej. Obecnie Warta wykorzystywana jest głównie jako droga wodna o charakterze turystycznym i rekreacyjnym.

Transport zbiorowy

Miejski system transportu publicznego w Poznaniu tworzy sieć linii tramwajowych i autobusowych (miejskich i podmiejskich). Elementy współtworzące ten system to 4 parkingi typu „Park&Ride", 3 multimodalne węzły przesiadkowe integrujące transport kolejowy z miejskim oraz 40 węzłów przesiadkowych integrujących transport autobusowy podmiejski z miejskim, minibusy obsługujące obszary trudno dostępne komunikacją publiczną oraz zaawansowany system komputerowy sterowania ruchem i wspomagania nadzoru. Realizowane inwestycje w tym sektorze służą zwiększeniu zasięgu sieci tramwajowej, podniesieniu prędkości komunikacyjnej, efektywności, przepustowości i niezawodności systemu.

Ruch rowerowy

Podstawowa sieć dróg infrastruktury rowerowej realizowana jest jako układ promienisto-obwodowy: dwie rowerowe obwodnice wokół centrum i śródmieścia oraz promieniste trasy radialne, spinające obszary peryferyjne z centrum.

Ruch rowerowy obwodnicy ścisłego centrum (tzw. Ring I) zorganizowany jest po jezdniach na równi z ruchem samochodowym, jezdniach z wydzielonymi pasami rowerowymi, kontrapasami, drogach rowerowych i pieszo-rowerowych i wyznaczonych BUS-pasach. Druga obwodnica rowerowa realizowana jest po drogach rowerowych i pieszo-rowerowych w ciągach dróg klasy głównej ruchu przyspieszonego. Trasy radialne zrealizowane są obecnie fragmentarycznie. W całości funkcjonują drogi w kierunku północnym wzdłuż trasy tramwajowej PST oraz w kierunku południowym wzdłuż ul. Dolna Wilda. Zadowalającą spójność mają także radiale w kierunku zachodnim – w ul. Bukowskiej i ul. Grunwaldzkiej oraz wschodnim – wzdłuż „trasy Kórnickiej".

Istotną rolę dla ruchu rowerowego między północną a południową częścią miasta pełni „Wartostrada", zrealizowana po obu stronach Warty. Umożliwia bezkolizyjny, w stosunku do elementów innych systemów transportowych, przejazd doliną Warty na odcinku od mostu Lecha do mostu Przemysła. Ważnym, brakującym fragmentem po zachodniej stronie rzeki jest odcinek między ul. E. Estkowskiego i ul. Szelągowską.

Przez Poznań wytyczone zostały także rowerowe szlaki o randze międzynarodowej (EuroVelo 9 Bałtyk – Adriatyk oraz EuroVelo 2 Szlak Stolic), regionalnej oraz lokalnej. Z wyjątkiem odcinka śródmiejskiego, trasy te zlokalizowane są w klinach zieleni i mają znaczenie turystyczno-rekreacyjne. Do tras regionalnych, tworzących sieć Wielkopolskiego Systemu Szlaków Rowerowych należą: Cysterski Szlak Rowerowy, Szlak Stu Jezior, Piastowski Trakt Rowerowy, Nadwarciański Szlak Rowerowy, Transwielkopolska Trasa Rowerowa, szlaki łącznikowe Nad Jezioro Lusowskie, Doliną Głuszynki do Kórnika, Do rezerwatu Grogulec, wraz ze zlokalizowanym w większości poza granicami Poznania Pierścieniem Rowerowym Dookoła Poznania.

Ruch pieszy

Zgodnie z ustaleniami Polityki Mobilności Transportowej Miasta Poznania oraz Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Miasta Poznania[383], bezpieczeństwo i dostępność dróg pieszych i rowerowych, są jednym z priorytetów rozwoju infrastruktury i przestrzeni w mieście. Na terenie Poznania infrastrukturę dedykowaną dla pieszych tworzą trasy miejskie w obszarach zurbanizowanych oraz trasy rekreacyjno-turystyczne, w tym wyjątkowy Trakt Królewsko-Cesarski, który jest głównym szlakiem turystyczno-kulturowym w obszarze historycznego śródmieścia Poznania.

Poprawa bezpieczeństwa komunikacji pieszej oraz rowerowej prowadzone są na terenie całego miasta. Wprowadzano strefy ograniczonej prędkości do 30 km/h, strefy zamieszkania, a centrum Poznania to obszar, w którym dąży się do limitowania liczby indywidualnych środków transportu oraz ograniczenia dostępności wybranych ulic dla ruchu samochodowego na rzecz poprawy warunków przemieszczania się pieszych i rowerzystów.

Ustalone w Standardach dostępności dla Miasta Poznania[384] zasady projektowania uniwersalnego, realizowane są w ramach nowych przedsięwzięć inwestycyjnych w przestrzeni miejskiej i uwzględniają potrzeby różnych użytkowników w projektowaniu przekrojów poznańskich ulic.

Polityka parkingowa

Miasto Poznań prowadzi aktywną politykę w zakresie zarządzania miejscami postojowymi na terenach publicznych, polegającą na porządkowaniu zasad parkowania w obszarze miasta i dostosowywaniu liczby miejsc do chłonności komunikacyjnej obszaru, z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców. W śródmieściu funkcjonuje Strefa Płatnego Parkowania i towarzyszące jej tzw. parkingi buforowe, znacząco przyczyniając się do poprawy dostępności miejsc parkingowych w centrum.

Logistyka

W Poznaniu system dystrybucji towarów opiera się o centra logistyczne zapewniające kompleksową obsługę towarów w zakresie ich składowania i magazynowania, spedycji, dystrybucji, przeładunku i transportu. Transport intermodalny realizowany jest w oparciu o komunikację drogową i kolejową z wykorzystaniem m.in. Terminalu Kontenerowego Poznań Franowo (117 000 TEU). W bezpośrednim otoczeniu Poznania zlokalizowane są dwa wyróżniające się skalą terminale intermodalne – Metrans HUB Terminal Poznań-Gądki, (385 400 TEU)[385] w gminie Kórnik oraz CLIP Centrum Logistyczno-Inwestycyjne Poznań II Sp. z o. o. (300 000 TEU) w gminie Swarzędz.

Dystrybucja towarów, odbywa się również także poprzez terminal cargo w Porcie Lotniczym Poznań-Ławica, który w klasyfikacji transportu towarów plasuje się na 6 pozycji w kraju.

Wykorzystanie możliwości transportu towarów drogą wodną jest w Poznaniu poważnie ograniczone, a połączenie terminali multimodalnych dla integracji transportu wodnego z pozostałymi gałęziami transportu jest w chwili obecnej, ze względu na niski stan wód oraz zły stan techniczny dróg wodnych i portów, utrudnione.

UWARUNKOWANIA INFRASTRUKTURALNE

OBRAZ STATYSTYCZNY[386]

W Poznaniu[387] roczne zużycie wody z wodociągów miejskich wynosi 32,6 mln m³, w tym 23,2 mln m³ zużywają gospodarstwa domowe. Łączna ilość oczyszczonych ścieków wynosi 53,1 mln m³/rok.

Roczne zużycie energii elektrycznej wynosi 476,9 GWh[388]. Do sieci elektrycznej podłączonych jest 299 tys. gospodarstw domowych.

System ciepłowniczy spółki Veolia Energia Poznań SA produkuje rocznie 6761 GJ energii cieplnej. Długość sieci ciepłowniczej wynosi 605,5 km.[389]

W Poznaniu z instalacji gazowej korzysta 74,5% mieszkańców, zużywających rocznie 1053 GWh gazu. Do sieci gazowej o długości 1347 km jest przyłączonych 198,1 tys. odbiorców[390].

Zaopatrzenie w wodę

Obecnie funkcjonujący system wodociągowy zapewnia wystarczającą ilości wody dla mieszkańców Poznania i okolicznych miejscowości. Poznański System Wodociągowy zasilany jest z trzech głównych ujęć wodociągowych eksploatujących wody podziemne i powierzchniowe, z których najważniejsze to „Mosina-Krajkowo" dostarczające ok. 60% wody oraz „Dębina" – dostarczające ok. 33% wody. Zabezpieczają one potrzeby Poznania w perspektywie kolejnych lat, pod warunkiem prawidłowego bieżącego utrzymania ujęć oraz dostępu do terenów rezerwowych. Perspektywa eksploatacji ujęcia zależy od bieżącej eksploatacji, potrzeb działań remontowych i modernizacyjnych, zapotrzebowania na wodę, a także od potrzeby uruchomienia terenów rezerwowych na obszarze Marlewa w przyszłości.

Odprowadzanie ścieków

Odprowadzanie i zagospodarowanie ścieków na terenie Poznania realizowane jest poprzez Poznański System Kanalizacji, który tworzą Centralna Oczyszczalnia Ścieków, Lewobrzeżna Oczyszczalnia Ścieków, dwie przepompownie strategiczne „Garbary" i „Hetmańska", ponad 90 lokalnych przepompowni ścieków oraz sieć kanalizacyjna o łącznej długości przekraczającej 1000 km. W centralnej części Poznania funkcjonuje historyczny system kanalizacji ogólnospławnej (lata 1888-1918), odprowadzający ścieki sanitarne oraz wody opadowe i roztopowe. Na pozostałym obszarze miasta rozbudowany system kanalizacji bazuje na układzie rozdzielającym kanalizację sanitarną od deszczowej. W miejscach nadal niewyposażonych w kanalizację sanitarną ścieki odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych lub oczyszczane w przydomowych oczyszczalniach ścieków.

Polityka przestrzenna miasta wymaga rozbudowy systemu kanalizacji, szczególnie w Kiekrzu, Psarskich, Morasku, Radojewie, Fabianowie, Kotowie, na części Umultowa, Szczepankowa, Starołęki, w rejonie terenów przyautostradowych – Krzesinach, Krzesinkach i Pokrzywnie oraz w rejonie Głuszyny. Strategicznym zadaniem jest budowa kolektora Moraskiego, który ma umożliwić odbiór ścieków z rejonu Umultowa i Radojewa oraz wyłączenie z użytkowania oczyszczalni ścieków przy ul. Lubczykowej.

Zagospodarowanie wód opadowych

System Gospodarowania Wodami Opadowymi to sieci kanalizacji deszczowej i ogólnospławnej, systemy melioracyjne, systemy otwarte (rzeki, cieki naturalne, jeziora, naturalne i sztuczne zbiorniki wodne, zagłębienia terenu, tereny podmokłe, mokradła, w tym torfowiska i trzcinowiska) oraz tereny biologicznie czynne – tereny zieleni urządzonej i nieurządzonej).

„Plan przeciwdziałania skutkom suszy w regionie wodnym Warty" wskazuje, że przy coraz częściej występujących deszczach nawalnych, Poznań narażony jest w stopniu bardzo znaczącym na suszę atmosferyczną, a w stopniu znaczącym na hydrogeologiczną, hydrologiczną oraz rolniczą. Dlatego też oprócz systemu kanalizacji deszczowej ważna jest tzw. „mała retencja" oparta w dużej mierze na działaniach wykorzystujących gromadzenie wody głównie w miejscu opadu.

Zlewnie przygotowane na nową zabudowę to zlewnia kolektora Naramowice i Rowu Bystrego, zlewnia Bogdanki oraz zlewnie zlokalizowane po wschodniej stronie Poznania. Priorytetowe potrzeby inwestycje w zakresie zagospodarowania wód opadowych dotyczą zlewni: Bogdanki, Górczynki, Strumienia Junikowskiego oraz części zlewni objętych kanalizacją ogólnospławną.

Gospodarka odpadami

System gospodarki odpadami w Poznaniu oparty jest na trzech kluczowych instalacjach do przetwarzania odpadów:

- Instalacji Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych w Poznaniu (ITPOK);

- Instalacji do odzysku odpadów biodegradowalnych;
- Składowisku Odpadów Komunalnych miasta Poznania z elektrociepłownią biogazową, zlokalizowanym na terenie gminy Suchy Las.

System ten obejmuje nieruchomości zamieszkałe oraz niezamieszkałe, na których powstają odpady komunalne. Bezpośrednio z nieruchomości zapewnia odbiór odpadów komunalnych, w tym odpadów zmieszanych, bioodpadów, odpadów zbieranych selektywnie (papier, metale i tworzywa sztuczne oraz szkło) oraz odpadów wystawkowych (odbieranych wyłącznie z nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy). Ważnym elementem zarządzania gospodarką odpadami miasta Poznania jest system selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, w ramach którego zbierane są odpady problemowe, pojawiające się w strumieniu odpadów komunalnych, w tym m.in. odpady wielkogabarytowe, zużyte baterie i akumulatory, sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte opony, odzież, tekstylia, odpady budowlane i rozbiórkowe, a także przeterminowane leki, chemikalia. Obecnie w Poznaniu w ramach miejskiego sytemu selektywnej zbiórki odpadów działają: Mobilny Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych[391], 3 stacjonarne Punkty Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych[392] z Punktami „Drugie Życie Rzeczy”[393] oraz blisko 80 pojemników na elektroodpady[394]. Duże sprzęty elektryczne i elektroniczne są bezpłatnie odbierane od mieszkańców.

Ze względu na konieczność intensyfikacji działań związanych z podnoszeniem poziomów recyklingu istnieje pilna potrzeba rozwoju infrastruktury wspomagającej – instalacji do sortowania i recyklingu odpadów, instalacji do przetwarzania selektywnie zbieranych bioodpadów czy punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych. Miasto Poznań rozpoczęło proces inwestycyjny związany z budową dwóch kolejnych PSZOK-ów przy ul. Lutyckiej i ul. Obodrzyckiej.

Zaopatrzenie w energię elektryczną

W Poznaniu wytwarzaniem energii elektrycznej zajmuje się głównie Veolia Energia Poznań S.A. Wytwarzana przez spółkę energia elektryczna (794 GWh/rok) pozwala na pokrycie około 30% zapotrzebowania miasta na energię. Uzupełnieniem systemu produkcji energii elektrycznej jest Instalacja Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych. Średnioroczna produkcja energii elektrycznej w ITPOK wynosi 100 GWh. Produkcja energii elektrycznej w Poznaniu odbywa się również poprzez wykorzystanie biogazu uzyskanego z procesu oczyszczania ścieków na terenie Lewobrzeżnej Oczyszczalni Ścieków (4,1 GWh rocznie) i Centralnej Oczyszczalni Ścieków (15,2 GWh rocznie) oraz Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Poznaniu (1,3 GWh rocznie). Na terenie Poznania do sieci ENEA Operator Sp. z o.o. przyłączonych jest 11 instalacji wytwarzających energię elektryczną z odnawialnych źródeł energii o łącznej mocy zainstalowanej wynoszącej ok. 71 MW oraz 9006 mikroinstalacji o łącznej mocy zainstalowanej 79 MW.

Poznań dodatkowo zasilany jest w energię elektryczną za pośrednictwem trzech elektroenergetycznych stacji transformatorowych NN/WN, zlokalizowanych poza granicami administracyjnymi miasta – SE Plewiska (gm. Komorniki), SE Czerwonak

(gm. Czerwonak) oraz Poznań Południe (gm. Mosina), a główne sieci wysokich i najwyższych napięć zasilające Poznań biegną poza jego granicami. Przez teren miasta przebiega jedynie fragment napowietrznej linii elektroenergetycznej relacji SE Plewiska – SE Czerwonak. Na terenie Poznania zlokalizowanych jest 18 Głównych Punktów Zasilania oraz 6 Głównych Punktów Zasilania poza jego granicami, obsługujących odbiorców z terenu miasta. Obiekty te są obecnie wystarczające dla zaspokojenia zapotrzebowania Poznania na energię elektryczną.

Zaopatrzenie w gaz ziemny

Zasilanie gazem ziemnym w Poznaniu z krajowego systemu przesyłowego odbywa się poprzez pierścieniowy system zasilania z dziewięcioma gazowymi stacjami redukcyjno-pomiarowymi wysokiego ciśnienia I stopnia. Trzy zlokalizowane są na terenie miasta: Poznań – Głogowska oraz Poznań – Gdyńska (2 stacje), a sześć poza jego granicami. Stacje gazowe zachowały rezerwy przepustowości, zapewniające pokrycie zapotrzebowania odbiorców na gaz. 90% obszaru miasta wyposażone jest w sieć gazową rozdzielczą i sieć dystrybucyjną. Tereny nieposiadające dostępu do gazu sieciowego to w większości tereny zieleni wyłączone z zabudowy bądź tereny niezabudowane.

Zaopatrzenie w ciepło

System ciepłowniczy, obejmujący: Stare Miasto, Nowe Miasto, Wildę, Grunwald oraz w części Jeżyce, pokrywa około 61% zapotrzebowania na moc cieplną miasta Poznania. Łączne zapotrzebowanie na ciepło w Poznaniu wynosi około 1326 MW. Ciepło systemowe wytwarzane jest głównie w Elektrociepłowni EC – II Karolin przez Veolia Energia Poznań S.A., o mocy cieplnej 1140 MW. Dodatkowym źródłem ciepła jest Instalacja Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych (ITPOK), zlokalizowana w bezpośrednim sąsiedztwie EC Karolin, o mocy cieplnej 63 MW. Na terenie Poznania działają również kotłownie i lokalne ciepłownie. Ponadto zlokalizowane są tu 24 lokalne kotłownie gazowe o łącznej mocy zainstalowanej 20 MW.

Bariery i ograniczenia funkcjonalno-przestrzenne

W Poznaniu wyraźnie wyodrębniającymi się barierami funkcjonalno-przestrzennymi, będącymi jednocześnie stymulantami i destymulantami procesów rozwoju miasta są:

- rzeka Warta na odcinku od mostu Lecha do mostu Dębińskiego, stanowiąca, ze względu na małą liczbę przepraw, barierę funkcjonalną;
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią w obrębie dolin rzecznych Warty oraz dla Głównej i Cybiny, ponad 1000 ha, czyli 4% powierzchni miasta;
- tory kolejowe separujące sąsiednie osiedla i dzielące wyspę Ostrów Tumski;
- szlaki komunikacyjne ulicy Lechickiej i autostrady A2, stanowiące, ze względu na małą liczbę przepraw i skrzyżowań, barierę dla swobodnej komunikacji wewnątrzmiejskiej;

- lotnisko Poznań-Ławica i 31 Baza Lotnicza Poznań-Krzesiny, których lokalizacja w granicach miasta, obok atutów komunikacyjnych, wprowadza szereg stref ograniczających formę i funkcję zabudowy;
- tereny zamknięte ustalone przez Ministra właściwego do spraw transportu (551 ha) oraz tereny zamknięte o charakterze zastrzeżonym ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa (918 ha) oraz strefy ochronne terenu zamkniętego Poznań-Babki, terenu zamkniętego Poznań-Krzesiny, kompleksu wojskowego w Biedrusku;
- rozległe lasy i tereny zieleni nieurządzonej na obszarach poza ścisłym centrum miasta, które obok znaczenia przyrodniczego i rekreacyjnego, istotnie ograniczają lub utrudniają dostępność komunikacyjną terenów zurbanizowanych;
- obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji – historyczne dzielnice śródmieścia, osiedla modernistyczne, tereny poprzemysłowe, zabytkowe XIX-wieczne fortyfikacje, zespoły założeń pałacowo-dworsko-parkowych i folwarcznych oraz tereny dawnych wsi podmiejskich o zachowanym czytelnym układzie przestrzennym, tereny zieleni urządzonej parków miejskich;
- strefy występowania ruchów masowych oraz strefy osuwisk historycznych, gdzie długotrwałe opady atmosferyczne lub zaburzenia stabilności skarp podczas realizacji zabudowy mogą uaktywniać ruchy masowe i powodować znaczne szkody materialne. Rozwój tego zjawiska w przyszłości możliwy jest głównie na zboczach doliny Warty oraz zboczach doliny Cybiny;
- 6 zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Podsumowanie

Poznań ma unikalny system przestrzenny, który łączy różne strefy funkcjonalne, od historycznego centrum przez dzielnice modernistyczne po tereny przemysłowe, w którym istotną rolę odgrywają zarówno uwarunkowania przyrodnicze, jak i kulturowe. Ważnym elementem ekosystemu są zagospodarowane tereny zieleni. Poznań ma dobrze rozwiniętą sytuację planistyczną, co sprzyja rozwojowi zrównoważonemu, szczególnie w kontekście zielono-błękitnej infrastruktury. Planowanie przestrzenne uwzględnia także priorytety związane z rozwojem funkcji mieszkaniowych i inwestycji publicznych, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony terenów w obrębie klinów zieleni.

Miasto posiada rozbudowaną infrastrukturę transportową, która obejmuje zarówno drogi, kolej, transport lotniczy, jak i transport publiczny oraz rowerowy. Poznań jest położony na skrzyżowaniu międzynarodowych korytarzy transportowych, co wzmacnia jego rolę jako węzła logistycznego. Węzeł drogowy w mieście jest częścią większego systemu transportowego, a system kolejowy i lotniczy umożliwia szybką wymianę pasażerską i towarową. Rozwój infrastruktury rowerowej, zwłaszcza sieci dróg rowerowych i obwodnic, infrastruktury i rozwiązań dla bezpieczeństwa pieszych, systemu parkowania oraz ograniczenie ruchu samochodowego w centrum wpływają na mobilność w mieście. Miejski system wodociągowy zapewnia wystarczającą ilość wody zarówno dla miasta, jak i pobliskich miejscowości, z perspektywą dalszego zaspokajania

potrzeb mieszkańców pod warunkiem odpowiedniego utrzymania infrastruktury. System kanalizacyjny spełnia wymagania w zakresie odprowadzania ścieków, jednak konieczna jest jego dalsza rozbudowa w niektórych rejonach peryferyjnych. Zarządzanie wodami opadowymi, z uwzględnieniem małej retencji oraz zagospodarowania wody deszczowej staje się szczególnie ważne w kontekście zmian klimatu. System gospodarki odpadami w Poznaniu obejmuje nowoczesne instalacje i rozbudowywany system recyklingu. Zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz ziemny i energię cieplną oraz system infrastruktury dystrybucyjnej są na dobrym poziomie i zaspakajają bieżące potrzeby.

Wnioski

Wnioski z diagnozy przestrzennej

Grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują niemal połowę powierzchni miasta (48%), natomiast grunty rolne i leśne stanowią 45% obszaru. Pozostałe 7% to tereny wód, nieużytków oraz tereny o różnym przeznaczeniu.

W strukturze własności gruntów w Poznaniu ponad 32% stanowią grunty komunalne, z których największą powierzchnię zajmują lasy oraz tereny układu transportowego. Grunty należące do Skarbu Państwa stanowią 16% powierzchni miasta, natomiast pozostałe 52% są własnością osób prywatnych, związków wyznaniowych, organizacji i instytucji.

W strukturze zagospodarowania obszaru miasta dominują tereny zabudowy mieszkaniowej, usługowej i przemysłowej (46%) oraz tereny zieleni (38%). Tereny komunikacji zajmują 14% obszaru miasta.

Na koniec 2024 r. w granicach administracyjnych miasta obowiązywało 320 miejscowych planów obejmujących niemal 54% jego powierzchni. W trakcie sporządzenia znajdowało się 127 kolejnych planów, które docelowo pokryją kolejne 24% obszaru miasta.

Poznań posiada rozbudowany system terenów zieleni obejmujący lasy, parki, zieleńce, skwery, zieleń osiedlową, zieleń w pasach drogowych, ogrody działkowe, cmentarze, ogrody specjalistyczne oraz tereny rolne w granicach klinów zieleni. Lasy w Poznaniu zajmują prawie 4 tys. ha, z czego 88% to lasy publiczne, głównie zlokalizowane na peryferiach miasta, w szczególności w jego północnej i wschodniej części.

Poznań dysponuje 53 parkami miejskimi o powierzchni blisko 350 ha, zlokalizowanymi głównie w pobliżu obiektów użyteczności publicznej, osiedli mieszkaniowych i głównych ciągów komunikacyjnych. Zieleń osiedlowa, pełniąca funkcje wypoczynkowe, izolacyjne i estetyczne, zajmuje około 511 ha, z największymi skupiskami w południowo-wschodnich (Rataje) i północnych (Piątkowo, Winogrady) rejonach miasta. Charakterystycznym elementem zieleni urządzonej są ogrody specjalistyczne – ogród botaniczny, dendrologiczny, farmakognostyczny, dwa ogrody zoologiczne oraz trzy ogrody jordanowskie – zajmujące łącznie 126 ha. Rodzinne ogrody działkowe, w liczbie blisko dziewięćdziesięciu, zajmują łącznie około 800 ha, z czego 316 ha znajduje się w granicach klinów zieleni.

Integralnym elementem systemu zieleni miasta jest również pierścieniowy układ osiemnastu XIX-wiecznych fortów oraz park Cytadela (dawny Fort Winiary). Forty te, wraz z towarzyszącą zielenią w postaci zadrzewień i zakrzewień, stanowią cenny relikt dawnej infrastruktury obronnej, który dziś wzbogaca przyrodniczo i krajobrazowo przestrzeń miejską.

Rzeka Warta, stanowiąca kluczowy element sieci hydrograficznej Poznania, przebiega południkowo na odcinku 15 km, tworząc główną oś kompozycyjną rozwoju przestrzennego miasta. Do najważniejszych dopływów Warty w granicach miasta należą Główna, Cybina, Kopel, Bogdanka i Strumień Junikowski. Ponadto sieć hydrograficzną uzupełniają mniejsze cieki, takie jak Potok Różany, Potok Naramowicki, Starynka, Rów Minikowski, Rów Krzyżanka, Czapnica, Bystry Rów, Obrzyca oraz Koźlanka.

Poznań, położony w obrębie Pojezierza Wielkopolskiego, charakteryzuje się obecnością jezior oraz licznych polodowcowych zbiorników wodnych. Do największych naturalnych akwenów należą jezioro Kierskie i jezioro Strzeszyńskie. W granicach miasta znajdują się również liczne zbiorniki sztuczne, w tym dwa duże jeziora zaporowe – Jezioro Maltańskie i jezioro Rusałka.

Przestrzeń Poznania została ukształtowana przez wielkie struktury przestrzenne:

- powstałe od XIII wieku do końca XIX wieku Stare Miasto – historyczne centrum w obrębie średniowiecznych fortyfikacji z zachowanym układem ulic i kwartałów;
- XIX w. dzielnice wielkomiejskie – Wilda, Jeżyce, Grunwald i Łazarz;
- system klinów zieleni ukształtowany na bazie sieci hydrograficznej miasta, obejmujący lasy, otwarte przestrzenie rolnicze i tereny rekreacyjne wzdłuż rzeki Warty i jej dopływów;
- powstałe w latach 60.–80. XX w. osiedla modernistyczne – Górny i Dolny Taras Rataj, osiedla Kopernika, Winogrady i Piątkowo;
- powstały w wyniku likwidacji pruskich umocnień wewnętrznych Ring Stübbena tworzący urbanistyczny pierścień centrum Poznania z szerokimi bulwarami, reprezentacyjnymi budynkami użyteczności publicznej oraz zielenią parkową i willową;
- zewnętrzny pierścień 18 fortów powstały do końca XIX w. – relikt koncentrycznego modelu miasta oraz przykład pruskiego budownictwa militarnego;
- zabytkowe założenia parkowe, zespoły dworsko-parkowe, folwarki i tereny rekreacyjne;
- dawne wsie podmiejskie z zachowanym czytelnym układem ruralistycznym włączone w granice miasta.

Funkcje klinowo-pierścieniowego systemu zieleni Poznania: klimatyczna, hydrologiczna, siedliskotwórcza, krajobrazowa i rekreacyjna, są wielowymiarowe i kluczowe dla funkcjonowania miasta. Poznański klinowo-pierścieniowy system zieleni jest nie tylko trwałym i czytelnym elementem przestrzeni miejskiej, lecz także narzędziem ochrony

środowiska naturalnego, integrującym działania Miasta i wspierającym zrównoważony rozwój.

Pod względem powierzchni terenów mieszkalnych w Poznaniu dominuje zabudowa jednorodzinna, która stanowi 68% wszystkich terenów mieszkalnych. Zabudowa wielorodzinna zajmuje 29%, a pozostałe 3% to tereny o mieszanym charakterze, łączącym zabudowę jedno- i wielorodzinną. Zabudowa wielorodzinna jest skoncentrowana przede wszystkim w śródmieściu oraz na obszarze ograniczonym III ramą komunikacyjną. Zaledwie 30% powierzchni terenów wielorodzinnych znajduje się poza III ramą komunikacyjną. W strukturze tej zabudowy dominują bloki mieszkalne, które stanowią około 79% zabudowy wielorodzinnej. Znacznie mniejszy udział mają zabudowa zwarta (17%) oraz wille miejskie i małe domy mieszkalne (4%). Zabudowa jednorodzinna koncentruje się głównie poza III ramą komunikacyjną, a jej dominująca formą, obok zabudowy szeregowej, atrialnej czy grupowej, jest zabudowa wolnostojąca i bliźniacza (86%).

Usługi publiczne obejmują sektor szkolnictwa wyższego, nauki i oświaty, kultury, wysokospecjalistycznej opieki zdrowotnej i społecznej oraz administracji samorządowej, państwowej i specjalnej. Widoczny jest trend redukcji liczby wielkopowierzchniowych obiektów handlowych, sieci detalicznych oraz zmniejszenia znaczenia tradycyjnych ulic handlowych. Istotnie wzrasta zainteresowanie małymi usługowymi centrami osiedlowymi.

Przemysł w Poznaniu historycznie koncentrował się w centrum miasta, a także na Wildzie, Jeżycach oraz w rejonach Starołęki i Głównej. Obecnie produkcja w centrum i na obszarach śródmiejskich jest wypierana przez zabudowę mieszkaniową wielorodzinną. Mimo to, dzielnice te wciąż pozostają atrakcyjne dla małych przedsiębiorstw, manufaktur oraz zakładów rzemieślniczych. Rozległe tereny intensywnej produkcji przemysłowej w Poznaniu koncentrują się głównie w północno-wschodniej i południowej części miasta, w takich rejonach jak Główna, Karolin, Antoninek, Podolany, Starołęka, a także na południe od ul. Hetmańskiej.

Poznań, ze względu na uwarunkowania historyczne, bariery przyrodnicze oraz ograniczenia techniczne i komunikacyjne, ma zróżnicowaną strukturę wysokości zabudowy. Miasto charakteryzuje znaczna przewaga budynków niskich (do 12 m). Zabudowa średniowysoka koncentruje się w centralnej części miasta oraz na przyległych osiedlach. Zabudowa wysoka i wysokościowa w przeważającej części zlokalizowana jest w ścisłym centrum. W sylwecie miasta istotną rolę odgrywają zespoły zabudowy obu tarasów Rataj oraz osiedla Winogrady.

Zrealizowano już szereg obiektów wysokich i wysokościowych, jako ekspansję śródmieścia w ramach koncepcji poznańskiego „City” – liniowej strefy wysokiej i wysokościowej zabudowy powiązanej z poprzecznym systemem zieleni i sieci dróg. Projekt „City” oparty jest o węzeł komunikacyjny transportu zbiorowego i indywidualnego, otoczony zespołem budynków wysokich i zielenią publiczną.

Kluczowe dla zachowania fizjonomii urbanistycznej miasta są punkty i ciągi widokowe historycznych panoram – widok na kościół Bernardynów p.w. św. Franciszka

Serafickiego, Ratusz, Górę Przemysła, Bazylikę Archikatedralną św. Apostołów Piotra i Pawła, „dzielnicę zamkową" (Collegium Iuridicum Uniwersytetu im. A. Mickiewicza, Zamek Cesarski, Akademię Muzyczną) i Cytadelę.

Poznań leży na skrzyżowaniu dwóch korytarzy transportowych o znaczeniu międzynarodowym – „Bałtyk – Adriatyk" oraz „Morze Północne – Bałtyk". Do systemu tego włączono linie kolejowe nr 3 (E20), 271 (E59), 351 (E59), autostradę A2 wraz z węzłem dróg krajowych oraz Portem Lotniczym Poznań-Ławica i terminalem kolejowym Poznań-Franowo. W uzupełnieniu systemu bazowego, do sieci kompleksowej w relacjach krajowych i regionalnych zaliczono linię kolejową nr 353 oraz drogi ekspresowe S5 i S11. Położenie elementów węzła drogowego w granicach miasta zapewnia bardzo dobry dostęp komunikacyjny i stanowi jeden z filarów potencjału gospodarczego i konkurencyjności Poznania w skali kraju i Europy Środkowej.

Poznański węzeł drogowy tworzy system obwodowy w układzie dróg A2, S11 i S5, zrealizowany poza granicami miasta. System ten domknięty jest obecnie połączeniem drogowym w ciągu drogi krajowej DK92 w północnej części miasta, co powoduje kumulację ruchu miejskiego i ruchu tranzytowego w relacjach wschód-zachód, utrwalając poważną barierę przestrzenną i funkcjonalną, którą jest ul. Lechicka.

Model drogowy Poznania zdefiniowano poprzez system obwodowych ram ulicznych:

- I ramy wokół centrum miasta;
- II rama w strefie śródmieścia;
- III rama komunikacyjna w strefie peryferyjnej.

Wysoka efektywność przebudowanego węzła drogowego jest czynnikiem rozwoju sektora logistyki i produkcji. Sektor ten zapewnia w Poznaniu kompleksową obsługę towarów obejmującą magazynowanie, przeładunek i transport, w pełni wykorzystując intermodalność węzła komunikacyjnego, obejmującą cztery kategorie transportu: drogowy, kolejowy, lotniczy i wodny.

System kolejowy Poznania obejmuje dziesięć linii kolejowych oraz dziewięć odcinków łącznic – Poznański Węzeł Komunikacyjny wraz z dworcem Poznań Główny (który wymaga przebudowy i dostosowania do aktualnych potrzeb zarówno dla pasażerów jak i ruchu kolejowego), linie magistralne, linie pierwszorzędne i linia drugorzędna.

Pasażerski transport kolejowy w Poznaniu obsługiwany jest, oprócz dworca Poznań Główny, przez 14 stacji i przystanków, które w większości zostały zintegrowane z pozostałymi środkami transportu zbiorowego i indywidualnego.

Wyzwaniem dla miasta jest budowa Kolei Dużych Prędkości oraz dalszy rozwój kolejowych połączeń metropolitarnych wymagający rozbudowy przepustowości systemu kolejowego linii śródmiejskich i podmiejskich.

Kolejowy transport towarowy oparty jest o infrastrukturę stacji węzłowej Poznań-Franowo, której rozbudowa i unowocześnienie umożliwiają zwiększenie liczby przeładunków oraz rozwój zaplecza logistycznego na przyległych terenach. Kluczowym elementem dla redystrybucji ładunków jest towarowa obwodnica kolejowa miasta, obejmująca linie nr 352, 394 i 395.

Port Lotniczy Poznań-Ławica wzmacnia pozycję miasta na międzynarodowym i krajowym rynku usług transportu pasażerskiego i cargo, plasując lotnisko na 6. miejscu wśród portów lotniczych w kraju.

Rzeka Warta jest drogą wodną o znaczeniu regionalnym, stanowiącą fragment szlaku żeglugi śródlądowej „Wielkiej Pętli Wielkopolski". Droga wodna nie stanowi obecnie istotnego korytarza transportowego w skali kraju, a niski stan wód, zły stan techniczny umocnień brzegów rzeki oraz brak zaplecza w postaci portów rzecznych ogranicza jej potencjał dla regularnej żeglugi śródlądowej. Obecnie Warta wykorzystywana jest głównie jako droga wodna o charakterze turystycznym i rekreacyjnym.

Miejski system transportu zbiorowego w Poznaniu tworzy sieć linii tramwajowych i autobusowych, miejskich i podmiejskich. Elementy współtworzące ten system to 4 parkingi typu „Park&Ride", 3 multimodalne węzły przesiadkowe integrujące transport kolejowy z miejskim oraz 40 węzłów przesiadkowych integrujących transport autobusowy podmiejski z miejskim.

Podstawowa sieć dróg infrastruktury rowerowej realizowana jest jako układ promienisto-obwodowy. Istotną rolę dla ruchu rowerowego między północą a południową częścią miasta pełni „Wartostrada", zrealizowana po obu stronach Warty, która umożliwia bezkolizyjny, w stosunku do elementów innych systemów transportowych, przejazd doliną Warty na odcinku od mostu Lecha do mostu Przemysła.

Przez Poznań wytyczone zostały także rowerowe szlaki o randze międzynarodowej (EuroVelo 9 Bałtyk – Adriatyk oraz EuroVelo 2 Szlak Stolic), regionalnej oraz lokalnej. Z wyjątkiem odcinka śródmiejskiego, trasy te zlokalizowane są w klinach zieleni i mają znaczenie turystyczno-rekreacyjne.

Na terenie Poznania infrastrukturę dedykowaną dla pieszych tworzą trasy miejskie w obszarach zurbanizowanych oraz trasy rekreacyjno-turystyczne, w tym Trakt Królewsko-Cesarski, który jest głównym szlakiem turystyczno-kulturowym w obszarze historycznego śródmieścia Poznania.

Poznań prowadzi aktywną politykę w zakresie zarządzania miejscami postojowymi na terenach publicznych, polegającą na porządkowaniu zasad parkowania na obszarze miasta i dostosowywaniu liczby miejsc do chłonności komunikacyjnej obszaru, z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców. W śródmieściu funkcjonuje Strefa Płatnego Parkowania i towarzyszące jej tzw. parkingi buforowe, znacząco przyczyniając się do poprawy dostępności miejsc parkingowych w centrum.

System wodociągowy zapewnia wystarczającą ilości wody dla mieszkańców Poznania i okolicznych miejscowości. Poznański System Wodociągowy zasilany jest z trzech głównych ujęć wodociągowych eksploatujących wody podziemne i powierzchniowe, z których najważniejsze to „Mosina-Krajkowo" dostarczające ok. 60% wody oraz „Dębina" – dostarczające ok. 33% wody.

Odprowadzanie i zagospodarowanie ścieków na terenie Poznania realizowane jest poprzez Poznański System Kanalizacji, który tworzą Centralna Oczyszczalnia Ścieków, Lewobrzeżna Oczyszczalnia Ścieków, dwie przepompownie strategiczne „Garbary"

i „Hetmańska”, ponad 90 lokalnych przepompowni ścieków oraz sieć kanalizacyjna o łącznej długości przekraczającej 1000 km.

Polityka przestrzenna miasta wymaga stałej rozbudowy systemu kanalizacji, szczególnie w obszarach peryferyjnych.

System Gospodarowania Wodami Opadowymi to sieci kanalizacji deszczowej i ogólnospławnej, systemy melioracyjne, systemy otwarte (rzeki, cieki naturalne, jeziora, naturalne i sztuczne zbiorniki wodne, zagłębienia terenu, tereny podmokłe, mokradła, w tym torfowiska i trzcinowiska) oraz tereny biologicznie czynne – tereny zieleni urządzonej i nieurządzonej). Poznań narażony jest w znaczącym stopniu na suszę atmosferyczną, hydrogeologiczną, hydrologiczną oraz rolniczą. Dlatego oprócz systemu kanalizacji deszczowej rozwijany jest system małej retencji oparty na działaniach wykorzystujących gromadzenie wody w strefach jej opadu. Priorytetowe potrzeby inwestycje w zakresie zagospodarowania wód opadowych dotyczą zlewni: Bogdanki, Górczynki, Strumienia Junikowskiego oraz części zlewni objętych kanalizacją ogólnospławną.

System gospodarki odpadami w Poznaniu oparty jest na trzech kluczowych instalacjach do przetwarzania odpadów:

- Instalacji Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych w Poznaniu;
- Instalacji do odzysku odpadów biodegradowalnych;
- Składowisku Odpadów Komunalnych miasta Poznania z elektrociepłownią biogazową, zlokalizowanym na terenie gminy Suchy Las.

Ważnym elementem zarządzania gospodarką odpadami miasta Poznania jest system selektywnej zbiórki odpadów komunalnych w ramach którego działają: Mobilny Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych, 3 stacjonarne Punkty Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych oraz Punkty „Drugie Życie Rzeczy”. Ze względu na konieczność intensyfikacji działań związanych z podnoszeniem poziomów recyklingu istnieje pilna potrzeba rozwoju infrastruktury wspomagającej – instalacji do sortowania i recyklingu odpadów, instalacji do przetwarzania selektywnie zbieranych bioodpadów czy punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych.

W Poznaniu 30% zapotrzebowania miasta na energię elektryczną zabezpiecza Veolia Energia Poznań SA. Uzupełnieniem systemu produkcji energii elektrycznej jest Instalacja Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych. Produkcja energii elektrycznej w Poznaniu odbywa się również poprzez wykorzystanie biogazu uzyskanego z procesu oczyszczania ścieków na terenie Lewobrzeżnej Oczyszczalni Ścieków i Centralnej Oczyszczalni Ścieków oraz Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Poznaniu. Na terenie Poznania do sieci przyłączonych jest 11 instalacji wytwarzających energię elektryczną z odnawialnych źródeł energii o łącznej mocy zainstalowanej wynoszącej ok. 71 MW oraz 9006 mikroinstalacji o łącznej mocy zainstalowanej 79 MW.

Poznań zasilany jest w energię elektryczną za pośrednictwem trzech elektroenergetycznych stacji transformatorowych NN/WN, zlokalizowanych poza granicami administracyjnymi miasta – SE Plewiska (gm. Komorniki), SE Czerwonak

(gm. Czerwonak) oraz Poznań Południe (gm. Mosina). Obiekty te są obecnie wystarczające dla zaspokojenia zapotrzebowania Poznania na energię elektryczną.

Zasilanie gazem ziemnym w Poznaniu z krajowego systemu przesyłowego odbywa się poprzez pierścieniowy system zasilania z dziewięcioma gazowymi stacjami redukcyjno-pomiarowymi wysokiego ciśnienia I stopnia. Stacje gazowe zachowały rezerwy przepustowości, zapewniające pokrycie zapotrzebowania odbiorców na gaz.

90% obszaru miasta wyposażone jest w gazową sieć dystrybucyjną, a tereny nieposiadające dostępu do gazu sieciowego to w większości tereny zieleni wyłączone z zabudowy bądź tereny niezabudowane.

System ciepłowniczy pokrywa około 61% zapotrzebowania na moc cieplną miasta. Ciepło systemowe wytwarzane jest głównie w Elektrociepłowni EC – II Karolin (Veolia Energia Poznań S.A.). Dodatkowym źródłem ciepła jest Instalacja Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych, zlokalizowana w bezpośrednim sąsiedztwie EC Karolin. Na terenie Poznania działają również kotłownie i lokalne ciepłownie.

Rozwój przestrzenny Poznania wymaga uwzględnienia wyraźnie wyodrębniających się barier funkcjonalno-przestrzennych, będących jednocześnie stymulantami i destymulantami procesów rozwoju miasta. Są to głównie:

- rzeka Warta na odcinku od mostu Lecha do mostu Dębińskiego, stanowiąca, ze względu na małą liczbę przepraw, barierę funkcjonalną;
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią w obrębie dolin rzecznych Warty oraz dla Głównej i Cybiny;
- tory kolejowe separujące sąsiednie osiedla;
- szlaki komunikacyjne ulicy Lechickiej i autostrady A2, stanowiące, ze względu na małą liczbę przepraw i skrzyżowań, barierę dla swobodnej komunikacji wewnątrzmiejskiej;
- lotnisko Poznań-Ławica i 31 Baza Lotnicza Poznań-Krzesiny, których lokalizacja w granicach miasta, obok atutów komunikacyjnych, wprowadza szereg stref ograniczających formę i funkcję zabudowy;
- tereny zamknięte ustalone przez Ministra właściwego do spraw transportu, tereny zamknięte o charakterze zastrzeżonym ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa oraz strefy ochronne terenu zamkniętego Poznań-Babki, terenu zamkniętego Poznań-Krzesiny, kompleksu wojskowego w Biedrusku, wprowadzające specjalne wymogi i ograniczenia dla kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu;
- rozległe obszary lasów i tereny zieleni nieurządzonej poza ścisłym centrum miasta, które obok istotnego znaczenia przyrodniczego i rekreacyjnego, silnie ograniczają lub utrudniają dostępność komunikacyjną terenów zurbanizowanych;
- obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji – historyczne dzielnice śródmieścia, osiedla modernistyczne, tereny poprzemysłowe, zabytkowe XIX-wieczne fortyfikacje, zespoły założeń pałacowo-dworsko-parkowych i folwarcznych oraz tereny dawnych wsi

podmiejskich o zachowanym czytelnym układzie przestrzennym, tereny zieleni urządzonej parków miejskich;

- strefy występowania ruchów masowych oraz strefy osuwisk historycznych;
- zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Streszczenie analizy PESTEL

W Poznaniu istnieje synergia działań związanych z planowaniem przestrzennym, ochroną środowiska oraz rozwojem infrastruktury. Miasto jest zobowiązane do przestrzegania polskiego systemu planowania przestrzennego i dostosowywania swoich działań do krajowych i unijnych regulacji w zakresie ochrony przyrody, ochrony klimatu oraz zasad zrównoważonego rozwoju. Wobec wyzwań związanych z urbanizacją, zmianami klimatycznymi i rozwojem technologicznym, miasto dąży do budowy zrównoważonego, nowoczesnego i przyjaznego środowiska miejskiego. Wspierane są inwestycje infrastrukturalne, rozwój przestrzeni i usług publicznych oraz rozwijające zaangażowanie społeczne, a także inwestycje w nowoczesne technologie. Istotnym elementem jest współpraca z instytucjami krajowymi oraz europejskimi w zakresie realizacji projektów infrastrukturalnych, w tym finansowanych ze środków unijnych. Poznań stawia na zrównoważony rozwój przestrzeni miejskiej, przy uwzględnieniu zmieniających się warunków klimatycznych. Dbałość o tereny zieleni i ekosystemy miejskie jest kluczowa dla podniesienia jakości powietrza i dobrostanu mieszkańców. Zwiększa się znaczenia otwartych przestrzeni rekreacyjnych zapewniających odpoczynek w bliskim sąsiedztwie natury w środowisku miejskim. Rozwój zrównoważonych systemów transportowych wpływa na zmianę preferencji mieszkańców w zakresie mobilności. W gospodarce lokalnej są wdrażane rozwiązania z zakresu efektywnych metod zarządzania zasobami naturalnymi i zielonych miejsc pracy.

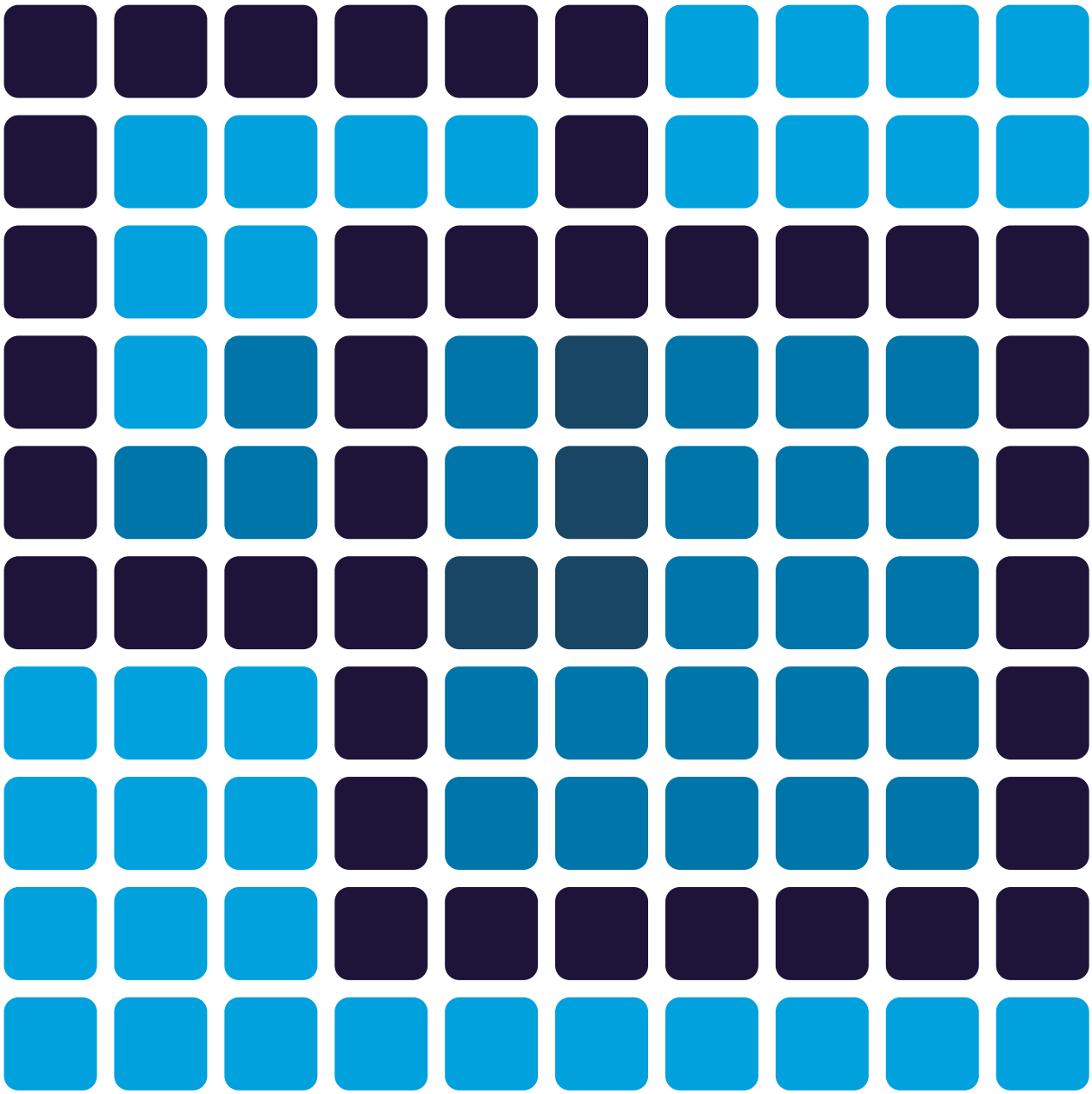

Załączniki

Załącznik nr 1

Wykres 1.
Struktura przeznaczenia terenów w Poznaniu

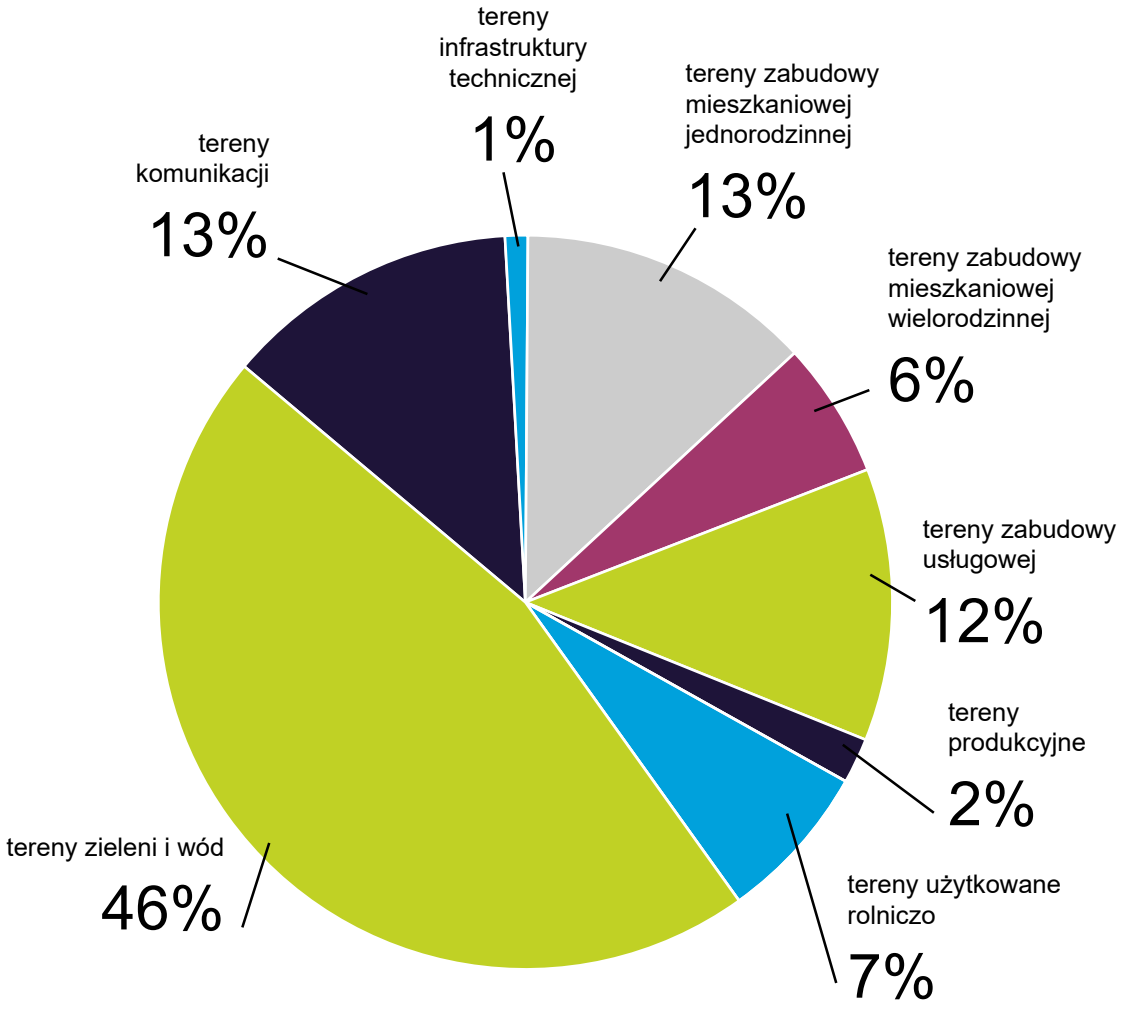

Rodzaj terenu	Udział [%]
tereny komunikacji	13%
tereny infrastruktury technicznej	1%
tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	13%
tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	6%
tereny zabudowy usługowej	12%
tereny produkcyjne	2%
tereny użytkowane rolniczo	7%
tereny zieleni i wód	46%

Załącznik nr 2

Wykres 2.
Tereny miasta Poznania według kierunków rozwoju przestrzennego

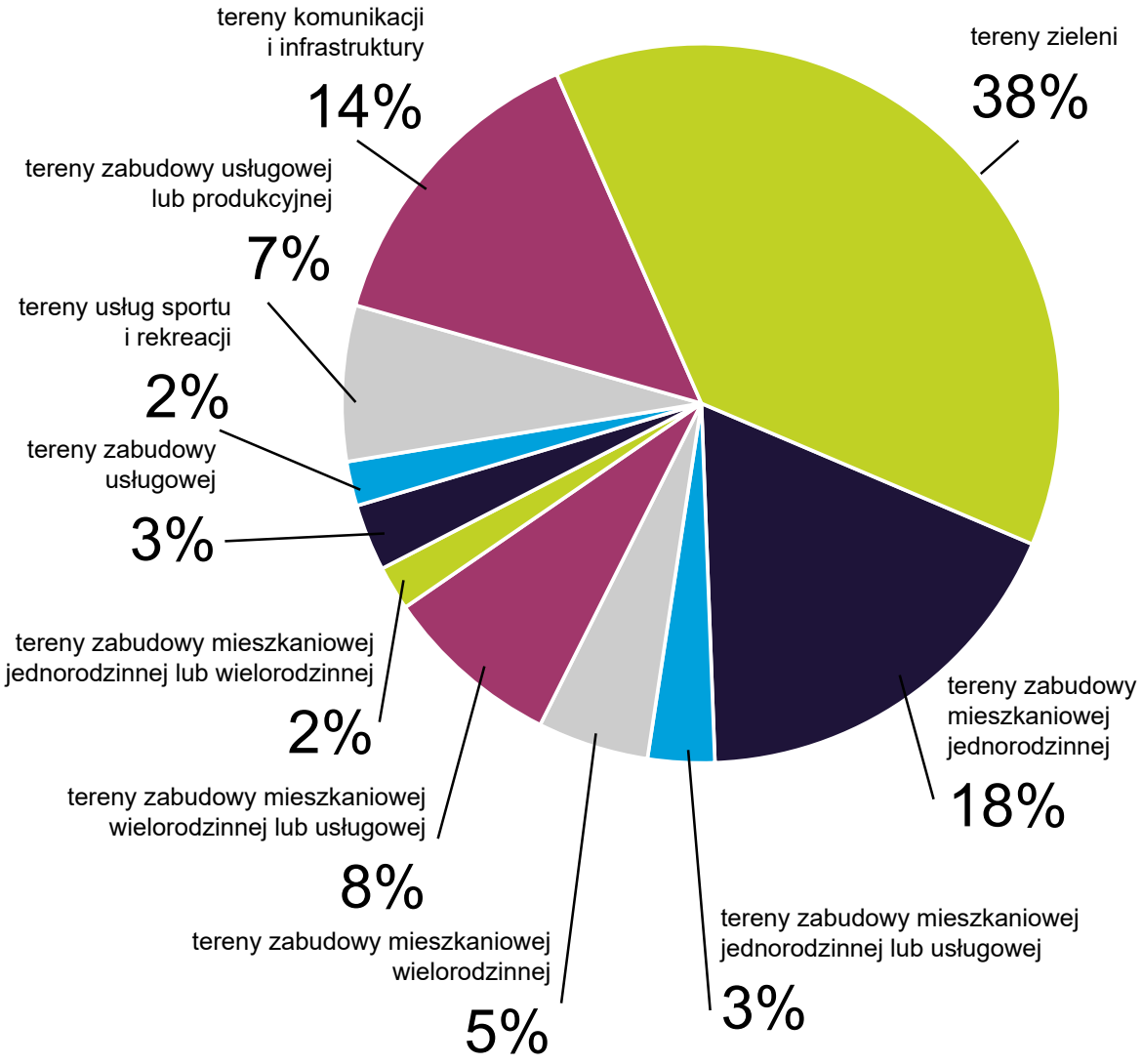

Rodzaj terenu	Udział [%]
tereny zieleni	38%
tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	18%
tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej lub usługowej	3%
tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	5%
tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej lub usługowej	8%
tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej lub wielorodzinnej	2%
tereny zabudowy usługowej	3%
tereny usług sportu i rekreacji	2%
tereny zabudowy usługowej lub produkcyjnej	7%
tereny komunikacji i infrastruktury	14%

Załącznik nr 3

Mapa nr 1. Mapa struktury funkcjonalnej miasta Poznania

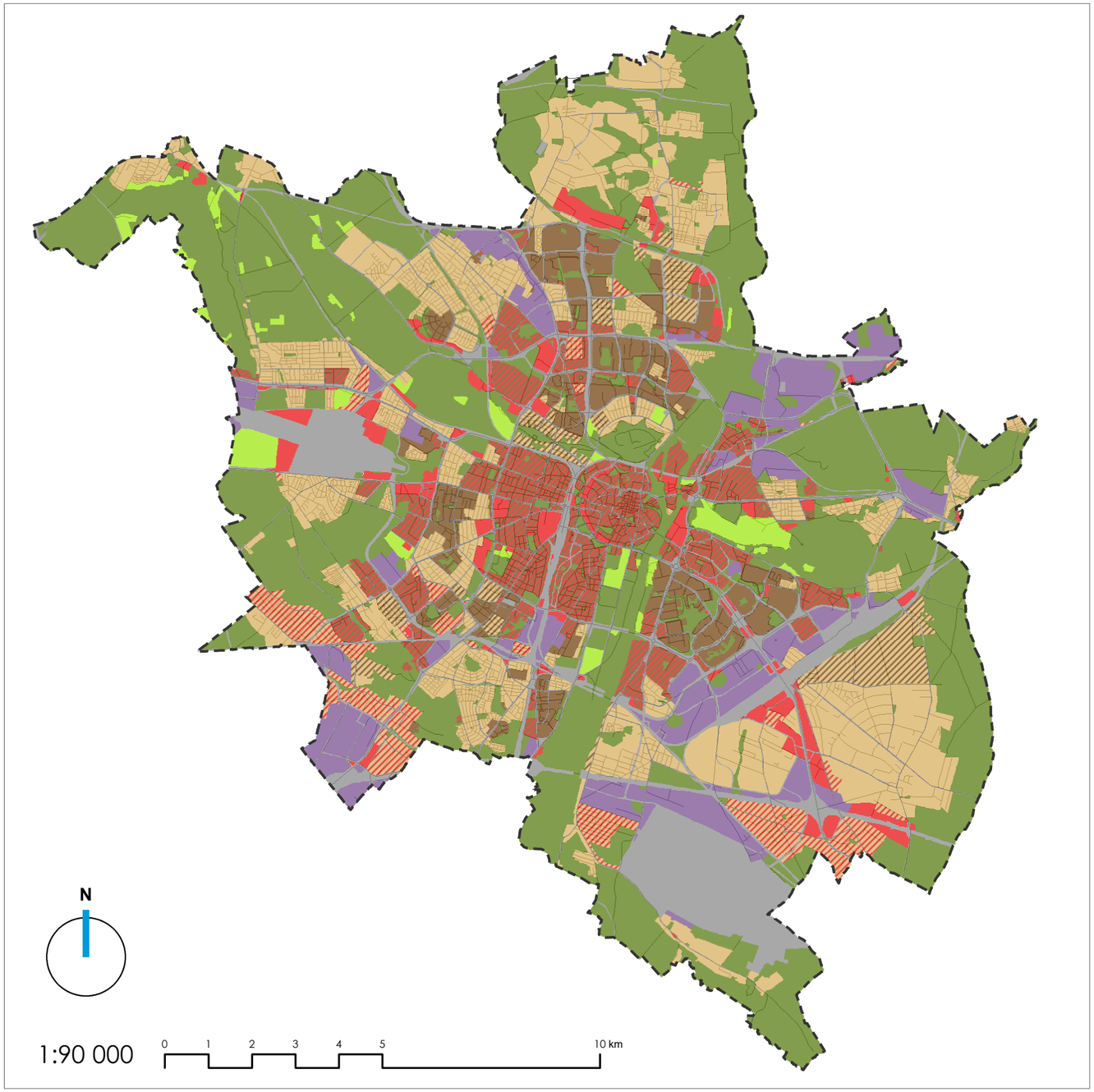

OZNACZENIA:

- GRANICA MIASTA
- TERENY ZIELENI
- TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ JEDNORODZINNEJ
- TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ JEDNORODZINNEJ LUB USŁUGOWEJ
- TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ WIELORODZINNEJ
- TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ WIELORODZINNEJ LUB USŁUGOWEJ
- TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ JEDNORODZINNEJ LUB WIELORODZINNEJ
- TERENY ZABUDOWY USŁUGOWEJ
- TERENY SPORTU I REKREACJI
- TERENY ZABUDOWY USŁUGOWEJ LUB PRODUKCYJNEJ
- TERENY KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY
- OSIE ULIC

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU MIASTA POZNANIA

STRUKTURA FUNKCJONALNA POZNANIA WG ZAGREGOWANYCH KIERUNKÓW PRZEZNACZENIA W STUDIUM 2023 R.

Załącznik nr 4

Mapa nr 2. Sytuacja planistyczna Poznania

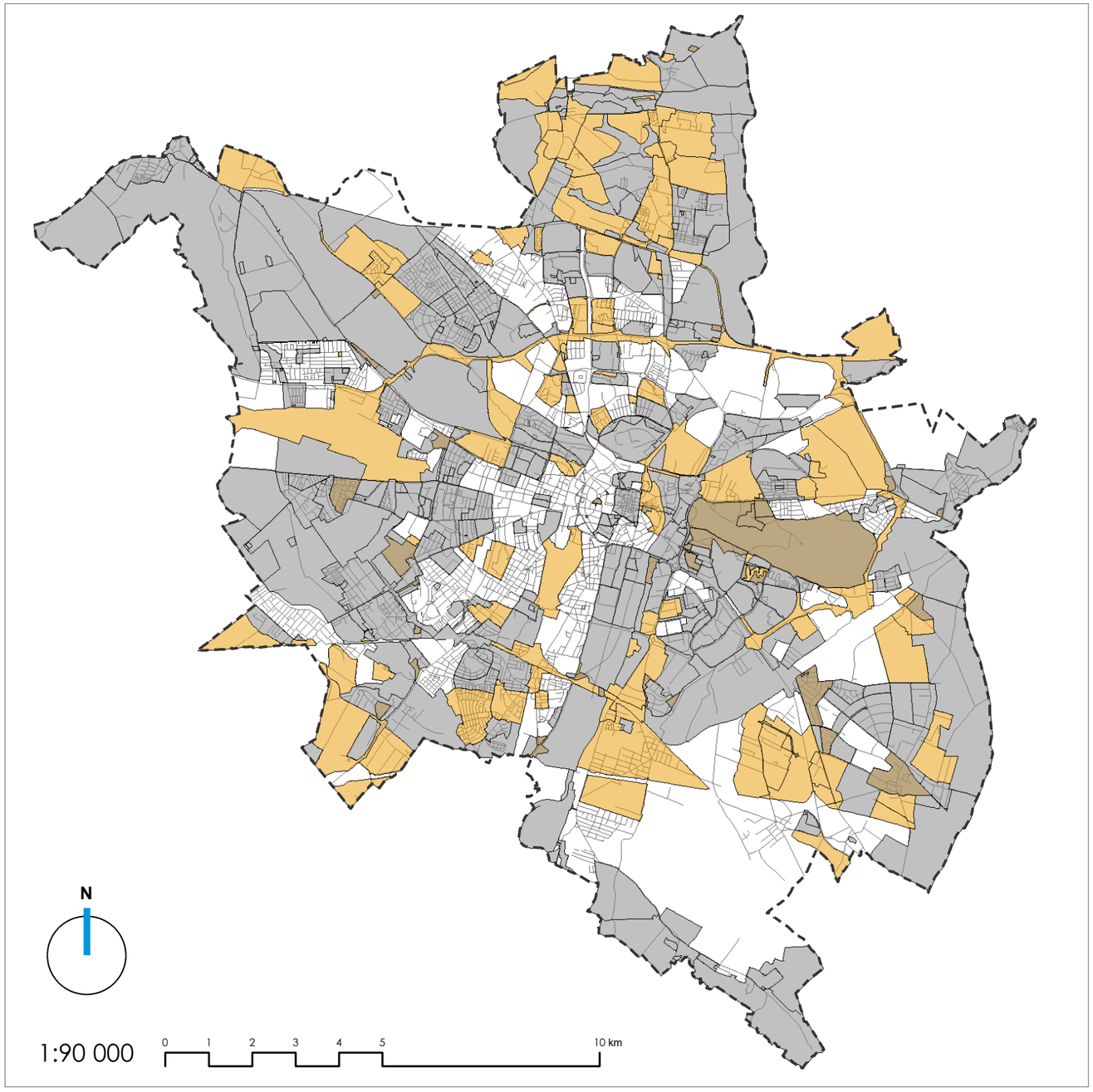

OZNACZENIA:

- GRANICA MIASTA
- MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO - OBOWIĄZUJĄCE
- MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO - W OPRACOWANIU
- OSIE ULIC

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU MIASTA POZNANIA

SYTUACJA PLANISTYCZNA

Załącznik nr 5

Wykres 3.
Udział obszarów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni miasta na koniec 2024 r.

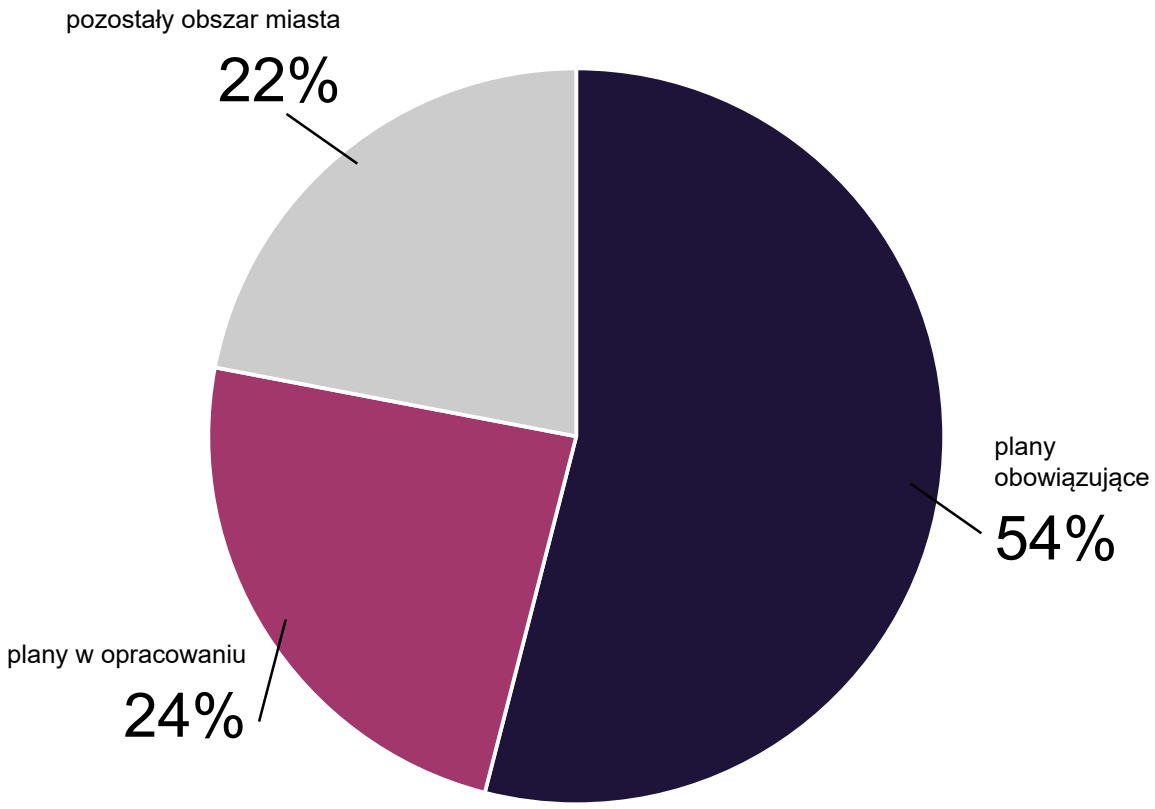

Status MPZP	Udział [%]
plany obowiązujące	54%
plany w opracowaniu	24%
pozostały obszar miasta	22%

Załącznik nr 6

Tabela nr 1 Analiza benchmarkingowa pozycji Poznania na tle największych polskich miast

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Powierzchnia miasta	**Rok**	**Poznań**	**Kraków**	**Łódź**	**Warszawa**	**Wrocław**
Powierzchnia w ha	2017	26191	32685	29325	51724	29282
	2018	26191	32685	29325	51724	29282
	2019	26191	32685	29325	51724	29282
	2020	26191	32685	29325	51724	29282
	2021	26191	32685	29325	51724	29282
	2022	26191	32685	29325	51720	29281
	2023	26191	32685	29325	51720	29281
Demografia	**Rok**	**Poznań**	**Kraków**	**Łódź**	**Warszawa**	**Wrocław**
Liczba ludności w tys.	2017	538,6	767,3	690,4	1764,6	638,6
	2018	536,4	771,1	685,3	1778	640,6
	2019	534,8	779,1	679,9	1790,7	642,7
	2020	547,8	800,5	673	1861,8	673,6
	2021	545,1	802,6	664,9	1863,1	674,3
	2022	541,3	803,3	658,4	1862	674,1
	2023	538,4	806,2	652	1861,6	673,7
Gęstość zaludnienia w osobach/km^2	2017	2057	2348	2354	3412	2181
	2018	2048	2359	2337	3437	2188
	2019	2042	2384	2319	3462	2195
	2020	2091	2449	2295	3599	2300
	2021	2081	2456	2267	3602	2303
	2022	2067	2458	2245	3600	2302
	2023	2056	2467	2223	3599	2301
Liczba kobiet w tys.	2017	287,4	409,2	375,8	953,8	340,6
	2018	286,2	411,2	373	960,3	341,5
	2019	285,2	415,6	370	966,3	342,6
	2020	292,3	426,6	366,4	1003	357
	2021	290,9	427,8	361,8	1003	357,2
	2022	288,9	428,4	358,1	1003	357
	2023	287,2	429,9	354,4	1002	356,8

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Wskaźnik feminizacji	2017	114	114	119	118	114
	2018	114	114	119	117	114
	2019	114	114	119	117	114
	2020	114	114	119	117	113
	2021	114	114	119	117	113
	2022	114	114	119	117	113
	2023	114	114	119	117	113
Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym 0-17 w %	2017	16,5	16,6	14,7	17,6	16,2
	2018	16,8	16,9	14,9	17,9	16,6
	2019	17	17,2	15,1	18,3	16,9
	2020	15,4	15,8	14,6	17,5	15,4
	2021	15,6	16,1	14,7	17,7	15,7
	2022	15,7	16,4	14,9	17,8	16
	2023	15,6	16,5	14,9	17,7	16,1
Udział ludności w wieku produkcyjnym 18–59/64 w %	2017	59,5	60,3	57,9	58,4	60
	2018	58,7	59,6	57,1	57,8	59,2
	2019	58,1	59,1	56,4	57,3	58,6
	2020	60,9	61,9	57,1	60	61,7
	2021	60,7	61,6	56,8	59,9	61,4
	2022	60,4	61,3	56,4	59,8	61
	2023	60,2	61,1	56,2	59,8	60,8
Udział ludności w wieku poprodukcyjnym 60/65+ w %	2017	24	23,1	27,4	24	23,8
	2018	24,5	23,5	28	24,3	24,2
	2019	24,9	23,6	28,6	24,4	24,5
	2020	23,7	22,3	28,3	22,5	22,9
	2021	23,8	22,3	28,5	22,4	22,9
	2022	23,9	22,4	28,7	22,4	23
	2023	24,1	22,4	28,9	22,4	23,1
Wskaźnik obciążenia ekonomicznego ludności w %	2017	68,1	65,8	72,6	71,3	66,7
	2018	70,3	67,8	75,1	73	68,9
	2019	72,2	69,2	77,4	74,6	70,7
	2020	64,2	61,6	75,1	66,6	62
	2021	64,8	62,4	76,2	66,9	62,9
	2022	65,6	63,2	77,2	67,3	63,8
	2023	66	63,6	78	67,2	64,4

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Udział ludności w wieku 60 lat i powyżej w %	2017	27,2	26,2	31	27,2	27,2
	2018	27,6	26,5	31,6	27,3	27,5
	2019	28	26,5	32,1	27,3	27,7
	2020	26,4	24,9	31,5	25	25,6
	2021	26,3	24,7	31,5	24,7	25,4
	2022	26,3	24,7	31,5	24,6	25,3
	2023	26,4	24,6	31,5	24,5	25,2
Udział ludności w wieku 85 lat i powyżej w %	2017	2,5	2,5	2,9	3	2,7
	2018	2,6	2,6	3	3,1	2,8
	2019	2,7	2,6	3	3,1	2,9
	2020	2,5	2,5	2,9	2,9	2,7
	2021	2,5	2,5	2,9	2,8	2,7
	2022	2,6	2,5	2,9	2,9	2,7
	2023	2,6	2,6	2,9	2,9	2,7
Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	2017	1,5	2	-5,5	1,3	0,5
	2018	0,7	2,1	-5,6	0,9	0,8
	2019	0,6	2	-5,6	1,3	0,9
	2020	-1,4	-0,1	-7,7	-0,8	-0,9
	2021	-2,8	-1	-10	-2,3	-2
	2022	-2,6	-0,5	-7,9	-1,3	-1,4
	2023	-2,7	-0,5	-7,4	-1,9	-1,8
Saldo migracji na 1000 mieszkańców	2017	-3,5	2,6	-1,8	4,5	2,2
	2018	-3,5	6,1	-1,7	6,2	2,3
	2019	-3,2	9	-1,6	5,7	3,2
	2020	-3,1	3,1	-2	2,4	1,9
	2021	-2,2	4	-1,9	1,9	1,4
	2022	-2,9	2,4	-1,7	1,5	1,5
	2023	-2	4,1	-2,3	1,7	1,4
Ludność w wieku 13 lat i więcej wg poziomu wykształcenia w % (ludność ogółem=100), z tego:	2021	100	100	100	100	100
wyższe	2021	39,4	43,2	30,7	47,4	41,8
średnie i policealne	2021	33	31,9	36,7	32	32,9

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
zasadnicze zawodowe/ branżowe	2021	14,3	12,5	15	8,3	12
gimnazjalne	2021	2,2	1,9	2,4	2,1	1,9
podstawowe ukończone	2021	6,4	6	10,3	5,7	6,4
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	2021	2	2	2,2	2,2	2
nie ustalony	2021	2,8	2,4	2,7	2,3	3
Ludność w wieku 15 lat i więcej wg stanu cywilnego w % (ludność ogółem=100), z tego:	2021	100	100	100	100	100
kawalerowie, panny	2021	34,6	32,7	21,7	32,6	34,9
żonaci, zamężne	2021	47,9	52	55,2	50,5	47,8
wdowcy, wdowy	2021	8,1	6,7	9,7	7,1	7
rozwiedzeni, rozwiedzione	2021	9,2	7,9	11,7	9,4	9,8
nieustalony	2021	0,3	0,6	1,7	0,4	0,5
Gospodarstwa domowe	**Rok**	**Poznań**	**Kraków**	**Łódź**	**Warszawa**	**Wrocław**
Liczba gospodarstw domowych ogółem	2021	220993	320708	289269	791048	280635
Struktura gospodarstw domowych w % wg liczby osób w gospodarstwie (ogółem=100), z tego:						
gospodarstwa domowe 1-osobowe	2021	31,9	32,5	34,7	35,1	32,1
gospodarstwa domowe 2-osobowe	2021	30,4	29,1	30,9	29,4	30,8
gospodarstwa domowe 3-osobowe	2021	17,7	17,8	18,0	17,1	18,5
gospodarstwa domowe 4-osobowe	2021	12,0	12,5	10,6	12,1	12,0
gospodarstwa domowe 5-osobowe i większe	2021	8,0	8,2	5,8	6,3	6,7
Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym	2021	2,41	2,43	2,27	2,31	2,35
Struktura gospodarstw domowych w % wg składu rodzinnego (ogółem=100), z tego:						
rodzinne ogółem, w tym:	2021	59,3	58,7	59,0	56,2	58,5
jednorodzinne	2021	54,4	53,8	55,1	53,0	54,4
dwurodzinne	2021	4,3	4,3	3,5	2,8	3,7

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
trzy i więcej rodzinne	2021	0,5	0,6	0,3	0,4	0,4
nierodzinne ogółem, w tym:	2021	40,7	41,3	41,0	43,8	41,5
nierodzinne 1-osobowe	2021	31,9	32,5	34,7	35,1	32,1
nierodzinne wieloosobowe	2021	8,8	8,8	6,4	8,7	9,4
Liczba rodzin ogółem	2021	143004	206225	183141	474664	176668
Struktura rodzin w % wg typów (ogółem=100), z tego:						
małżeństwa ogółem	2021	61,5	62,9	59,1	60,6	59,5
związki niesformalizowane ogółem	2021	13,4	11,0	11,3	12,4	13,8
matki z dziećmi	2021	21,6	22,6	26,0	23,2	22,7
ojcowie z dziećmi	2021	3,5	3,5	3,6	3,8	4,0
Struktura małżeństw w % wg typów (ogółem=100), z tego:						
małżeństwa bez dzieci	2021	42,3	38,6	45,9	39,1	41,4
małżeństwa z dziećmi	2021	57,7	61,4	54,1	60,9	58,6
Struktura związków niesformalizowanych w % wg typów (ogółem=100), z tego:						
związki niesformalizowane bez dzieci	2021	53,6	55,0	45,3	50,4	55,4
związki niesformalizowane z dziećmi	2021	46,4	45,0	54,7	49,6	44,6
Struktura rodzin w % (ogółem=100), z tego:						
rodziny bez dzieci	2021	33,2	30,3	32,3	29,9	32,3
rodziny z dziećmi ogółem	2021	66,8	69,7	67,7	70,1	67,7
Struktura rodzin w % wg liczby dzieci (ogółem=100), z tego:						
rodziny z 1 dzieckiem	2021	41,3	42,0	45,9	42,1	42,8
rodziny z 2 dzieci	2021	20,9	22,9	18,9	23,3	21,2
rodziny z 3 dzieci	2021	3,7	4,0	2,5	3,9	3,2
rodziny z 4 i więcej dzieci	2021	0,9	0,8	0,5	0,8	0,6
Przeciętna liczba dzieci w rodzinie	2021	1,47	1,48	1,38	1,48	1,44

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Mieszkalnictwo	**Rok**	**Poznań**	**Kraków**	**Łódź**	**Warszawa**	**Wrocław**
Mieszkania na 1000 mieszkańców	2017	479	495	516	540	501
	2018	488	505	524	549	514
	2019	499	517	534	557	530
	2020	525	539	546	555	537
	2021	536	547	557	562	549
	2022	549	559	571	570	562
	2023	560	568	585	579	574
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m^2	2017	64,5	57,7	54,2	59,0	69,6
	2018	64,5	57,6	54,3	59,0	69,3
	2019	64,4	57,6	54,5	59,0	68,8
	2020	63,3	57,7	55,3	58,7	59,4
	2021	63,2	57,7	55,4	58,8	59,4
	2022	63,2	57,8	55,5	58,8	59,4
	2023	63,2	57,8	55,6	58,8	59,4
Przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu	2017	3,48	3,13	3,08	3,16	3,80
	2018	3,47	3,12	3,08	3,15	3,77
	2019	3,46	3,10	3,08	3,14	3,74
	2020	3,38	3,10	3,10	3,08	3,23
	2021	3,37	3,09	3,10	3,08	3,22
	2022	3,36	3,08	3,09	3,07	3,21
	2023	3,35	3,08	3,09	3,07	3,20
Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	2017	2,09	2,02	1,94	1,85	2,0
	2018	2,05	1,98	1,91	1,82	1,95
	2019	2,01	1,94	1,87	1,80	1,89
	2020	1,90	1,85	1,83	1,80	1,86
	2021	1,87	1,83	1,79	1,78	1,82
	2022	1,82	1,79	1,75	1,75	1,78
	2023	1,78	1,76	1,71	1,73	1,74

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Mieszkania oddane do użytku na 1000 mieszkańców	2017	8	14	4	12	14
	2018	8	13	4	13	15
	2019	9	17	6	12	18
	2020	9	13	9	13	16
	2021	12	13	7	10	16
	2022	10	13	9	8	13
	2023	9	12	8	9	12
Gospodarka	**Rok**	**Poznań**	**Kraków**	**Łódź**	**Warszawa**	**Wrocław**
Produkt krajowy brutto ogółem w mln zł	2017	55184	65436	44192	263961	55242
	2018	58294	71937	48669	288538	60696
	2019	64375	77903	52838	314341	66928
	2020	66488	80111	54306	323632	67633
	2021	75914	93449	60607	355891	75688
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w zł	2017	102278	85344	63696	150136	86538
	2018	108425	93486	70770	163059	94948
	2019	120148	100541	77398	176267	104313
	2020	120985	99946	80086	173885	100131
	2021	139005	116630	90632	191318	112493
Wartość dodana brutto na 1 pracującego w zł	2017	141362	126775	126775	183020	131527
	2018	2018	149638	135251	135251	195528
	2019	2019	163973	142035	142035	209569
	2020	2020	170533	146478	146478	216221
	2021	2021	187640	162861	162861	226525
Podmioty gospodarcze ogółem	2017	112548	138515	93448	434676	120203
	2018	111670	140500	92537	433823	122684
	2019	115423	146919	94115	456338	122731
	2020	118751	152837	96130	475287	127516
	2021	123009	160013	99238	499070	133806
	2022	126993	168231	102184	525475	141611
	2023	130621	176924	104125	552771	148559

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Podmioty gospodarcze na 1000 mieszkańców	2017	209	181	135	246	188
	2018	208	182	135	244	191
	2019	216	189	138	255	191
	2020	217	191	143	255	189
	2021	226	199	149	268	198
	2022	235	209	155	282	210
	2023	243	219	160	297	220
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	2017	66451	84099	63203	231545	72245
	2018	68431	87852	64191	242003	75630
	2019	70522	92252	65192	253714	73239
	2020	72467	95822	66597	262274	76420
	2021	74649	100113	68530	273265	80245
	2022	77155	105744	70329	287545	86135
	2023	80013	111977	71303	303603	91011
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	2017	4034	4965	2176	30635	4602
	2018	3161	4561	1647	25391	3845
	2019	3239	4830	1579	26967	4118
	2020	3224	4921	1470	28236	4132
	2021	3324	5208	1560	29973	4293
	2022	3459	5463	1678	31875	4455
	2023	3465	5623	1742	33743	4624
Rynek pracy	**Rok**	**Poznań**	**Kraków**	**Łódź**	**Warszawa**	**Wrocław**
Pracujący w gospodarce narodowej wg miejsca zamieszkania	2022	261308	389925	285864	904745	331282
	2023	264110	396842	284415	922287	333919
Pracujący w gospodarce narodowej wg siedziby pracy głównej	2022	372412	517651	329781	1938184	422751
Udział pracujących w sekcji A w% (rolnictwo)	2022	0,6	0,9	0,7	0,6	0,6
Udział pracujących w sekcjach B-E w % (przemysł)	2022	14,6	10,7	19,3	7,3	13,6
Udział pracujących w sekcjiF w % (budownictwo)	2022	5,5	5,2	4,5	4,6	5,5

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Udział pracujących w sekcjachG-N, R-Uw % (usługi I)	2022	57,7	61,6	54	65,2	59,5
Udział pracujących w sekcjachO-Q w % (usługi II)	2022	21,6	21,6	21,5	22,3	20,9
Wskaźnik zatrudnienia kobiet w %	2020	54,3	55,5	45	59,9	59,3
	2021	56,1	59,5	46,3	61,5	59,1
	2022	57,6	59,2	49,4	61,4	58,2
	2023	57,4	61,6	48,9	62,6	58,3
Współczynnik aktywności zawodowej osób w wieku 18–59/64 lata w %	2020	83	82,2	83,7	87	88,3
	2021	86,7	88,5	84,5	88,7	88,5
	2022	88	88,4	85,8	88,7	88,3
	2023	87,9	87,8	86,2	89,4	88,1
Bezrobotni zarejestrowani ogółem	2017	5048	12959	21896	26056	8227
	2018	4214	11467	19251	19382	7247
	2019	3737	9899	16917	17367	6429
	2020	7031	15713	20927	24403	9555
	2021	5654	14576	20325	24132	7915
	2022	3581	12112	15420	20172	6402
	2023	3524	9963	14892	18188	6277
Stopa bezrobocia rejestrowanego w %	2017	1,4	2,7	6,3	2	2,1
	2018	1,2	2,3	5,4	1,5	1,9
	2019	1,1	2	4,8	1,3	1,6
	2020	2	3,1	6	1,8	2,4
	2021	1,6	2,8	5,8	1,7	1,9
	2022	1	2,3	4,5	1,5	1,6
	2023	1	1,9	4,4	1,4	1,6
Udział bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 1 rok w %	2017	33,6	40,9	46,3	41,5	36,7
	2018	30,9	40,2	45,6	35,3	37,5
	2019	25,6	37,6	46,8	29,5	35,3
	2020	23,7	32,2	45,4	31,9	31,9
	2021	38,6	54,1	58,5	45,9	46,9
	2022	26,4	42,4	52,3	39,5	38,6
	2023	25,5	34	41	31,2	34,7

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Udział bezrobotnych z wykształceniem wyższym w %	2017	29,5	28,4	13,8	31,4	29,8
	2018	30,2	29,1	14,4	33,1	32
	2019	32,2	31,2	15,1	34,6	33,3
	2020	27,9	28	14,9	34,4	32
	2021	27,4	25,2	13,8	31,2	29,3
	2022	31	26,1	15,9	32,8	30,8
	2023	36,1	30,4	15,6	33,3	33,5
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy	2017	10	7	9	9	3
	2018	7	4	7	13	2
	2019	5	6	13	19	3
	2020	9	12	11	39	7
	2021	7	6	7	25	4
	2022	5	6	15	16	6
	2023	9	7	17	6	6
Wynagrodzenia	**Rok**	**Poznań**	**Kraków**	**Łódź**	**Warszawa**	**Wrocław**
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł	2017	5062	4966	4463	6059	5070
	2018	5356	5368	4779	6433	5338
	2019	5713	5879	5175	6803	5758
	2020	6105	6482	5511	7147	6141
	2021	6663	7203	6062	7688	6694
	2022	7363	8157	6629	8540	7392
	2023	8303	9224	7548	9626	8335
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej w % (Polska=100)	2017	112	110	99	134	112
	2018	111	111	99	133	110
	2019	110	114	100	131	111
	2020	111	117	100	129	111
	2021	111	120	101	128	112
	2022	110	122	99	127	110
	2023	109	121	99	127	110

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw w zł	2017	5054	4921	4256	5774	4819
	2018	5406	5287	4604	6155	5156
	2019	5743	5868	4873	6457	5570
	2020	5998	6344	5146	6718	5851
	2021	6469	7158	5649	7227	6443
	2022	7360	8294	6220	8104	7168
	2023	8167	9341	6967	9022	8141
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw wg sekcji PKD w zł – Przemysł	2017	6144	5511	4177	5701	5591
	2018	6397	5786	4594	5993	5917
	2019	6684	6229	4873	6301	6294
	2020	6941	6526	5200	6601	6476
	2021	7306	7119	5691	7078	6931
	2022	8033	7802	6143	7651	7734
	2023	8916	8872	6761	8596	8586
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw wg sekcji PKD w zł – Budownictwo	2017	5157	4569	4258	6434	5031
	2018	5663	4968	4537	6790	5143
	2019	6057	5367	4848	7216	5578
	2020	6122	5525	5119	7573	5803
	2021	6491	6011	5519	8156	6394
	2022	6880	6685	5775	9420	6915
	2023	7502	7339	5932	9229	7673
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw wg sekcji PKD w zł – Handel; naprawa pojazdów samochodowych	2017	4268	3856	4413	5955	4225
	2018	4646	4122	4621	6349	4663
	2019	5076	4615	4859	6619	4930
	2020	5195	4968	5012	6900	5160
	2021	6019	5409	5481	7374	5656
	2022	6774	6571	6157	8315	6145
	2023	7602	7304	6826	9125	6855
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw wg sekcji PKD w zł – Transport; gospodarka magazynowa	2017	4535	3539	4124	4688	4510
	2018	4775	3706	4581	5017	4776
	2019	4768	4002	4797	5279	5191
	2020	4957	4441	5060	5303	5219
	2021	5059	4660	5370	5628	5441
	2022	6278	5545	6304	6490	6630
	2023	7063	6623	7292	7412	7320

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw wg sekcji PKD w zł – Zakwaterowanie i gastronomia	2017	3056	2903	2558	3885	3762
	2018	3403	3184	3019	4261	4015
	2019	3621	3465	3093	4559	4215
	2020	3638	3516	3430	4445	4317
	2021	4205	3911	3661	4987	4762
	2022	4503	4447	4226	5576	5155
	2023	5078	5126	4523	6403	5984
Edukacja	**Rok**	**Poznań**	**Kraków**	**Łódź**	**Warszawa**	**Wrocław**
Liczba szkół podstawowych	2017	133	200	144	403	135
	2018	137	202	152	402	139
	2019	136	205	155	405	140
	2020	140	202	154	408	137
	2021	140	203	155	409	139
	2022	144	203	154	414	142
Liczba oddziałów w szkołach podstawowych	2017	1975	2492	2035	6474	1939
	2018	2301	2924	2359	7502	2264
	2019	2428	3106	2570	7641	2465
	2020	2458	3228	2598	7860	2531
	2021	2484	3309	2619	8028	2632
	2022	2502	3351	2611	8062	2696
Liczba uczniów w szkołach podstawowych	2017	36961	48061	40144	124254	38836
	2018	42023	55470	46008	143068	45113
	2019	42114	55993	46496	145475	46537
	2020	42565	57822	46880	149262	48280
	2021	43065	59056	47199	152153	50269
	2022	45770	62514	48851	162293	53805
Liczba absolwentów w szkołach podstawowych		0	0	0	0	0
	2018	0	0	0	0	0
	2019	4668	7163	5440	16825	4941
	2020	4454	5479	4804	14021	4427
	2021	4705	6557	5537	16769	5298
	2022	6606	8477	7334	21793	7344

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Współczynnik skolaryzacji netto w szkołach podstawowych w %	2017	106	99	96	99	97
	2018	106	100	97	99	98
	2019	104	98	97	98	98
	2020	105	100	99	100	100
	2021	113	106	103	102	108
	2022	119	110	107	107	113
Liczba gimnazjów	2017	23	41	67	57	36
	2018	23	37	65	49	31
	2019	1	0	3	2	1
Liczba oddziałów w gimnazjach	2017	470	593	497	1399	399
	2018	250	309	254	729	205
	2019	1	0	3	2	1
Liczba uczniów w gimnazjach	2017	9993	12344	10926	31440	9291
	2018	5415	6414	5601	16239	4710
	2019	43	0	57	50	13
Liczba absolwentów gimnazjów	2017	4054	5688	4902	12887	4266
	2018	4458	5829	4954	14291	4298
	2019	4358	6293	3643	14900	4125
	2020	0	0	41	40	9
Liczba liceów ogólnokształcących	2017	74	96	66	187	68
	2018	73	92	65	194	65
	2019	82	95	66	209	65
	2020	82	93	64	210	60
	2021	77	88	64	208	57
	2022	85	88	63	213	60
Liczba oddziałów w liceach ogólnokształcących	2017	578	729	546	1724	559
	2018	576	743	556	1807	563,5
	2019	817	1050	764	2573	769
	2020	790	1049	762	2610	746
	2021	798	1033	760	2706	770
	2022	877	1091	815	2953	855

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Liczba uczniów w liceach ogólnokształcących	2017	16359	19066	14321	44752	15146
	2018	16407	18706	14469	46645	15112
	2019	21147	25014	18790	66586	19855
	2020	20764	25454	18930	68369	20032
	2021	20780	25653	19345	70963	20659
	2022	22087	27399	20834	81515	23165
Liczba absolwentów liceów ogólnokształcących	2017	4838	5561	3945	12764	4340
	2018	4982	5906	3982	13118	4269
	2019	4523	5810	3904	13084	3827
	2020	4570	5685	3770	13631	4329
	2021	4510	5973	4380	15220	4667
	2022	5141	6548	4593	16711	4787
Liczba techników	2017	22	28	29	55	25
	2018	22	28	29	54	26
	2019	23	28	33	54	29
	2020	23	28	31	55	29
	2021	23	29	32	55	30
	2022	24	29	32	56	30
Liczba oddziałów w technikach	2017	347	439	315	728	280
	2018	358	455	321	754	296
	2019	494	550	400	965	401
	2020	501	541	409	967	427
	2021	523	544	429	982	451
	2022	567	581	474	1050	513
Liczba uczniów w technikach	2017	8538	11214	7093	17129	6404
	2018	8865	11377	7000	17949	6501
	2019	12420	14240	8985	24067	9001
	2020	12566	13793	8900	23959	9419
	2021	13303	13928	9238	24847	10184
	2022	14649	14940	10173	26419	12063

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Liczba absolwentów w technikach	2017	1649	2403	1385	3236	1338
	2018	1644	2370	1418	3281	1267
	2019	1628	2116	1342	3321	1275
	2020	1854	2630	1481	3585	1339
	2021	1897	2590	1476	3644	1400
	2022	2064	2674	1491	4070	1455
Liczba szkół artystycznych niedających uprawnień zawodowych	2017	2	8	7	24	5
	2018	2	8	7	22	4
	2019	1	7	4	19	3
	2020	1	7	4	15	3
	2021	1	7	4	15	3
	2022	1	7	5	16	3
Liczba uczniów szkół artystycznych niedających uprawnień zawodowych	2017	397	1449	978	2266	768
	2018	384	1362	926	2112	716
	2019	320	1188	812	1873	697
	2020	298	1130	760	1772	704
	2021	293	1107	728	1754	701
	2022	299	1068	878	1792	711
Liczba absolwentów szkół artystycznych niedających uprawnień zawodowych	2017	61	217	116	328	96
	2018	59	179	124	283	129
	2019	52	158	96	248	92
	2020	50	167	104	287	80
	2021	46	174	128	270	111
	2022	48	144	108	252	110
Liczba szkół specjalnych przysposabiających do pracy	2017	6	12	5	11	6
	2018	6	12	5	11	6
	2019	7	12	5	12	6
	2020	7	12	6	12	6
	2021	7	12	6	13	6
	2022	7	12	6	13	6

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Liczba oddziałów szkół specjalnych przysposabiających do pracy	2017	33	47	30	61	17
	2018	42	56	32	66	18
	2019	51	66	45	73	21
	2020	48	71	48	78	21
	2021	47	81	52	94	21
	2022	47	76	50	93	19
Liczba uczniów szkół specjalnych przysposabiających do pracy	2017	159	215	132	288	99
	2018	171	226	138	289	97
	2019	205	244	159	331	143
	2020	189	255	170	369	143
	2021	189	258	167	382	134
	2022	183	247	169	375	122
Liczba absolwentów szkół specjalnych przysposabiających do pracy	2017	39	58	43	86	18
	2018	37	48	33	89	23
	2019	25	47	32	87	17
	2020	42	47	27	54	19
	2021	30	40	41	80	27
	2022	43	55	30	86	35
Liczba szkół branżowych I stopnia	2017	16	22	13	21	14
	2018	18	21	15	22	14
	2019	20	24	16	27	16
	2020	20	23	16	28	17
	2021	20	23	15	29	17
	2022	20	22	16	26	18
Liczba oddziałów szkół branżowych I stopnia	2017	32	41	25	35	28
	2018	67,5	76	90	74	62
	2019	150	152	95	172	124
	2020	157	156	100	177	133
	2021	163	157	99	187	136
	2022	154	141	97	168	119

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Liczba uczniów szkół branżowych I stopnia	2017	712	782	448	724	522
	2018	1209	1283	823	1427	910
	2019	2651	2533	1579	2891	1729
	2020	2765	2462	1656	3016	1890
	2021	2931	2568	1727	3225	2060
	2022	3195	2443	1751	3231	2096
Liczba absolwentów szkół branżowych I stopnia	2020	408	474	159	302	214
	2021	390	400	193	367	224
	2022	1085	913	417	873	497
Liczba szkół branżowych II stopnia	2020	1	2	2	2	3
	2021	4	3	2	2	4
	2022	5	3	6	4	7
Liczba oddziałów szkół branżowych II stopnia	2020	1	2	2	4	3
	2021	6	6	2	7	7
	2022	13	15	10	15	11
Liczba uczniów szkół branżowych II stopnia	2017	34	75	38	144	41
	2018	158	139	22	241	71
	2019	393	345	158	435	135
Liczba absolwentów szkół branżowych II stopnia	2022	19	37	22	53	16
Liczba szkół policealnych	2017	62	77	56	101	81
	2018	57	68	53	97	69
	2019	48	46	44	83	50
	2020	41	45	38	72	40
	2021	40	38	35	59	39
	2022	40	41	35	63	39
Liczba oddziałów szkół policealnych	2017	450	604	267	691	501
	2018	420	530	260	728	464
	2019	370	465	230	685	356
	2020	310	496	215	647	309
	2021	321	476	266	664	368
	2022	397	526	283	682	395

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Liczba uczniów szkół policealnych	2017	9558	11989	6123	13960	9890
	2018	10028	11199	6081	16285	9914
	2019	8320	8602	4202	15288	7457
	2020	8259	11845	4824	17894	8456
	2021	11171	12635	6072	19933	11559
	2022	12347	13346	6695	21135	13046
Liczba absolwentów szkół policealnych	2017	2760	4028	1132	3702	2322
	2018	3317	3692	1008	3593	2087
	2019	1704	2110	995	3262	2076
	2020	2387	2446	1015	3349	1820
	2021	2396	2716	926	4209	2462
	2022	3196	3050	1344	5409	3357
Liczba uczniów cudzoziemców, którzy nie są obywatelami polskimi ogółem wg stanu na 30.09.	2017	820	2383	717	7612	2352
	2018	2126	3568	1167	9589	3704
	2019	1524	2869	1158	7600	3034
	2020	3764	6082	2411	16055	7326
	2021	7273	8924	4540	23617	12594
	2022	14953	17738	11466	45165	24312
	2023	15194	18989	11695	49089	24942
Liczba szkół wyższych ogółem (z filiami)	2017	25	24	22	74	27
	2018	25	26	20	75	27
	2019	23	24	19	68	27
	2020	23	23	18	68	27
	2021	24	23	17	67	29
	2022	24	22	19	69	28
Liczba studentów	2017	110346	143613	72019	230268	114825
	2018	104088	134969	65565	219559	110881
	2019	102164	129887	64443	219038	108542
	2020	104729	130428	65325	225200	107894
	2021	102199	130360	66002	228303	106517
	2022	101108	129357	64533	238402	105103

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Liczba absolwentów szkół wyższych	2017	32531	49142	19281	60809	31895
	2018	27470	39160	17046	52286	27800
	2019	25061	36834	15819	50611	28465
	2020	24920	32881	14082	48917	26429
	2021	24509	33242	14756	50530	27320
	2022	24509	32328	14479	48413	26513
Liczba studentów w szkołach wyższych publicznych	2017	85556	122970	57878	154450	88491
	2018	78576	113950	51965	140851	83865
	2019	75186	108557	49825	134643	79244
	2020	75339	107451	48582	133196	77057
	2021	70311	106250	46933	128025	74078
	2022	69134	105912	45629	125200	71336
Liczba studentów w szkołach wyższych niepublicznych	2017	24790	20643	14141	75818	26334
	2018	25512	21019	13600	78708	27016
	2019	26978	21330	14618	84395	29298
	2020	29390	22977	16743	92004	30837
	2021	31888	24110	19069	100278	32439
	2022	31974	23445	18904	113202	33767
Liczba studentów stacjonarnych studiów dziennych	2017	72814	108637	49264	140333	77730
	2018	68931	102236	44636	134024	74507
	2019	67240	98185	43726	133139	72385
	2020	69094	98509	43196	137848	71529
	2021	64372	98231	41933	139165	69404
	2022	64296	98565	41803	144825	68512
Liczba studentów studiów niestacjonarnych	2017	37532	34976	22755	89935	37095
	2018	35157	32733	20929	85535	36374
	2019	34924	31702	20717	85899	36157
	2020	35635	31919	22129	87352	36365
	2021	37827	32129	24069	89138	37113
	2022	36812	30792	22730	93577	36591

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Relacja liczby studentów do ludności w wieku 19–24 lata	2017	415,9	352,1	196,1	300,5	359,2
	2018	411,5	351,7	187,5	292	360,3
	2019	415,2	342,6	194,3	294,1	371,8
	2020	273,4	253,8	184,7	218,6	238,3
	2021	302,8	282,9	201,8	242	267
	2022	342,7	311,7	209,6	271	305,6
Opieka nad dziećmi	**Rok**	**Poznań**	**Kraków**	**Łódź**	**Warszawa**	**Wrocław**
Liczba żłobków i klubów dziecięcych wg stanu na 31.12.	2017	105	182	54	322	146
	2018	109	221	59	357	164
	2019	114	249	64	400	185
	2020	107	264	70	387	187
	2021	115	277	75	403	197
	2022	120	277	81	430	196
	2023	127	292	86	386	189
Liczba miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych wg stanu na 31.12.	2017	4043	6754	2654	11424	5584
	2018	4485	8539	2922	13368	6604
	2019	4711	9324	3126	15982	7244
	2020	4475	10183	3387	16201	7863
	2021	4611	10679	3522	17363	8257
	2022	4773	10728	3799	19501	8667
	2023	4846	11467	4005	19000	8694
Liczba dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych wg stanu na 31.12.	2017	3718	6130	2913	10794	5353
	2018	3899	7259	3151	12102	6194
	2019	4182	7792	3342	14266	6706
	2020	3856	7525	3109	14486	6718
	2021	4004	8267	3395	15817	7098
	2022	4218	8909	3779	17416	7294
	2023	4021	9232	3620	16963	7044
Udział dzieci objętych opieką żłobkową w ogólnej liczbie dzieci w wieku żłobkowym w %	2017	20,6	23,3	16,3	17,4	25,4
	2018	21,1	26,2	17,2	19	28
	2019	23	27,3	18,5	22,3	30
	2020	24,7	30,1	19,1	24,5	33,5
	2021	26,5	33,2	21,5	27,5	34,9
	2022	29,1	36,2	24,2	31,4	36
	2023	29	38,5	24,2	32,4	36,3

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Liczba miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieciw wieku do lat 3	2017	224	257	149	184	265
	2018	243	308	160	210	299
	2019	259	327	173	249	324
	2020	287	407	208	274	392
	2021	305	429	223	302	406
	2022	329	436	243	352	427
	2023	349	478	268	363	447
Udział żłobków i klubów dziecięcych dostosowanych dopotrzeb dzieci z niepełnosprawnościami w %	2023	36	35	20	15	36
Udział żłobków i klubówdziecięcych zapewniających opiekę nad dzieckiem w wymiarze powyżej 5 godzin w %	2023	98	100	99	99	100
Udział dzieci objętych opieką żłobkową w placówkach prowadzonych przez samorząd terytorialny	2017	33	37	85	61	39
	2018	32	32	81	61	34
	2019	32	29	78	56	32
	2020	35	29	77	57	32
	2021	33	25	74	54	30
	2022	33	24	72	52	32
Wychowanie przedszkolne	**Rok**	**Poznań**	**Kraków**	**Łódź**	**Warszawa**	**Wrocław**
Liczba dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w %	2017	20509	29913	21740	76070	24382
	2018	20767	31037	21742	78632	25420
	2019	20522	32117	21488	79468	25859
	2020	21223	33120	21914	81558	27011
	2021	21421	33891	22461	81872	27848
	2022	22484	36068	23330	85789	29639
	2023	21601	35210	22406	82888	28906

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-6 lat	2017	95,8	100,1	93,7	100	93,4
	2018	97,9	102,1	96,4	102,6	97,9
	2019	95,6	101	95	101,5	97
	2020	103,4	104,7	96,8	101,4	101,6
	2021	105,3	104,6	99,7	101,8	105,1
	2022	111,5	110,3	104,5	107,8	112,3
	2023	110,7	108,8	103,5	107,6	111,3
Liczba placówek wychowania przedszkolnego	2017	317	394	243	1077	320
	2018	324	413	248	1104	328
	2019	328	424	248	1131	337
	2020	329	436	253	1151	339
	2021	321	450	258	1157	340
	2022	297	475	261	1163	339
	2023	298	485	264	1168	343
Liczba oddziałów w placówkach wychowania przedszkolnego	2017	1075	1618	1034	4197	1177
	2018	1152	1666	1054	4402	1239
	2019	1168	1845	1110	4475	1332
	2020	1178	1811	1105	4497	1328
	2021	1175	1858	1125	4529	1369
	2022	1179	1882	1106	4588	1371
	2023	1178	1914	1103	4551	1368
Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	2017	20972	30977	22225	78137	24893
	2018	21339	32269	22315	80915	25987
	2019	21131	33245	21914	81557	26394
	2020	21710	34091	22361	83329	27501
	2021	22001	34909	22932	83827	28370
	2022	23026	37073	23797	87639	30166
	2023	22148	36097	22902	84718	29423
Liczba dzieci uchodźczych z Ukrainy objętych wychowaniem przedszkolnym – pobyt legalny	2022	1306	1626	1164	4441	1541
	2023	1053	1472	914	3406	1439
	2024	1004	1564	960	2912	1321

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Transport	**Rok**	**Poznań**	**Kraków**	**Łódź**	**Warszawa**	**Wrocław**
Długość dróg dla rowerów ogółem w km na 100 km^2	2017	66,8	67,5	52,9	104	85,3
	2018	92,6	65,4	54	114,1	88,8
	2019	94,9	72,2	56,6	124,6	106,6
	2020	105,4	77,3	60,4	130,7	123,1
	2021	115,2	79	74,5	137	97,8
	2022	127,3	82,5	78,5	142,2	121,3
	2023	131,8	97,5	83,7	149,5	125,8
Liczba parkingów w systemie Parkuj i Jedź (Park & Ride)	2017	0	3	0	14	7
	2018	1	4	0	16	13
	2019	1	5	0	16	25
	2020	1	5	0	16	25
	2021	4	5	0	16	34
	2022	4	6	0	16	35
	2023	4	6	0	17	37
Długość buspasów w km	2017	15,3	27,9	25,6	66	26,5
	2018	15,8	28,6	24,7	67,1	27,8
	2019	16,9	30,9	24,2	68,9	27,4
	2020	23	30,9	27,6	67,3	27,4
	2021	22,2	31,8	30,4	68	28,6
	2022	22,2	31,7	30,4	82,3	31,2
	2023	22,3	36,2	27,8	72,8	36
Zarejestrowane samochody osobowe na 10 tys. ludności	2017	690	611	551	715	659
	2018	725	639	578	750	690
	2019	758	660	605	778	715
	2020	758	664	624	766	707
	2021	778	685	645	784	730
	2022	797	700	661	815	752

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Turystyka	**Rok**	**Poznań**	**Kraków**	**Łódź**	**Warszawa**	**Wrocław**
Liczba turystycznych obiektów noclegowych	2017	95	266	67	168	82
	2018	95	270	70	186	93
	2019	104	275	67	192	102
	2020	82	238	55	161	98
	2021	81	243	55	173	95
	2022	81	251	57	170	95
	2023	80	253	58	172	92
Liczba miejsc noclegowych w turystycznych obiektach noclegowych	2017	9379	31022	7113	31021	12553
	2018	9410	31861	8235	33402	11910
	2019	10311	33601	7899	34849	14001
	2020	7936	28153	6758	31769	13207
	2021	8817	29997	6581	37583	13679
	2022	9255	30532	6839	36640	14508
	2023	9474	32054	6985	39584	14580
Liczba turystów korzystających z noclegów w turystycznych obiektach noclegowych	2017	878064	2389414	592228	3559339	1177440
	2018	916458	2513799	618726	3647746	1281556
	2019	946578	2727247	647272	3807509	1401007
	2020	402568	818197	246407	1322926	595131
	2021	518536	1228178	323417	2029847	757954
	2022	807601	2263653	535321	4268388	1192944
	2023	808465	2647530	575682	4598718	1272227
Liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów w turystycznych obiektach noclegowych	2017	206146	1187992	120579	1339796	383351
	2018	208499	1207177	126995	1364522	386983
	2019	209425	1340113	126773	1358950	450720
	2020	66750	259479	40793	327551	146880
	2021	77516	292420	38148	454611	137793
	2022	147927	852637	74420	1269274	259148
	2023	175570	1235544	80637	1431391	330989

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Liczba udzielonych noclegów w turystycznych obiektach noclegowych	2017	1437617	5270648	1002730	6160207	1962928
	2018	1484056	5579275	1166333	6383608	2049338
	2019	1515397	6082877	1223062	6548363	2258982
	2020	670831	1820788	552829	2336943	998134
	2021	872885	2635038	654152	3479622	1381706
	2022	1374808	4887757	1091494	7279623	2150386
	2023	1395892	5741775	1054588	7461291	2224212
Liczba udzielonych noclegów turystom zagraniczym w turystycznych obiektach noclegowych	2017	388350	2938918	237814	2553170	728047
	2018	391402	2982406	393114	2633937	701906
	2019	376651	3323743	370352	2582963	795376
	2020	125372	650899	198044	633171	247386
	2021	151140	726738	187990	865461	284765
	2022	312327	2119936	312326	2423619	554258
	2023	371085	3011023	244834	2526002	674739
Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w turystycznych obiektach noclegowych w %	2017	43	52	38	57	49
	2018	44	53	40	55	49
	2019	42	54	43	53	48
	2020	24	21	25	22	26
	2021	30	30	31	31	34
	2022	41	47	45	54	44
	2023	41	52	41	53	45
Liczba miejsc noclegowych na mieszkańców	2017	17	40	10	18	20
	2018	18	41	12	19	19
	2019	19	43	12	20	22
	2020	14	35	10	17	20
	2021	16	37	10	20	20
	2022	17	38	10	20	22
	2023	18	40	11	21	22
Liczba udzielonych noclegów na 1000 mieszkańców	2017	2664	6874	1445	3504	3075
	2018	2760	7251	1696	3608	3206
	2019	2828	7851	1792	3672	3521
	2020	1221	2272	815	1256	1478
	2021	1598	3289	978	1871	2054
	2022	2530	6089	1650	3909	3191
	2023	2584	7139	1609	4008	3299

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Liczba turystów korzystających z noclegów na 1000 mieszkańców	2017	1627	3116	854	2024	1844
	2018	1705	3267	900	2061	2005
	2019	1767	3520	948	2135	2184
	2020	733	1021	363	711	881
	2021	949	1533	484	1091	1127
	2022	1486	2820	809	2292	1770
	2023	1497	3292	879	2470	1887
Liczba noclegów udzielonych turystom krajowym w turystycznych obiektach noclegowych na 1000 mieszkańców	2017	19447	30411	11025	20516	19344
	2018	20323	33748	11244	21190	21078
	2019	21253	35609	12491	22236	22812
	2020	9925	14595	5232	9154	11115
	2021	13216	23817	6971	14053	16303
	2022	19554	34478	11782	26075	23684
	2023	18973	33955	12357	26510	22985
Liczba udzielonych noclegów turystom zagranicznym w turystycznych obiektach noclegowych na 1000 mieszkańców	2017	7198	38330	3428	14522	11405
	2018	7280	38758	5716	14885	10980
	2019	7030	42896	5425	14484	12397
	2020	2281	8121	2921	3402	3663
	2021	2767	9070	2811	4653	4232
	2022	5748	26407	4723	13014	8224
	2023	6870	37439	3736	13569	10009
Liczba turystycznych obiektów noclegowych na 1000 mieszkańców	2017	2	4	1	1	1
	2018	2	4	1	1	2
	2019	2	4	1	1	2
	2020	2	3	1	1	2
	2021	2	3	1	1	1
	2022	2	3	1	1	1
	2023	2	3	1	1	1

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Kultura	**Rok**	**Poznań**	**Kraków**	**Łódź**	**Warszawa**	**Wrocław**
Liczba imprez masowych ogółem	2017	213	269	149	355	257
	2018	215	265	186	346	209
	2019	187	255	193	333	216
	2020	37	64	193	92	79
	2021	82	89	75	150	216
	2022	182	182	169	300	216
	2023	203	215	181	328	240
Liczba muzeów (łącznie z oddziałami)	2017					
	2018	20	64	19	67	27
	2019	20	65	17	69	28
	2020	19	42	12	61	20
	2021	19	43	14	60	21
	2022	20	45	15	60	21
	2023	20	48	15	61	21
Liczba zwiedzających muzea i oddziały	2017	367650	5162925	508415	10020798	1167903
	2018	403731	5035181	492693	10578086	1085532
	2019	427675	5230263	569527	12059582	1073044
	2020	149544	1584123	114220	6572233	211817
	2021	216135	2775012	299408	9363142	384222
	2022	351828	4876189	637133	12342942	865014
	2023	594891	6123333	782530	12999882	1134979
Liczba teatrów	2017	8	14	9	27	7
	2018	8	17	9	25	8
	2019	8	15	10	25	8
	2020	8	18	10	26	8
	2021	8	16	8	26	9
	2022	7	15	8	26	7
	2023	8	14	7	26	8

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Liczba widzów w teatrach	2017	319769	710557	431150	2329585	334669
	2018	308124	716997	453434	2289694	343796
	2019	334370	677178	434395	3377524	328857
	2020	90434	196326	120562	1181851	130838
	2021	86049	271551	119888	977964	173210
	2022	173361	566000	318381	1653948	313304
	2023	233485	715378	391980	2611646	368862
Średnia liczba widzów na seans kinowy	2019	27	26	27	29	25
	2020	17	16	20	17	15
	2021	21	23	21	21	19
	2022	20	22	19	18	18
	2023	25	27	25	23	22
Liczba widzów ogółem w kinach	2017	3131570	3413536	2127920	7848572	2903488
	2018	3558291	3215673	2188394	7988630	3254406
	2019	3439825	3574374	2164375	8160136	3221056
	2020	1066380	1078068	623282	2424814	996004
	2021	1410286	1630691	878321	3570942	1438626
	2022	2196170	2497896	1163142	5119140	2151226
	2023	2652606	3146717	1638920	6645080	2677519
Liczba centrów, domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic	2018	28	58	22	65	13
	2019	28	59	22	66	14
	2020	24	61	20	62	14
	2021	24	60	12	61	13
	2022	27	62	13	62	13
	2023	27	61	13	63	11
Liczba uczestników imprez na 1000 mieszkańców w centrach, domach, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach	2018	791	1093	352	1234	1016
	2019	753	1157	357	565	996
	2020	356	1157	893	943	643
	2021	357	610	162	799	1249
	2022	565	1182	160	404	1564
	2023	388	1432	132	551	1632

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców	2017	147	279	153	244	212
	2018	150	288	152	242	218
	2019	149	293	164	247	226
	2020	110	233	148	189	173
	2021	102	229	158	184	162
	2022	120	255	185	209	176
	2023	130	291	231	225	191
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	2017	20,4	12,3	22,8	14,2	14,1
	2018	19,5	11,8	20,9	13,9	13,7
	2019	19,1	11,8	18,7	14,2	13,2
	2020	14,5	8,2	17,4	13,1	10,9
	2021	19,4	11,6	20,5	16,2	12,5
	2022	19,4	12,5	18,1	16	14,1
	2023	18,8	12,1	15,2	15,8	13,6
Ludność na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej)	2017	13137	11121	7268	6609	15965
	2018	13084	11175	7290	6735	16016
	2019	13044	11292	7391	6809	16072
	2020	13360	11275	7826	7026	16429
	2021	13294	11304	9364	7084	16447
	2022	13203	11314	9683	7053	16852
	2023	14169	11355	9732	7025	17275
Sport	**Rok**	**Poznań**	**Kraków**	**Łódź**	**Warszawa**	**Wrocław**
Liczba klubów sportowych	2018	210	198	185	475	186
	2020	161	183	168	387	163
	2022	161	203	170	400	166
Liczba klubów sportowych na 1000 mieszkańców	2018	4	3	3	3	3
	2020	3	2	3	2	2
	2022	3	3	3	2	3
Liczba ćwiczących w klubach sportowych	2018	22970	28919	17176	74017	23423
	2020	18044	26854	13851	61699	27236
	2022	19482	30810	15322	71500	20483
Liczba ćwiczących w klubach sportowych na 1000 mieszkańców	2018	43	38	25	42	37
	2020	33	34	21	33	40
	2022	36	38	23	38	30

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Liczba młodzieży do lat 18 ćwiczącej w klubach sportowych na liczbę mieszkańców w wieku do 18 lat	2018	144	146	112	150	128
	2020	124	142	103	133	117
	2022	130	149	112	145	132
Liczba osób w wieku do lat 18 ogółem ćwiczących w klubach sportowych	2018	13551	19961	12016	49798	14150
	2020	10957	18742	10569	44812	12529
	2022	11462	20365	11525	49918	14723
Liczba sekcji w klubach sportowych	2018	434	475	358	853	359
	2020	340	435	277	667	283
	2022	283	511	268	713	307
Liczba trenerów w klubach sportowych	2018	718	745	435	1756	601
	2020	590	707	445	1656	615
	2022	563	896	453	1570	721
Liczba instruktorów w klubach sportowych	2018	497	660	333	1226	368
	2020	380	533	267	879	272
	2022	399	602	267	1108	259
Liczba obiektów sportowych ogółem przypadająca na 1000 mieszkańców	2018	4	3	3	3	2
	2022	3	3	4	3	2
Odsetek obiektów rekreacyjno-sportowych dostosowanych dopotrzeb osób z niepełnosprawnościami– ćwiczących w %	2018	88	38	21	44	13
	2022	96	37	40	54	23
Odsetek obiektów rekreacyjno-sportowych dostosowanych dopotrzeb osób z niepełnosprawnościami– widzów w %	2018	88	20	17	38	20
	2022	95	19	24	34	31
Stopień wykorzystania obiektów rekreacyjno-sportowych w %	2018	90	93	96	95	88
	2022	93	98	96	99	88

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Liczba uczestników imprez sportowych	2017	589507	880314	722322	1648699	857068
	2018	562248	968043	743799	1285487	888475
	2019	656680	888581	1002675	1307392	897325
	2020	223185	280748	170249	311233	250411
	2021	458010	375822	375974	941549	844682
	2022	1194980	611103	859812	1263405	765845
	2023	1064983	796749	962569	1646047	1322732
Liczba uczestników imprez sportowych na 1000 mieszkańców	2017	1093	1148	1041	938	1343
	2018	1046	1258	1082	727	1390
	2019	1226	1147	1469	733	1399
	2020	406	350	251	167	371
	2021	839	469	562	506	1255
	2022	2199	761	1300	678	1136
	2023	1972	991	1469	884	1962
Bezpieczeństwo publiczne	**Rok**	**Poznań**	**Kraków**	**Łódź**	**Warszawa**	**Wrocław**
Liczba stwierdzonych przestępstw	2017	15777	30206	16040	45672	20878
	2018	15804	18109	14878	47102	19579
	2019	13478	19539	14955	50387	19847
	2020	13748	17617	15557	45754	18243
	2021	14560	19132	16518	49443	20440
	2022	15373	21819	15695	55792	23517
	2023	14943	24870	15116	55198	21635
Liczba stwierdzonych przestępstw kryminalnych	2017	11297	15859	12018	35253	16694
	2018	10615	13797	10856	35618	15900
	2019	10827	14583	10689	37413	15153
	2020	9877	13140	10423	33258	14663
	2021	11230	12938	11628	35722	15425
	2022	11771	15351	10966	39019	17237
	2023	12138	16015	11021	55198	16736

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Liczba stwierdzonych przestępstw gospodarczych	2017	3521	12827	2637	7197	2832
	2018	4323	2956	2666	8531	2562
	2019	1735	3550	2931	9776	3406
	2020	2977	3317	3897	9390	2342
	2021	2442	5074	3565	10520	3629
	2022	2760	5243	3499	13595	4922
	2023	1863	7551	2702	14266	3402
Wskaźnik wykrywalności przestępstw stwierdzonych w %	2017	55,9	71,4	47,9	46,4	44,9
	2018	62,8	58,1	48	48,8	43
	2019	53,7	59,4	49,9	49,4	46
	2020	57,6	62,3	53,9	51,5	45,4
	2021	50,7	62,4	46,8	51,9	44,3
	2022	50,5	62,8	46,2	52,9	43,5
	2023	47,9	68,8	46,9	53,8	44,1
Wskaźnik wykrywalności przestępstw stwierdzonych o charakterze kryminalnym w %	2017	42,4	51,5	37,3	39,6	37,3
	2018	47,7	52,7	35,9	41,7	38
	2019	46	55,1	39,1	42	39,2
	2020	45,2	59	41,9	44,3	43,3
	2021	40,1	59,9	39,1	43,9	42,2
	2022	38,6	60	39,1	45,3	39,4
	2023	39,2	63,9	42,4	45,7	43
Wskaźnik wykrywalności przestępstw stwierdzonych o charakterze gospodarczym w %	2017	89,5	93,2	72,4	58,6	65,6
	2018	93,6	66,8	74,2	63	52,3
	2019	81,4	63,4	69,1	63	58
	2020	89,1	65,6	74,2	63,4	32,7
	2021	85,3	62,7	54,3	66,5	33,7
	2022	88,7	64,2	51,3	65,2	43,9
	2023	85,3	76,3	44,9	67	32,8
Wskaźnik wykrywalności przestępstw stwierdzonych przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji – drogowych w %	2017	96,5	97,8	95,9	95,6	97,8
	2018	97,8	96,8	97,1	95,4	97,2
	2019	97,7	97,6	97,2	96	97,6
	2020	98,3	95	96	96,8	97
	2021	96,7	96	97	97,1	97,1
	2022	98,7	98	97,2	96,5	96
	2023	96,4	96,8	96,7	95,9	97,4

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Liczba zdarzeń stwierdzonych przez jednostki ochrony przeciwpożarowej	2018	5215	8962	9050	16315	8548
	2019	5652	9764	9069	17725	8408
	2020	6986	10938	10005	21086	8453
	2021	5983	11530	11513	19941	8436
	2022	6205	10710	8711	21539	8398
	2023	5345	8735	7409	20211	7876
Liczba pożarów stwierdzonych przez jednostki ochrony przeciwpożarowej	2018	1507	1594	2212	4484	2417
	2019	1481	1753	2225	4454	2126
	2020	1126	1597	1598	3381	1696
	2021	1042	1257	1591	3239	1575
	2022	1265	1527	1698	3810	1826
	2023	1155	1267	1481	3902	1579
Liczba miejscowych zagrożeń stwierdzonych przez jednostki ochrony przeciwpożarowej	2018	2736	5244	5740	7953	4675
	2019	3008	5971	5546	9342	4783
	2020	4860	7640	7301	14170	5442
	2021	3708	8393	8411	12548	5377
	2022	3688	7162	5421	13447	4992
	2023	2947	5672	4382	10477	4522
Liczba fałszywych alarmów stwierdzonych przez jednostki ochrony przeciwpożarowej	2018	972	2124	1098	3878	1456
	2019	1163	2040	1298	3929	1499
	2020	1000	1701	1106	3535	1315
	2021	1233	1880	1511	4154	1484
	2022	1252	2021	1592	4282	1580
	2023	1243	1796	1546	5832	1775
Liczba wypadków drogowych	2020	624	567	918	641	401
	2021	477	745	915	702	503
	2022	555	778	920	752	692
	2023	537	770	846	610	615
Liczba ofiar wypadków drogowych	2020	723	627	1064	753	753
	2021	562	791	1094	794	794
	2022	646	826	1095	850	850
Liczba ofiar wypadków drogowych – zabici	2020	16	16	23	44	14
	2021	14	12	15	42	10
	2022	17	5	12	33	18
	2023	9	10	19	29	5

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Liczba ofiar wypadków drogowych – ranni	2020	707	611	1041	709	425
	2021	548	779	1079	752	549
	2022	629	821	1083	817	766
	2023	589	800	939	665	661
Liczba kolizji drogowych	2020	6652	8524	8568	23901	10022
	2021	7250	9325	9687	25529	11090
	2022	6646	8590	8209	22605	9562
	2023	7010	8625	8128	23614	9062
Bezpieczeństwo zdrowotne	**Rok**	**Poznań**	**Kraków**	**Łódź**	**Warszawa**	**Wrocław**
Liczba przychodni	2017	525	663	683	1339	527
	2018	521	696	678	1362	560
	2019	522	686	683	1412	570
	2020	514	711	667	1398	558
	2021	522	750	684	1468	583
	2022	551	765	711	1563	607
	2023	592	817	738	1668	629
Liczba przychodni na 1000 mieszkańców	2017	10	9	10	8	8
	2018	10	9	10	8	9
	2019	10	9	10	8	9
	2020	9	9	10	8	8
	2021	10	9	10	8	9
	2022	10	10	11	8	9
	2023	11	10	11	9	9
Liczba porad udzielonych przez lekarzy podstawowej opieki medycznej oraz lekarzy specjalistów	2017	6305982	9068640	7394055	19729454	6974555
	2018	6414419	9249131	7285944	19645423	7185927
	2019	6563208	9391175	7355088	20362341	7370576
	2020	5849468	8657229	6736487	18840422	6744064
	2021	6606482	9263445	7729795	21805040	7625765
	2022	7134619	9623085	7899278	23059819	7712349
	2023	7321869	10291396	8337300	24287586	8553756

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Liczba porad udzielonych przez lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej	2017	2621560	3246221	3425165	6078913	2877989
	2018	2697814	3346975	3419745	5875187	2934008
	2019	2691305	3451262	3387892	5865622	2910925
	2020	2455463	3300286	3266144	5698702	2857426
	2021	2783287	3359938	3802881	6265859	3273299
	2022	2912906	3394990	3638210	6492213	3170030
	2023	2896748	3541407	3599725	6555877	3487444
Liczba porad udzielonych przez lekarzy specjalistów	2017	3684422	5822419	3968890	13650541	4096566
	2018	3716605	5902156	3866199	13770236	4251919
	2019	3871903	5939913	3967196	14496719	4459651
	2020	3394005	5356943	3470343	13141720	3886638
	2021	3823195	5903507	3926914	15539181	4352466
	2022	4221713	6228095	4261068	16567606	4542319
	2023	4425121	6749989	4737575	17731709	5066312
Udział porad udzielonych przez jednostki podlegle samorządowi terytorialnemu w ogólnej liczbie porad udzielonych w podstawowejopiece zdrowotnej w %	2017	1	2	31	39	10
	2018	3	3	31	42	12
	2019	4	3	30	41	12
	2020	3	2	27	37	11
	2021	3	2	25	38	11
	2022	3	3	26	35	12
	2023	3	3	25	36	11
Liczba aptek ogólnodostępnych	2017	309	314	310	658	297
	2018	300	298	300	634	287
	2019	266	282	262	616	274
	2020	271	282	269	602	259
	2021	266	278	268	600	249
	2022	249	273	261	595	246
	2023	255	275	259	595	240
Liczba mieszkańców przypadająca na aptekę ogólnodostępną	2017	1743	2444	2227	2682	2150
	2018	1788	2587	2284	2804	2232
	2019	2011	2763	2595	2907	2346
	2020	2021	2839	2502	3093	2601
	2021	2049	2887	2481	3105	2708
	2022	2174	2942	2523	3129	2740
	2023	2112	2932	2517	3129	2807

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Liczba magistrów farmacji pracujących w aptekach wg podstawowego miejsca pracy	2017	761	809	808	1752	768
	2018	763	807	784	1725	775
	2019	696	819	713	1702	741
	2020	758	806	720	1787	739
	2021	719	774	774	1727	734
	2022	707	805	746	1698	740
	2023	753	851	766	1753	750
Liczba lekarzy pracujących wg podstawowego miejsca pracy	2021	4878	6762	5797	15592	6021
	2022	4860	6903	5793	15246	6096
Liczba lekarzy dentystów pracujących wg podstawowego miejsca pracy	2021	1137	1585	1399	3453	1423
	2022	1108	1585	1400	3362	1423
Liczba pielęgniarek pracujących wg podstawowego miejsca pracy	2021	5734	8294	6184	17570	6253
	2022	5729	8576	6300	18224	6272
Liczba położnych pracujących wg podstawowego miejsca pracy	2021	1133	1212	1068	2465	820
	2022	1166	1249	1080	2903	804
Liczba łóżek wszpitalach ogólnych	2017	5854	6165	6068	12377	5341
	2018	5643	6169	5876	12350	5316
	2019	5158	5816	5560	11970	4744
	2020	5097	5423	5534	12149	4747
	2021	5090	5648	5793	12956	4646
	2022	5514	5643	5503	12029	4698
Liczba łóżek wszpitalach psychiatrycznych		0	0	0	0	0
	2018	0	0	0	0	0
	2019	0	0	0	0	0
	2020	0	750	548	805	197
	2021	0	752	548	801	195
	2022	0	732	530	780	195

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Bezpieczeństwo socjalne	**Rok**	**Poznań**	**Kraków**	**Łódź**	**Warszawa**	**Wrocław**
Liczba placówek stacjonarnej pomocy społecznej	2017	23	30	33	51	20
	2018	23	32	32	54	22
	2019	23	31	31	51	22
	2020	23	29	31	51	22
	2021	24	29	30	57	24
	2022	24	30	29	55	26
	2023	24	30	29	57	24
Liczba miejsc w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej	2017	1467	2854	2851	4027	1624
	2018	1414	3004	2702	3952	1604
	2019	1298	3018	2631	3740	1600
	2020	1309	2852	2680	3665	1607
	2021	1342	2890	2613	4059	1798
	2022	1313	2963	2525	3968	2053
	2023	1270	2982	2544	3962	1823
Liczba miejsc w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	2017	27	37	41	23	25
	2018	26	39	39	22	25
	2019	24	39	39	21	25
	2020	24	36	40	20	24
	2021	25	36	39	22	27
	2022	24	37	38	21	31
	2023	24	37	39	21	27
Liczba pensjonariuszy placówek stacjonarnej pomocy społecznej	2017	1258	2746	2700	3625	1373
	2018	1339	2858	2638	3714	1592
	2019	1216	2794	2528	3446	1497
	2020	1136	2608	2382	3091	1299
	2021	1190	2676	2421	3334	1452
	2022	1227	2781	2256	3437	1625
	2023	1207	2900	2290	3521	1607

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców w %	2017	4	3	4	3	2
	2018	4	3	5	2	2
	2019	4	3	3	2	1
	2020	3	2	3	2	1
	2021	3	2	3	2	1
	2022	3	2	3	2	1
	2023	3	2	3	2	1
Udział osób w wieku przedprodukcyjnym korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym w %	2017	6	4	7	3	2
	2018	5	4	6	3	1
	2019	5	4	5	3	1
	2020	5	3	5	2	1
	2021	4	3	4	3	1
	2022	3	3	4	2	1
	2023	4	3	4	2	1
Udział osób w wieku produkcyjnym korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym w %	2017	3	2	4	2	2
	2018	3	2	5	2	1
	2019	3	2	3	2	2
	2020	3	2	3	1	1
	2021	2	2	3	1	1
	2022	2	2	3	1	1
	2023	2	2	3	1	1
Udział osób w wieku poprodukcyjnym korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w %	2017	5	3	3	3	2
	2018	5	3	4	3	2
	2019	5	3	3	2	2
	2020	5	3	2	3	1
	2021	5	2	2	2	1
	2022	5	2	2	3	2
	2023	4	2	2	2	1
Liczba placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej	2017	13	35	32	48	39
	2018	13	36	32	48	33
	2019	15	36	31	49	33
	2020	15	34	31	52	35
	2021	14	35	35	54	36
	2022	18	34	35	54	35
	2023	16	32	36	54	35

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Liczba miejsc w placówkach instytucjonalnej pieczy zastępczej	2017	210	414	582	720	426
	2018	210	432	572	700	431
	2019	221	400	547	702	433
	2020	215	367	533	655	466
	2021	186	369	442	627	638
	2022	198	362	431	631	637
	2023	182	346	429	630	393
Liczba wychowanków placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej	2017	189	373	573	663	382
	2018	181	363	530	685	335
	2019	184	357	509	703	337
	2020	194	329	474	639	403
	2021	181	313	443	684	485
	2022	199	341	463	679	431
	2023	186	352	576	684	439
Liczba rodzin zastępczych	2017	439	422	969	1260	704
	2018	408	417	958	1221	680
	2019	402	414	942	1157	666
	2020	393	416	951	1115	620
	2021	390	407	922	1064	609
	2022	382	370	854	1056	605
	2023	391	382	844	1036	576
Liczba dzieci wrodzinach zastępczych	2017	589	527	1253	1559	880
	2018	536	526	1255	1498	853
	2019	548	524	1230	1440	832
	2020	539	535	1255	1368	763
	2021	542	531	1220	1333	762
	2022	531	498	1088	1323	754
	2023	547	513	1089	1323	735
Liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	2017	20	36	28	91	17
	2018	21	34	29	88	16
	2019	21	52	30	83	14
	2020	19	50	29	84	9
	2021	19	51	28	81	17
	2022	23	46	29	80	19
	2023	22	46	27	81	25

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Liczba miejsc w placówkach wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	2017	671	2205	920	2856	520
	2018	667	2173	936	2768	614
	2019	659	2348	1001	2535	585
	2020	614	2124	976	2453	420
	2021	638	2137	946	2365	600
	2022	728	2150	941	2332	642
	2023	807	2186	896	2486	762
Liczba dzieci i młodzieży korzystającej z pomocy placówek wsparcia dziennego	2017	615	2557	834	2915	511
	2018	628	2431	837	2719	601
	2019	592	2526	830	2630	529
	2020	486	2194	758	2377	343
	2021	539	2167	718	2448	543
	2022	741	1913	776	2521	699
	2023	627	2060	735	2681	745
Tereny zieleni	**Rok**	**Poznań**	**Kraków**	**Łódź**	**Warszawa**	**Wrocław**
Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem w %	2017	4,2	14,9	9,4	23,6	6,3
	2018	4,3	15	9,6	23,6	6,3
	2019	4,3	14,9	9,7	23,6	6,3
	2020	4,3	14,9	9,6	23,5	2,4
	2021	4,3	14,9	9,6	23,5	2,4
	2022	4,3	15	9,6	23,5	2,4
	2023	4,3	15	9,6	23,5	2,5
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych na 1 mieszkańca w m^2	2017	20,5	63,5	39,9	69,3	28,8
	2018	20,8	63,5	41	68,8	28,7
	2019	20,8	62,3	41,9	68,3	28,6
	2020	20,3	60,7	41,7	65,4	10,4
	2021	20,4	60,7	42,3	65,4	10,4
	2022	20,6	60,9	42,7	65,4	10,4
	2023	20,7	60,8	43,1	65,4	10,8

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Powierzchnia zieleni ulicznej w ha	2017	956	603,2	650,4	1284,8	557,7
	2018	956	603,2	628,9	1447,4	557,7
	2019	956	603,2	628,9	1439,4	563,6
	2020	956	603,2	628,9	1365,6	563,7
	2021	950	603,2	628,9	1322,7	562,9
	2022	950	603,2	628,9	1321	580,4
	2023	950	603,2	628,9	1262,4	580,2
Powierzchnia parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w ha	2017	1053,4	1716,3	1707,2	3203	1935,6
	2018	1007	1797	1657,4	3308,6	2055,5
	2019	1018,2	1896	1657,4	3316,8	1525,7
	2020	1021,5	1923,3	1657,4	3350	1646,7
	2021	1020,6	1910,2	1668,7	3375,6	1653,8
	2022	953,9	1851,2	1753,5	3305,8	1866,3
	2023	952,5	2092,8	1789	3265,2	1874,3
Powierzchnia lasów gminnych w ha	2017	2214,5	842,6	1462,5	118,8	948,9
	2018	2215,9	890	1461,1	119,9	948,9
	2019	2223,4	917,3	1461,7	117,6	949,6
	2020	2223,3	1017,9	1473,8	116,6	951,2
	2021	2234,9	1060,4	1473,8	116,6	957
	2022	2232,5	1091,8	1473,8	116,6	964,2
	2023	2290,9	1107,1	1473,8	140,9	964,2
Udział powierzchni terenów zieleni w powierzchni ogółem w %	2017	17,1	10,1	13,8	9,6	12,2
	2018	16,9	10,5	13,5	10,2	12,7
	2019	17	10,9	13,6	10,2	11
	2020	17	11,4	13,6	10,1	11,4
	2021	17	11,5	13,6	10,1	11,4
	2022	16,8	11,4	13,9	9,9	12,2
	2023	17	12,2	14	9,8	12,3
Powierzchnia terenów zieleni ogółem na 1 mieszkańca w ha	2017	83,1	43	58,6	28,3	56,1
	2018	82,6	44,4	58	29,6	58,2
	2019	83,2	45,6	58,4	29,3	49,9
	2020	81,3	46,6	59,2	28	49,5
	2021	81,8	46,9	60,1	27,9	49,6
	2022	81,1	46,5	62	27,5	53,1
	2023	82,6	49,5	63,1	27,1	53,3

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Media komunalne	**Rok**	**Poznań**	**Kraków**	**Łódź**	**Warszawa**	**Wrocław**
Zużycie wody napotrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku na 1 mieszkańca w m^3	2017	65,3	70,3	54,5	150,5	88,8
	2018	68,9	73,9	57,0	152,7	122,1
	2019	69,5	71,4	57,2	143,2	98,1
	2020	64,3	65,7	55,9	140,1	93,0
	2021	66,8	64,9	55,6	195,0	100,0
	2022	66,2	67,3	56,3	184,8	107,7
	2023	66,9	66,8	56,1	195,1	76,9
Zużycie wody wgospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca w m^3	2017	40,1	45,3	38,4	46,3	44,4
	2018	41,2	46,4	40,0	47,5	45,7
	2019	41,2	46,5	39,9	47,3	46,3
	2020	40,5	45,6	40,4	45,0	43,9
	2021	40,0	44,4	39,1	43,3	44,0
	2022	40,9	45,6	39,2	44,5	45,1
	2023	43,1	45,8	39,3	45,4	45,3
Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną w ciągu roku w dam^3	2017	20721	42784	32920	101908	27696
	2018	30544	43993	32880	104841	28449
	2019	31506	44556	34281	105781	28923
	2020	30409	43150	32280	100955	29503
	2021	29739	42489	31028	98032	29444
	2022	30392	44724	31066	104681	30111
	2023	29743	45915	30683	106197	30324
Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca w kWh	2017	2192	2094	1119	1786	2253
	2018	2090	2033	1129	1837	1987
	2019	2081	2040	1147	1700	2096
	2020	2037	1991	1158	1607	2018
	2021	2134	2005	1340	1817	2425
	2022	2134	1919	1249	1652	2212
Korzystający z wodociągu w % ogółu ludności	2017	97,9	99,7	94,9	96,7	96,7
	2018	98,4	99,7	94,9	96,2	96,5
	2019	98,4	99,7	94,9	96,2	96,5
	2020	98,3	99,7	94,9	96,2	96,5
	2021	98,4	99,7	94,9	96,2	96,5
	2022	98,2	99,8	94,9	96,2	96,5

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Korzystający z kanalizacji w % ogółu ludności	2017	94,8	91,9	87,5	94,5	93,1
	2018	95,0	92,0	87,6	94,8	92,6
	2019	95,0	92,1	87,6	94,8	92,7
	2020	94,9	92,2	87,7	94,8	92,7
	2021	95,0	92,4	87,8	94,8	92,7
	2022	95,0	92,6	87,9	94,8	92,7
Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności	2017	78,9	71,1	81,9	75,4	77,8
	2018	77,6	73,4	81,2	73,5	75,7
	2019	83,1	72,2	80,4	72,7	74,1
	2020	74,6	66,7	79,5	71,6	69,5
	2021	74,0	65,6	79,1	71,1	72,5
	2022	75,7	66,4	78,3	70,3	72,2
Długość sieci rozdzielczej wodociągowej na 100 km^2	2017	457,0	443,9	459,4	474,7	475,8
	2018	460,4	452,0	463,4	541,7	481,4
	2019	466,2	459,9	467,5	551,4	494,5
	2020	473,9	466,4	470,5	557,8	458,5
	2021	478,6	473,7	475,0	564,1	463,9
	2022	524,8	569,0	543,3	657,3	541,3
Długość sieci rozdzielczej kanalizacyjnej na 100 km^2	2017	376,7	451,7	389,9	472,6	345,5
	2018	403,3	460,7	391,6	479,0	350,7
	2019	401,1	469,9	395,7	485,6	357,8
	2020	403,4	477,5	397,3	491,1	432,0
	2021	413,2	485,3	401,8	500,1	436,0
	2022	417,7	491,3	408,2	504,9	444,1
Długość sieci rozdzielczej gazowej na 100 km^2	2017	496,5	536,0	397,5	549,4	504,6
	2018	500,5	542,5	403,7	552,6	508,5
	2019	499,9	547,3	409,4	556,9	484,9
	2020	500,2	559,8	418,5	560,3	487,1
	2021	506,9	587,6	439,1	564,2	491,9
	2022	510,4	615,1	454,3	568,9	496,9

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w kWh	2017	899	1025	837	1047	902
	2018	906	1007	827	1041	890
	2019	910	1010	827	1024	896
	2020	896	1007	869	1018	928
	2021	887	1026	877	1062	945
	2022	878	984	855	1076	914
Długość sieci cieplnej przesyłowej irozdzielczej w km	2017	323,5	699,7	822,0	1127,8	370,2
	2018	329,4	711,7	574,1	1141,8	374,3
	2019	332,1	712,8	577,5	1172,3	380,0
	2020	326,9	724,6	582,4	1187,7	387,0
	2021	333,7	728,4	589,9	1193,4	395,0
	2022	345,4	714,5	592,5	1200,7	397,1
Sprzedaż energii cieplnej w ciągu roku w GJ	2017	5261309	10108809	9737519	28474082	8144120
	2018	5208969	9567634	9128926	27506357	7820629
	2019	5106494	9701314	8929146	26443477	7785952
	2020	5105599	10014168	8885775	27300642	7782838
	2021	5911807	11305930	9302312	30779229	8760832
	2022	5279283	10447913	8689972	28911755	8091688
Oczyszczanie ścieków	**Rok**	**Poznań**	**Kraków**	**Łódź**	**Warszawa**	**Wrocław**
Udział ścieków oczyszczanych w ściekach odprowadzanych w % (ścieki kumunalne)	2022	100	99,9	98,9	97,1	100
Ilość oczyszczanych ścieków komunalnych na 1 mieszkańca w m^3	2022	56,4	57,7	55,4	56,7	56,7
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności	2017	90,6	97,7	98,4	98,3	98,0
	2018	91,0	97,3	98,3	98,7	97,6
	2019	91,3	96,3	98,4	98,3	97,5
	2020	90,9	92,6	98,9	99,0	99,0
	2021	89,5	92,5	98,5	99,1	98,9
	2022	95,0	90,1	98,6	97,3	98,3
	2023	84,9	98,0	98,5	97,2	93,5

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Odpady komunalne						
Odpady komunalne wytworzone w ciągu roku ogółem w tys. t	2017	223,9	340,6	250,4	777,2	316,5
	2018	224,2	356,6	286,1	759,3	339,4
	2019	214,4	333,9	298,7	668,6	350,2
	2020	209,3	352,4	264,1	707,4	310,0
	2021	221,0	362,3	263,8	743,8	366,1
	2022	248,8	379,3	271,2	761,2	343,4
	2023	293,1	394,2	275,1	806,5	327,3
Odpady komunalne wytworzone w ciągu roku z gospodarstw domowych w tys. t	2017	178,1	320,9	224,6	748,9	277,1
	2018	185,5	337,2	242,3	698,5	306,1
	2019	177,9	313,6	264,5	610,7	325,8
	2020	174,6	338,5	210,1	655,6	293,5
	2021	187,8	345,7	214,8	626,9	349,1
	2022	214,7	378,2	211,1	684,7	329,3
	2023	256,8	393,3	214,3	706,8	315,4
Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez 1 mieszkańca w kg	2019	400,13	430,86	437,55	374,9	545,82
	2020	380,9	439,7	389,4	380,1	458,9
	2021	405	452	395	400	544
	2022	458	472,5	410	408,7	509,5
	2023	542,6	490,2	419,9	433,2	485,6
Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku ogółem w t	2017	62510	123324	69653	187907	93234
	2018	67188	132585	84746	168226	102839
	2019	70081	113552	102879	129112	111090
	2020	74391	159468	98910	247656	118351
	2021	87841	170143	102239	248093	133751
	2022	96938	181969	107663	257475	134189
	2023	116556	192111	105312	261969	120658
Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku z gospodarstw domowych w t	2017	54439	118846	52461	186708	90658
	2018	61152	127778	70300	166243	101041
	2019	63951	107954	87924	127117	108072
	2020	67764	154682	68035	236958	116803
	2021	80805	162589	77889	222625	131147
	2022	89118	181656	75992	242510	130204
	2023	109582	191856	72856	235871	116026

Wskaźnik statystyczny	Rok	Poznań	Kraków	Łódź	Warszawa	Wrocław
Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów ogółem w %	2017	27,9	36,2	27,8	24,2	29,5
	2018	30,0	37,2	29,6	22,2	30,3
	2019	32,7	34,0	34,4	19,3	31,7
	2020	35,5	45,2	37,5	35,0	38,2
	2021	39,7	47,0	38,8	33,4	36,5
	2022	39,0	48,0	39,7	33,8	39,1
	2023	39,8	48,7	38,3	32,5	36,9
Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów z gospodarstw domowych w %	2017	30,6	37,0	23,4	24,9	32,7
	2018	33,0	37,9	29,0	23,8	33,0
	2019	36,0	34,4	33,2	20,8	33,2
	2020	38,8	45,7	32,4	36,1	39,8
	2021	43,0	47,0	36,3	35,5	37,6
	2022	41,5	48,0	36,0	35,4	39,5
	2023	42,7	48,8	34,0	33,4	36,8
Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku w t	2017	161401	217243	180789	589278	223287
	2018	157002	224059	201324	591040	236529
	2019	144308	220298	195830	539458	239111
	2020	134909	192955	165171	459708	191612
	2021	133151	192114	161589	495666	232296
	2022	151896	197333	163485	503742	209191
	2023	176549	202083	169808	544540	206680
Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca w kg	2017	299	283	261	335	350
	2018	292	291	293	334	370
	2019	269	284	287	303	373
	2020	246	241	244	247	284
	2021	244	240	242	267	345
	2022	280	246	247	271	310
	2023	327	251	259	293	307

Źródło danych: GUS

Przypisy końcowe

1 Implementacja przepisów unijnych do polskiego prawa odbywa się poprzez różne mechanizmy dostosowawcze, w zależności od rodzaju unijnych aktów prawnych. W przypadku rozporządzeń UE, które mają bezpośrednie zastosowanie we wszystkich państwach członkowskich, nie wymagają one transpozycji, ale państwa mogą przyjąć dodatkowe przepisy ułatwiające ich wdrożenie. Dyrektywy UE natomiast muszą zostać implementowane do prawa krajowego poprzez odpowiednie ustawy lub rozporządzenia. Polska musi wprowadzić przepisy krajowe zgodne z celem dyrektywy w wyznaczonym przez nią terminie.
2 Obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Poznania zostało przyjęte Uchwałą nr LXXXVIII/1670/VIII/2023 Rady Miasta Poznania z dnia 11 lipca 2023 r. Studium określa w sposób ogólny politykę przestrzenną i lokalne zasady zagospodarowania. Ukazuje kierunki i perspektywy rozwoju i polityki przestrzennej miasta.
3 Kluczowe regulacje dotyczące samorządu lokalnego Poznania są zawarte w Ustawie o samorządzie gminnym oraz Ustawie o samorządzie powiatowym, gdyż Miasto Poznań posiada status zarówno gminy jak i miasta na prawach powiatu. Ustawy te definiują zasady działania Rady Miasta Poznania, określają kompetencje Prezydenta Miasta.
4 Zmiany te często wpływają na funkcjonowanie samorządów, przykładowo reforma edukacji czy reforma zdrowotna obciążyły samorządy dodatkowymi obowiązkami.
5 Dla Polski szczególnie ważny jest projekt nowego Jedwabnego Szlaku „Jeden Pas, Jeden Szlak" (Belt and Road Initiative).
6 Wskaźnik PMI (Purchasing Managers' Index) odzwierciedla koniunkturę w sektorze przemysłowym oraz usługowym na podstawie ankiet przeprowadzanych wśród menedżerów zakupów w różnych branżach. Informuje o warunkach działalności gospodarczej (m.in. poziomie produkcji, nowych zamówień, zatrudnienia, dostaw i zapasów). Wartości powyżej 50 wskazują na wzrost aktywności gospodarczej, natomiast wartości poniżej 50 – jej spadek jesttraktowany jako wczesny sygnał zmian w gospodarce.
7 Indeks nędzy (ang. Misery Index), obliczany jako suma stopy bezrobocia i poziomu inflacji, ocenia poziom trudności ekonomicznych warunków życia dla przeciętnego mieszkańca danego kraju. Jest jednym z mierników dobrobytu społeczeństwa. Wysoki Indeks nędzy może wskazywać na problemy z polityką gospodarczą, które mogą prowadzić do wzrostu niezadowolenia społecznego oraz problemów zdrowotnych i społecznych.
8 Wskaźnik koniunktury bankowej Pengab odzwierciedla aktywność sektora bankowego w Polsce i nastroje związane z popytem na usługi finansowe, w szczególności kredyty i depozyty. Jego wzrost wskazuje na rosnące zainteresowanie kredytami konsumpcyjnymi oraz depozytami, czyli poprawę koniunktury bankowej. Jest wykorzystywany do przewidywania przyszłej aktywności gospodarczej.
9 Dane za 2023 r. W I półroczu 2024 r. liczba stałych mieszkańców wg GUS-u wynosiła 536,8 tys. osób.
10 Mediana wieku rosła do 2020 r. W czasie pandemii COVID-19 zmniejszyła się. Ponowny wzrost mediany wieku obserwuje się od 2021 r.
11 Średnia długość życia systematycznie rosła do 2020 r. W czasie pandemii COVID-19 zmalała. Ponowny wzrost średniej długości życia obserwuje się od 2022 r.
12 Indeks starości jest definiowany jako liczba osób w wieku 65+ przypadająca na 100 osób w wieku do 14 lat.
13 Wskaźnik obciążenia demograficznego jest definiowany jako liczba osób w wieku 65+ przypadająca na 100 osób w wieku 15-64 lat.
14 Dotyczy ludności w wieku od 15 lat.
15 Dotyczy ludności w wieku od 13 lat.
16 Dane za 2023 r.
17 Dane za 2023 r.
18 Dane za 2023 r.
19 Dane za 2023 r.
20 Dane za 2023 r.
21 Od 2014 r. ich liczba zwiększyła 3,5-krotnie.
22 Cudzoziemcy najczęściej byli zatrudniani w pracach prostych w przemyśle, budownictwie i handlu.
23 Uczniowie zagraniczni przybyli z blisko 70 krajów, najwięcej uczniów pochodziło z Europy.
24 W 2024 r. w poznańskich placówkach wychowania przedszkolnego oraz szkołach kształciło się 7 325 dzieci oraz uczniów uchodźczych z Ukrainy, w tym 1 004 dzieci w przedszkolach oraz 6321 uczniów w szkołach, z czego najwięcej uczniów było w szkołach podstawowych (3730 uczniów).
25 Dane pochodzą z hurtowni danych Geotrappingu firmy Selectivv.
26 W 2024 r. było 716,8 tys. osób.
27 W porównaniu do 2022 r. liczba mieszkańców zwiększyła się o 38 tys. osób, podczas gdy dane GUS-u wskazują na spadek o 4,5 tys., a rejestry urzędowe – o 8,5 tys. osób.
28 Liczba cudzoziemców zmniejszyła się o 2% w porównaniu z 2022 r.
29 W 2024 r. było to 942,7 tys. osób.
30 Dotyczy mieszkańców powiatu poznańskiego oraz gmin: Oborniki, Skoki, Szamotuły, Śrem (bez mieszkańców miasta Poznania).
31 Dane za 2024 r. obejmują osoby, które w danym roku przebywały w Poznaniu w dzień średnio min. 4h w miesiącu i nie są stałymi mieszkańcami, ani osobami przebywającymi w dzień w Poznaniu regularnie.
32 W latach tych wg GUS-u liczba mieszkańców Poznania zmniejszyła się o 4 tys. osób, a wg rejestrów urzędowych liczba osób zameldowanych na pobyt stały lub czasowy zmniejszyła się o 8 tys.
33 Wg GUS-u liczba mieszkańców Metropolii zwiększyła się w tych okresie o 4,7 tys. osób.
34 Oprócz trendów migracyjnych, przyczyną był także spadek liczby urodzeń i wzrost liczby zgonów, a w konsekwencji ujemny przyrost naturalny,
35 Osoby te w większości wciąż nie podejmują stałych decyzji o pozostaniu w Polsce lub powrocie na Ukrainę, oczekując na zakończenie trwającego konfliktu zbrojnego.
36 W Poznaniu są to przede wszystkim wewnętrzne migracje edukacyjne. Międzynarodowe migracje edukacyjne stanowią ok. 12%.
37 Wg GUS-u w r. szkolnym 2022/23 łącznie z wszystkich miejscowości dojeżdżało do poznańskich szkół 21,6 tys. uczniów (w tym 82% do szkół ponadpodstawowych), jednocześnie prawie 1 tys. uczniów z Poznania dojeżdżało do szkół w innych miejscowościach.
38 Od 2022 r. także z powodu konfliktu zbrojnego w Ukrainie i sytuacji politycznej na Białorusi.
39 Dane za 2024 r.
40 Prognoza jako bazę przyjmuje stan ludności w dniu 31.12.2022 r.

41 W 2022 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym (kobiety 18–59, mężczyźni 18–64) przypadało 66 osób w wieku nieprodukcyjnym (0–17, 60+/65+). W 2060 r. będzie to już 105 osób.
42 Z wyjątkiem lat 2027–2028.
43 O 122 tys. osób, czyli o 28%.
44 W 2022 r. wynosił 55%.
45 Wpływy z udziału w podatku PIT są uzależnione od liczby podatników i ich dochodów.
46 Według badań Urzędu Statystycznego w Poznaniu na jedną osobę dojeżdżającą do pracy z Poznania do innej miejscowości przypadają 4 osoby przyjeżdżające do pracy do Poznania. Do miasta codziennie dojeżdża ponad połowa pracujących mieszkańców Czerwonaka, Lubonia i Suchego Lasu. Jednocześnie co piąty pracujący mieszkaniec Poznania dojeżdża do pracy w innej miejscowości. Najczęściej są to Komorniki, Tarnowo Podgórne i Suchy Las. Do pracy w Poznaniu dojeżdżają także osoby mieszkające w dalej położonych gminach województwa wielkopolskiego: Gniezno, Września, Kościan, Oborniki, Jarocin, Szamotuły, Piła.
47 Aglomerację poznańską tworzy miasto Poznań i powiat poznański.
48 Analiza PESTEL (Political, Economic, Social, Technological, Environmental, Legal) dostarcza strategicznego spojrzenia na czynniki zewnętrzne, które mogą mieć wpływ na rozwój miasta.
49 Miasto Poznań, jak wiele miast w Polsce, zmaga się z wyzwaniem starzejącej się populacji. Niski przyrost naturalny oraz dłuższa oczekiwana długość życia powodują wzrost liczby osób starszych.
50 Zmiana stylu życia i opóźnianie decyzji o założeniu rodziny prowadzą do niższej dzietności. Rośnie liczba gospodarstw jednoosobowych, co wpływa na potrzeby mieszkaniowe w mieście.
51 Miasto Poznań wprowadza inicjatywy mające na celu zwiększenie jakości życia, przyciągnięcie młodszych mieszkańców oraz migrację wewnętrzną. Przykłady obejmują rozwój infrastruktury miejskiej i polityki wspierające dostępność mieszkań, co może pozytywnie wpłynąć na demografię miasta.
52 Stabilizacja sytuacji demograficznej wymaga długofalowego wsparcia ze strony krajowych polityk: mieszkaniowej, prorodzinnej, migracyjnej oraz inicjatyw ekologicznych i infrastrukturalnych. Wsparcie rządu w postaci programów prorodzinnych, takich jak 800+, czy planów wspierania rodzin może wpłynąć na stabilizację przyrostu naturalnego. Jednak polityki te nie odwracają w pełni trendu starzejącej się populacji.
53 Np. wspierające rozwój nowych mieszkań oraz porządkujące wynajem krótkoterminowy.
54 Np. dobre perspektywy gospodarcze, rozwój przemysłu i usług (w tym nowoczesnych usług dla biznesu).
55 Np. dobra jakość powietrza, dobrze zagospodarowane i dostępne tereny zieleni, zrównoważony transport.
56 Nowoczesne technologie wspierają dostarczanie usług miejskich i polepszają jakość życia w mieście.
57 Dane na 25.01.2024 r.
58 Dane za 2023 r.
59 Odsetek dzieci w przedszkolach w grupie wiekowej od 3 do 6 lat (w liczbie dzieci w tej grupie wiekowej mieszkających w Poznaniu) przekracza 100% i systematycznie rośnie,
60 Prognoza nie uwzględnia jednak wszystkich grup faktycznych mieszkańców Poznania, opisanych w rozdziale o demografii.
61 Przykłady: edukacja przyrodnicza, EkoLekcje, edukacja zdrowotna o chorobach układu oddechowego, Zielone Przedszkola.
62 Miasto Poznań prowadzi 88 szkół podstawowych, 24 szkoły branżowe, 18 techników, 46 LO, 25 szkól policealnych i 6 szkół specjalnych przysposabiających do pracy.
63 Łącznie z co najmniej 67 krajów (łącznie z placówkami wychowania przedszkolnego).
64 W tym 6,3 tys. stanowią uczniowie uchodźczy z Ukrainy, objęci rządowymi programami wsparcia.
65 Większość z nich to szkoły, które nie są zarządzane przez Miasto.
66 Prognoza nie uwzględnia jednak wszystkich grup faktycznych mieszkańców Poznania, opisanych w rozdziale o demografii.
67 Wg GUS-u spadek ten nie będzie liniowy – przewiduje się okresy czasowego wzrostu liczebności uczniów.
68 Przykładowo: sportowe, mistrzostwa sportowego, dwujęzyczne, wstępne, przygotowania wojskowego, o charakterze eksperymentalnym.
69 Dane S za 2023 r.
70 W tym: 118 programów rozwijających zainteresowania, 108 – sportowych, 58 – przedmiotowych, 51 – antydyskryminacyjnych i 15 – językowych.
71 Programy: Korki w Mieście – edukacja, wiedza i rozwój dzieci i młodzieży" (w roku szkolnym), „Wielka Dogrywka z Korków" (w czasie wakacji), „Korepetycje w Mieście – zajęcia wyrównawcze dedykowane uczniom szkół średnich – pilotaż".
72 Dane GUS-u za 2023 r.
73 Dane UMP za 2023 r.
74 Według danych UMP za 2023 r. Przykładowo: poradnie psychologiczno-pedagogiczne (39 tys. dzieci i młodzieży), młodzieżowe domy kultury (2,4 tys.), ogrody jordanowskie (7 tys.), Centrum Doradztwa Zawodowego dla Dzieci i Młodzieży (5,3 tys. dzieci i młodzieży).
75 Dane za rok szkolny 2022/23.
76 Łącznie z wszystkich miejscowości dojeżdżało do poznańskich szkół 21,6 tys. uczniów (w tym 82% do szkół ponadpodstawowych), jednocześnie prawie 1 tys. uczniów z Poznania dojeżdżało do szkół w innych miejscowościach
77 W 2023 r. 887 uczniów i wychowanków dowożono do 55 szkół, przedszkoli i ośrodków.
78 Dane UMP.
79 Na uczelniach publicznych najwięcej studentów kształci się na kierunkach: biznes i administracja, medyczne, językowe oraz inżynieryjno-techniczny. Na uczelniach niepublicznych największą popularnością cieszą się kierunki: biznes i administracja oraz społeczne.
80 Coraz większy udział na rynku zakwaterowania dla studentów spoza Poznania mają komercyjne domy studenckie. Większość studentów mieszka w wynajmowanych lub własnych mieszkaniach/pokojach.
81 Uczęszcza do nich 62% dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym.
82 W roku szkolnym 2023/2024 w Poznaniu funkcjonowało 321 dotowanych szkół i placówek niesamorządowych. Uczęszcza do nich 46 tys. uczniów. Na dofinansowanie ich działalności Miasto Poznań w 2023 r. udzieliło dotację w kwocie ponad 408 mln zł.
83 Przykłady: wychowywanie w duchu wartości i kształtowanie dojrzałej postawy patriotycznej (np. popularyzacja Powstania Wielkopolskiego w ramach aktywności dzieci podczas Ogólnopolskiego Dnia Przedszkolaka) czy wycieczki dla dzieci z elementami edukacyjnymi w ramach projektu „Przygodę z zawodem czas zacząć!". Ważne są także projekty zwiększające aktywność fizyczną

dzieci i młodzieży, przykładowo Międzyprzedszkolny Turniej Sportowy, szkolne turnieje sportowe, dodatkowe zajęcia sportowe dla uczniów.

84 Przykłady: projekty w ramach środków otrzymanych z UNICEF (korepetycje-integracja i zajęcia dla dzieci i młodzieży z Ukrainy, uczniów szkół podstawowych i średnich; rozwój kompetencji miękkich dla młodzieży ukraińskiej i polskiej szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych, działania wspierające i integrujące uczniów-uchodźców z Ukrainy uczęszczających do poznańskich przedszkoli i szkół, w tym utworzenie Centrum wsparcia w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 2 oraz Punktu Poradnictwa Zawodowego dla Dzieci z Ukrainy.), projekty Centrum Doradztwa Zawodowego dla uczniów z Ukrainy.

85 Miasto wspiera uczniów organizując zajęcia dodatkowe i korepetycje, jednak stała poprawa wymaga działań systemowych na szczeblu rządowym, związanych m.in. ze zmianą podstawy programowej i systemu wspierającego nauczycieli i uczniów w efektywnym korzystaniu z nowych technologii, w tym sztucznej inteligencji. Działania takie są obecnie przygotowywane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

86 Centrum prowadzi cykliczny projekt POPOJUTRZE, obejmującym wdrożenie innowacji z zakresu edukacji formalnej i pozaformalnej, ukierunkowane na edukację przez całe życie.

87 Do zadań rzeczniczki należy analiza przestrzegania praw uczniów w szkołach, informowanie uczniów o ich uprawnieniach i obowiązkach, a także interweniowanie w przypadkach naruszania ich praw.

88 M.in. poszerzając wiedzę z zakresu ekologii, bezpieczeństwa osobistego, przyrody.

89 Np. nauka rzeźbienia w lodzie, wykonania muralu,

90 W 2023 r. przyznano 345 nagród dla uczniów oraz 349 nagród dla nauczycieli.

91 Np.: „Aktywna Tablica" czy „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa".

92 Z tego trybu nauki w Poznaniu korzysta 7,6 tys. uczniów.

93 Przykłady projektów: „Szacun dla Zawodowców", Targi Szkolnictwa Zawodowego „Arena Zawodów", Targi Edukacyjne, Branżowe Centrum Umiejętności w dziedzinie Piekarnictwa, Centrum Doradztwa Zawodowego, Obserwatorium Gospodarki i Rynku Pracy Aglomeracji Poznańskiej.

94 Przykłady projektów: Dwujęzyczność w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 2 im. Charles de Gaulle'a, Koło matematyczne w VIII LO, Turniej gier Strategicznych, Poznańska Liga Debat.

95 Uczelnie publiczne, takie jak Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Politechnika Poznańska czy Uniwersytet Ekonomiczny, regularnie zajmują czołowe miejsca w rankingach „Rzeczpospolitej" i „Perspektyw".

96 Projektami europejskimi, które cieszą się szczególnym zainteresowaniem poznańskich uczelni, są inicjatywy związane z rozwijaniem kompetencji cyfrowych, innowacji społecznych oraz zielonej transformacji.

97 W ramach współpracy z uczelniami zagranicznymi biorą udział w międzynarodowych konferencjach, warsztatach i szkoleniach, co pozwala na aktualizowanie wiedzy na temat najnowszych trendów w różnych dziedzinach nauki.

98 Szacuje się, że z oferty kształcenia ustawicznego korzysta ok. 17% dorosłych mieszkańców.

99 System edukacyjny w Poznaniu jest ściśle związany z krajowym systemem prawnym, który określa ramy funkcjonowania placówek edukacyjnych. Zmiany w ustawodawstwie, np. w zakresie finansowania oświaty, organizacji szkół, a także przepisów dotyczących nauczycieli, mają bezpośredni wpływ na sposób zarządzania i organizowania edukacji w mieście. Regulacje dotyczące przekształcania szkół, ich łączenia lub likwidacji, wymagają szerokich konsultacji społecznych i mogą stanowić wyzwanie w kontekście demograficznych i społecznych zmian w Poznaniu

100 W Poznaniu uczelnie i placówki oświatowe wprowadzają programy związane z ekologicznymi rozwiązaniami, zrównoważonym rozwojem i gospodarką cyrkularną, co jest odzwierciedleniem globalnych trendów.

101 Nowe regulacje prawne wprowadzają zmiany w systemie kształcenia, szczególnie w zakresie finansowania edukacji, oceny jakości nauczania oraz uprawnień pracowników oświaty. Należy również zauważyć, że w ciągu ostatnich lat w Polsce wprowadzono szereg zmian w szkolnictwie wyższym, takich jak nowe przepisy dotyczące habilitacji, stopni naukowych oraz nadzoru nad uczelniami. W przyszłości konieczne będzie kontynuowanie reform w obszarze prawa oświatowego, zwłaszcza w kontekście rozwoju kształcenia ustawicznego, dostosowania programów edukacyjnych do potrzeb rynku pracy oraz zagwarantowania autonomii uczelni.

102 Krajowe i lokalne systemy finansowania oświaty i szkolnictwa wyższego stoją przed wyzwaniem rosnących kosztów edukacji przy jednoczesnym spadku liczby osób w wieku przedszkolnym, szkolnym oraz studenckim, co jest wynikiem negatywnego trendu demograficznego. Mimo rosnącego inwestowania w modernizację infrastruktury edukacyjnej, wciąż występuje problem z dopasowaniem wydatków do realnych potrzeb placówek edukacyjnych.

103 Aktualnie w Polsce realizowane są polityki, które mają na celu poprawę jakości kształcenia i dostosowanie systemu edukacyjnego do potrzeb współczesnej gospodarki. Do najważniejszych dokumentów należą: w zakresie szkolnictwa wyższego: Strategia Rozwoju Szkolnictwa Wyższego do 2030 roku oraz Reforma Szkolnictwa Wyższego (Ustawa 2.0), które kładą nacisk na poprawę jakości badań naukowych, międzynarodową współpracę oraz dostosowanie kształcenia do rynku pracy. Program Erasmus+ oraz Program „Polska 100" również wpływają na rozwój mobilności studentów i międzynarodową integrację uczelni. W zakresie oświaty są to: ustawa Prawo oświatowe, ustawa o finansowanie zadań oświatowych, Karta Nauczyciela.

104 Bezpieczeństwo zdrowotne odnosi się do zapewnienia mieszkańcom dostępu do odpowiednich usług zdrowotnych, a także ochrony przed chorobami oraz promocji zdrowego stylu życia.

105 Dane Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego za 2024 r.

106 Dane za 2023 r.

107 W 2024 r. wg raportu „Rynek pracy lekarzy i specjalistów w branży medycznej w trzecim kwartale 2024", opracowanym przez portal HireDoc.com (należący do Grupy Docplanner) najwięcej ofert pracy dla lekarzy jest dla specjalistów chorób skóry, psychiatrii oraz stomatologów. W Wielkopolsce było aktywnych 9,5% ofert pracy publikowanych w kraju. Większość ofert pracy (84%) pochodziła z placówek prywatnych. 5% z Niepublicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej.

108 Lekarze specjaliści udzielają także najwięcej teleporad (63% teleporad ogółem).

109 Według Mapy Potrzeb Zdrowotnych prowadzonej przez Ministerstwo Zdrowia w 2023 r. w Wielkopolsce najwięcej porad lekarskich POZ dotyczyło wypisania powtórnych recept (13%), pierwotnego nadciśnienia (12%), ostrego zakażenia górnych dróg oddechowych (5%), ostrego zapalenia nosa i gardła (4%). Z porad lekarskich najczęściej korzystali pacjenci w wieku do 6 lat oraz 70+.

110 Dane za 2022 r.

111 Dane za 2023 r. Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego.

112 W tym jeden szpital oferuje świadczenia z zakresu opieki długoterminowej i rehabilitacji leczniczej.

113 Dane za 2022 r. Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego.
114 Dane za 2022 r. GUS.
115 Dane za 2023 r. GUS.
116 Miasto Poznań przekazało teren pod obydwie inwestycje.
117 W I etapie uruchomiono Szpitalny Oddział Ratunkowy z Centrum Medycyny Ratunkowej i Interwencyjnej.
118 Przykładowo Wielospecjalistyczny Szpital Miejski im. J. Strusia, jako pierwsza miejska placówka w Polsce, został wyposażony w robota chirurgicznego da Vinci czwartej generacji. W latach 2017-2023 szpitale zarządzane przez Miasto otrzymały także m.in.: 3-Teslowy rezonans magnetyczny, laser okulistyczny, laser holmowy, aparat echo, aparat do operacji zaćmy, angiograf, system mikrofalowej ablacji tkanek, tomograf komputerowy, videolaryngoskop intubacyjny
119 Dotyczy to szpitali nie podlegających Miastu. Dofinansowanie uzyskały m.in.: Szpital Kliniczny im. W. Degi, Szpital Kliniczny im. H. Święcickiego, Ginekologiczno-Położniczy Szpital Kliniczny, Szpital Kliniczny Przemienienia Pańskiego, Szpital Kliniczny im. K. Jonchera.
120 Przykładowo w szpitalach miejskich realizowano projekt unijny „Wyposażenie środowisk informatycznych wojewódzkich, powiatowych i miejskich podmiotów leczniczych w narzędzia informatyczne umożliwiające wdrożenie EDM oraz stworzenie sieci wymiany danych między podmiotami leczniczymi samorządu województwa".
121 Samorząd Miasta prowadzi jedyny w Poznaniu oddział zakaźny. Rola tego oddziału okazała się kluczowa podczas pandemii COVID-19. Wielospecjalistyczny Szpital Miejski im. J. Strusia pełni również funkcję Centrum Urazowego dla województwa wielkopolskiego
122 Przykładem jest prowadzenie Poznańskiego Ośrodka Specjalistycznych Usług Medycznych, jednej z największych placówek wielospecjalistycznych w regionie, oferującej szeroki zakres usług medycznych dla mieszkańców oraz Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego i Rehabilitacji Medycznej, udzielającego świadczeń z zakresu opieki długoterminowej.
123 Przykładem może być przekazanie gruntów miejskich pod budowę Wielkopolskiego Centrum Pediatrii.
124 Szpital Kliniczny im. Karola Jonschera Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego, Ortopedyczno-Rehabilitacyjny Szpital Kliniczny im. Wiktora Degi Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego, Specjalistyczny Zespół Opieki Zdrowotnej Nad Matką i Dzieckiem i Szpital Wojewódzki oraz Uniwersytecki Szpital Kliniczny, który uzyskał tytuł „Szpitala najbardziej przyjaznego dla pacjentów".
125 Edycja 2024.
126 Przykładowo w edycji 2024 rankingu najlepszych miast w Polsce jedną z ocenianych kategorii był dostęp do lekarza na NFZ. Badano średni czas oczekiwania pacjenta na wizytę u ortopedy w ramach NFZ. W kategorii tej Poznań zajął 6 miejsce.
127 Zawiera działania, które są planowane do podjęcia w systemie ochrony zdrowia, z uwzględnieniem działań wskazanych w Mapie Potrzeb Zdrowotnych i w innych dokumentach strategicznych w ochronie zdrowia, jak m.in.: potrzeby zdrowotne, wyzwania i działania dla każdej części mapy potrzeb zdrowotnych, czyli demografii, epidemiologii, czynników ryzyka i profilaktyki, POZ, AOS, leczenia szpitalnego, opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień, rehabilitacji, opieki długoterminowej, opieki paliatywnej i hospicyjnej, kadr, badań klinicznych produktów leczniczych, cyfryzacji placówek medycznych, czy telemedycyny.
128 Przykładowe projekty: „Podstawowe Regiony Zabezpieczenia", „Narodowy Program Chorób Układu Krążenia na lata 2022-2032", „Narodowa Strategia Onkologiczna".
129 Przykładowo realizowano unijny projekt: „EDM – Wyposażenie środowisk informatycznych wojewódzkich, powiatowych i miejskich podmiotów leczniczych w narzędzia informatyczne umożliwiające wdrożenie Elektronicznej Dokumentacji Medycznej oraz stworzenie sieci wymiany danych między podmiotami leczniczymi samorządu województwa".
130 Obejmującej świadczenie usług medycznych i farmaceutycznych oraz produkcję medyczną i farmaceutyczną.
131 W 2023 r. w rejestrze REGON było zarejestrowanych blisko 9 tys. firm.
132 Specjalizacja ta związana jest z kreowaniem, adaptacją lub absorpcją zaawansowanych technologicznie rozwiązań inżynierii medycznej, biotechnologii, inżynierii materiałowej, informatyki i elektroniki wykorzystywanej zarówno w zakresie prewencji, jak i diagnostyki i leczenia.
133 Działania profilaktyczne i promocyjne prowadzi także – zgodnie z ustawą o samorządzie wojewódzkim – Samorząd Województwa Wielkopolskiego.
134 Profilaktyka i wczesne wykrywane osteoporozy wśród kobiet w wieku 50+, zamieszkałych w Poznaniu, na lata 2024-2027.
135 W ramach rządowego programu pn. „Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS opracowany na lata 2022-2026".
136 Przykłady programów finansowanych z budżetu Miasta: Biała Sobota, Poznań w formie, Punkt Profilaktyki Intymnej, Zdrowy Maluch, Wypożyczalnia Sprzętu Rehabilitacyjnego, Mobilny Punkt Pomocy Medycznej, Punkt Opieki Farmaceutycznej 70+.
137 Przykładem wdrażania nowych działań jest projektowanie rozwiązań związanych z profilaktyką i wczesnym wykrywaniem endometriozy, z zapobieganiem zakażeniom wywołanym przez RSV oraz półpaśca wśród osób starszych, a także zapobieganie rozwojowi zaburzeń psychicznych.
138 Z programu w 2024 r. skorzystało łącznie ponad 60 tys. osób, w tym ponad 40 tys. dzieci uczestniczących w zajęciach edukacyjnych i programach profilaktyczno-terapeutycznych.
139 Przykłady działań: „Poznań uzależniony od profilaktyki", „Sportową manią walczymy z narkomanią"; „Wiem, wybieram dobrze", „Dopalacze niszczą życie", „Falochrony", Program Wsparcia Specjalistycznego, „Ostoja", „Program pomocy osobom bezdomnym, uzależnionym od alkoholu, w budowaniu i utrwalaniu postaw trzeźwościowych".
140 Indeks opracowywany przez ekspertów Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie oraz Grupy Lux Med. Ranking porównuje, jakie warunki dla zdrowego życia mieszkańców tworzą w Polsce miasta na prawach powiatu. Oceniane kategorie dotyczą zdrowia, ludności, usług komunalnych i społecznych, edukacji, mieszkalnictwa, środowiska, infrastruktury, przestrzeni.
141 M.in. nagroda w konkursie „Samorządowy Lider – Lider szczepień na każdym etapie życia".
142 Celem działalności Rady jest wypracowywanie takich rozwiązań, które będą korzystne dla wszystkich stron.
143 M.in. pierwszym miejscem w rankingu Indeks Zdrowych Miast 2024.
144 System ochrony zdrowia mierzy się z problemem niewystarczających środków na inwestycje w infrastrukturę, sprzęt medyczny oraz wynagrodzenia dla personelu. Koszty leczenia rosną, co stawia wyzwania dla budżetów publicznych i prywatnych
145 System ochrony zdrowia w Poznaniu korzysta z rozwiązań takich jak e-recepty, telemedycyna i elektroniczna dokumentacja medyczna, ale wciąż istnieje potrzeba dalszego rozwoju cyfryzacji, m.in. technologii wspierających diagnostykę oraz w cyfrowe narzędzia umożliwiające zdalne monitorowanie zdrowia pacjentów.

146 Zanieczyszczenie powietrza, zwłaszcza smog, mają bezpośredni wpływ na zdrowie mieszkańców, zwiększając ryzyko chorób układu oddechowego i sercowo-naczyniowego.
147 Bezpieczeństwo socjalne obejmuje działania (wsparcie finansowe i programy integracyjne) mające na celu zapewnienie mieszkańcom wsparcia w trudnych sytuacjach życiowych, takich jak bezrobocie, ubóstwo, czy potrzeba opieki.
148 Dane Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego za 2024 r.
149 Dane GUS-uza 2023 r.
150 Dane za 2022 r.
151 Rocznie blisko 1,8 tys. osób w kryzysie bezdomności przebywa w placówkach pomocy społecznej.
152 Dane UMP za 2024 r.
153 Dane UMP za 2023 r.
154 Dane Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego za 2024 r.
155 Dane UMP za 2023 r.
156 Dane UMP za 2023 r.
157 Dane UMP za 2023 r.
158 Dane Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego za 2024.
159 W liczbie tej znajduje się 5 mieszkań wspomaganych z 24 miejscami znajdujących się Błońsku, prowadzonych przez NGO na zlecenie Miasta Poznania.
160 Dane za 2023. W liczbie tej zostały także ujęte osoby objęte poradnictwem specjalistycznym, osoby kierowane do domów pomocy społecznej, osoby z niepełnosprawnościami korzystające ze środków PFRON, dzieci przebywające w pieczy zastępczej oraz usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej.
161 Wskaźnik liczony jako udział liczby osób w rodzinach, którym przyznano pomoc społeczną na 1000 mieszkańców (wg GUS-u), wskazujący stopień niezaspokojenia potrzeb mieszkańców.
162 Są to najczęściej osoby pozostające na utrzymaniu (43% w grupie osób z dochodami poniżej kryterium dochodowego).
163 Dane za 2022 r.
164 W liczbie tej uwzględniono osoby korzystające z Karty Dużej Rodziny (109,4 tys. wydanych od początku programu).
165 Wg danych GUS-u w 2023 r. w placówkach prowadzonych przez Miasto były 1362 miejsca, z których korzystało 1364 dzieci.
166 Wg danych GUS-uw 2023 r. w Wielkopolsce było 164 dziennych opiekunów opiekujących się 765 dziećmi, podczas gdy w 2015 r. było to odpowiednio 74 osób i 90 dzieci.
167 Wg danych GUS-u w 2023 r. w Wielkopolsce było 396 niań (w 2015 r. – 950 osób), w tym najwięcej w wieku od 40 do 59 lat (236).
168 W liczbie tej uwzględniono osoby korzystające z programów: Poznańska Złota Karta-Karta OK Poznań (41 tys. wydanych od początku programu) oraz Poznańskie Pudełko Życia (32,6 tys. wydanych od początku programu).
169 Dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego za 2023 r.
170 Oznacza to relatywnie lepszą sytuację życiową mieszkańców.
171 Problemem jest brak powiązania ustawowego pomiędzy wielkością minimum socjalnego a wielkością dochodów uprawniających do uzyskania pomocy społecznej.
172 M.in.: osoby z niepełnosprawnościami, osoby w kryzysie bezdomności, osoby z zaburzeniami psychicznymi i w kryzysie psychicznym, rodziny i dzieci w systemie pieczy zastępczej, adopcji, z niepełnosprawnościami, osoby starsze.
173 Przykładowo w 2023 r. Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego dofinansował łącznie 40 ofert złożonych przez 22 stowarzyszenia, 17 fundacji oraz spółdzielnię socjalną na łączną kwotę ponad 1,4 mln zł.
174 Przykłady programów ogólnopolskich: „Senior+", „Program wieloletni na rzecz Osób Starszych „Aktywni+" na lata 2021-2025", Korpus Wsparcia Seniorów, Program „Od zależności do samodzielności", Program „Posiłek w szkole i w domu", Program rozwoju rodzinnych domów pomocy, „Pokonać bezdomność. Program pomocy osobom bezdomnym", „Aktywny rodzic", Projekt „MOCOWIEC – MOdel CałOściowego Wsparcia IntEgracji Cudzoziemców".
175 Dla m.in. osób w kryzysie bezdomności realizujących indywidualny program wychodzenia z bezdomności, osób uzależnionych, z zaburzeniami psychicznymi, długotrwale bezrobotnych, zwolnionych z zakładów karnych, uchodźców, osób z niepełnosprawnościami.
176 W ramach realizowanej „Polityki Prorodzinnej dla Miasta Poznania" oraz „Programu Poznań Pro Rodzina – promocja, rozwój i ochrona rodzin wielodzietnych w Poznaniu".
177 W programie wyodrębniono11 obszarów działań: Dostępność oraz wysoka jakość usług społecznych i ochrony zdrowia, Mieszkalnictwo przyjazne rodzinom, Wsparcie wszystkich rodzin w wypełnianiu funkcji prokreacyjnej, opiekuńczej, wychowawczej, edukacyjnej i emocjonalnej, Równość szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy oraz możliwość powrotu na rynek pracy i utrzymania pracy rodziców/opiekunów, Dostępność przestrzeni publicznych i budynków, Transport przyjazny rodzinom, Skuteczna integracja międzypokoleniowa, Efektywność komunikacji z rodzinami oraz integracja źródeł informacji, Aktywizacja społeczna rodzin – uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych, sportowych oraz w aktywnych formach rekreacji, Partycypacja obywatelska rodzin, Promocja rodzin.
178 Przykłady wieloletnich projektów zlecanych przez Miasto i realizowanych w CIR: Akademia dla rodziców – dziecko w szkole/ w przedszkolu, Dobre rozmowy, Akademia Zdrowia dla rodziców.
179 Przykłady działań: Program Wspierania Rodzin Wieloraczków, Wsparcie rodziców samodzielnie wychowujących dzieci, Wyprawka dla Gzubka
180 Działania koncentrują się na wspieraniu umiejętności wychowawczych rodziców, profilaktyce społecznej dzieci i młodzieży, optymalizacji działań związanych ze sprawowaniem pieczy zastępczej, rozwijaniu i podnoszeniu jakości form pieczy zastępczej oraz tworzeniu systemu wsparcia dla rodzin zastępczych.
181 W 2060 r. liczba osób powyżej 60. roku życia ma wynieść 166 tys. osób, a co czwarty senior będzie miał ponad 80 lat. Obecnie osoby powyżej 60. roku życia stanowią 26% ogółu mieszkańców miasta, w 2060 r. udział ten ma zwiększyć się do 40%.
182 Założeniem polityki senioralnej jest m.in. tworzenie warunków do rozwoju i życia najstarszego pokolenia poprzez działania realizowane w szczególności w zakresie przestrzeni publicznych i budynków, transportu, mieszkalnictwa, aktywizacji i partycypacji społecznej, szacunku i inkluzji społecznej, partycypacji obywatelskiej i zatrudnienia, komunikacji i informacji, usług społecznych i służby zdrowia.
183 Do największych wydarzeń organizowanych dla seniorów należą: Targi Viva Seniorzy oraz Senioralni Poznań. Uczestniczy w nich rocznie 6,8 tys. osób.
184 Przykładowe działania CentrumIS: Poznański wolontariat 60+, Srebrny fyrtel, Porady prawne i z zakresu nowych technologii.

185 Przykłady działań finansowanych przez Miasto: Pakiet „Poznań Viva Senior”, Trener Senioralny, Bezpłatne szczepienia przeciwko grypie, Ośrodki geriatryczno-gerontologiczne, Punkt Opieki Farmaceutycznej 70+, Spartakiada Seniorów, Mikrogranty dla seniorów.
186 Przykładem jest program „Pomoc po sąsiedzku – rozwój systemu usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej dla mieszkańców Poznania”.
187 W ostatniej dekadzie realizowano m.in.: „Usługi społeczne i opieka medyczna dla mieszkańców miasta Poznania”, „Aktywny samorząd”, „Asystent osoby niepełnosprawnej”, „Opieka wytchnieniowa”, „Dostępne mieszkanie”, mieszkalnictwo wspomagane i treningowe, warsztaty terapii zajęciowej. Od 2024 r, realizowany jest projekt bezpłatnych mobilnych usług dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności.
188 W Poznaniu stosowane są „Standardy dostępności dla Miasta Poznania”.
189 Działania Poznańskiego Centrum Dostępności mają poprawić jakość życia mieszkanek i mieszkańców, poprzez zapewnienie lepszej dostępności przestrzeni publicznych, usług i informacji.
190 Działania na rzecz uchodźców wojennych z Ukrainy były szczególnie nasilone w latach 2022-2023. Przykłady działań: zapewnienie miejsc zakwaterowania i wyżywienia, klasy wyrównawcze dla uczniów z Ukrainy, miejsca w żłobkach, placówkach przedszkolnych i szkolnych dla dzieci z Ukrainy, szkolenia oraz porady dotyczące podejmowania pracy oraz rozpoczynania działalności gospodarczej, nauka języka polskiego, świadczenia z pomocy społecznej i dostęp do opieki medycznej, nadawanie PESEL ze statusem UKR.
191 Przykładem jest współpraca Miasta z Funduszem Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci, która rozpoczęła się w październiku 2022 r. UNICEF przekazał środki finansowe na działania wspierające dzieci uchodźcze z Ukrainy oraz ich integrację ze społecznością lokalną.
192 W 2023 r. Wojewoda Wielkopolski zaakceptował do realizacji w Wielkopolsce102 Indywidualne Programy Integracji Cudzoziemców.
193 Nie ma natomiast na terenie Wielkopolski ośrodka dla cudzoziemców.
194 Centrum uruchomiono w ramach projektu „Budowanie struktur dla integracji w Polsce – etap II – pilotaż Centrów Integracji Cudzoziemców”, ze środków Funduszu Azylu, Migracji i Integracji dotyczącego pomocy migrantom.
195 Projekty MIP są wspierane przez Miasto Poznań.
196 Przykłady projektów realizowanych w ostatniej dekadzie: „Cykliczne monitorowanie koczowisk osób bezdomnych”, „Łaźnia miejska i strefa pomocy doraźnej”, „Mobilny punkt pomocy medycznej”, „Mobilny autobus”, „Spotkanie Wigilijne”, mieszkanie treningowe, działania streetworkingowe.
197 Przykłady projektów realizowanych w ostatniej dekadzie: „Usługi społeczne dla mieszkańców Poznania” , „Mieszkania wspomagane – treningowe w mieście Poznań” , „Feniks Trzeci”, „Feniks i Spółka”.
198 W ostatniej dekadzie realizowano m.in. projekty: „Zapewnienie zintegrowanych środowiskowych form opieki zdrowotnej i społecznej osobom z zaburzeniami psychicznymi na terenie Miasta Poznania”, „Środowiskowe Centrum Zdrowia Psychicznego Poznań-Północ”.
199 Sytuacja ta wymaga także wsparcia w formie szkoleń osób pracujących z dziećmi i młodzieżą, w tym nauczycieli.
200 Dezinstytucjonalizacja to proces procesu rozwoju usług świadczonych na poziomie lokalnych społeczności (również profilaktycznych), które mają wyeliminować potrzebę opieki instytucjonalnej.
201 W „Ogólnoeuropejskich wytycznych dotyczących przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności” zapisano, że każda osoba powinna mieć prawo do uzyskania wsparcia odpowiedniego dla jej potrzeb i sytuacji, a wsparcie musi być dostosowane do ich indywidualnej sytuacji i umożliwiać dokonywanie osobistych wyborów.
202 Usługi społeczne są dedykowane wszystkim, w sposób szczególny tym osobom, które z powodu swoich indywidualnych cech i szeroko rozumianych uwarunkowań mogą być narażone na jakikolwiek przejaw wykluczenia społecznego czy dyskryminacji.
203 W czerwcu 2024 r. Rada Ministrów przyjęła dokument pt. „Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)”, w którym wyznaczono szczegółowe kierunki działań i zaplanowano opracowanie regionalnych oraz lokalnych planów deinstytucjonalizacji.
204 Województwo Wielkopolskie posiada uchwalony „Wojewódzki Plan Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych”.
205 Przykładowe projekty unijne: „Wsparcie deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej w podregionie poznańskim”, „Pomoc po sąsiedzku – rozwój systemu usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej dla mieszkańców Poznania”,
206 Polityka krajowa, zgodne z europejskimi wytycznymi, wprowadza ograniczenie instytucjonalnych form wsparcia na rzecz środowiskowych usług pomocy społecznej. W Poznaniu wdrażanie tego trendu jest w początkowej fazie. W przyszłości należy rozbudować sieć usług świadczonych w miejscu zamieszkania, takich jak asystenci dla osób z niepełnosprawnościami i seniorów, usługi opiekuńcze w domach czy rodzinne formy opieki zastępczej.
207 Wobec dużej liczby migrantów konieczne jest wdrażanie programów lokalnej integracji migrantów w zakresie edukacji, mieszkalnictwa, zatrudnienia oraz usług społecznych. Miasto posiada opracowaną politykę na rzecz integracji migrantek i migrantów, który zawiera cele w zakresie działań na rzecz cudzoziemców.
208 Dane na koniec 2023 r.
209 Dane dot. Straży Miejskiej pochodzą z UMP.
210 W tym w zakresie zapobiegania przestępczości oraz ochrony porządku publicznego.
211 W celu realizacji zadań Prezydenta w zakresie zwierzchnictwa nad powiatowymi służbami, inspekcjami i strażami oraz zadań określonych w ustawach w zakresie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli utworzono komisję bezpieczeństwa i porządku, do zadań której należy m.in. ocena zagrożeń porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli na terenie powiatu, opiniowanie pracy Policji i innych powiatowych służb, inspekcji i straży, a także jednostek organizacyjnych wykonujących na terenie miasta zadania z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli; przygotowywanie projektu miejskiego programu zapobiegania przestępczości oraz porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli.
212 Program ukierunkowany jest na przeciwdziałania drobnym wykroczeniom i przestępstwom o tzw. niskiej szkodliwości m.in. poprzez długofalowe działania prewencyjne i wychowawcze realizowane we współpracy ze służbami miejskimi i państwowymi, jednostkami pomocniczymi miasta – osiedlami, instytucjami i organizacjami oraz mieszkańcami.
213 Przykładowe działania: „Bezpieczna Dzielnica – Bezpieczny Mieszkaniec”, „Poznań promuje sztukę – nie wandalizm”, „Wiem jak ratować życie”, „Dopalacze niszczą życie”, „Poznań uzależniony od profilaktyki”, „Nielat”, „Pozory mylą, dowód nie”, „Bezpieczne życie seniorów”.
214 Przykłady działań: Wielkopolskie Obserwatorium Zagrożeń (nowy etap dotychczasowego „Obserwatorium zagrożeń dla mło-

dych"), „Regionalne Obserwatorium Zagrożeń – rozwój elektronicznych usług publicznych w Wielkopolskiej Policji", w tym e-usługi SARVATO, WIBEROO (znakowanie rowerów), SIERŻANT PYREK,

215 Dotąd zorganizowano 3 edycje programu, Do końca 2024 r. realizowana jest edycja 2022-2024. Celem programu jest podnoszenie poziomu bezpieczeństwa poprzez wspieranie inicjatyw lokalnych, obejmujący wzmocnienie bezpieczeństwa w miejscach publicznych, w tym tworzenia lokalnych systemów bezpieczeństwa oraz podnoszenie wiedzy na temat społecznych zagrożeń bezpieczeństwa w wymiarze lokalnym i skutecznych metod ich zapobiegania.

216 Zmiany miejskiego systemu zarządzania kryzysowego wymusi nowelizacja ustawy o zarządzaniu kryzysowym.

217 Ustawa ta uzupełnia i porządkuje działania, mające na celu przygotowanie podmiotów ochrony ludności do reagowania w czasie pokoju, stanu wojennego i wojny.

218 Ustawa o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa nakłada na gminy i powiaty szereg obowiązków, mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa w zakresie cyberprzestrzeni i ochrony danych. Obowiązki te obejmują zarządzanie kryzysowe, ochronę systemów informacyjnych, współpracę z odpowiednimi instytucjami, edukację mieszkańców oraz dostosowanie infrastruktury do standardów cyberbezpieczeństwa.

219 Obowiązek ten wynika z poprzedniej dyrektywy Dyrektywa o odporności podmiotów krytycznych (Dyrektywa CER), która jest powiązana z Dyrektywą NIS2 o cyberbezpieczeństwie. Nowe regulacje wskazują sektory, z których wyznaczane będą podmioty krytyczne, takie jak energetyka, transport, bankowość czy zdrowie. Państwa członkowskie muszą przeprowadzić analizę ryzyka i wskazać podmioty krytyczne, które będą odpowiedzialne za ochronę infrastruktury niezbędnej do utrzymania kluczowych usług oraz przyjąć strategię w celu wzmocnienia odporności tych podmiotów.

220 Przykłady: Miasto Poznań posiada System Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji, a infrastruktura IT Miasta jest zabezpieczana przez Security Operations Center.

221 Przykłady: udostępnianie danych za pomocą interfejsów API, dostęp do informacji publicznej, serwisy i strony internetowe z danymi o mieście i działaniach Miasta.

222 System e-usług jest systematycznie rozwijany o nowe funkcjonalności,

223 Ponad 960 tys. w 2023 r.

224 Dane za 2024 r.

225 Przykładowo: Voicebot – komputerowy program głosowy, pełniący rolę automatycznego asystenta, obsługujący rezerwację wizyt, informujący o zaległościach podatkowych, przypominający o terminie umówionej wizyty, Wirtualna Asystentka wspomagająca pracę Infolinii Miasta, tekstowe Chatboty.

226 Poznań CityLab ma na celu odpowiedź na potrzeby zarówno organizacji miejskich, jak i mieszkańców, poprzez współpracę różnych obszarów oraz zwinne działanie w odpowiedzi na zdiagnozowane wyzwania. Dodatkowo dąży do minimalizacji silosów w organizacji, co usprawnia komunikację między mieszkańcami a Miastem oraz poprawia sposób rozwiązywania ich spraw. Istotnym elementem jest również poszukiwanie i wdrażanie odpowiednich rozwiązań.

227 Przykładowo: systemy zarządzania ruchem, Poznańska Elektroniczna Karta Aglomeracyjna, OK Poznań, system ID Poznań.

228 Przykładowo: Smart City Poznań, OK Poznań.

229 Wciąż brakuje większego, zintegrowanego podejścia obejmującego wszystkie zasoby publiczne.

230 Np. inteligentne oświetlenie, parkingi czy zarządzanie efektywnością energetyczną w budynkach komunalnych.

231 Wykorzystanie AI w EU jest uregulowane Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1234 z dnia 15 czerwca 2021 r. w sprawie ustanowienia przepisów dotyczących sztucznej inteligencji (tzw. AI Act), zawierające kompleksowe ramy regulacyjne dotyczące sztucznej inteligencji, mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa, ochrony praw podstawowych obywateli oraz wspieranie innowacji w dziedzinie AI. Rozporządzenie będzie obowiązywać od 2.08.2026 r. (z wyjątkami).

232 Dane za 2023 r.

233 Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021.

234 Dane za 2023 r.

235 Dane PTBS za 2023 r.

236 Dane za 2023 r.

237 Dane NBP za 2023 r.

238 Dane NBP za 2023 r., określający liczbę metrów kwadratowych mieszkania, które można zakupić z wykorzystaniem kredytu mieszkaniowego przy przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniu w sektorze przedsiębiorstw w danym mieście, z uwzględnieniem wymogów kredytowych banku i parametrów kredytu dla średniej ceny transakcyjnej mieszkania na danym rynku.

239 "Najem socjalny lokali ze wsparciem", „Zagospodarowanie pustostanów", „Mieszkalnictwo wspomagane i treningowe".

240 "POZnań – i zamieszkaj", „Najem z dojściem do własności", „Mieszkanie dla Seniora" i „Mieszkanie studyjne dla Seniora", „Mieszkania z partycypacją Miasta – zasób nieseniorlany", „Mieszkanie do remontu".

241 Mieszkania przy ulicach Bielicowej i Żelaznej (łącznie 2320 mieszkań).

242 W 2023 r. osobom uprawnionym do otrzymania lokalu komunalnego przekazano klucze do 240 mieszkań.

243 Z tytułu niedostarczenia 231 lokali socjalnych Miasto Poznań w 2023 r. wypłaciło odszkodowania w kwocie 5,1 mln zł.

244 W 2023 r. 336,7 tys. widzów uczestniczyło w 83 imprezach w pomieszczeniach zamkniętych oraz 85 imprezach w przestrzeni otwartej. Blisko 80% uczestników brało udział w imprezach płatnych.

245 W 2023 r. Miasto dofinansowało 318 projektów kulturalnych i wydarzeń artystycznych wybranych w 11 otwartych konkursach ofert oraz 93 projekty w ramach małych grantów.

246 Szczególnie podczas corocznego festiwalu Malta Festival Poznań i obchodów imienin ulicy Święty Marcin.

247 Wydarzenia tymczasowe, które wypełniają miejską przestrzeń w sposób kreatywny i nietypowy.

248 Przykłady: Lato z Estradą, Łazarskie Lato, Lato na Madalinie.

249 Przykładem może być Program Stypendiów Twórczych Miasta Poznania, czy zakupy przez Miasto Poznań dzieł sztuki do Galerii Miejskiej Arsenał.

250 Może także korzystać z instrumentów zapisanych w „Narodowym Programie Rozwoju Kultury".

251 M.in. w Bramie Poznania ICHOT, Rezerwacie Archeologicznym „Genius loci", Centrum Szyfrów Enigma.

252 W ramach projektu „Sztuczna inteligencja w służbie książki" w przestrzeni miejskiej funkcjonuje 11 książkomatów.

253 M.in. cenny księgozbiór i starodruki Biblioteki Raczyńskich, zasoby Biblioteki Lubrańskiego, Archiwum Państwowego, Poznańska Biblioteka Cyfrowa, CYRYL, projekt MediaLab Centrum Kultury Zamek, projekt MOJEeKINO.pl.

254 Tekst Biura Miejskiego Konserwatora Zabytków.

255 O tożsamości miasta świadczy: obszar znacznych nawarstwień historycznych, powstałych od XIII (miasto lokacyjne) do końca

XIX w., o jednolitym wyrazie i wybitnych walorach architektoniczno-przestrzennych, w intensywnie zabudowanym śródmieściu; obszar pasów pofortecznych: wewnętrznych z walorami urbanistycznymi w skali ponadkrajowej (z założeniem Ringu Stübbena) oraz zewnętrznych; strukturalne kliny zieleni.

256 Przykładem jest utworzenie Parku Kulturowego Stare Miasto oraz ustanowienia na części obszaru Starego Miasta Pomnika Historii.

257 Są to miejsca, które łączą sztukę z dbałością o środowisko naturalne. Przykładami w Poznaniu są: instalacja Ogród Deszczowy na Śródce, czy artystyczne instalacje w parkach miejskich i przestrzeni publicznej.

258 Dane za 2023 r.

259 W 2023 r. według danych PBT liczba nocujących turystów wynosiła 968 tys., natomiast wg danych GUS było to 808,5 tys. osób.

260 Dane firmy STR za 2023 r.

261 ADR (Average Daily Rate) to przeciętna cena sprzedanego pokoju hotelowego mierzona przez podzielenie przychodu ze sprzedaży przez liczbę sprzedanych pokoi.

262 371,1 tys. w 2023 r.

263 Dane za 2023 r.

264 W 2023 r. odbyło się 2091 wydarzeń i spotkań biznesowych.

265 Dane UMP za 2023 r.

266 Dane GUS-u za 2023 r.

267 Dane GUS-u za 2022 r.

268 Przykładowo Centrum Biznesu i Sztuki Stary Browar, który jest uznawany przez turystów za jedną ze współczesnych atrakcji Poznania.

269 Czas wolny, szczególnie spędzany w przestrzeni otwartej, sprzyja integracji mieszkańców. Rozwój terenów rekreacyjnych przyczynia się do większej aktywności społecznej i poprawy zdrowia mieszkańców.

270 Np. krajowa „Polityka Rozwoju Turystyki do 2030 roku"

271 Miasto Poznań regularnie organizuje wydarzenia sportowe na skalę krajową i międzynarodową, co sprzyja rozwojowi gospodarki. Miasto także aplikuje o organizację dużych prestiżowych imprez sportowych.

272 Obostrzenia podczas pandemii COVID-19 wpłynęły na duże ograniczenie przyjazdów i konieczność czasowego zamykania obiektów turystyczno-gastronomicznych.

273 Technologie cyfrowe mają ważną rolę w planowaniu czasu wolnego i promowania oferty turystycznej i sportowej, co pozwala zwiększyć dostępność tej oferty.

274 Ważne są działania na rzecz rozwoju terenów zieleni i ekologicznych przestrzeni rekreacyjnych.

275 Dalsze wspieranie programów prozdrowotnych, zwłaszcza dla dzieci i seniorów, może zwiększyć ich uczestnictwo w aktywnościach fizycznych. Oprócz edukacji w zakresie zdrowego trybu życia wciąż potrzebne są działania promujące aktywność fizyczną, szczególnie wśród młodzieży i osób starszych. Programy społeczne wspierające sport i rekreację mogą poprawić dobrostan mieszkańców.

276 Wg GUS w 2023 r. było ich 4,4 tys., czyli o 19% więcej niż w 2017 r.

277 Radni osiedlowi będąc najbliżej mieszkańców, mają największą wiedzę na temat lokalnych problemów, m.in. dotyczących infrastruktury drogowej, oświatowej, rekreacyjnej oraz terenów zieleni.

278 Zespół został powołany w 2019 r. przez Prezydenta Miasta Poznania. Uczestniczą w nim przewodniczący zarządów jednostek pomocniczych Miasta-osiedli.

279 M.in. crowdsourcing, warsztaty charrette, czy Public Participation GIS.

280 Działania rewitalizacyjne w Poznaniu są prowadzone zgodnie z Gminnym Programem Rewitalizacji, uchwalonym przez Radę Miasta Poznania. W mieście zostały wyznaczone: obszar rewitalizacji i obszar zdegradowany. Przykłady działań to m.in. program Centrum, programy: Odmień swoje podwórko, Przyjazne podwórka, Lato na Madalinie, Łazarskie Lato, jarmarki świąteczne z cyklu „Betlejem Poznańskie", Dni Twierdzy Poznań, plaże miejskie, Brama otwarta na rzekę, neoNOWE CENTRUM POZNANIA.

281 Przykładem sukcesu takiego podejścia jest rewitalizacja Śródki i ul. Święty Marcin, które przyciągnęła aktywnych mieszkańców zaangażowanych w projekty społeczne i biznesowe mające na celu ożywienie tej części miasta.

282 Przykłady: cyfrowy Miejski Informator Multimedialny, e-usługi miejskie, chatboty.

283 Obowiązujące przepisy, takie jak ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 promują udział mieszkańców w procesach decyzyjnych i wspierają zaangażowanie społeczne.

284 Miasto zapewnia dostęp do informacji publicznej, jednak rozwój narzędzi do łatwiejszego udostępniania informacji może zwiększyć poczucie wpływu mieszkańców na decyzje władz lokalnych.

285 Jak m.in. budżet obywatelski, projekty realizowane w ramach małych grantów, Centra Integracji Społecznej, środki jednostek pomocniczych-osiedli, dofinansowanie projektów NGOs na rzecz lokalnej społeczności.

286 Kapitał społeczny może być wzmacniany poprzez działania łączące różne pokolenia, np. wspólne warsztaty czy projekty międzypokoleniowe. Promowanie takich inicjatyw może pomóc w budowie zaufania i solidarności w lokalnej społeczności.

287 Przykładowo cyfrowe platformy komunikacji umożliwiają większy udział mieszkańców w konsultacjach społecznych, a zaangażowanie mieszkańców mogą zwiększać intuicyjne narzędzia online (np. aplikacje do zgłaszania inicjatyw czy uczestniczenia w głosowaniach), które już są wdrażane w Poznaniu. Technologie cyfrowe umożliwiają także organizację online spotkań i debat, co ułatwia udział np. osobom z niepełnosprawnościami lub o ograniczonym wolnym czasie.

288 Inwestowanie w szkolenia i programy promujące aktywność społeczną może przyczynić się do wzrostu kapitału społecznego wśród młodszych mieszkańców.

289 Udział w projektach ekologicznych, jak np. ogrody i lasy kieszonkowe, akcje nasadzenia drzew czy akcje sprzątania świata, mogą budować integrację społeczną i wzmacniać poczucie odpowiedzialności za wspólną przestrzeń publiczną.

290 Rozwój organizacji pozarządowych i lokalnych inicjatyw wymaga stabilnego finansowania, które jest kluczowym czynnikiem ich funkcjonowania.

291 Wciąż jednak część mieszkańców Poznania preferuje tradycyjne sposoby głosowania.

292 Głównym celem programu jest budowanie miasta równych szans, w którym wszystkie osoby mogą realizować swój potencjał oraz działać na rzecz rozwoju Poznania i społeczności lokalnej w sposób zrównoważony, z dbałością o przyszłe pokolenia.

293 Nie są to jednak stałe tematy znajdujące się w podstawie programowej.

294 Dane za 2022 r.

295 Dominują branże w zakresie: handlu i naprawy pojazdów samochodowych (18,0%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (16,4%), budownictwa (9,7%), informacji i komunikacji (9,1%), ochrony zdrowotnej i pomocy społecznej (7,0%) oraz obsługi rynku nieruchomości (6,1%).
296 MTP organizują także na swoim terenie wiele imprez dla społeczności lokalnej. Są także operatorem programu OK Poznań – systemu usług dla mieszkańców Poznania
297 Kapitał badanych przez GUS 913 spółek z udziałem kapitału zagranicznego wynosi 1,7 mld EUR (dane za 2022 r.), czyli 5,2 tys. EUR na 1 mieszkańca w wieku produkcyjnym.
298 Łącznie na liście ujęto 55 firm z Poznania.
299 Dane za 2024 r.
300 Główny udział w przychodach ze sprzedaży w przemyśle mają: produkcja pojazdów mechanicznych, przyczep i naczep, produkcja artykułów spożywczych i napojów, produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych, produkcja urządzeń elektrycznych.
301 Dane za 2023 r.
302 Dane za 2023 r.
303 Dane za 2022 r.
304 Dane Ministerstwa Finansów za 2022 r. dotyczące podatników podatku dochodowego od osób fizycznych (deklaracje PIT28, PIT36, PIT37, PIT38, PIT39, PIT40A).
305 Dane za 2022 r.
306 Dane dot. Straży Miejskiej pochodzą z UMP.
307 Dane dot. pracujących są dostępne od 2019 r.
308 Dane za lata 2015-2022.
309 Dane za lata 2015-2022.
310 Dane za lata 2015-2022.
311 MSP stanowią 99,8% wszystkich podmiotów gospodarczych w mieście.
312 Edycja 2024.
313 Miasto prowadzi także promocję lokalnych przedsiębiorców poprzez organizację Poznańskich Dni Przedsiębiorczości, które łączą targi usług biznesowych, fora gospodarcze i konkursy promujące liderów przedsiębiorczości.
314 W 2023 r. w Poznaniu ogółem 505 firm MSP (małe i średnie przedsiębiorstwa) uzyskało tę pomoc.
315 Przykłady działań: Ośrodek Poznań Biznes Partner prowadzący dla mieszkańców Poznania planujących założenie własnego biznesu oraz przedsiębiorców, bezpłatne szkolenia i warsztaty, doradztwo prawne, podatkowe, spotkania promujące poznański mały biznes, poręczenia dla przedsiębiorców z Poznańskiego Funduszu Poręczeń Kredytowych sp. z o.o., wsparcie firm w Poznańskim Parku Technologiczno-Przemysłowym, poznański program promocji i wsparcia rzemiosł unikatowych pn. „Zaułek Rzemiosła", program wsparcia dla startupów, freelancerów, przedsiębiorców oraz osób aktywnych w obszarze sektorów kreatywnych „Startup Poznań".
316 Zachęty inwestycyjne w Poznaniu obejmują m.in. wsparcie w uzyskaniu decyzji administracyjnych, employer branding (budowanie marki pracodawcy), indywidualną obsługę projektów, wyznaczenia „project managera", przygotowania inwestycji, przygotowania do rozpoczęcia działalności, wsparcia w zakresie poszukiwania pracowników.
317 Do kluczowych inwestorów należą Asahi, Bridgestone, Delpharm, Mars Wrigley, Volkswagen.
318 Kupowanie online towarów używanych. W 2024 r. jego udział w cały, e-commerce wynosił 7,5%.
319 W mieście mają siedzibę największe firmy obsługujące płatności online, takie jak PayU, Przelewy24 i PayPro.
320 Dwie trzecie polskich startupów skupia działalność na produktach i usługach związanych ze sztuczną inteligencją, uczeniem maszynowym, e-commerce, med-tech, edukacją, business intelligence oraz narzędziami badawczymi. Wielkopolska z Poznaniem jest czwartym krajowym centrum startupowym. Szacuje się, że w regionie działa ponad 200 startupów, czyli więcej niż co czwarty w Polsce.
321 Rozwój technologii wodorowych wspiera transformację energetyczną i redukcję emisji CO□.
322 Przykładowo: zakup 25 autobusów wodorowych przez MPK Sp z o.o.
323 W Poznaniu rozwijają się także projekty związane z zieloną energią i czystą gospodarką, które włączają wodór jako alternatywne źródło energii.
324 Węzeł zapewnia dostęp do komputerów kwantowych IBM Q, ORCA PT-1, AQT oraz do kwantowych laboratoriów i symulatorów, co pozwala na prowadzenie i wsparcie projektów badawczo-rozwojowych.
325 Trend ten potwierdzają wyniki badania migracji wahadłowych pozyskane z firmy Selectivv, które zostały opisane w dziale o demografii.
326 Praca zdalna zwiększa mobilność pracowników, wpływając na sposób funkcjonowania miast.
327 Szczególnie w obszarach technologii cyfrowych, data science i automatyki.
328 Według PIE będą to m.in. specjaliści od finansów, prawnicy, specjaliści do spraw administracji, programiści, tłumacze, analitycy danych.
329 Według firmy Personnel Service będą to m.in. specjaliści od zarządzania sztuczną inteligencją, cyberbezpieczeństwem, bioinformatyką, inżynierii biomedycznej, inżynierii terratransformacji.
330 Przykładowo: elastyczne godziny pracy, dodatkowe dni wolne.
331 Przykładowo: kursy i szkolenia finansowane przez pracodawcę.
332 Gospodarka 4.0 w Polsce może przyczynić się do wzrostu innowacyjności, zwiększenia produktywności oraz pozycji kraju w globalnym łańcuchu wartości.
333 Rozwój sztucznej inteligencji jest jednym z kierunków wspieranych przez Komisję Europejską w ramach programu EuroHPC (Europejskie Obliczenia Wielkiej Skali).
334 Ważny jest trend wspierania lokalnych producentów, co sprzyja rozwojowi inicjatyw takich jak targi lokalnych produktów czy catering oferujący jedzenie od lokalnych dostawców.
335 Mają one na celu wsparcie polskiej gospodarki w różnych obszarach, jak m.in. poprawa warunków życia obywateli, inwestycje w zieloną transformację, wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności polskich przedsiębiorstw.
336 Zgodnie z polityką UE, kraje członkowskie zobowiązały się do osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r. Firmy i miasta muszą dostosować się do norm ekologicznych, które obejmują ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, rozwój odnawialnych źródeł energii oraz wdrażanie bardziej ekologicznych procesów produkcyjnych.
337 Jego celem jest wspieranie państw członkowskich w przezwyciężaniu kryzysów, takich jak pandemia COVID-19, oraz budowanie

bardziej odpornych gospodarek. Fundusz wspiera inwestycje w transformację zieloną i cyfrową oraz poprawę odporności sektora zdrowia. KPO ma na celu odbudowę polskiej gospodarki po pandemii COVID-19 poprzez inwestycje w zieloną transformację, cyfryzację, reformy edukacyjne, poprawę jakości zdrowia publicznego oraz rozwój infrastruktury.

338 KPO ma na celu odbudowę polskiej gospodarki po pandemii COVID-19 poprzez inwestycje w zieloną transformację, cyfryzację, reformy edukacyjne, poprawę jakości zdrowia publicznego oraz rozwój infrastruktury.

339 Wciąż jednak część mieszkańców Poznania preferuje tradycyjne sposoby głosowania.

340 Omówienie zasobów wodnych, gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami i terenów zieleni znajduje się w rozdziale IV. Planowanie przestrzenne i infrastruktura, opracowanym przez MPU.

341 Jest to istotny element ochrony przed podtopieniami i stabilizowania poziomu wód gruntowych. Istnieją jednak trudności w zarządzaniu tym obszarem, wynikające z przekształceń własnościowych oraz niewystarczającego finansowania.

342 System kanalizacyjny wymaga regularnego remontu i modernizacji, a także stosowania rozwiązań, które będą skutecznie odprowadzać wody deszczowe i minimalizować ryzyko powodziowe.

343 Wzrost średniej rocznej temperatury powietrza prowadzi do częstszych fal upałów, co z kolei może powodować problemy zdrowotne, zwłaszcza wśród osób starszych i dzieci. Długotrwałe okresy suszy zagrażają uprawom, zasobom wodnym i różnorodności biologicznej, a coraz częstsze intensywne opady deszczu zwiększają ryzyko powodzi, podtopień i erozji.

344 Projekcje klimatyczne na przyszłość wskazują na wzrost liczby dni upalnych i gorących w roku. Na niekorzystne oddziaływanie upałów szczególnie wrażliwe są osoby starsze. Zimy będą łagodniejsze, ale nadal występować będę fale chłodów.

345 Wzrost temperatur prowadzi do zwiększenia zapotrzebowania na energię elektryczną do chłodzenia pomieszczeń, zwłaszcza w okresie letnim. Mniejsza liczba dni mroźnych powoduje zmniejszenie zapotrzebowania na energię do ogrzewania budynków.

346 Najsłabsze występują zazwyczaj w okresie wiosenno-letnim (maj-sierpień), najsilniejsze natomiast w zimie i okresie przedwiośnia (listopad-marzec).

347 Przykładowe inicjatywy obejmują wymianę nieefektywnych źródeł ciepła, termomodernizację budynków użyteczności publicznej, rozwój bezemisyjnego transportu miejskiego oraz inwestycje w zieleń miejską.

348 Dane za 2023 r.

349 W 2023 r. średnioroczne stężenie pyłu PM10 wyniosło 19 µg/m³ (na stacji pomiarowej przy ul. Szymanowskiego), 18 µg/m³ (stacja Dąbrowskiego i Szwajcarskiej), 23 µg/m3 (stacja Spychalskiego) przy obowiązującej normie rocznej 40 µg/m³, a liczba dni z przekroczeniami wyniosła na tych stacjach kolejno: 8, 4, 6 i 15 przy dopuszczalnej normie 35 dni w roku z przekroczeniami stężenia średniodobowego wynoszącego 50 µg/m³.

350 W 2023 r. średnie stężenie roczne pyłu PM2,5 wynosiło 14 µg/m³ na stacji pomiarowej przy ul. Dąbrowskiego oraz 15 µg/m³ na stacji przy ul. Szwajcarskiej, przy obowiązującej normie rocznej 20 µg/m³.

351 Dane za 2022 r. dotyczące ostatnich trzech lat.

352 W 2020 r. opracowano Program Ochrony Powietrza dla strefy aglomeracja poznańska, który wprowadza działania naprawcze, jak m.in.: ograniczenie emisji z ogrzewania indywidualnego, wsparcie finansowe na modernizację systemów grzewczych, termomodernizację budynków, utworzenie stref ograniczonego ruchu oraz zwiększenie udziału zieleni w przestrzeni miejskiej, a także działania edukacyjne i zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

353 Miejski program KAWKA BIS, rządowy program Czyste Powietrze – ogólnopolski program dopłat do wymiany starych pieców oraz docieplenia domów jednorodzinnych, który ma na celu walkę ze smogiem.

354 Dyspozycyjne zasoby wodne w regionie Poznania wynoszą rocznie 3 753,71 mln m³, z czego największe przepływy przypadają na zimowe półrocze.

355 Wymaga odwiertów na głębokość do 2 km i temperatur minimum 6°.

356 Geotermia płytka opiera się na pracy pomp ciepła w połączeniu z sondami powierzchniowymi lub pionowymi.

357 Porównanie danych z map akustycznych z 2017 r. i 2022 r.

358 Na potrzeby oceny stanu akustycznego środowiska co 5 lat opracowywana jest mapa akustyczna miasta. Jej celem jest wskazanie obszarów zagrożonych przekroczeniem dopuszczalnego poziomu hałasu pochodzącego od różnych źródeł, takich jak hałas drogowy, tramwajowy, kolejowy, lotniczy i przemysłowy.

359 W celu zmniejszenia immisji hałasu, oprócz zmniejszania hałasu u źródła, mogą być stosowane rozwiązania ekologiczne, jak budowa przegród przeciwhałasowych: ekranów akustycznych, wałów ziemnych, tuneli, półtuneli, montaż zielonych ścian czy dodatkowych elewacji szklanych, odpowiednia aranżacja struktury urbanistycznej.

360 Niektóre z nich, jak złoże Poznań-Krzesiny OS, pozostają aktywne i eksploatowane do 2061 r.

361 Wykonano odwiert „Krzesinki-1”, który potwierdził obecność gazu na głębokości 3700 m.

362 Nowa strategia Unii Europejskiej polegająca na połączeniu obszarów ochrony przyrody za pomocą korytarzy ekologicznych pozwoli na stworzenie sieci, która umożliwi swobodną migrację gatunków wspierając bioróżnorodność. Działania te są przygotowywane także do realizacji w Poznaniu.

363 W 2021 r. uruchomiono nowoczesne schronisko przy ul. Kobylepole, które zapewnia pomoc dla ok. tysiąca zabłąkanych lub poszkodowanych psów i kotów rocznie. Obiekt wyróżnia się wysokim standardem, oferując również przestrzeń edukacyjną i weterynaryjną.

364 Do 2023 r. było to Uniwersyteckie Centrum Medycyny Weterynaryjnej, od 2024 r. Miasto organizuje otwarte konkursy ofert (w oparciu o ustawę o działalności pożytku publicznego i wolontariacie) na tę działalność.

365 Przykładowo kampania „Poznań liczy (na) jerzyki”, angażująca mieszkańców w monitorowanie i ochronę tych ptaków.

366 Tekst opracowany przez Miejską Pracownię Urbanistyczną.

367 Ibidem

368 Tekst opracowany przez Miejską Pracownię Urbanistyczną, z wyjątkiem dwóch podrozdziałów z danymi statystycznymi opracowanymi przez WRMiWM, co zostało zaznaczone w tekście.

369 Obraz statystyczny opracowany przez WRMiWM.

370 Dane ZDM za 2023 r.

371 Dane GUS-u za 2023 r.

372 Dane GUS-u za 2023 r.

373 Dane Urzędu Dozoru Technicznego na koniec 2024 r.

374 Dane UMP za 2024 r.

375 Dane ZDM-u za 2023 r.

376 Dane ZTM-u za 2023 r.

377 Dane ZTM-u za 2023 r.
378 Dane MPK za 2023 r.
379 Dane Urzędu Transportu Kolejowego za 2023 r.
380 Dane Portu Lotniczego za 2024 r.
381 Dane Portu Lotniczego za 2023 r.
382 Dane Portu Lotniczego za 2023 r.
383 Uchwała Nr L/894/VIII/2021 Rady Miasta Poznania z dnia 6 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia i wdrażania Polityki Mobilności Transportowej Miasta Poznania oraz Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Miasta Poznania.
384 Zarządzenie Nr 817/2018/P Prezydenta Miasta Poznania z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie stosowania Standardów Dostępności dla Miasta Poznania.
385 TEU – jednostka pojemności równoważna objętości kontenera o długości 20 stóp (około 39 m^3).
386 Obraz statystyczny został opracowany przez WRMiWM.
387 Dane Aquanet SA za 2023 r.
388 Dane GUS za 2023 r.
389 Dane Veolia Energia Poznań SA za 2023 r.
390 Dane GUS-u za 2023 r.
391 Jest to specjalnie przystosowany pojazd, który umożliwia mieszkańcom przekazanie odpadów w dogodnych lokalizacjach. To rozwiązanie jest dedykowane osobom, które nie mogą dotrzeć do stacjonarnych PSZOK-ów. MPSZOK kursuje zgodnie z ustalonym harmonogramem, zatrzymując się w wyznaczonych punktach średnio raz na kwartał.
392 Do PSZOK-ów przyjmowane są m.in. odpady wielkogabarytowe, zużyte baterie i akumulatory, sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte opony, odzież, tekstylia, odpady budowlane i rozbiórkowe, a także przeterminowane leki, chemikalia i inne odpady niebezpieczne.
393 W Punktach można pozostawić nadające się do użytku, niepotrzebne sprzęty. Dzięki temu zbędne, ale nadal sprawne przedmioty mogą znaleźć nowych właścicieli.
394 Do pojemników można wrzucać drobny zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, baterie oraz akumulatory. Zebrany w pojemnikach sprzęt zostaje poddany recyklingowi.

Opracowanie:
Wydział Rozwoju Miasta i Współpracy Międzynarodowej Urzędu Miasta Poznania
ul. Za Bramką 1, 61-842 Poznań tel. + 48 61 878 56 95 e-mail: rmwm@um.poznan.pl, badam@um.poznan.pl

Wydawca:
Wydawnictwo Miejskie Posnania
ul. Ratajczaka 44, 61-728 Poznań
tel. +48 61 851 86 01, faks + 48 61 856 04 56
www.wmposnania.pl

Opracowanie graficzne:
Studio Graficzne Wydawnictwa Miejskiego Posnania
© Copyright by Miasto Poznań, Poznań 2025